

Sprängbataljonen En tidig pingströrelse

Marianne och Roland Gäreskog

Skrifter utgivna av
Insamlingsstiftelsen för pingstforskning
Nr 13

Marianne och Roland Gäreskog

Sprängbataljonen

En tidig pingströrelse

Sprängbataljonen. En tidig pingströrelse är en omarbetad och något förkortad utgåva av *Om Sprängbataljonen* från år 2010, vilken i första hand riktade sig till ättlingar till »sprängsoldater«.

Denna skrift har även publicerats som e-publikation på www.pingst.se.

INSAMLINGSSTIFTELSEN FÖR PINGSTFORSKNING instiftades år 2004 av pingstpastor Bertil Carlsson och hans fru Anna-Britta Carlsson. Stiftelsen har till ändamål att främja akademisk forskning om den svenska Pingströrelsen och förvaltas av Pingstförsamlingarnas skol- och kursverksamhet (PSK). Stöd till fonden kan ges genom dess bankgiro nr: 5851-6899.

Copyright: Marianne och Roland Gäreskog 2011

Utgivare: Insamlingsstiftelsen för pingstforskning

Omslag: Eric Ekman

Omslagsbild: Frälsningsarméns lokal vid Kriebensengatan 18 i Eskilstuna, fotograferad i början av 1900-talet

Foto: AB Foto, Eskilstuna (Eskilstuna stadsmuseum)

ISBN 978-91-979159-2-2

ISSN 2000-0006

Tryck: Stema Print AB, Forserum 2011

E-publikation: www.pingst.se

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	7
2. BAKGRUND	13
Karl Dufberg	15
Julia Dahlgren	22
Karl Dufberg kommer till Eskilstuna	23
Något om Eskilstuna och Nyfors	24
3. KRISEN I ESKILSTUNAKÅREN OCH UPPBROTTET	26
Profetior om en ny här	32
Brytningen med Frälsningsarmén	33
Krisens omfattning	38
Planering för framtiden	43
De tolv första medlemmarna – sändebuden	44
De första offentliga mötena i Eskilstuna	47
4. HÄREN DRAR UT I STRID	52
Sommaren 1894 i Stockholm	53
Kommendör Ridsdel om Sprängbataljonen	56
Försök att etablera Sprängbataljonen på landsorten	59
5. FÖRSAMLINGARNA	64
Eskilstuna	64
Stockholm	71
Jönköping	83
Linköping	85
Norrköping	100
Nyköping	107
Göteborg	109
Uppsala	110
Katrineholm	110
6. NUMERÄR UTVECKLING 1894–1901	111
7. REGLER, LÄRA, ORGANISATION OCH VERKSAMHET	117
Reglerna	119
Dop och nattvard	132
Medlemsintagning	134
Medlemmarnas ekonomiska ansvar	135
Organisation	137
Andedop	139
Profetia	146
Tungotal	150
Helbrägdagörelse	151
Jesu snara återkomst	153
Verksamhet	157

8. KRISEN HÖSTEN 1901	161
9. UTVECKLINGEN EFTER ÅR 1901	165
Ny församlingssamfundning	167
Sommarmöten	170
Exempel på profetior efter år 1901	172
10. SÅNGER OCH KÖRER	177
BILAGA: Några mer omfattande biografiska notiser	205
Karl och Julia Dufberg	205
Anders och Kerstin Andersson	209
Oskar Baer	212
August och Anna Fredriksson	216
Elisabeth Jonsson	218
KÄLLFÖRTECKNING	221
PERSONREGISTER	224

1. Inledning

I december 1893 kom kapten Karl Gustaf Dufberg till Eskilstuna för att bli ledare för Frälsningsarméns kår i staden. Där mötte han Julia Dahlgren – kårens fanjunkare – som i en liten bönegrupp hade fått uppenbarelser i form av syner. När Karl hade sitt första enskilda möte i kåren fick hon en syn som blev början till en väckelse där flera blev andedöpta och åtskilliga begärde förbön till frälsning. Våren 1894 lämnade Karl och Julia Frälsningsarmén för att bli ledare för »Herrens här« eller »Sprängbataljonen« efter att Julia hade fått en syn med en sådan uppmaning. Karl och Julia gifte sig en tid därefter.

Karl och Julia uppfattade att rörelsen – utifrån syner, profetior och vad Bibeln säger om »ändens tid« – skulle få uppleva en snabb tillväxt, men tillströmningen av medlemmar blev inte uppseendeväckande hög. År 1899 hade Sprängbataljonen ca 425 medlemmar, inklusive provmedlemmar, i nio församlingar, Eskilstuna, Stockholm, Göteborg, Linköping, Norrköping, Jönköping, Nyköping, Uppsala och Katrineholm.¹

I slutet av år 1901 gjorde Karl sig skyldig till en allvarlig synd och rörelsen upplöstes. Den fick emellertid en fortsättning i en gemenskap under namnet »Fridsvänner«, men mellan medlemmarna i den decimerade skaran gällde ändå benämningen »Sprängbataljonen«. Det är svårt att ange en tidpunkt då den »nya« Sprängbataljonen inte längre existerade, dvs. då det inte längre fanns några personer som räknade sig som medlemmar. I Norrköping hölls möten så sent som i början av 1960-talet hemma hos Anna Fredriksson, en av Sprängbataljonens pionjärer.

Många kom att ansluta sig till andra församlingar kortare eller längre tid efter att de hade lämnat Sprängbataljonen. De flesta blev medlemmar i baptistförsamlingar och i pingstförsamlingar när sådana bildades en bit in på 1900-talet.

Vi har valt att använda beteckningen »Sprängbataljonen« som namn för den rörelse som fanns även efter krisen 1901/02 samt som samlingsnamn för de båda rörelserna före och efter densamma.

¹ Dessutom bedrevs verksamhet år 1899 på tre platser på landsbygden. Vi betraktar dessa som utposter, och tror att två av dem är Björkvik i Södermanland och Flistad i Östergötland (utposter till församlingarna i Norrköping resp. Linköping).

Inom Sprängbataljonen förkunnades frälsning, dop i Anden som på pingstdagen med tungotal, helbrägdagörelse genom tron och Jesu snara återkomst. Det gör att man kan beskriva Sprängbataljonen som en tidig pingströrelse.

Syftet med denna skrift är att informera om Sprängbataljonens bakgrund och utveckling fram till årsskiftet 1901/02 – endast ett kapitel ägnas åt tiden efter år 1901. Vi har valt att frekvent och relativt utförligt citera våra källor. Vi har inte undvikit att göra påståenden och reflektioner med teologiska förtecken, trots att de kommer att vittna om brist på adekvat utbildning.

Vi har inte gjort efterforskningar av material i samma omfattning på alla de platser där vi vet att verksamhet bedrevs. Eskilstuna och Linköping är de orter vi i första hand har koncentrerat oss på. Anledningen till detta är att det finns skäl tro att Sprängbataljonen var en homogen rörelse, främst genom att ett fåtal personer verkade som församlingsföreståndare och att de bytte verksamhetsort ungefär en gång om året. Dessutom besökte Karl Dufberg varje församling flera gånger per år och samlade sina närmaste medarbetare till årsmöten och särskilda »ledaremöten«.

Något om källmaterialet

Sprängbataljonen hade ingen tidskrift och gav, så långt vi känner till, endast ut fyra mindre skrifter och sju sångböcker eller sånghäften – de senare är förtecknade i kapitel 10 (s. 177). Skrifterna är följande:

- *Sprängbataljonen – Regler gifvna af Jesus själf för Herrens Här* (i fortsättningen »Reglerna«) – utifrån ett antal syner som Julia Dahlberg hade med början den 30 mars 1894 – tryckt år 1894.
- *Profetiska regler (råd och förmaningar) för Sprängbataljonen eller Herrens Här*, tryckt år 1901, vilken är en något bearbetad utgåva av ovanstående.
- *Andeutgutelsen i Eskilstuna år 1893–1894 och Sprängbataljonens uppkomst* (i fortsättningen »Andeutgutelsen«), tryckt år 1900. Här finns 16 vittnesbörd av medlemmar om deras upplevelser och intryck.
- *Herren är nära!* – en flersidig traktat tryckt år 1897.

Det finns också ett par inbjudningsbiljetter bevarade till möten i Norrköping och Stockholm.

Vittnesbörden i »Andeutgjutelsen«

Vi räknar här upp namnen på dem som år 1900 undertecknade vittnesbörden. Om inget annat nämns var de från Eskilstunatrakten. Inom parentes anges vilken ålder respektive person uppnådde under 1894.

- **Karl och Julia Dufberg** (32 år resp. 26 år). Karl och Julia (f. Dahlgren) gifte sig 1894.
- **Anders Peter (A.P.) och Kerstin Andersson** (50 år resp. 42 år). Anders Andersson var folkskollärare i Mesta, 2 km sydväst om Eskilstuna.
- **Oskar Baer** (46 år). Han bodde i Stockholm år 1894.
- **Carl Berglund** (56 år). Han och hans hustru bodde i Näshulta söder om Eskilstuna fram till hösten 1894.
- **Arvid Berglund** (20 år); son till Carl Berglund.
- **Augusta Berglund** (30 år). Augusta (f. Karlsson) bodde i Stockholm 1894. Hon gifte sig 1896 med Gustaf Berglund (23 år), son till Carl Berglund.
- **Anna Fredriksson** (26 år). Anna var dotter till Carl Berglund. Hon gifte sig 1898 med August M. (A.M.) Fredriksson (35 år) från Linköping.
- **Elisabeth Jonsson** (20 år).
- **Josefina Jonsson** (46 år). Hon bodde i Stockholm år 1894.
- **Kristina Jonsson** som vi inte har kunnat identifiera. Hon bodde i Norrköping år 1894.
- **Anna Larsson** (28 år). Anna var gift med Karl Gustaf Larsson (34 år).
- **Elfrida Skog** (20 år).
- **Lydia och Carl Söderström** (17 år resp. 19 år). Lydia (f. Pettersson) och Carl gifte sig 1897.
- **Viktor och Anna Åkerlind** (23 år resp. 31 år).

Den enda mer omfattande undersökning av Sprängbataljonen som vi har funnit är den som Roland Torestad presenterade vintern 1982 i en DII-uppsats – *Sprängbataljonen* – i kyrko- och samfundskunskap. Han har studerat ett relativt omfattande material som också vi med några undantag har tagit del av för att kunna återge texterna in extenso.

Två jubileumsböcker från 1932 och 1982 om Frälsningsarmén tar upp Sprängbataljonen. Författaren till den första av dessa är Evald Malmström som var kadett år 1900 vid Krigsskolan två år efter Karl Dufberg.

I en bok från 1955 om Maria Lindgren, Betaniahemmet i Örebro, har Anders Edmundh ett avsnitt om Sprängbataljonen. De uppgifter han lämnar där har han fått av en person »vilken på ett synnerligen ingående sätt lärde känna denna rörelse«. Harald Gustafsson – under en längre tid föreståndare för pingstförsamlingen Smyrna i Göteborg – har ett kortare avsnitt om Sprängbataljonen i sin bok *I backspegeln* 1983. Moa Martinson berättar om rörelsen i sin roman *Mor gifter sig* 1936.

Adrian Holmberg som kände några av Sprängbataljonens pionjärer i Stockholm har i sina tre böcker kortare avsnitt om rörelsen.²

Valter Elgeskog, som var verksam som lektor i Linköping, visade stort intresse för väckelserörelserna. Hans geografiska fokus var emellertid Linköping. I hans texter i ett manuskript till ett avsnitt i *Linköpings Historia del 4 1863–1910*, från år 1978 samt i *Linköpings Stifts Tidningar*, årgång 1977, finns uppgifter om Sprängbataljonen som delvis har berättats för honom av personer som stått nära medlemmar i rörelsen.

I de berättelser som landshövdingen i Södermanlands län lämnade i *Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser [...] Södermanlands län 1896, 1901 resp. 1906* som »bidrag till Sveriges officiella statistik« finns avsnitt om Sprängbataljonen.

Tidskriftsartiklar om Sprängbataljonen vilka vi har tagit del av är en i *Evangelii Härold* år 1954 och en i *Jul med Julhälsning från missionsfälten* år 1973 med i stort sett samma innehåll, båda författade av pingstmissionären Daniel Hallberg vars far, Robert Hallberg, var medlem i Sprängbataljonen, samt en av Robert Fur i *Svenska Posten* om Sprängbataljonen i Jönköping även om vi bedömer denna artikel som mindre tillförlitlig.³

I källmaterialet ingår också intervjuer med barn eller barnbarn till några av rörelsens mer framträdande medlemmar (vilka vi givetvis återkommer till i det följande). Roland Torestad intervjuade år 1981 den ovan nämnde Daniel Hallberg, Gustaf N. Berglund, son till Arvid Berglund, samt Eva Andersson, Ruth Forss och Johannes Fredriksson, barn till Anna och August Fredriksson. Vi har fått uppgifter om rörel-

² Sam Lidman har skrivit om Sprängbataljonen i *Frankensteins gud* 1973, s. 106–119. Uppgifter som återfinns där är emellertid tämligen otillförlitliga och vi har inte använt oss av denna källa. – Lidman hävdar att hans far Sven Lidman år 1908 träffade representanter för Sprängbataljonen vilka »beredde jordmånen för hans anslutning till pingströrelsen«. Det är emellertid tveksamt om så var fallet. Det tillfälle Sam Lidman syftar på är det nattliga möte som Sven Lidman skildrar i *Såsom genom eld* från 1920 (nyutgåva 1979, s. 51ff.).

³ I april 1962 publicerades en artikel av Robert Fur om Sprängbataljonen i *Kamratringen – organ för fältförbundet F.D.F.O.* (för f.d. frälsningsofficerare). Robert Fur avled 1971 och sannolikt hittades några år senare hans manuskript till nämnda artikel vilken *Svenska Posten* då publicerade. I *Kamratringens* version var texten nedkortad och språkligt bearbetad. – Fur baserar sin redogörelse på vad en av sprängsoldaterna i Jönköping, Gustaf Karlstedt, hade berättat för honom. Karlstedt avled år 1953 i en ålder av 91 år. Det finns flera uppenbara sakfel i artikeln. Dessutom är händelser inte ordnade i tidsföljd trots att det förefaller som att de är tänkta att vara det. Vidare är det omöjligt att få grepp om tidsskalan. En händelsekedja som vi menar kan ha omfattat flera år ger intryck av att ha utspelats på några månader.

sen och fått ta del av material från ättlingar till Johan Skog, främst från hans sondotter Eva-Brita Skog men också från två andra barnbarn, Per-Olov Skoog och Sven Skog. I detta material igår bl.a. fotografier, nedtecknade profetior på lösa blad, sångböcker samt en anteckningsbok med sånger och profetior. Vi har också intervjuat Debora Bergeå, dotter till Elisabeth Jonsson. Dessutom har Roland Torestad intervjuat ovan nämnde Adrian Holmberg. Kommendör Sven Nilsson har i ett brev kommenterat några av våra texter om Frälsningsarmén.

Vi har sökt efter uppgifter om Sprängbataljonen och dess medlemmar i arkivmaterial från Frälsningsarméns kårer i Eskilstuna, Jönköping, Linköping och Norrköping, baptistförsamlingarna i Eskilstuna, Linköping och Nyköping, metodistförsamlingen i Linköping samt pingstförsamlingarna i Huskvarna, Jönköping, Katrineholm, Linköping och Norrköping. Inga efterforskningar har således gjorts i Göteborg, Stockholm och Uppsala.

Det som samtida tidningar återger från Sprängbataljonens verksamhet handlar i stort sett endast om mer spektakulära händelser och man kan räkna med att det som skrevs inte sällan var överdrifter. I flera fall har andrahandsuppgifter använts som underlag. Vi har endast mer noggrant genomlett fyra dagstidningar efter material om rörelsen, nämligen: *Eskilstuna-Kuriren*, *Norrköpings Tidningar* samt Linköpings-tidningarna *Östgöten* och *Östgöta Correspondenten*. Annonser dominerar över artiklar och notiser. Två artiklar i *Svenska Morgonbladet* är av särskilt intresse eftersom tidningen, om än privatägd, var språkrör för Svenska Missionsförbundet (Svenska Missionskyrkan).

Sammantaget är det ett inte speciellt omfattande källmaterial som vi har kunnat utnyttja, vilket omöjliggör en beskrivning av Sprängbataljonen med tillfredsställande bredd och djup.

Några upplysningar

Vid hänvisningar till källförteckningen används förkortningar för följande tidningar och tidskrifter: *Dagens Nyheter* (DN), *Eskilstuna-Kuriren* (EK), *Norrköpings Tidningar* (NT), *Östgöta Correspondenten* (ÖC), *Östgöten* (Ösg), *Svenska Morgonbladet* (SvM) samt *Evangelii Härold* (EH) och *Stridsropet* (Str). Landshövdingens i Södermanlands läns femårsberättelser förkortas »*Landshövd. 1896*« etcetera.

Om ingen källhänvisning görs vid citat, gäller den närmast följande.

Vi skriver i allmänhet inte ut »f.m.« i tidsangivelser när vi avser ett klockslag på förmiddagen.

I meningar som innehåller citat har vi inte dragit oss för att blanda olika tempus- och genusformer. Citaten är oftast inte fullständiga, vilket sällan framgår av sammanhanget. De återges ordagrant förutom att stor bokstav i början av citat ibland ersätts av liten bokstav, dessutom har vi ibland underlåtit att göra manuella radbrytningar, men då är dessa markerade med tecknen »–« eller »/«. Normalt ersätts utelämnade ord i citat med [...], men ibland görs det med ett ord inom hakparenteser, t.ex. [Han] i stället för [... Han]. Det bör observeras att i slutet av 1800-talet, efter att en modernare stavning hade introducerats, hände det inte sällan att i en och samma artikel förekom både ny och gammal stavning, till och med av samma ord.

Citat som vi har hämtat från Bibeln utnyttjar Bibelkommissionens översättningar utgivna 1878 (Gamla testamentet) och 1883 (Nya testamentet).⁴

I personförteckningen lämnas, utöver namn och sidhänvisningar, i allmänhet biografiska uppgifter. För ett fåtal personer ger vi i en bilaga mer omfattande upplysningar.⁵

Ofta kallades Sprängbataljonen för Sprängen och ibland för Bataljonen i analogi med att Frälsningsarmén kallades för Armén. Även vi skriver ibland Bataljonen trots att det inte finns något belägg för att man inom rörelsen använde denna benämning. Medlemmarna kallades för sprängsoldater, en benämning som också användes inom rörelsen, men vanligare var att man – åtminstone en bit in på 1900-talet – talade om varandra som Sprängarna och Vännerna (e-brev, Sven Skog).

⁴ Vi är övertygade om att dessa två översättningar var de som användes inom Sprängbataljonen. Det finns emellertid i våra källor några bibelcitat med formuleringar som avviker från vad som står i nämnda översättningar och som vi inte har funnit i andra då tillgängliga översättningar. Som ett exempel kan nämnas ett citat som inleder Carl Berglunds vittnesbörd i *Andeutjutelsen*. Han skriver: »Lofva Herren min själ och förgät icke hvad godt han har gjort dig! Han som förlåter dig alla dina synder och helar alla dina sjukdomar. Ps. 103: 2-3.« I 1878 års översättning lyder texten: »Lofva Herren, min själ, och förgät icke hvad godt han har gjort dig, han, som förlåter dig alla dina synder och helar alla dina brister.« Ordet sjukdomar har vi inte funnit i någon av de översättningar som kan ha använts i slutet av 1800-talet, men Helge Åkesson använder »sjukdomar« i sin översättning som publicerades först 1911, men där delar av den kan ha varit tillgängliga långt tidigare. Vi kan nämna att i *Bibel 2000* står det »botar alla mina sjukdomar«.

⁵ I skriften *Om Sprängbataljonen* 2010 finns fler medlemmar omnämnda än vad som är fallet i föreliggande skrift. Även de biografiska uppgifterna har i allmänhet en större omfattning.

2. Bakgrund

När Sprängbataljonen bildades 1894 fanns fyra huvudaktörer inom den växande frikyrkorörelsen (i vid mening) med tydliga skillnader i lära och organisation. Det var de tre stora samfunden, Metodist-Episkopalkyrkan (från år 1830 men med förnyad kraft från år 1867), Svenska Missionsförbundet (från år 1878, men med rötter i den tidiga nyevangeliska väckelsen) och Svenska Baptistsamfundet (från år 1857) samt Frälsningsarmén (från år 1882) som vi här betraktar som ett samfund.⁶ Antalet medlemmar år 1895 var ungefär som följande uppställning visar:

Metodistkyrkan	15 000
Svenska Missionsförbundet	73 000
Svenska Baptistsamfundet	38 000
Frälsningsarmén	10 000

Tillväxten hade varit stark och tillströmningen av medlemmar fortsatte de följande åren utom för Metodistkyrkan som fick uppleva en stagnation.⁷ Mot slutet av 1800-talet drabbades samfunden av en ökande grad av sekularisering som många medlemmar reagerade mot och som kanske bidrog till att öppna vägen för angloamerikanska helgelse-rörelser. Dessa kom till Sverige på flera vägar, främst via litteratur och

⁶ William Booth, som grundade den internationella Frälsningsarmén, kom från Metodistkyrkan. År 1865 bildade han the East London Christian Mission, som mer av en tillfällighet år 1878 fick benämningen the Salvation Army och en militärisk ordning. Han skriver: »Vi äro icke en kyrka. Vi äro en armé – en frälsningens armé.« Han ville inte »föröka skiljaktigheterna mellan Kristi bekännare« (Petri s. 61) genom att grunda en kyrka. Han betraktade Frälsningsarmén som en rörelse. Det hus där en kår hade sina möten kallades i Sverige för »armélokalen«. Vid den tid som vi här behandlar använde man gärna beteckningen barack, och officersbostaden kallades officerskvarter. »Man var konsekvent med de militära beteckningarna. Samtidigt signalerade man att både baracken och kvarteret var tillfälliga uppehållsplatser, man skulle vara redo för strid« (brev Sven Nilsson).

⁷ Metodistkyrkan hade sitt högsta medlemsantal (ca 17 000) omkring år 1920. Motsvarande uppgifter för de övriga samfunden är följande: Missionsförbundet 114 000 omkring 1930, Baptistsamfundet 63 000 omkring 1930, och Frälsningsarmén 41 000 omkring 1960. År 1930, när Baptistsamfundet var som störst, hade Pingströrelsen ca 30 000 medlemmar, varav kanske ca 20 000 hade sin bakgrund i Baptistsamfundet.

genom personer som kommit i kontakt med sådana rörelser i Nordamerika och Storbritannien. Viktiga var de böcker av den amerikanske metodistpredikanten William Boardman vilka spreds i Sverige i förhållandevis stora upplagor. Komplement till helgelsetemat var förkunnelsen om helbrägdagörelse och Jesus snara återkomst. Helgelseörelserna påverkade inte i första hand samfunden som institutioner utan snarare enskilda individer och enskilda församlingar och missionsföreningar (inkl. lågkyrkliga sådana) runt om i landet. Helgelseförbundet, som grundades som ett »missionsällskap« vid den första Torpkonferensen sommaren 1887, var ett uttryck för helgelseörelsernas inflytande inom främst den lågkyrkliga väckelseörelsen och som snart fick medlemmar eller sympatisörer från samfunden utan att de för den skull lämnade sina församlingar. Inom Frälsningsarmén fanns i slutet av 1800-talet lokala andedopsrörelser med tungotal, vilka vi återkommer till (s. 139).

Ett namn vi inte kan gå förbi med hänsyn till Sprängbataljonens fokusering på Jesu snara tillkommelse är Fredrik Fransson. Han emigrerade till USA med sina föräldrar år 1869 och kom tillbaka till Sverige våren 1881 då han inledde ett intensivt väckelsearbete. Han predikade gärna om Jesu snara återkomst, exempelvis vid Torpkonferensen år 1890. Omkring år 1887 hade han börjat fundera på om det fanns ett tidsmässigt samband, men i olika tidsskalor, mellan å ena sidan Jesu död på långfredagen och hans uppståndelse på påskdagsmorgonen, och å andra sidan den tid församlingen skulle utstå sitt lidande vilket började då aposteln Jakob dödades och ska sluta då Jesus kommer tillbaka. Fredrik Fransson tänkte sig att Jesus skulle komma en påskdagsmorgon kl. 5 och han räknade ut att det skulle inträffa år 1897, men »himlauret – det profetiska ordet – [har inga] minut- eller sekundvisare« (Fransson s. 4), varför årtalet skulle tas med reservation.

Fredrik Fransson var en fängslande predikant. Professor Emanuel Linderholm skriver att

den som en gång hört Franson predika över [...] Kristi snara återkomst, glömmer det inte lätt. [Hans tal] gestaltade sig [...] till en ny uppenbarelse. [...] När man hörde den lille mörke mannen med det bleka ansiktet, det svarta håret och den glödande blicken, tala om Kristi snara tillkommelse [blev det] som om himlen nästa ögonblick kunde rämna och Kristus komma. (Linderholm s. 26)

Medlemmarna i Sprängbataljonen hade så långt vi vet bakgrund och erfarenhet från främst Frälsningsarmén, Metodistkyrkan, Baptistsamfundet, lågkyrkliga missionsföreningar samt Helgelseförbundet, och vi kan räkna med bidrag från alla dessa i rörelsens tro, lära och spiritualitet, liksom i de enskilda medlemmarnas fromhetsliv.

Karl Dufberg

Karl Gustaf Dufberg växte upp på Gotland och flyttade i juni 1884 till Stockholm. Han var metodist och i Stockholm anslöt han sig till S:t Peters metodistförsamling. Han kom snart i kontakt med Frälsningsarméns verksamhet i staden och han »förnam strax att Herren var där ibland dem«. (Frälsningsarméns första offentliga möte i Stockholm hade hållits den 28 december 1882.) På vardagskvällarna gick Karl till Frälsningsarméns möten och på lördagarna och söndagarna till sin egen församlings sammankomster. Vid en bönenatt – ett armémöte i Florakyrkans nedre sal – fick Karl vara med om en upplevelse, som han åtminstone senare betraktade som sitt andedop.

Det var en stund, som jag ej har glömt. Ett himmelskt ljus kringsken mig och en kraft förnam jag närma sig mig. Den kom allt närmare och närmare till dess jag kände den röra vid mitt hufvud; hvarefter en ström af kraft, hvars innehåll jag tyckte vara idel salighet, spred sig sakta nedåt hela kroppen ända ned i tåspetsarne. Men det var ej slut därmed. Kraftströmmen fortfor att strömma och till slut tyckte jag mig blifva sakta lyftad uppåt, då en öfvertygande tanke for genom min själ: »denna kraft botar de sjuka«. Därefter kom jag till mig och var öfversvinneligt lycklig; och sedan dess har jag bedit och smort många sjuka med olja i Herrens namn och många blifvit helbregda.

Andedopet gjorde att han ville göra mer för Gud och han började på sin fritid göra sjukbesök och gick omkring i olika hus, där han vittnade, läste bibeln och bad, spelade och sjöng och delade ut traktater. En tid senare bestämde han och en kamrat att de skulle besöka stadens alla krogar för att propagera för nykterhet.

Jag tyckte mig vara skyldig att varna alla människor för synd och tillsäga dem, att Jesus snart skulle komma för att hämta sin brud. Jag bekymrade mig mycket över det: att jag ej skulle kunna göra något för Jesus; – så snart tänkte jag Han skulle komma.

Han kände sig vid den här tiden kallad att bli en »Kristi budbärare« på heltid, men han kunde inte tänka sig att bli predikant i något samfund

– »möjligen kan jag duga i Frälsningsarmén, [...] min ande drogs till det som var mera ringa och föraktat«. Han kände också en inre maning att lämna Metodistkyrkan för att bli soldat i Frälsningsarmén, en maning som han följde. Han upplevde då »en större trygghet och sällhet i [sin] själ« än vad han känt tidigare. Karl antogs i slutet av år 1888 som kadett vid Frälsningsarméns krigsskola. Någon kurstid var inte fastställd varför vi inte vet när han slutade, men den 15 februari 1889 blev han befordrad från kadett till kapten och tjänstgjorde därefter som befälhavande officer i följande tolv kårer: Askersund, Svartvik, Stockholm V (Stockholms femte kår), Enköping, Skänninge, Arvika, Norrköping I, Hudiksvall, Göteborg III, Stockholm II, Jönköping och Eskilstuna, och »öfverallt verkade Herren mäktigt« (*Andeutgjutelsen*).

Samma dag som Karl befordrades till kapten beordrades han till **Askersund**. Efter ca fem månader i Askersund förflyttades han till **Svartvik** söder om Sundsvall, men tiden där blev endast någon månad. Den korta tiden kan bero på svårigheter för Frälsningsarméns stab i Stockholm att planera på grund av att det var stor brist på officerare. År 1889 öppnades ett 30-tal kårer. Det innebar ett behov av 60 nya officerare. Karl beordrades till **Stockholm V** och kom dit i augusti 1889.

Från tiden i Stockholm V rapporterade Karl om ett helgelsemöte »då ett 50-tal gingo till reningsfloden«. Söndagen som följde blev för Karl »en utaf de saligaste jag har upplefvat. 3 kommo fram till plattformen under helgelsemötet och fingo gudakraft« (*Str* 21/9 1889). Under hösten kunde han berätta om välbesökta möten och att människor blev frälsta även om det inte var några stora skaror. Han rapporterade också om att många »badade i hälsofloden«, andra fick »rening i helgelsefloden« och vid ett annat tillfälle att »många fingo kraft«. Söndagen den 17 november »fingo vi inse nödvändigheten af att vara redo när 'anskriet' höres och vi skola möta 'brudgummen'« (*Str* 23/11 1889) något som Karl ofta skulle tala över under sin tid i Sprängbataljonen.

I mitten av januari 1890 fick Karl lämna Stockholm V för att flytta till **Enköping**. Karl skriver därifrån att »fredagens enskilda helgelsemöte var ett möte som jag tror för många blef till stor välsignelse. Ett 40-tal kommo för att få den helige andes dop« (*Str* 8/2 1890). Enköpingskåren fick vid ett tillfälle besök av kapten Klara Hall. Besöket medförde att Karl stämdes »med yrkande om ansvar, emedan han ej rättat

sig efter ett förbud mot mötenas hållande efter kl. 9 e. m., som magistraten utfärdat mot kapten Klara Hall« (*Str* 24/5 1890).⁸

I mitten av april 1890 förflyttades Karl till Skeninge (**Skänninge**) och det var strax före flyttningen dit som han blev stämd. Domen löd på åtta dagars fängelse. »Kristi Himmelsfärdsdag införpassades kapten Dufberg i cellfängelset i Linköping, hallelujastämd, såsom telegrammet [till Högkvarteret] meddelade« (*Str* 24/5 1890). Straffet avtjänades således i mitten av maj 1890. Om verksamheten i Skänninge skriver Karl bland annat att en söndag »sågo vi ingen annan frukt än omkring 25 helgelsesökande själar som kommo fram till plattformen för att få kraft mot synden. Den helige andens kraft kände vi i rikt mått« (*Str* 26/4 1890).

I mitten av november 1890 flyttades Karl till **Arvika**. Han hade då varit sju månader i Skänninge. I de fyra rapporter i *Stridsropet* från Arvika under hans tid där nämns inget om helgelse. Vid halvårsskiftet år 1891, efter drygt sju månader i Arvika, beordrades han till **Norrköping I**.

Karl satte endast in mötesannonser i *Norrköpings Tidningar* om det var något speciellt som han ville framhålla, som till exempel då det lördagen den 12 september var »stor Musikfest« i lokalen. »Omkring 50 musikinstrument komma att användas. Entré 15 öre« (*NT* 5/9 1891). Ett annat tillfälle var en månad senare:

Frälsnings-Armén. Stora Helbregdagörelse-Demonstrationer. Söndagen den 11 Oktober kl. 11 f. m. möte endast för troende. Medlemskort gäller som entré samt kl. ½ 8 e. m. för allmänheten. Entré 10 öre. K. G. Dufberg, Kapten. (*NT* 9/10 1891)

Om dessa möten skrev Karl i *Stridsropet*:

Det första [hölls] kl. 11 f. m. endast för troende, då omkring 450 troende, dels frälsningssoldater, dels andra från de olika samfundet, voro församlade. En allvarlig ande blef rådande. Sedan vi hade »ransakat skrifterna« och fått reda på, hvad Gud lärde om troshelbrägdagörelse till kroppen, sjöngs en sång författad för dagen. Lösen var »Kristus som läkare«. Omkring 25 st. afgåfvo vitnesbörd om, huru Jesus hade hjälpt dem ifrån sjukdomar. Särskildt två, väl kända soldater, som hade af sjukdom varit hindrade att gå på mötena, vitnade om att Gud härligt hjälpt dem. På kvällen

⁸ Klara Hall hade överträtt ett mötesförbud i Strömstad och dömts till åtta dygns fängelse. Det var anledningen till att magistraten utfärdade mötesförbudet i Enköping.

kom den offentliga demonstrationen, då tviflens och otrons djäfvul fick en grundlig omskakning. Lokalen var till trängsel fylld af sådana, som finga höra, hvad Gud kan göra med den, som tror på hans ord. Mötet slutade med 5 syndare vid plattformen. (*Str* 31/10 1891)

I mitten av november beordrades Karl till **Hudiksvall**. Han hade då endast varit drygt fyra månader i Norrköping. *Stridsropet* publicerade bara *en* rapport från Hudiksvall och där skriver han att »vi ha vunnit några själar för himmelen och kåren har vuxit i antal och kraft« (*Str* 9/4 1892).

I början av maj 1892, således efter ett halvt år, förflyttades Karl till **Göteborg III**. Därifrån finns inga rapporter i *Stridsropet*. Under sensommaren hade Karl en månads permission från sin tjänst. Ledigheten tillbringade han i Visby hos sina föräldrar. Där fick han i början av september ta emot beskedet att han efter sin permission skulle tillträda som befälhavande officer i **Stockholm II**. Om vi antar att han lämnade Göteborg i mitten av augusti, blev tiden där endast tre månader.

Karl Dufbergs tjänstgöring i Stockholm pekar fram mot händelserna i Eskilstuna och Sprängbataljonens bildande. Vi kommer därför att relativt utförligt återge rapporterna från Stockholm II.

Söndagen den 2 oktober 1892 var det årsfest i Stockholm II. Mötet leddes av »major och fru Lagercrantz«. »En salig deltagare«, stabskapten E. Leidzén, rapporterade i *Stridsropet*:

Det var ett väldigt gny i soldatrummet, då vi kommo till II:dra kåren [...] på aftonen före mötets början. Lifliga körer och varma böner aflöste hvarandra så att tron ofrivilligt ökades och känslorna antogo hallelujaform. Då majoren och frun åtföljda af undertecknad inkommo på plattformen, möttes de af en härlig syn: plattformen alldeles öfverfylld med trosfriska kamrater, lokalen alldeles full med folk och läktaren likaså. [...] Efter bön bjödos vi på kvartettsång. Kapt. Dufberg, som är en skicklig »musikmänniska«, hade inöfvat några af sina depotkadetter och sin löjtnant att i stämmor sjunga: «**Den bedragna**.» Själ f sjöng kaptenen bas. (*Str* 15/10 1892)⁹

I november lämnade Stockholm II följande rapport till *Stridsropet*. Rubriken har sannolikt utformats av redaktionen:

⁹ «Den bedragna» var »ett poem« som publicerades hösten 1886. Författare var en 19-årig torparson, med »anlag till att blifva en skald af betydighet«, men »borttrycktes af en för tidig död« (*Ösg* 16/10 1886). Förmodligen sjöngs texten till en känd skillingtrycksmelodi.

Pingstvindar från Kungsholmen.

»Så rulla vi frälsningsvagnen framåt«, sjunga vi med fröjd här på II:an, och att vi ej »hänga på släp« kunna våra mötesbesökare intyga. Halleluja! Officerare, kadetter och soldater m. fl. blifva döpta med den helige ande, så att vi »rumora¹⁰ såsom vore vi druckna af sött vin«. Vi äro ett sällt folk, ty vi förstå oss på jubelklängen. Djäfvulen besegras i Jesu namn och fångar ryckas såsom bränder ur elden. Säg halleluja! [...]

För kapten K. G. Dufberg: *Olof de Floer* en genomsalig kadett. (Str 19/11 1892)

Nästa rapport kom redan två veckor senare:

Stor segerfröjd på Kungsholmen.

Soldatinvigning. – Härliga gårds-, stugu- och frälsningsmöten samt rik andeutgjutelse.

Det ena mötet är härligare än det andra. Syndare vid korset på hvarje möte. Söndagen den 20 Nov. var en underbar, välsignelserik dag. Redan på morgonmötet kände vi huru Guds ande mäktigt kom ibland oss och uppfriskade våra själar. Helgelsemötet, ledt af stabskapten Baer,¹¹ var mycket välsignelsebringande; han framhöll Gud icke allenast såsom själens läkare, utan betonade honom särskilt såsom kroppens, hvilket han bestyrkte med många bibelställen samt sitt eget lifs erfarenheter. Hans tal åtföljdes af ett par kraftiga vitnesbörd i samma stil. [...] Mötet slutade med att vi stego ned i helsofloden, där vi alla mottogo en särskild välsignelse af Gud.

Kl. 3 på e. m. gingo vi, 8 stycken elds- och blodskämpar, ut på en stor gård för att upphöja vår konung. [...]

Kl. 7 voro vi åter samlade för att utkämpa dagens sista strid. Lokalen var fullsatt af människor och vår käre kapten anförde striden. Han hade till text: »År Gud med oss, hvem kan då vara mot oss.« Guds ande var nära; tal och sång och vitnesbörd aflöste hvarandra till dess inbjudningen kom. Det blef en allvarlig kamp mellan mörkrets och ljusets makter, som slutade med att 10 syndare böjde sig för Gud och mottogo frälsning. Halleluja!

Veckans öfriga möten ha varit mycket härliga. Syndare vid korset på hvarje möte. Särskildt må nämnas fredagens helgelsemöte, då anden kom öfver oss liksom på apostlarnes tid. Fyra stycken sjuka och kränka blefvo äfven helbregda till sina kroppar. [...]

För kapten K. G. Dufberg: en genomsalig kadett, *Nils Granell*[i]. (Str 3/12 1892)

¹⁰ I Sakarja 9:15 kan man i den i slutet av 1800-talet fortfarande gällande äldre översättningen läsa: »att de dricka skola och rumora, likasom af win.«. Rumor betyder bl.a. larm och tumult.

¹¹ Oskar Baer kom att bli en av ledarna inom Sprängbataljonen.

En tid efter Karls ankomst fick Stockholm II uppleva en andeutgjutelse som rapporterades till *Stridsropet* under rubriken »Andeutgjutelse på Stockholm II«, där man bl.a. kan läsa följande:

Gud är med oss på ett mäktigt och underbart sätt. Den helige ande kommer öfver oss och botar såväl andligen som lekamligen kränka. Du skulle komma in i soldatrummet en måndags- eller fredagskväll mellan 9,30–10. Ett sorl som af mycket vatten brusar emot dig redan ute i porten. När du kommer in, mötes du af en syn, som du aldrig skall glömma. På plattformen ligger kaptenen utsträckande sina händer, välsignande en skara törstande och hungrande själar, hvilka gråtande ha kommit fram, dels för att genom den helige andes dop undfå ny kraft till seger, dels för att blifva af med någon kroppslig sjukdom. Vid hans sida ligga löjtnanten och kadetterna liksom drömmande och jubla af salighet. Där borta ligga några med ansiktena vända mot himlen, skinande af sällhet och prisande Gud med hög röst. Där borta återigen ligga sådana, som ännu icke fått, men som vänta efter andedop. Ögonen är slutna, munnarne vidöppna, hela ansigtet uttrycker: »Äfven mig, äfven mig«. »Nu den kommer, nu den kommer, den helige andes kraft!« Himlen öppnar sig, och ett regn af himmelsk eld och kraft strömmar ner i hvarje hjärta, som är öppet. [...]

Hvad nytta medföra dessa andeutgjutelser? På och efter pingstdagen förkunnade lärjungarna evangelium med stor frimodighet och själar blefvo frälsta. Likaså här på II:dra kåren. Det ena vittnesbördet aflöser det andra. Stundom resa sig två och tre på en gång. På två dagar ha vi bedit med 20 själar. 14 på kåren, 5 på tvättinrättningen och en på ett stugmöte. Halleluja! [...]

För kapten K. G. Dufberg: *Olof de Floer*, kadett. (*Str* 31/12 1892)

Tvättinrättningen låg vid Bergsgatan 35, inte långt från kårens lokal. Där arbetade Josefina Jonsson, som var med i kåren och som senare blev sprängsoldat. Hon har bidragit med ett vittnesbörd i *Andeutgjutelsen*.

Under januari och åtminstone första delen av februari 1893 fick kåren uppleva en stor omvändelseväckelse. Karl Dufberg och hans löjtnant rapporterade till *Stridsropet* att »vi ha sedan nyåret bedit med 172 frälsningssökande och hundraden helgelsesökande själar« (*Str* 11/2 1893). De berättade också att

helgelse- och andedopsmötena pågår denna och nästkommande vecka. Många [ha] blifvit döpta med helig ande, och flera vänta på elden från himlen. De första apostlarna fingo vänta 10 dagar, så tviflen ej om vi få vänta kamrater och Guds barn. Håll i och tro. (*Str* 11/2 1893)

En av soldaterna i kåren var Augusta Karlsson, som också skulle bli sprängsoldat. Hon berättar:

I början af år 1893 erfor jag Guds öfversvinneliga kraft, den Helige Andes dop, samt befrielse genom trons bön från en svårartad sjukdom. Jag var då medlem af Frälsningsarméns andra kår i Stockholm. Kapten K. G. Dufberg hade nyligen blifvit vår ledare, och Herren verkade mäktigt ibland oss, så att den Helige Ande med kraft förnams. Många sjuka blefvo helbregda genom trons bön och smörjande med olja, enligt Jakobs 5, syndare frälsta, och hos Guds barn väcktes större behof att bedja om den Helige Ande, samt vänta Jesus.

Elden som blifvit tänd i Augustas hjärta »afsvalnade« snart efter att Karl hade lämnat kåren, men längtan efter »segerkraft« fanns kvar. Några kvinnor började samlas i kårens lokal för att »bedja om Guds Helige Ande«.

Redan första kvällen vi voro samlade, föll den öfver oss på ett mäktigt sätt. Sanningens ljus lyste och vi fingo se mycket bland oss, som ej var i öfverensstämmelse med Guds vilja, hvilket måste bort, om vi skulle täckas Gud och ej förhindra Andens verk bland oss.

Den nye kårledaren förstod inte vad som hände, menade Augusta, och han förbjöd kvinnorna att ha sina möten i lokalen, varför de samlades »här och där i bön, städse förföljda af de flesta våra trossyskon. Under dessa möten blefvo tre af oss tagne i Anden och vi fingo se märkliga syner. Ofta föll Anden öfver mig, så att jag blef vanmäktig« (*Andeutgjutelsen*).

I början av april 1893 beordrades Karl Dufberg till **Jönköping**. Tiden i Stockholm II blev således drygt 6 månader. Från Jönköping finns det endast en rapport i Stridsropet under den tid Karl var kårens ledare och där berättas om möten en söndag i början av maj 1893: »På helgelsemötet badade flera själar i helsofloden, sedan många kraftiga vitnesbörd aflagts af sådana, som blifvit botade från både andlig och lekamlig krankhet« (*Str* 20/5 1893). I Jönköping ska »en liten grupp bedjare som väckts och värmts av hans ord [och samlats] till bönestunder på Arméns lokal« (*Svenska Posten* 1977), men någon andeutgjutelse som i Stockholm II blev det inte.

Karl fick stanna fram till slutet av november i Jönköping, varför hans tid där blev något mindre än åtta månader. Mot slutet av år 1893 genomfördes en omfattande omplacering av officerarna och 83 av de ungefär 150 kårerna fick nya kaptener. Karl beordrades till **Eskilstuna**.

Julia Dahlgren

Julia Dahlgren blev medlem i Missionsföreningen i Nyköping då hon var 16 år. Hon berättar att hon vid denna tid »barnligt och ifrigt vändade [...] att Jesus snart skulle återkomma för att hämta sin brud. [...] Äfven hade jag underbara drömmar om Jesu tillkommelse.« Efter en tid avtog hennes iver, och »kärlek till världen fick insteg i mitt hjärta«, men tre till fyra år senare fick hon på nytt uppleva »frälsningsfröjd«. Det skedde den 8 mars 1891 på Frälsningsarméns kår i Eskilstuna dit hon hade flyttat våren 1890 efter att ha tagit tjänst som piga hos en smidesfabrikör. Julia blev invigd som soldat den 19 mars 1891 vid kårens första soldatinvigning. Hösten 1892 lämnade hon sin tjänst som piga och arbetade som sömmerska.

Sommaren 1893 träffade Julia »några trossyskon« utanför Eskilstuna:

[De] bådo om den Helige Andes dop, samt hade Herren till läkare. Jag förstod snart, att dessa hade något, som jag saknade, och längtan uppstod i mitt hjärta efter samma tro och Andens gåfva. Jag begynte bedja om den Helige Andes dop och min trängtan därefter tilltog alltmer. Herren såg äfven i nåd till mig och efter två à tre månader gaf Han mig sin Helige Andes dop. Vi voro fem personer samlade i ett litet kök; och medan vi sjöngo en kör om Guds källa, öppnades liksom himmelens fönster, och Guds kraft kom öfver mig; mina inre ögon blefvo upplåtna, och jag såg Jesus Kristus. Han kom mig så nära att den hvita mantel, i hvilken han var klädd, insvepte mig och Hans andedrägt vidrörde min kind; – en outsäglig kraft och salighet uppfyllde min ande, själ och kropp.

Efter andedopet kände Julia sig »stark och mäktig till både kropp och själ« och hennes »ande lefvde från denna stund i ett högre ljus, salig och höjd öfver människornas meningar och tycken«. Men i kåren höll hon sig sannolikt inom de ramar – uttalade eller inte – som gällde där och visade inte prov på den gåva hon menade sig ha fått.

Det finns två vittnesbörd som kan ha en koppling till den bönegrupp som Julia deltog i, eller till en senare i själva Eskilstuna. Arvid Berglund från Näshulta, som ligger drygt 15 km sydsydväst om Eskilstuna, skriver om ett besök i staden hösten 1893:

Under vistelsen därstädes voro vi några församlade till ett enskildt bönemöte; ibland dessa voro äfven Julia Dahlgren. [...] Vårt böneämne var [...] att undfå mer af den Helige Ande och vi bådo endrägtigt. – Herren svarade på ett sätt jag ej förr skådat: Den Helige Ande föll öfver Julia Dahlgren, så att hon i ett hänryckningstillstånd dignade af vanmakt ned till golvet (se

Dan. 10: 9),¹² samt fick då se en syn, hvilken hon sedan berättade för oss. Det var ett underbart bönemöte och jag skall sent glömma det. (*Andeutgjutelsen*)

Elisabeth Jonsson skriver att hon hösten 1893, då hon nyligen hade blivit medlem i Frälsningsarmén, fick »höra talas om att några syskon i Herren hade begyndt gå tillsammans för att utbedja den Helige Andes döpelse« (s. 144).

Karl Dufberg kommer till Eskilstuna

Evald Malmström skriver 1932:

Till Eskilstuna kår kom i december 1893 kapten K. Dufberg, som närmast förut med framgång fört befäl över Stockholms II:a kår. Han hade rykte om sig att vara djupt andlig och rikt begåvad. En del personer med förmåga att pröva andarna, som lärt ingående känna Dufberg, hade emellertid [...] hos honom tyckt sig iakttaga vissa tecken på överspändhet och andlig själv-säkerhet, som de fruktade skulle kunna leda honom på villovägar. Dessa drag voro dock icke så utpräglade att det fanns skäl för Dufbergs ledare att hysa misstankar mot honom. (Malmström s. 182; Kjäll s. 189)

Karl Dufberg tog befälet över kåren i Eskilstuna torsdagen den 30 november 1893, vilket var två eller tre månader efter Julia Dahlgrens andedop. Karl skriver att

mitt första möte här var godt och soldaterna tycktes hjärtligt glada öfver att jag och löjtnant Zandin kommit till deras stad. Musiken gjorde sitt bästa, Guds ande verkade och en själ gaf sig åt Gud. Lördagskvällen bådo vi med 10 och söndagen med 17 syndare. (*Str* 13/1 1894)

Kåren hade något fler än 250 soldater. När han hade kommit till Eskilstuna fick han veta att någon i kåren hade bett Gud sända honom dit.

Vid sin sida i ledningen hade Karl en assistent – först Konrad Zandin och sedan A.P. Jansson. Julia Dahlgren var nu kårens fanjunkare, vilket innebar att hon hade högst rang bland kårens underbefäl.¹³ Att

¹² Dan. 10:9: »Och jag hörde ljudet af hans tal; och när jag hörde ljudet af hans tal, dignade jag af vanmagt ned på mitt ansigte, med mitt ansigte mot jorden.«

¹³ »En kårs tre förnämsta underofficerare äro fanjunkaren, som är ansvarig för det andliga arbetet och under officerarnas bortavaro för befälet över kåren, samt skattmästaren och sekreteraren« (Malmström s. 290). Beteckningen underofficerare användes dock inte vid 1800-talets slut. Då talade man om underbefäl. Även beteckningen befälhavande officer ändrades till kårledare. »Det rörde sig ju om tjänaruppgifter, inte befälsutövning« (brev Sven Nilsson).

hon hade fått denna tjänst visar att kårens tidigare ledning hade haft förtroende för henne. Hon var inte avlönad av kåren till skillnad från Karl och hans assistent.

Kåren i Eskilstuna hade bildats den 17 januari 1891 av kapten Hanna Andersson. Hon kallades för Bergsprängerskan och hade fått »öppna eld« på många platser i Sverige och hade haft stor framgång.

Omkring 800 personer, till största delen män, trängdes i lokalen vid invigningsmötet, som leddes av stabskapten och fru Theodor Janson, adjutant August Karlsson och kapten J. A. Tavaststjerna samt kapten Hanna Andersson och två löjtnanter. Påföljande söndag hölls tre möten, samtliga med fulla hus. Efter tre månader hade 700 frälsningssökande böjt knä vid botbänken. Kåren räknade då 146 soldater och femtio rekryter. (Kjäll s. 189)

Det var under denna väckelse som Julia återigen fick uppleva frälsningsfröjd.

En kvarnägare hade låtit bygga ett hus vid Kriebsensgatan 15 och det ställde han till kårens förfogande. Huset innehöll en stor samlingslokal som hade sittplatser för 650 personer. Det fanns också ett soldatrum för 75 personer, och sannolikt även ett par bostadsrum för officerarna. Huset hyrdes fram till år 1920 då det förvärvades av kåren.

Något om Eskilstuna och Nyfors

I slutet av 1700-talet började man i Eskilstuna bygga en ny stadsdel, Fristaden. Avsikten var att utveckla den svenska järnindustrin. Satsningen lyckades och under 1800-talets andra hälft växte industristaden Eskilstuna fram med järn- och stålförädling som huvudnäring. Mellan åren 1870 och 1900 mer än fördubblades befolkningen främst genom inflyttning av arbetare med familjer från den omkringliggande landsbygden. Invånarantalet var ca 7 700 år 1879. Det blev nödvändigt att bygga bostäder utanför staden, varför det söder om Fristaden växte upp ett samhälle – Nyfors (i Fors församling) – med arbetarbostäder.¹⁴ Från år 1870 till år 1900 ökade befolkningen i Fors församling från ca 1 500 till 7 400. Befolkningsstrukturen med bl.a. en hög andel inflyttande från landsbygden gjorde att arbetar-, nykterhets- och väckelse- rörelserna växte sig starka i Eskilstuna och Nyfors. Det var ett rikt utbud i Eskilstuna av möten, konserter, föredrag etc. Konkurrenten var

¹⁴ När Eskilstuna i slutet av 1800-talet fick järnvägsförbindelse, kom järnvägsspåren att läggas mellan Fristaden i norr och Nyfors i söder.

stor och det var inte sällan som det samma kväll ordnades flera konserter. På den frikyrkliga sidan var de stora samfundet och Frälsningsarmén representerade, men också mindre grupper. Enskilda predikanter hyrde lokaler och försökte etablera sig i staden. Nykterhetsföreningarna förefaller av annonseringen ha varit särskilt aktiva. Det fanns exempelvis tre föreningar inom Templarorden som arbetade för »nykterhet och självhjälp«. Vi kommer att stöta på en av dessa: Templet Fristad. Ett annat ordenssällskap var Enighet & Wänskap (E. & W. eller E. & V. men också EV) som ägde ett hus där man kunde hyra lokaler. Ordenssällskapet Enighet & Wänskap i Stockholm lät år 1888 uppföra ett hus vid Regeringsgatan 74 i Stockholm för bl.a. »spektakler, assembléer och conserter«. Senare kom detta hus att kallas för Nalen (s. 77). Huset i Eskilstuna blev »Folkets Hus« omkring år 1901.

3. Krisen i Eskilstunakåren och upprottet

När Julia Dahlgren i början av december 1893 var med på det första soldatmötet som Karl Dufberg ledde som nytillträdd kårledare var hon förväntansfull. Ryktet om hans förkunnelse om »döpelse med den Helige Ande och Kristus som läkare« hade gått före honom, och hans tal vid välkomstmötet bekräftade att det var sant. Där framhöll han »sanningen af [sina] älsklingsämnen, som voro: Frälsning från all synd; döpelse med den Helige Ande och Kristus som läkare«. Vid soldatmötet »bådo de [flesta medlemmarne] ifrigt om den Helige Andes dop [och] Guds Ande kom mäktigt ibland oss«. Julia insåg nu att hon inte längre behövde lägga band på sig och under en bönestund kom hon »i hänryckning och såg syner«. Hon såg »hvilka af medlemmarne i kåren [som] voro frälsta, och de, hvilka icke voro frälsta« och hon »fick tala högt och nämna dem vid namn. En stor bestörtning och förvåning rådde«. Karl menade att »ingen syntes då tvifla på att det var Guds Ande som verkade, ty kårens medlemmar hade förtroende för sin fanjunkare«. Karl Söderström berättar att han vid detta tillfälle inte var inne i lokalen »men fick höra högljudda glädjeyttringar och skyndade in att se hvad som var å färde och då jag kom inom dörren ljöd ordet 'andedutjelse' för mitt hjärta«. Han berättar också att vid »nästa enskilda möte föll Anden öfver ännu en [kvinna], och ifrigare blefvo vi att bedja före och efter mötena till sent på nätterna; och Anden föll öfver fler och fler«.

Karl hade sina överordnade officerares förtroende. Hans förkunnelse om andedopet och hans sätt att genomföra de s.k. andedopsmöten han anordnat i Stockholm II hade inte varit ett hinder för att bli ledare för de ganska stora kårerna i Jönköping och Eskilstuna. Men det som hände i detta möte var säkert något som han inte varit med om tidigare. Men Karl tvivlade inte på att det var Anden som verkade och ville inte hindra Julia.

Men efter detta andra soldatmöte började enligt Karl Dufberg »mistroende uppstå hos några« (*Andeutjutselsen*) av medlemmarna, och han

kände sig tvingad att skriva ett brev till fältsekreteraren – major Johan Ögrim – på Högkvarteret.¹⁵ Brevet är daterat den 13 december 1893:

Eftersom jag hört talas om att några soldater tänker skriva till högkvarteret angående två soldater som Guds Ande har fallit över i soldatmötena, så att de för somliga förefallit lite egendomliga, skriver jag. Det är nämligen kär-fanfjunkaren [Julia Dahlgren] och adjutant Svensons fästmö. Jag vet bestämt att det är Gud som är å färde, så jag vill att högkvarteret ej må bli oroliga om någon skriver. De äro rädda att sådant skall fortgå, varför de önska att jag skulle få komma härifrån. Så lär någon ha sagt. Det är visst ej många, men några tror jag det är. Det är särskilt en sergeant Helgesson som är en anförare för den där troppen. Därför att jag bestraffade en korporal som var hans fästmö, så att hon lämnade igen sin fullmakt, var han ganska oför-skämd mot mig. Jag har ej ännu lyst ut några andedopsmöten och mycket litet talat om andedop, så det har ingen orsak. Jag har skrivit till major Janson.¹⁶ I lördags och söndags sjutton syndare! Här kommer frälsnings-vagnen att rulla lätt, men djävulen måste vi köra över! Jag är trygg, mycket trygg! (Kjäll s. 850)¹⁷

En vecka senare innehöll *Sörmlandsposten* en artikel om förhållandena i Eskilstunakåren:

Missförhållanden inom Frälsningsarmén. En fullt trovärdig person, som under 6 år tillhört armén och af allvarlig öfvertygelse gjort allt för att befordra frälsningsarbetets framgång, har gifvit oss följande upplysningar om ett upprörande missförhållande, som f. n. är rådande inom härvarande kår.

Det grasserar för närvarande inom armén ett slags sjukdom, närmast jämförlig med den vid åtskilliga tillfällen i vårt land, i samband med religiösa rörelser, förekommande predikosjukan. Å arméns enskilda möten skrufva några af soldaterna upp sig i ett onaturligt exalterat tillstånd, som slutligen yttrar sig såsom rent vansinne. De vältra sig fram och tillbaka på golvet under utstötande af rop och skrik, de vittna och predika om syner, som de ha under detta exalterade tillstånd. Somliga se englar, andra se

¹⁵ I december 1892 utnämndes Johan Ögrim till fältsekreterare och vi förutsätter att han hade den befattningen även vintern/våren 1893/94. Fältsekreteraren var Frälsningsarméns motsvarighet till inre missionens sekreterare inom t.ex. Svenska Missionsförbundet. Brevet som vi citerar har ett personligt anslag som kan tyda på att relationen mellan Karl Dufberg och Johan Ögrim var bra. Ögrim hade varit Karl Dufbergs närmaste chef under dennes tid som kapten i Stockholm V och under den första tiden i Stockholm II.

¹⁶ Major Theodor Janson var chefredaktör för *Stridsropet* och brevet som nämns är en rapport om segrarna i Eskilstuna.

¹⁷ Kjäll har gått ifrån den stavning som Karl Dufberg använde.

djäfilar. Deras tal är naturligtvis under detta hysteriska tillstånd osammanhängande, vildt och oförnuftigt, och hela uppträdan gör på en nyktert tänkande ett vidrigt och plågsamt intryck. Efter dessa hysteriska anfall inträder naturligtvis ett förslappningstillstånd, fysiskt såväl som andligt, och intrycket på åskådarna är af den uppskakande art, att svaga hjärnor däraf lätt kunna rubbas för alltid. Det bör anmärkas, att »kaptenen« vid härvarande kår, Dufberg, i hvad på honom ankommer, uppmuntrar och så att säga leder dessa vidriga uppträden, i det han med musik och sång beledsagar de hysteriska soldaternas onaturliga utgjutelser.

Den, som meddelat oss detta, har skriftligen anmält förhållandet i högkvarteret i Stockholm, men ännu icke däriifrån erhållit något svar. Han hyser ock föga hopp om att något ingripande däriifrån är att vänta, då han vet att alldeles samma sak, som här omförmäls, passerat såväl i enskilda som offentliga möten i Stockholms andra kår. Han har ock enskildt hos kaptenen två gånger sökt att förmå denne att ingripa, men utan att uppnå annat resultat, än att kaptenen bedt honom hålla tyst med saken och ej draga den fram inför soldatmötet. Vår meddelare kände sig icke desto mindre af samvetet manad att uppträda å ett möte och allvarligen varna mot detta missbruk, men då kaptenen märkte hans afsigt att grundligt taga itu med saken och visa att dylika »religionsöfningar« strede lika mycket mot den heliga skrift som mot sunda förnuftet blev tal. nedhyssjad och öfverröstad af sång och spel. Efter ett senare möte, då meddelaren ännu en gång sökte bringa saken på tal, men icke fick ordet, kallades han till kaptenen för enskildt samtal. Han bad då att tillsammans med kaptenen få läsa den heliga skrift och i lugn tala om saken, men blef öfverröst af okvädingsord och utvisad. Till slut yttrade kaptenen: »I Jesu Kristi Nazaréens namn öfverlemnar jag dig åt satan att förgås i synden«.

Denna sista ohyggliga förbannelse och de uppträden, som föregått densamma, kasta ett bjärt ljus öfver det tyranniska sätt, hvarpå befälet inom frälsningsarmén sköter disciplinen. Hvad själfva den sak angår, som gifvit anledning till vår trovärdiga meddelares schism med härvarande kår, lär det icke kunna vara tvifvel underkastadt, att dessa hysteriska anfall åstadkommas af soldaterna själfva, som arbeta upp sig till ett slags vanvett, och att dylika uppträden ur ordnings- och sedlighetssynpunkt äro så förkastliga, att, om de få fortgå, det rent af blir ordningsmaktens pligt att ingripa. (*Sörmlandsposten* 20/12 1893)

Fler och fler fick emellertid ta emot andedopet, men under den första tiden var det endast kvinnor som blev andedöpta skriver Karl och »det sades att jag hypnotiserade kvinnorna« (*Andeutgjutelsen*).

Kåren i Eskilstuna tillhörde »Norrköpingsdivisionen« med major James Toft som chef. Han gjorde ett besök i Eskilstuna på nyårsafton och kunde då bilda sig en uppfattning om tillståndet i kåren. Kanske

var det de klagomål som Karl hade nämnt om i sitt brev till Johan Ögrim som var upphovet till besöket. Förmodligen hände inget anmärkningsvärt under de möten som Toft deltog i; något enskilt andedopsmöte ordnades nog inte under besöket. Samtal med soldater i kåren kan emellertid ha oroat honom.

Den 17 januari firade kåren i Eskilstuna sin årsfest – den tredje i ordningen. »Lokalen var fullsatt av en uppmärksam publik, som bl. a. bjöds på kortare anföranden af majorerna [Theodor] Janson och Ögrim« (EK 18/1 1894). Majorernas närvaro kan ha motiverats av ett behov att sätta sig in i det som hände i kåren, kanske var de ombedda av Toft.

Eskilstuna-Kuriren rapporterade att kåren år 1893 hade haft 570 möten, hade tagit 474 »fångar« och sålt 34 350 exemplar av *Stridsropet*, dvs. i snitt ca 650 exemplar i veckan. Hur många soldater kåren hade uppgavs inte; Frälsningsarmén slutade år 1893 att lämna uppgifter om antalet soldater.

Väckelsen blev också en omvändelseväckelse. Den 13 februari 1894 skriver Karl Dufberg till Högkvarteret:

Anden faller över både män och kvinnor fortfarande och själar frälsas i mängd. Förra veckan bad vi med fyrtiotvå stycken. Folket får ej rum utan måste vända om hem. Stort lugn har inträtt i kåren alltsedan Majoren skrev brevet, och Guds härlighet kommer allt kraftigare! Halleluja! En och annan lämnar sina pass, men andra intaga deras platser. [...] Jag är välsignad av Jesus själv. (Kjäll s. 850)

Brevet är troligen adresserat till Johan Ögrim. Sannolikt hade denne och Theodor Janson under årsfesten inte funnit anledning att tro att det som skedde i kåren inte var ett verk av Gud. Efter besöket kan man ha kommit överens om att Ögrim skulle sända ett brev till kåren för att lugna de oroliga. Vi noterar att Karl i sitt svarsbrev skriver att »Guds härlighet kommer allt kraftigare«, något som han uppenbarligen inte tror ska oroa Ögrim.

Evald Malmström skriver att »Frälsningsarméns ledare togo först mycket mjukt på saken – Dufberg och hans vänner uppmanades endast i all kärlek att skicka sig värdigt och att icke uppträda så, att Guds namn led smålek« (Malmström s. 182).

Den 20 januari var det välkomstmöte för löjtnant A.P. Janson som ersatte Konrad Zandin och några dagar senare kunde man läsa i *Stridsropet*:

En underbar tillströmning av människor.

Med säkerhet gå vi mot nya eröfringar dagligen. Gud uppenbarar med kraft och makt, för att om möjligt nedslå allt mänskligt och han allena blifva allt i alla. Vi ha i sanning haft en segervecka ty på nio dagar fingo vi bedja med femtionio själar. – En underbar tillströmning av människor hade vi. Flera hundra kunde ej få plats utan måste vända om hem. Myndigheterna äro mycket angelägna att hålla ordning. Vi tacka Gud äfven för det och vilja omnämna det till beröm för Eskilstunas poliskår. – Strider, som ej någon annan kår, kanhända vi ha, men ock segrar som vi kunna glädjas åt. Halleluja! – för själar utgifvne: K. G. Dufberg, kapten. A. P. Janson, löjtnant. (Str 24/2 1894)

Stridsropets redaktion publicerade ibland kommenterade notiser under en rubrik »Fakta«. Ovanstående notis fick följande kommentar:

Eskilstuna närmar sig »ettan«. Hör ni Eskilstunasoldater, kamrater, det där var bra! Tänk om ni skulle besluta er att visa kaptenen, löjtnanten, Eskilstunas innevånare, Sverige, Europa – ja hela världen att ni inom loppet af en kort tid kunna ställa er kår över 900-talet. Försöken kamrater!! Friska tag! (Str 24/2 1894)¹⁸

Lördagen den 3 mars var Johan Ögrim på nytt i Eskilstuna och höll ett »stort Frälsningsmöte« på kvällen. Man fick betala 10 öre för att sitta i salen och 15 öre för en plats på läktaren (EK 1/3 1894). Det är anmärkningsvärt att Ögrim kom tillbaka så snart.

Senare under året skriver *Svenska Morgonbladet* en lång artikel om Sprängbataljonen, bl.a. om andedopsmötena:

Under det hr Dufberg var stationerad som befälhafvare vid kåren i Eskilstuna, hade han nämligen börjat att så väl enskildt som offentligt förkunna läror, som stredo mot frälsningsarméns principer samt dessutom arrangerat ett nytt slags möten, de s. k. andedopsmötena, vid hvilka en hel del mystiska, för att icke säga otillbörliga, saker passerade.

Vid dessa andedopsmöten fingo vissa soldater hysteriska anfall, under hvilka de uttalade »profetior«, som af kaptenen upptecknades och sedermera offentligt upplästes. Soldater, som erhöilo dylika »andedop«, kunde ligga på golfvet under en tid af ända till 6 à 8 timmar och framskrika en mängd osammanhängande saker, hvilka de sade sig erhålla uppenbarelse om direkt från himmelen, dit de vid dessa tillfällen voro i anden upplyftade. (SvM 26/7 1894)¹⁹

¹⁸ Målet skulle vara att få fler soldater än vad Stockholm I hade.

¹⁹ I samma artikel kan man läsa att »underrättelserna [...] äro oss lemnade af personer, som vi anse vara fullt trovärdiga, och som sjelfva på nära håll studerat den egenomliga rörelsen«.

Andedopsmötena ska enligt tidningen ha ägt rum »här och hvar«, dvs. i olika hem men troligen också i kårens lokaler.

Det lugn som Karl nämnde om i sitt brev till Johan Ögrim varade inte länge och vid dennes andra besök kan han ha reagerat mot stridigheterna i kåren. Viktor Åkerlind berättar att »de flesta till en början var hörsamma« men att det så småningom »uppkom strider, i det att en del sade det vara ondt, och vi som fingo erfara Andens kraft sade, att det var Guds Andes utgjutelse«. Carl Söderström skriver att »en häftig strid uppstod och äfven förföljelse, allt efter som Andens eld föll«, och hans hustru Lydia skriver:

Då nu dessa underbara ting skedde, väntade jag, att de på Kristus troende skulle med mig prisa Gud, men fick erfara motsatsen. Vänner förvandlades till fiender, och striden blef het, men Herren verkade sitt verk fortfarande, och den Helige Ande föll öfver fler och fler.

Även Karl Dufberg berättar om motsättningarna i kåren:

De, som trodde att det var Guds verk, blefvo mycket hånade och föraktade, till och med af syskon i kåren, som ej trodde att det var Guds Andes utgjutelse. Många väntade få höra, hvad de högre ledarne i Frälsningsarmén skulle säga om andeutgjutelsen och därefter skulle de rätta sig. Då dessa fingo höra, att det fanns högre ledande, hvilka icke trodde att det var Herrens verk blefvo de mera säkra uti sin otro och menade sig tjäna Gud med att sätta sig upp mot mig, men de kunde dock inte hindra Andens utgjutelse, hvilken likasom en mäktig flod bröt sig oemotståndligt fram.
(*Andeutgjutelsen*)

Kårens rapportbok ger sifferuppgifter om utvecklingen under vintern 1894. Omvändelseväckelsen började söndagen den 20 januari. Lokalen var överfull på kvällsmötet (750 personer) och det var nog detta möte som Karl syftade på då han skrev att »flera hundra kunde ej få plats utan måste vända om hem«. På tisdagskvällen var det 700 mötesbesökare, på onsdagen 600 och på torsdagen 650. På fredagskvällen hade man ett enskilt möte. Under mötena söndag–fredag blev 39 frälsta.

Under veckan som följde var det fullt i lokalen på söndags- och torsdagskvällarna, och 21 personer blev frälsta. Veckan därpå, 3–9 februari, var det fullt eller nästan fullt vid fem kvällsmöten; 39 blev frälsta. De fyra följande veckorna var det något mindre publiktillströmning; antalet frälsta var 18, 18, 13 resp. 10. Den sista veckan av dessa

fyra ledde Karl sju offentliga möten och sex enskilda. De följande veckorna var det 5 eller 6 personer som blev frälsta varje vecka.²⁰

Under denna väckelse ökade spänningarna i kåren. De »extatiska företeelserna« tilltog både i antal och i »ytterlighet; obehagliga rykten om vad som skedde på Frälsningsarmén kom i svang, ja, det trycktes och sjöngs t.o.m. en visa om saken« (Kjäll s. 850). Karl Dufberg hörde denna visa en gång under en tågresa.

Vi kan räkna med att kåren i Eskilstuna fick ta emot flera besök av soldater och officerare från andra kårer allteftersom ryktet om andedopsväckelsen spreds. En av dem som kom med en positiv förväntan var Oskar Baer som arbetade på Frälsningsarméns högkvarter i Stockholm. Han kände ju Karl Dufberg från tiden då denne var kapten i Stockholm V och Stockholm II. När han så fick höra talas om väckelsen i Eskilstuna gjorde han ett besök där och »erfor att det verkligen var Guds Helige Ande, som var å färde, till svar på mångas böner« (*Andeutgjutelsen*).

Profetior om en ny här

Oskar Baer fick redan hösten 1891 tillsammans med några andra i Stockholm ta del av en »förutsägelse, som blef av stor betydelse« och som födde ett hopp hos honom:

Herren uppenbarade sig [...] för en syster [...] Det blef för henne sagt och tydligt visadt, då hon var i Anden, att ett [...] folk skulle utgå från Frälsningsarmén och framträda kort före Herrens snara tillkommelse. Hon såg äfven huru det bar en särskild dräkt, af bland annat röda tröjor med ljusblå skärp, samt orden »Herren är nära« på sina hufvudbonader. Ibland dem hon såg i denna skara, var äfven jag med.

Oskar Baer kände till att det fanns en bönegrupp med soldater från Frälsningsarméns andra kår i Stockholm (s. 21), och när han kom tillbaka till Stockholm efter sitt besök i Eskilstuna, besökte han deras bönemöten.

Många av de andedöpta i Eskilstuna fick se syner om en ny här. Karl Dufberg skriver:

²⁰ Vi kan nämna att under perioden 13/1–16/3 1894 tog man sammanlagt 193 fångar, som uttrycket var. Den 13/1 var antalet rekryter 24. Fram till den 8/4 tillkom 34 rekryter, men i sista veckan i mars invigdes 35 rekryter till soldater varför antalet rekryter den 8/4 var 23. Det innebär att 15–20 % av dem som blev frälsta blev rekryter. Av dessa blev ungefär 70 % soldater. (*Eskilstuna kårs soldatrulla 1891–1895*)

De tyckte sig se Jesus eller en ängel, hvilken de samtalade med; och blefvo i Anden förda än hit, än dit och fingo tydliga svar på de frågor de framställde; och under det de så voro i Anden, talade de högt om det de sågo och hörde. Jag satt och åhörde ofta många sådana märkliga och högst belysande uppenbarelser; och bibelställen, som äro tvisteämnen, fingo de förklaring öfver m.m. Ja, nog var det högst underbart allt detta att bevittna, men det märkligaste var dock det, att de flesta, som Anden föll öfver, sågo gång efter annan en ny här, af hvilka någon sade, att Herren hade sagt, att den snart skulle komma till stånd.

Också Julia Dufberg skriver om dessa syner:

När Guds Ande hade fallit en tid på detta underbara sätt, började jag och många med mig i Anden se en här, ett folk, som Herren skulle uppresa åt sig i de yttersta dagarne. O, hvad detta förvånade mig och oss alla! Jag såg att det voro klädda i en sorts uniform, en dräkt, som jag ej förr hade sett: röda tröjor med blå skärp, och kvinnorna buro runda hattar. Nästan alla, som sågo syner i Anden, sågo detta. [...] På samma gång, som de sågo hären, sågo de äfven min man och mig såsom ledare. De sågo oss alltid gå i spetsen för den här, som skulle komma. Äfven jag såg detsamma, om och om igen; men alltid jagade jag det ifrån mig, då jag kom till sans, 2 Kor. 5: 13²¹, och sade: »Detta kan väl aldrig komma att ske!« [...] Äfven på landet föll Guds Ande samtidigt och flere af samma slags syner sågos där. En gammal kvinna såg i Anden det folk, som Herren skulle uppresa och likaså fanan, på hvilken stod: *Sanning, Herren är nära*. Hon såg min man och mig, att vi skulle blifva ledare, under det att hon ej visste något om huru Guds Ande föll hos oss och hvilka uppenbarelser som gafs oss samtidigt i staden. Hon hade aldrig sett mig eller min man i verkligheten, men då hon kom upp på kårens expeditionsrum för att omtala Herrens vilja, sade hon: »Jag känner igen eder, – jag har i Anden sett eder; och Herren har sagt, att I skolen blifva ledare för den nya hären.« (*Andeutgjutelsen*)

Brytningen med Frälsningsarmén

Förhållandena i kåren var nu sådana att James Toft bestämde sig att resa till Eskilstuna över helgen vid månadsskiftet mars/april 1894.

Helgens möten var annonserade i *Eskilstuna-Kuriren* och det var kårens andra annons detta år – den första var inför Ögrims besök en månad tidigare.

²¹ »Ty ehvad vi äro utom oss, så äro vi det för Gud, eller vi äro det i sans, så äro vi det för eder.«

Troligen kom Toft till Eskilstuna redan på fredagen för att samtala med Karl. Han kan då ha förklarat att Karl inte kunde få stå kvar som ledare för kåren om han inte ändrade inriktning, eller som Evald Malmström skriver: att Karl skulle »leda sin verksamhet i andligt sundare banor«. Toft menade att det som hände i Eskilstuna inte var ett Guds verk. Karl hade kommit till vägs ände.

Julia upplevde sig genom sina syner som Guds språkrör. Karl ägde inte profetians gåva och det är lätt att tänka sig att det medverkade till att hon fick ett visst övertag och kunde ta initiativ. När hon upplevde att utrymmet för Anden i kåren blev allt trängre, började hon säkert planera för en ny andlig hemvist. Både hon och Karl måste ha påverkats av de många synerna om en ny här men det var nog lättare för Julia att tänka sig bryta upp än för Karl. Det var i Frälsningsarmén han hade fått sin kallelse, och av hans egen berättelse och av de rapporter som han skickade till Stockholm framgår det att han var en framgångsrik evangelist och att han fann sig väl till rätta som kårledare. Han hade accepterat att hans syn på och erfarenhet av andedopet inte delades av så många inom Armén, men det viktigaste för honom var att få människor att omvända sig. Han trodde på Frälsningsarméns koncept och ville fortsätta på den vägen. Men under hela sin tid i Armén hade han bett om och väntat på »en större andeutgjutelse än hvad jag förut bevittnat«.

På fredagskvällen var det ett enskilt möte i kåren, men dessförinnan blev det tid för ett bönemöte. Karl, Julia och löjtnant Janson beslöt att »utbedja svar från Gud, att Han måtte för oss uppenbara sin vilja, och hvad Hans mening var med allt det, som var å färde« (*Andeutgjutelsen*). Kanske var det Julia som tog initiativet till bönemötet och deltog i förvisningen om att tiden var inne för den nya hären. James Toft ställningstagande sågs som en »krigsförklaring« (Malmström s. 182) och Karl insåg »att det skulle blifva omöjligt att [...] kvarstå i Frälsningsarmén, ty jag kunde ej förneka att det var Herren, som hade besökt Eskilstuna kår med den profetiska Anden«.

Då vi under tårar bedit och åkallat Herren vår Guds namn, föll Anden öfver fanjunkaren, hvarefter hon tyckte sig se Jesus, som höll bibeln i sina händer samt slog upp den och visade henne på bibelställen, hvilka hon, under det hon var i Anden, högt läste, nemligen: Matt. 5: 11, 12; Luk. 22: 35; Joh. Upp. 3: 8; Dom. 4: 8, 9.²² (Läs Dom. 4, 5 kap.). Därefter fick hon läsa uti en annan stor bok, med stora bokstäfver, [...] hvilket löjtnanten och jag

²² Dessa bibelställen återges längre fram (s. 119).

nedskefvo. Därefter kom hon till sig och vi förundrade oss storligen öfver denna märkliga uppenbarelse. (*Andeutgjutelsen*)

Efter det offentliga mötet på kvällen fortsatte de att be och då var även kårens sekreterare med. Under bönen fick Julia se en ny syn, där hon bland annat fick läsa att Karl skulle vara »denna härs anförare« (*Reglerna*) och att hon själv skulle vara hans biträde och hjälp.

Sannolikt hade James Toft och Karl Dufberg ett samtal på lördagsmorgonen då Karl berättade om upplevelserna dagen innan och att han var beredd att sluta sin tjänst och lämna Frälsningsarmén. Toft å sin sida menade troligen att Karl måste avskedas med hänsyn till dennes agerande under sin tid som kårledare i Eskilstuna.²³

Nu hade inte Toft befogenhet att avsätta Karl; det kunde bara Frälsningsarméns kommandör, William Ridsdel, göra. På samma sätt var Karl skyldig att vända sig till denne för att säga upp sin tjänst. Kommendören var i sin tur angelägen att träffa Karl för att om möjligt få honom att ändra sig. Han beslöt att Karl skulle komma till Stockholm för överläggningar torsdagen den 5 april.

Till mötet kom även James Toft. Karl redogjorde för händelserna i Eskilstuna, och Toft lade fram sina synpunkter. Enligt Karl ska denne ha sagt att »det var hälften mänskligt och hälften djävulskt«, medan Karl själv »trodde bestämdt att det var Guds Andes verk«. Karl skriver att kommandören försökte »förmå mig att stanna kvar i Armén« och »ej tänka på blifva ledare för den nya hären, som var profeteradt om«, men Karl stod fast vid sitt beslut. Kommendören meddelade då att Karl »genast skulle lämna sin befattning« (*Andeutgjutelsen*). Karl ville emellertid ha ett farvälmöte innan han slutade. Ridsdel lovade då att han skulle få bli kvar i sin tjänst till och med söndagen, då farvälmötet skulle hållas, »dock med uttryckliga vilkor att han därvid icke finge orda något om sina privata uppenbarelseteorier«, något som Karl »bedyrade heligt« (*SvM* 26/7 1894).

Efter sammanträffandet med kommandören gick Karl in till fältsekreterare Ögrims rum, »och sedan vi bedit och gråtit tillsammans inför Gud, togo vi farväl af hvarandra« (*Andeutgjutelsen*).

²³ Enligt Anders Andersson hade Karl »sedan flere månader förut genom den Helige Ande fått veta, att han skulle afgå från sin befattning och utgå från Frälsningsarmén, hvilket dock ej skedde förrän i april månad samma år« (*Andeutgjutelsen*). Sannolikt syftar Anders Andersson på de syner som Julia såg om den nya hären och med Karl som ledare.

Resultatet av mötet blev således att Karl måste skiljas från sin tjänst. Ridsdel och Toft vände sig inte emot att det förekom andedop i kåren. Det var nog främst de profetior som uttalades, de motsättningar som väckelsen skapade i kåren och den »oordning« som rådde under de s.k. andedopsmötena som man tog avstånd från.

Under fredagen gjorde Karl som vanligt hembesök under några timmar. På kvällen var det ett soldatmöte som besöktes av ca 200 soldater och rekryter, ungefär lika många som det brukade vara på dessa möten på fredagskvällarna. Det är troligt att Karl vid detta möte berättade att han skulle sluta sin tjänst vid kåren och annonserade att farvälsmötet skulle äga rum på söndagskvällen.

På lördagskvällen var det offentligt möte med ca 500 mötesdeltagare, ett typiskt antal för en lördagskväll. Några hembesök tycks Karl inte ha gjort denna dag; normalt ägnade han några timmar åt detta även på lördagarna. Söndagen inleddes sedvanligt med »knäexcursis« tidigt på morgonen. Både Karl och löjtnant Jansson var där tillsammans med tio soldater. Kl. 11 började helgelsemötet och vid detta möte meddelade Karl att »han vid farvälsmötet på kvällen skulle närmare utveckla nämnda [uppenbarelse]teorier« (EK 9/4 1894). Skälet var att han ville »låta människorna veta, hvarför han lämnade sin befattning och hvad han blifvit kallad till« (*Andeutgjutelsen*). På eftermiddagen var det »hallelujamöte«.

När farvälsmötet började på kvällen var lokalen överfull. Man hade sett till att de flesta av de soldater som hade deltagit i de andedopsmöten som Karl hade ordnat satt på plattformen tillsammans med kårens musikanter.

Någon i kåren hade reagerat när Karl vid helgelsemötet hade annonserat att han skulle tala om sina »teorier«. Personen ifråga hade därför ringt upp James Toft och underrättat »honom om förhållandet och 10 minuter senare befann sig [denne] på tåget samt hitlände kl. 8,20 på kvällen, en stund efter mötets början«.

Hans ankomst på plattformen märktes icke af kapten Dufberg, hvilken snart började orda angående uppenbarelsen och bl. a. meddelade, att hans hushållerska haft en uppenbarelse att han, Dufberg, skulle af Gud vara korad att bilda en särskild sprängbataljon o. s. v. Nu framträdde stabskapten Toft och tog mötets ledning om hand samt fritog frälsningsarmén från all delaktighet i dylika åskådningar. [...] Kapten Dufberg lämnade i sällskap med ett 20-tal soldater och under publikens hurrarop plattformen, som snart fylldes af andra soldater, hvarefter mötet fortgick i lugn till slut. (EK 9/4 1894)

Carl Söderström skriver att Karl hade börjat läsa

de två första delarne ur »Reglerna«. En tillstådes kommen högre ledare ville förhindra detta, men de blefvo dock upplästa, hvarefter broder Dufberg lämnade lokalen. I ett nu reste sig de flesta, som sutto på plattformen och strömmade ut under folkets larm. (*Andeutgjutelsen*)²⁴

Redan på onsdagen var det välkomstmöte »för de nya officerarne, tre kvinliga« (*EK* 9/4 1894).

Av någon anledning var det viktigt för Karl att hävda att det var han själv som hade begärt att få lämna sin tjänst. Han skriver år 1900 att han »hvarken var eller blef afskedad från Armén« och att vad som »sedan blifvit skrivet och talat annorlunda, om mitt utgående ur Armén, är ej sanning« (*Andeutgjutelsen*).

Våren 1899, då Karl och Julia Dufberg hade avskedsmöten i Stockholm, nämnde Karl något om Sprängbataljonens uppkomst. *Dagens Nyheter* skrev:

Dufberg berättade [...] att han måst afgå från frälsningsarmén endast därför att han hade utan de styrandes hörande gift sig med sin nuvarande hustru – bestämmelserna inom Frälsningsarmén äro också i detta afseende mycket stränga – men förteg hvad som tidningarna samtidigt berättade, att Dufberg midt under pågående möte af »major« Toft, som utskickats från högkvarteret, afsattes från sitt ledarskap på grund av irrlärlighet och löftesbrott. (s. 81)²⁵

Kommendör William Ridsdel skrev i slutet av augusti 1894 att Karl Dufberg måste avgå »emedan han i ömtåligt fall handlade tvärt emot de löften han afgifvit som frälsningsofficer, [...] hvilken afgång följdes af giftermål med en f. d. soldat i den kår han lämnat« (s. 57). Ridsdel

²⁴ Elisabeth Jonsson har berättat att det kändes som att de »fick en skopa vatten över sig« (intervju, Debora Bergeå). – *Svenska Morgonbladet* skriver den 26/7 1894 att det var ett 50-tal som lämnade plattformen, men det förefaller som att tidningen citerar *Eskilstuna-Kuriren* och att antalet 50 skulle kunna vara felaktigt, men givetvis kan man i sina efterforskningar fått klart för sig att det var fler än ett 20-tal. *Sörmlands-posten* skriver den 9/4 att Karl Dufberg och »ett stort antal soldater« lämnade mötet. – Att Toft tog över mötesledningen var i linje med vad som gällde inom Frälsningsarmén, nämligen att om en officer med högre grad kom till ett möte skulle han ta över ledningen (för att eventuellt återlämna ledningen igen efter ett kortare tal).

²⁵ Officerare kunde inte gifta sig utan att någon överordnad, möjligen kommendören, hade godkänt valet av partner. Åldersskillnaden fick inte vara för stor och man kunde dessutom lägga andra synpunkter på lämpligheten. De blivande makarna skulle helst ha samma grad; om så inte var fallet nedgraderades i allmänhet den med högre grad, men givetvis kunde problemet lösas med en befordran.

nämner inte vad det »ömtåliga« fallet rörde sig om. Det kan ha varit så att redan vid sammanträffandet den 5 april i Stockholm hade Karl deklarerat inför Ridsdel att han och Julia hade bestämt sig för att ingå äktenskap (trots att Karl inte hade tillfrågat Frälsningsarméns ledning). Men vad än löftesbrottet var, kunde Ridsdel utnyttja det – utan att precisera sig – som ett respektabelt skäl för sin disciplinåtgärd, vilket gjorde att han inte behövde nämna att man inom Frälsningsarméns ledning ifrågasatte om det verkligen var Anden som verkade i Eskilstunakåren.

Krisens omfattning

I Frälsningsarméns jubileumsbok år 1932 skriver Evald Malmström om kåren i Eskilstuna:

Redan efter tre år hade den att genomgå en kris, som skakade den ända ned i dess djupaste grundvalar och lade mycket inom den i grus och spillror. Detta skedde i samband med bildandet av Sprängbataljonen. (Malmström s. 181–182)

I Eskilstunakårens minnesskrift år 1940 skriver han mer detaljerat:

Stridigheterna på grund av den Dufbergska rörelsen söndrade kåren, så att Arméns ledare funno det lämpligt att formellt upplösa densamma, varefter de soldater som fortsättningsvis önskade förbli salvationister fingo anmäla sig hos kårens nya B. O. [befälhavande officer], kapten Ekroth. Flertalet valde att bli sin kår och Frälsningsarmén trogna, men ganska många anslöto sig till Sprängbataljonen.

»Det var en egendomlig tid«, berättar förutvarande kapten Ekroth, nu änkefru Elin Eriksson. »Hela dagarna och långt fram på nätterna var vår förstuga full av f.d. soldater, som ville på nytt anmäla sig för soldatskap. Jag måste tala med var och en privat och satt i mitt rum som en läkare under sin mottagning.«

Flertalet soldater återkommo till kåren, och arbetet fortsatte under stor anslutning och rik välsignelse i mötena. Men det kan icke förnekas att kåren gjorde en mycket stor förlust, numerärt men också andligt, då flera av dem som följde den nya fanan voro andliga människor och goda soldater.

Även i andra kårer förlorade Armén soldater, som slöto sig till Dufberg. Ett par, tre officerare övergingo också till »Herrrens här«. Det kan icke heller förnekas att inom flera av de avdelningar av Sprängbataljonen som bildades levdes ett gott kristligt liv. (*Eskilstuna kår 1940* s. 12)

När Thorsten Kjäll 40 år senare skriver om Frälsningsarméns 90-åriga tillvaro i Sverige behandlar han i ett särskilt avsnitt elva »kriser eller korsvägar« under de nittio åren. En av dessa är Sprängbataljonens bildande.

Uppslutningen inom kåren bakom Karl Dufberg hade säkert varit förhållandevis stor, men att göra gemensam sak med honom och lämna Frälsningsarmén var för de flesta ett för stort steg. Även om inte verksamheten i Eskilstuna hade pågått mer än i något mer än tre år och i Sverige inte mer än drygt ett decennium, hade Frälsningsarmén varit framgångsrik och hunnit bygga upp en rigid struktur.

Kåren hade under våren 1894 flera besök av högre officerare, bland dessa kommandör Ridsdel och major Ögrim lördagen och söndagen den 28 och 29 april. Ridsdel, som predikade på engelska, tolkades av adjutant K.A. Karlsson, som under en tid varit kapten i Eskilstuna. Mötena var »talrikt besökta« (EK 30/4 1894).

Uppgifter ur soldatrullan och rapportboken

För att få fram uppgifter om antalet soldater i Frälsningsarméns kår i Eskilstuna kan man studera kårens soldatrulla och den rapportbok som kårens befälhavande officer, kaptenen, skulle fylla i varje vecka. Den soldatrulla som var aktuell under Karl Dufbergs tid i kåren finns bevarad liksom en rapportbok som gäller från och med den rapporteringsvecka som började lördagen den 13 januari 1894. Soldatrullan är emellertid svårtolkad genom att många uppgifter saknas och att man från hösten 1892 fram till våren 1894 inte gjorde några noteringar i den. Vi har kommit fram till att vid halvårsskiftet 1893 var antalet medlemmar minst 293 och högst 325. Under andra halvåret minskade antalet soldater. Enligt Karl Dufbergs notering i rapportboken ska kåren den 13 januari 1894 ha haft 263 soldater (inkl. underbefäl) och 24 rekryter. I rapporten för den vecka som började 13 januari 1894 skriver Karl Dufberg att 4 rekryter och 22 soldater är »utstrukna« denna rapportvecka. Dessutom är 4 soldater »frivilligt utgångna«. Det innebär att antalet rekryter vid veckans slut var 20 och antalet soldater 237. I utrymmet för »anmärkningar« skriver Karl: »De 22 utstrykta soldaterna Äro affällingar eller finnes de ej i rullan. Seger genom blodet K. G. Dufberg.« Några strykningar i soldatrullan finns dock inte.

Förmodligen syftar Karl på den roterulla som fanns i kåren. Den innehöll namn på både rekryter och soldater. För varje vecka fanns det en

kolumn där man för samtliga medlemmar antecknade om denne ansågs vara »god« som soldat, »medelmåttig« eller »olämplig«, eller om troslivet var »svalnande« eller om soldaten i fråga levde ett »slarfaktigt lif«. Vidare fanns en kolumn »för införande af veckobidrag«. Denna rulla hölls av naturliga skäl aktuell, medan soldatrullan försumrades. Några roterullor finns dock inte bevarade från Eskilstuna-kåren.²⁶ Det troliga är att Karl i början av år 1894 gjorde en genomgång med dem som förde befäl över de tio rotar som kåren var indelad i, och att det var i roterullan som strykningarna gjordes.

Från den 20 januari 1894 till den 8 april lämnade 13 soldater kåren medan 35 rekryter invigdes till soldater, vilket skedde sista veckan i mars. Enligt rapportboken hade kåren 259 soldater när Karl avgick som befälhavande officer. När sedan James Toft den 29 april kom på besök gjordes en revision av rotelistorna. 40 namn ströks, men det tycks i första hand ha gällt soldater som inte hade varit aktiva sedan en längre tid. Således ströks till exempel inte Julia Dahlgren. (Hennes namn ströks först den 27 maj.) Samtidigt förde Elin Ekroth in fyra namn i soldatrullan från roterullorna.

Efter att kåren hade upplösts i maj blev var och en som ville bli medlem i den »nya« kåren tvungen att träffa kaptenen för ett samtal. Roteledarna fick säkert i uppgift att ta kontakt med sina soldater för att informera om detta och förmå dem att söka nytt medlemskap.

Den 25–27 maj kom James Toft ånyo till Eskilstuna och då ströks 54 namn ur roterullan, varav 45 fanns i soldatrullan. Därmed borde soldatrullan endast ha innehållit namn på dem som hade anmält sig, men det fanns nog ett antal som man inte hade fått kontakt med och som fick stå kvar. Enligt rapportboken hade kåren 165 soldater den 1 juni 1894. Soldatrullan däremot visar att det var omkring 255 soldater i kåren. I mitten av september invigdes 17 soldater och i november gjordes en ny revision av roterullorna och då ströks ytterligare 38 namn och medlemsantalet var då 154 enligt rapportboken. Av de 38 fanns 14 i soldatrullan, varför antalet soldater enligt denna var 241. Vi kan utgå ifrån att rapportbokens uppgifter gäller det faktiska antalet soldater. Någon

²⁶ Vårt resonemang bygger på förhållandena i Norrköping. För Norrköping I har vi haft tillgång till två soldatrullor för 1890-talet samt roterullor för några år under samma årtionde. Soldatrullorna är slarvigt förda till skillnad från roterullorna. Karl Dufberg gjorde inga noteringar i soldatrullan under den tid han tjänstgjorde i Norrköping.

soldatinvigning ägde inte rum under perioden 1 april–15 november 1894.

Av de 45 namn som ströks ur soldatrullan 25–26 maj är det 12 som har en anteckning som indikerar en hög sannolikhet att personerna ifråga sympatiserade med Sprängbataljonen. Vidare ströks 14 soldater för att de har »gått till annat samfund« av vilka flera blev medlemmar i Sprängbataljonen. Vi gör det antagandet här att 7 av dessa 14 blev medlemmar i Sprängbataljonen. Sammanlagt skulle då 19 soldater av 45, dvs. ungefär 40 %, kunna kopplas till Sprängbataljonen. Om 40 % av de nio som enligt ovan inte var antecknade i rullan också kan hänföras till Sprängbataljonen kommer vi upp till 23 soldater.

Går vi sedan till november var det 5 av 14 som hade gått till Sprängbataljonen, dvs. ca 35 %. Om samma andel gäller för de 24 (av 38) som endast var antecknade roterullorna, får vi lägga till 8 och kommer upp i 13. Sammanlagt kan det således ha varit omkring 36 personer som lämnade kåren på grund av Sprängbataljonen. Siffran är osäker och möjligen något låg om vi går händelserna i förväg och jämför med de medlemsantal som uppgavs för Sprängbataljonen under sommaren och hösten 1894: 24 medlemmar i juni (s. 51) och ett 60-tal i september (s. 73). Enligt soldatrullan var det endast en av dem som gick över till Sprängbataljonen som kom tillbaka till Frälsningsarmén, och detta skedde år 1895.

Ser vi på antalet besökare på söndagskvällarnas möten, var det under perioden januari–mars 1894 oftast fullsatt lokal (650–700 personer) medan det under perioden april–maj i snitt var ca 550 besökare, vilket måste betecknas som högt med hänsyn till antalet soldater. Större var skillnaden mellan hur många »fångar man tog« före och efter krisen. Under den första perioden var det ca 18 i snitt per vecka och under den andra ca 5. En av veckorna fick man inte be med någon. Då skrev Elin Ekroth eller hennes löjtnant: »Wi hafva bedit och arbetat hela väckan inte har vi sett någon själ, Men vi vill kasta ut på djupet likasom Simon gjorde Haleluja.«

Baptistförsamlingen i Eskilstuna

Baptistförsamlingen i Eskilstuna tycks inte ha påverkats i någon större utsträckning av andedopsväckelsen i Frälsningsarmén, om man utgår från protokollen från församlingsmötena. Vi citerar de paragrafer från

den 1 december 1893 till den 1 mars 1896 där Sprängbataljonen nämns, direkt eller indirekt, och vi börjar med den 26 februari 1894:

Af Pastor Larsson²⁷ föreslogs att något samtala om de å Frälsningsarmén så mycket omtalade andedopen. [...] Samtliga talare voro utaf den åsigten att det ej var något verk af Herren och aldeles främmande för nya testamentets lära angående den Helige Andes verk och uppenbarelse. I öfvrigt fick den förda diskussionen utgöra svar på frågan.

Den 26 mars 1894:

Sedan pastor Larsson redogjort något öfver ett samtal som han jämte pastorerna Roth och Dahl haft med kaptenen i frälsningsarmen framställde han (Larsson) till församlingen om den ville i likhet med af friförsamlingen fattat beslut, ingifva ett meddelande till högkvarteret i Stockholm om företeelserna å armens möten härstädes; med anledning hvaraf beslöts att som församlingen ej förut gjort något vid armens verksamhet den ej heller nu skulle taga någon befattning dermed utan att församlingen skulle fortsätta att arbeta på det sätt den hittills gjort och således ej vidtaga någon som helst åtgärd mot hvad som existerar i armens lokal.

Den 2 april 1894:

Pastor Larsson önskade att församlingen något samtalade öfver en af honom uppställd så lydande fråga: »Hvad hafva vi att göra med de medlemmar som hafva blifvit intagna af en för församlingen och Nya testamentet främmande ande«? Sedan några talare yttrat sig i den riktningen att sådana medlemmar borde afskiljas och församlingen i sin helhet äfven genom röstning visat sig vara af samma mening anmäldes för sådant ändamål systrarna Anna Jonsson och Ida Åberg.

Den 9 april 1894:

Anna Jonsson och Ida Åhberg, som personligen infunnit sig vid mötet, fingo redogöra för deras ställning till frågan om helbregdagörelsen genom tro och bön, äfvensom de så kallade andedopen och tillika deras sätt att anordna enskilda möten å de tider då församlingen har sina offentliga sammankomster utlysta. Sedan nämnda vänner för en stund afträdt och derefter församlingen rådgjort om hvad som var att göra härvid, beslöt den att Pastor Larsson skulle vid mötet tillfråga systrarna Jonsson och Åhberg om de ville lofva att afstå härifrån i annat fall måste församlingen skilja dem ifrån sig när den fann det stridande mot Guds ord och församlingens principer att hafva sådana medlemmar som ej kunna vara ett med densamma. Efter att Pastor Larsson framställt nämnda fråga och derå fått ett nekande

²⁷ Pastor i församlingen var Gut Olof Larsson. Han var föreståndare för baptistförsamlingen i Eskilstuna 1875–1911.

svar från dem båda uteslötos från församlingen såväl Anna Jonsson som Ida Åhberg.

Medlemmar som ordnade enskilda möten under tider då församlingen hade egna möten blev som regel uppmanade att inte göra så. Om de sedan inte följde uppmaningen var det skäl för uteslutning. Att församlingen ville höra kvinnornas inställning till andedop och helbrägdagörelse genom tron torde bero på att församlingsledningen var tveksam till formerna för utövandet.

Genomläsningen av de olika protokollen ger intryck av att församlingens sekreterare fullgjorde sin uppgift väl och vi tror att han gjorde en bra avvägning mellan vad som skulle tas med och inte tas med i protokolltexterna.

Planering för framtiden

I början av april 1894 måste Karl Dufberg och Julia Dahlgren planera för sina nya liv som ledare för Sprängbataljonen. Karl var ju tvungen att lämna sin tjänstebostad och någon måste ta ansvar för hans uppehälle. Julia berättar att redan före farvälmötet hade »Herren [...] tillsagt oss, att vi skulle resa ut till skollärarebostället Mesta; där skulle vi förenas för att, såsom Han uppenbarat, blifva ledare för Sprängbataljonen« (*Andeutgjutelsen*). Enligt *Svenska Morgonbladet* var det Julia som profeterade om att Karl och hon »skulle gifta sig« (*SvM* 26/7 1894). Kerstin och Anders Andersson tog emot dem eftersom »Herren uttalat sin bestämda vilja, att K. Dufberg och Julia Dahlgren voro af Herren uttagna och bestämda att vara ledare för det folk, Han skulle uppväcka«. Sannolikt flyttade de till Mesta redan veckan före farvälmötet och »förenades« vid samma tid genom trolovning vilket innebar att de gav varandra äktenskapslöften i vittnes närvaro. De gifte sig den 24 maj 1894 och bröllopet firades hemma hos Kerstin och Anders Andersson då »många af våra kära bröder och systrar var närvarande« (*Andeutgjutelsen*). Vigseln var kyrklig och makarna Andersson antecknades som vittnen i lysnings- och vigselboken.

Reglerna

Tiden i Mesta blev en tid av förberedelser inför den dag i slutet av maj då Sprängbataljonen skulle träda fram offentligt. Under april månad fick Julia i sju syner läsa de texter som kom att utgöra huvuddelen av

innehållet i *Reglerna*; den åttonde och sista synen såg hon i början av juli. Flertalet fick hon vid gruppens enskilda sammankomster hemma hos Kerstin och Anders Andersson.

Vi kommer att redogöra för *Reglerna* längre fram (s. 119) men vi nämner här något om innehållet, som utgörs dels av löften och råd, dels av mer precisa om än inte alltid klart utformade föreskrifter inom några specifika områden. Av dessa föreskrifter framgår bl.a. att varje medlem skulle vara »renad ifrån all synd och döpt med ande och kraft«, och »alla skola vara som syskon, hvilka äga allting gemensamt«. Medlemmarna skulle bära uniform. Det skulle vara fritt inträde till mötena, men Jesus kunde ge »särskild tillåtelse« att frångå denna regel. Ingenting sägs om härens organisation, men ordet församlingar nämns i ett sammanhang: medlemmarna skulle vara »ett föredöme för andra församlingar«. Det talas inte om kårer eller officerare; i en fotnot (troligen infogad i efterhand) står det »Herrens äldste«. Man bad till Jesus om att få en regel om dop och nattvard och i en syn fick Julia läsa att medlemmarna skulle vara döpta och att de första medlemmarna skulle döpas den 18 maj. Vidare skulle man »hafva« nattvard med »saft och mjukt bröd«. Synen i början av juli föreskrev hur härens fana skulle se ut, samt en indirekt uppmaning till mission utanför Sverige: Jesus ville att fanan skulle »svaja i alla länder [och], om det är möjligt, att I hinnen öfverallt tilldess jag kommer«.

Anna Larsson skriver att det var hemma hos henne som Julia fick »se om den nya hären, att de skulle låta döpa sig«, vilket säkert var viktigt för henne; hon hade tidigare varit baptist. Arvid Berglund berättar att han »var med då Herren visade i en syn hurudan klädedrägt [...] folket skulle bära och jag är öfvertygad om, att det var Herren som uppenbarade detta« (*Andeutgjutelsen*).

De tolv första medlemmarna – sändebuden

Vi går nu tillbaka till dagen efter farvälmötet. Då var Sprängbataljonsgruppen samlad för första gången efter brytningen med Frälsningsarmén. Den 18-årige Carl Söderström var med:

[Måndagen den 9 april] hade vi bönemöte i ett hem, då jag för att blifva ytterligare viss om Herrens vilja, bad Herren tyst för mig själf, ingen annan hörde mig, att Han då skulle uppenbara, om jag skulle vara med i den nya hären; och mitt namn visade Herren i en syn samma kväll; jag skulle gå

med i Hans egen här. Efter en dags inre strid vann jag seger och lämnade min plats och gick efter den himmelska kallelsen.

Karl och Julia påbörjade således rekryteringen utan dröjsmål. I en första omgång togs tolv medlemmar in. Det finns inga anvisningar i *Reglerna* att det skulle vara just tolv, inte heller att dessa första tolv skulle ha en särställning inom rörelsen. I *Andeutgjutelsen* skriver Anders Andersson att de första tolv var »af Herren genom profetia [...] utvalde«, vilket kan tolkas att såväl antal som vilka som skulle få vara med bestämdes genom profetior.

Carl Berglund skriver att »genom uppenbarelse blefvo jag och två af mina barn kallade bland de första tolf, hvilka af Herrens Ande blifvit utvalda att utgå med budskapet, att Herren är nära«. Och hans son Arvid skriver att det var i början av maj som han »genom Herrens Helige Ande [blef] kallad att vara med bland de tolf första« (*Andeutgjutelsen*).

Någon annan källa än *Andeutgjutelsen* har vi inte om vilka de första tolv medlemmarna var. Av vittnesbörden framgår att **Kerstin Andersson, Carl Söderström, Lydia Pettersson, Carl Berglund** och två av hans barn, **Anna** och **Arvid** tillhörde de första tolv. Det är oklart om Karl och Julia ska räknas in i de tolv. Daniel Hallberg skriver att det var tolv personer som deltog i rörelsens första nattvard (s. 47), något som även Gustaf. N. Berglund har berättat (Torestad). Men i ett referat från det första offentliga mötet sägs om Karl att han »har blott tolv medlemmar ännu« (s. 48) och i ett annat talas om ett dussin sprängsoldater vid sidan av de två ledarna (s. 48). Vi saknar således namnen på 4–6 av de första tolv.²⁸

Av Anders Anderssons vittnesbörd framgår att han *inte* var en av de första tolv. Övriga som bidrog med vittnesbörd i *Andeutgjutelsen* (och som var från Eskilstunatrakten) och inte explicit nämner att de var med (eller inte var med) vid den första medlemsintagningen är då Elisabeth Jonsson, Anna Larsson, Elfrida Skog samt Viktor och Anna Åkerlind.

²⁸ Om det nu var så att upp till sex av de tolv hade lämnat rörelsen fram till år 1900 är inte det anmärkningsvärt med hänsyn till det fåtal personer som Karl och Julia hade att välja mellan, och den korta tid som användes för att lära känna dem. Rekryteringsbasen bestod av ca 25 frälsningssoldater och 5–10 personer med annan bakgrund än Frälsningsarmén. Kvinnorna, som var i majoritet, var pigor, sömmerskor och hemmafruar medan männen var arbetare i Eskilstunas industrier, skomakare, skräddare och folkskollärare. »Sprängmannen Simson«, som vi återkommer till (s. 66), kan ha varit en av de tolv liksom någon ytterligare som kan ha lämnat rörelsen samtidigt som han. Det kan givetvis inte uteslutas att någon eller några av de maximalt fyra vars vittnesbörd vi saknar kan ha haft förhinder att medverka i *Andeutgjutelsen*.

Anna Larsson skriver inget om sin kallelse medan Elfrida skriver att hon »fått det stora uppdraget att utropa: Se, Brudgummen kommer!« Elisabeth Jonsson skriver: »Det blef slutligen klart för oss, att Herren skulle uppresas en ny här; och med fruktan och bäfvan, men äfven med en outhärlig fröjd och visshet beslöt jag mig, då Herren kallade, att utgå med budskapet, att Herren är nära.« Viktor Åkerlind skriver, att då Anden »kallade oss till att utbära budskapet [...] gingo vi strax dit Herren bjöd och slöto oss till denna Herrens utvalda skara, för att följa Jesu fotspår« (*Andeutgjutelsen*).

Robert Fur skriver, att Karl Dufberg »beslöt då att göra alldeles som Herren själv: sända ut 12 apostlar« (*Svenska Posten* 1977). Fur använder också beteckningen härolder i sin artikel men det är nog för att inte upprepa ordet apostlar. Valter Elgeskog skriver apostlar och härolder, men han citerar sannolikt Robert Fur. Ett tidningscitat från år 1894 talar om apostlar (s. 67), men syftningen är inte entydig.

En benämning som förekommer i Sprängbataljonens annonser är sändebud. I Linköping annonserades den 5 oktober 1895 att »två nya Jesu sändebud i 'anskriet' ankommit till staden« (s. 88) och den 10 juni 1899 att »församlingsföreståndare och sändebud« skulle samlas till årsmöte (s. 139). Sannolikt var det så att de första tolv (eller tio om vi undantar Karl och Julia) kom att kallas sändebud och att det berodde på att tanken var att de skulle ställa sig till rörelsens förfogande och gå ut i landet för att sprida budskapet om Jesu snara återkomst. Entusiasmen var stor våren 1894 och det var inte svårt att tänka sig att bryta upp. Men förmodligen var det inte möjligt för alla att förverkliga tanken när det väl var dags. Det kan inte heller uteslutas att något eller några av sändebuden lämnade rörelsen. Detta kan ha varit anledningen till att det i *Andeutgjutelsen* som kom ut år 1900 inte talas om sändebud – inte heller i annonsen inför årsmötet år 1901 (s. 139).

Av dem som ovan nämns att de tillhörde de tolv kom Carl Berglund inte att resa ut i landet utan blev äldste i Eskilstunaförsamlingen. Vidare var det knappast möjligt för Kerstin Andersson, som hade minderåriga barn att ta hand om, att lämna hemmet. Hon och hennes make kan ha planerat att han skulle fortsätta som folkskollärare och hon skulle resa ut som sändebud. Sannolikt kom de snart till insikt om att Anders skulle gå ut som evangelist (s. 210) medan Kerstin skulle stanna

hemma tills det öppnades en möjlighet för familjen att bosätta sig på en plats där de tillsammans kunde arbeta för Sprängbataljonen.²⁹

Fredagen den 18 maj döptes i Mesta »i ett närbeläget rinnande vatten« de (av de tolv) som inte redan var troendedöpta. Efter dopet »afskildes de första tolv medlemmarna« i hemmet i Mesta och Anders Andersson skriver att »bland [de utvalde] var min hustru« (*Andeutgjutelsen*).³⁰ Avskiljningen torde ha gällt tjänsterna som sändebud.

Några dagar efter dopförrättningen publicerades den första notisen i *Eskilstuna-Kuriren* om Sprängbataljonen:

»**Sprängbataljonen**« är namnet på en ny religiös förening, som kommit till stånd här i staden. Ledare för denna rörelse är andedöparen K. G. Dufberg, förut kapten i frälsningsarmén och senast befälhavare för dess härvarande kår, från vilken han, som bekant, nyligen skildes på grund af sina andedopstillsättningar. (*EK* 21/5 1894)

De första offentliga mötena i Eskilstuna

Söndagen den 27 maj 1894, höll Sprängbataljonen sitt första offentliga möte. Daniel Hallberg skriver:

En av de tolv, som var med om att grunda den nya verksamheten, har berättat för mig om den minnesvärda dagen i [maj] 1894, då man satte i gång. Efter att ha iklätt sig den nya uniformen, gjorde man en liten rundmarsch i staden för att så att säga presentera sig, och därefter reste man med ett par hästskjutsar ut till Mesta, några kilometer utanför. Där samlades man i folkskolläraryrkestället för att fira Herrens nattvard. Det var en gripande stund, berättar min sagesman, och just det att man var tolv till antalet förde naturligtvis tankarna till nattvardens instiftelsestund. Efter denna enskilda sammankomst hölls det första offentliga mötet. [...] Trots att det [var] ganska kallt, hade omkring 600 personer från Eskilstuna och

²⁹ Beträffande Viktor och Anna Åkerlind samt Elisabeth Jonsson, kan vi nämna följande: Elisabeth hindrades av sin far att lämna hemmet. Det var först när hon blev myndig våren 1895 som hon fick lämna hemmet (s. 218). Anna födde en son den 26 maj 1894 (s. 241). Hon var således höggravid under den tid medlemsintagningen pågick och det kan ha gjort att hon och Viktor inte var villiga att ställa upp bland de första tolv. Viktor och Anna döptes 16/6 1894. Vi kan nämna att sonen avled i början av juli.

³⁰ Enligt Robert Fur ska det första dopet ha ägt rum redan under Dufbergs tid i Frälsningsarmén. Han skriver att tolv av medlemmarna i en bönegrupp döptes i Eskilstunaån och att denna händelse gjorde att Dufberg kallades till förhör och sedan uteslöts (*Svenska Posten* 1977). Dopplatsen torde ha varit Eskilstunaån, men avståndet dit var ca 2 km

grannskapet samlats till detta friluftsmöte, där »sprängsoldaterna« den ene efter den andre avlade sina vittnesbörd. Ett djupt allvar vilade över den stora folksamlingen, och ingen kom sig för att driva gäck med vad som förekom. Hån och gäck blev det tillräckligt mycket av ändå vid senare tillfällen.³¹ (EH 15/4 1954)

Platsen var hos Anders Andersson »i en löfdunge« (*Andeutgjutelsen*). Det var en mycket blåsig dag. En av dem som var med på mötet var James Toft. Han skriver:

Dufberg var klädd i en lång livrock med uppstående krage och på kragen bar han U och ett kors. På mössan hade han två röda ränder och ett blått band med inskription: »Herren är nära.« Han bar även röd tröja med blått skärp. Hans medlemmar (manliga) bära röda tröjor med blått skärp och blått band på mössan samt U på rockkragen, och de kvinnliga blått band på hatten och U på kragen. Han har blott tolv medlemmar ännu, men ämnar visst inviga tolv till rätt snart. Meningen är att Dufberg skall resa från plats till plats och öppna nya kårer, då han nämligen anser sig kunna utnämna någon av sina soldater till platsledare. Något av vidare intresse händer ej på mötet, Dufbergarna säga sig hava »sett« tre änglar som beskyddade dem (att så skulle ske var förut profeterat), men dessa voro ej synliga för åhörarna. Ungefär åtta av våra medlemmar stodo ibland folket (det var på sin höjd fyra hundra personer närvarande) och dessa blott av pur nyfikenhet. Kårens möten voro bra besökta. Soldaterna voro vid friskt mod och på kvällen hade vi fem präktiga själar. (Kjäll s. 850–851)³²

Eskilstuna-Kuriren refererade också mötet:

»**Sprängbataljon**«, förre frälsningskaptenen Dufbergs nya religiösa organisation, höll i går e. m. sitt första offentliga möte vid Mesta, halvannan fjärdedels mil från Eskilstuna. Nyfikenheten att få veta, hvad den nya armén närmare bär i sitt sköte, hade till platsen lockat en anseelig folkskara, som torde ha uppgått till öfver 600 personer, hvaraf flertalet var från staden.

Jämte kapten och dennes syster [!], hvilka skola föra den nya uppfinningen ut i marknaden, märktes å platsen ett dussin »sprängsoldater«, som under mötet vittnade om andens kraft och de allena saliggörande »andedopen«.

Sprängsoldaternas uniform är snarlik frälsningssoldaternas. Å mössan är anbrakt ett bredt blått band med en smal röd kant, och i stället för »Frälsningsarmén« fick man läsa inskriptionen »Herren är nära«. Uniformsrocken skiljer sig från frälsningssoldaternas endast i det afseendet, att i

³¹ Sannolikt är det Arvid Berglund som har berättat om dessa händelser för Daniel Hallberg. – I artikeln står det »mars«, vilket inte kan stämma. Eftersom det första offentliga mötet hölls den 27 maj, har vi här skrivit »maj«.

³² Kjäll har korrigerat originalets ålderdomliga stavning. »U« ska vara »H«.

stället för märket *F.* är å rockragens båda olika sidor anbrakt bokstafven *H.*, som ditsyds i rödt. Märket *H.* har kommit till heders därigenom, att »Sprängbataljon« äfven kallas »Herrens här«. Man saknar ej häller hos sprängsoldaterna de röda tröjorna.

Sedan hr Dufberg förklarar 16:de kapitlet i Uppenbarelsboken, uppträdde hans syster med ett meddelande om anledningen till den nya religiösa föreningens bildande. För ungefär tre år sedan hade ett fruntimmer i Stockholm i tal:s närvaro profeterat, att en »sprängbataljon« skulle komma till stånd för att utföra Kristi värk på jorden. *Hvar* denna sprängbataljon skulle börja eller hvem som skulle bli upphofsmanen till eller ledare af densamma, därom hade emellertid ej profetissan lämnat besked. Huru besynnerligt fann talarinnan det icke, då hon i julas kom hit till staden och fick höra, att en del frälsningssoldater fått den »uppenbarelsen af Gud«, att just hennes bror »blifvit af Gud utsedd att bilda en sprängbataljon«!

Under mötets lopp förklarade bataljonsledaren, att de kristna, som ej tro på hans andedop, endast äro »halfkristna«. Endast den, som blifvit benådad med andedop, kunde, enligt sprängbataljonens åsikt, komma Herren riktigt nära.

Som man torde erinra sig, falla andedopsoffren i en sömnluk dvala, som ibland kan räcka flera timmar, därunder de skrika eller prata ytterst osammanhängande saker, och likväl påstå de sig se in i himmelen!

Vid mötet utfördes äfven sång, som leddes af sprängkaptenen, hvars uniform var densamma som soldaternas med undantag af att å rocken jämväl hade anbringats ett kors ock en krona. (EK 28/5 1894)

Sprängbataljonen satte in sin första mötesannons den 7 juni 1894:

Sprängbataljon. Stora möten i E. & V:s stora sal **Söndagen 10 Juni** kl. half 11 f. m. **Ämne:** »Hvad är Sprängbataljon«. Kl. 4 e. m. Frälsningsmöte. Välkomna! Ingen inträdesafgift. **K. G. Dufberg.**

Vid detta möte var en reporter från *Sörmlandsposten* med. Han skriver:

Religiösa representationer gäfvos i går på både för- och eftermiddagen af »kapten« Dufberg och hans rekryter. Lokalen, E. & V:s stora sal, var under förmiddagsmötet alldeles fullsatt, och vid dörren rådde trängsel. I fonden befann sig å en upphöjning kaptenen, omgifven af sin bataljon, som nu lär utgöras af 24 personer. Kaptenen stod lång och reslig i midten och spelade handklaver och sjöng, och bataljonen deltog i sången.

»Alltings slut är nära,
Det är Jesu Kristi lära.
Alltings slut är nära,
Det är sanning, det är sanning.«³³

³³ Sången är skriven av Karl Dufberg och återfinns i Sprängbataljonens sångbok från 1894 (s. 186).

Sången, som gick på någon halelujamelodi ackompanjerades, förutom med kaptenens handklaver, äfven med armuppsträckningar och andra yttringar af rörlighet hos manskap och befäl.

Kom så kaptenens tal, som skulle gifva det för visso nyfikna auditoriet besked om, hvad »Sprängbataljon« är. – Först lät kaptenen det kunnigt varda, att »Sprängbataljon« är ett mycket betydelsefullt namn, emedan Gud velat att kaptenens här skulle bära det namnet. Och så upplyste han den förvånade allmänheten därom, att Guds ande hade uppenbarat sig för honom och sagt, att han (Guds ande) skulle göra honom (kaptenen) – till ett under här på jorden. – Så att om någon är afundsvärd, nog är kapten Dufberg det.

Den egentliga andliga kraften har ej blifvit uppdagad förut, fortsatte han. Men det skola nu kaptenen och hans bataljon göra. – Talaren ansåg sig ha skäl misstänka, att han förefölle en och annan litet besynnerlig, och att man trodde, att han nu vore längre från himlen än någonsin. Han utropade emellertid därefter med stor patos: Och dock har jag aldrig förr varit så högt öfver jordagruset! Alltings slut är nära, och det är sant!

Kapten Dufbergs verk här på jorden är, enligt hans mening, profeteradt sedan tusental af år tillbaka. Han anser sig nämligen vara af Gud utsedd att fullborda en profetia af Joel. Joels profetia skall i dessa dagar gå i fullbordan, säger han. Ännu fins det blott denna skara (kaptenens bataljon) att taga sig verket an, men det skall snart blifva flere.

Sprängbataljonen kontrolleras mycket omsorgsfullt af Gud. Någon oppriktig kan icke finnas inom densamma, ty Gud skulle genast uppdaga det genom uppenbarelsens ande.

Kaptenen förklarade sig här ånyo ha sig bekant, att många nog funnes, som så här strax i början ej precis trodde på honom.

Sprängbataljonens verk här i världen är Guds sista ansträngning för att få människorna till sig. Vilja människorna emellertid ej vid detta sista försök bli frälsta, så slippa de. Intet tvång. Gud har sagt, att sprängbataljon inte skall truga frälsningen på folk, utan sprängbataljonen skall iakttaga ett bestämdt uppträdande.

Alla de apostoliska krafterna skola uppenbaras genom oss, fortsatte kaptenen. Tror ni det, kamrater? – Rop och mummel från den förtjusta bataljonen: Herren är nära, ja, amen, Herren är nära.

Kapten Dufbergs märkliga tal var nu afslutadt, och åtskilliga soldater skulle »vittna«. En sade sig ha kommit till sprängbataljonen genom gudomlig uppenbarelse, en annan var glad öfver att vara frälst denna förmiddag, och en annan hade kommit underfund med, huru mycket – slarf det fins i kristenheten.

För öfrigt voro alla glada denna stunden. Unga fru kaptenskan själf var så innerligt förnöjd, så hon riktigt storskrottade, när hon afgaf sitt »vittnesmål«.

Det hela afslöts med suckar och rop af »Herren är nära« och »Amen« samt handklaversmusik och

»Alltings slut är nära,

Det är Jesu Kristi lära.

Alltings slut är nära,

Det är sanning, det är sanning«. (*Sörmlandsposten* 11/6 1894)

Av referatet framgår att man hade haft sin andra medlemsintagning och att medlemsantalet i Eskilstuna var 24. Det förefaller som att man under den första tiden tog in tolv medlemmar i taget. I september räknade man »omkring 60 medlemmar« (*Sörmlandsposten* 12/9 1894) vilket kan ha varit efter fem medlemsintagningar.

Nästa mötesannons gäller möten utanför Eskilstuna:

Religiösa möten anordnas af **Herrens här** vid Fagervik i Ärla **Söndagen 8 juli** kl. half 11 f. m. och 4 e. m. **K. G. Dufberg**. Ledare. (*EK* 5/7 1894)³⁴

Det var nödvändigt för bataljonen att få in pengar till verksamheten. Kontanter var det säkert ont om och i stället offrade medlemmarna värdeföremål. I mitten av juli var det dags att dra vidare till Stockholm och det var därför angeläget att omsätta dessa gåvor i kontanter.

Den 12 juli finner vi följande annons i *Eskilstuna-Kuriren*:

Sprängbataljon har försäljning Fredagen 13 Juli kl. 7 e. m. i gården n:r 366, Storgatan å Norr, på åtskilliga offrade gåfvor, som äro gifna åt Herren. En större Väggspegel och några större Väggtäflor finnas. **K. G. Dufberg**.

³⁴ Fagervik, som är en gård, ligger 2 km sydsydväst om Ärla (Ärla) kyrka. Fagervik ligger ett par hundra meter från sjön Bårsten. Ärla kyrka ligger i sin tur ca 14 km söder om Eskilstuna längs vägen mot Malmköping.

4. Hären drar ut i strid

Karl och Julias uppdrag var nu att föra ut budskapet om att Herren är nära och få människor att ansluta sig till hären – syndare genom att de blev frälsta och redan omvända genom att de lämnade sina församlingar och kårer. Uppdraget gällde hela världen, men de skulle börja med Sverige.

Det var nog aldrig fråga om att härens högkvarter skulle ligga någon annanstans än i Stockholm. Därför var det naturligt för Karl och Julia att tillsammans med sändebuden, eller åtminstone några av dem, bege sig dit och upprätta ett brohuvud.

Oskar Baer hade säkert berättat för Karl om syner som hade förekommit i den bönegrupp som hade sitt ursprung i Stockholm II. Där hade man sett bataljonen tåga fram i Stockholm och genom en syn fått »platsen anvisad för deras möten m. m.«.

Tidpunkten för det första offentliga mötet i Stockholm kom att påverkas av en syn som Julia Dufberg såg någon månad innan Frälsningsarmén skulle hålla sin årskongress i Stockholm med början fredagen den 20 juli och avslutning onsdagen den 25 juli, och i vilken William Booth, ledare för den internationella Frälsningsarmén, skulle medverka. I synen hade »Herren [...] uppenbarat, att Sprängbataljonen var närvarande på ett af general Booths möten i 'Templet'« (*Andeutgjutelsen*). Templet var den lokal som Stockholms första kår disponerade.

I mitten av juli var det dags för avfärd mot Stockholm. Kanske att Karl och Julia vid detta tillfälle passade på att flytta till Stockholm, men det vet vi inte. Karl hade flyttat två gånger om året sedan han blev kapten inom Frälsningsarmén, så att flytta var ingen stor sak för honom. Hans tillhörigheter rymdes säkert i en resväska. Kåreerna hade svarat för att han som kapten hade en möblerad bostad på de olika platserna. Julia hade kanske något mer än sin make att ta hand om. Resan företogs troligen med båt. I Stockholm välkomnades Karl och Julia tillsammans med de sändebud som var med av Karls syster, Josefina, och Oskar Baer.

Sommaren 1894 i Stockholm

Vi kan räkna med att Karl omedelbart efter ankomsten till Stockholm ordnade möten i något hem dit i första hand frälsningssoldater bjöds in. Där deltog de som var med i den bönegrupp som Augusta Karlsson tillhörde. Augusta insåg att de syner som hon och andra hade haft var ett förebud om Sprängbataljonen och »en förberedelse för oss att införlifvas med dem, hvilket kort därefter skedde« (*Andeutgjutelsen*), sannolikt under ett av dessa första enskilda möten. *Svenska Morgonbladet* fick senare upplysningar från en f.d. sprängsoldat som berättade att

Fröken Josefina Dufberg kom [...] en afton vid ett af sprängbataljonens möten som vanligt »i anden« och profeterade dervid följande: »I frälsningssoldater, som hafven varit med på de der enskilda [böne]mötena, skolen veta, att detta edert förehafvande synnerligen väl behagat mig (Jesus). Och såsom et bevis på min ynnest skolen I nu alla få inträda i min här«. Dessa soldater vågade nu ej annat än efterkomma »profetissans« ord och slöto sig sålunda till »bataljonen«. (*SvM* 15/9 1894)

Skaran omkring Karl växte och redan efter ett par veckor var han beredd att träda fram offentligt. Vid Rådmansgatan i Stockholm fanns år 1894 en lokal, som kallades f.d. Betaniakyrkan, vilken vi återkommer till (s. 71). Denna lokal hyrdes för det första offentliga mötet i Stockholm tisdagen den 24 juli; dagen därpå skulle Frälsningsarméns årskongress avslutas.

Mötet pålystes i *Svenska Morgonbladet* den 23 och 24 juli i annonser som båda dagarna var placerade på första sidan. De var två spalter breda:

Sprängbataljon eller "Herrens här"

håller sitt inträde i Stockholm tisdagen den 24 jull kl. 8 e. m. uti f. d. Betaniakyrkan, (hörnet af Döbelns- och Rådmansgatorna).

OBS! Kommen utan penningar, fritt och för intet.

K. G. Dufberg.

Två Stockholmstidningar rapporterade från mötet. Vi börjar med *Stockholms-Tidningen*:

»**Sprängbataljonen**«, en utbrytning ur frälsningshären under från befälet vid Eskilstuna kår afsatte »kapten« K. G. Dufbergs ledning, inbröt i Stockholm i tisdags afton midt under brinnande frälsningsarmé-kongress och sjelfve generalens härvaro. Första mötet hölls samma dag i f. d. Betania-

kyrkan vid Rådmansgatan, der general Dufberg med sin omkring 20 man starka trupp och fana tagit plats på estraden. Uniformen liknade frälsningsarméns med undantag af qvinnornas hattar, som voro runda och trefligare. Man trugar ej heller syndare till botbänken, hvilket anses leda till skrymteri. De fleste af bataljonens manskap äro desertörer från frälsningsarmén.

Det var mycket märkliga läror denna bataljon hade att förkunna. Dess medlemmar hafva fått och få uppenbarelser från gud, alldeles som profeterna fordom. Sälunda vet man att vi nu lefva i de yttersta dagarne, och man hinner kanske icke förkunna detta i Sveriges alla städer förr än tiden är slut. Dufberg och flere af hans anhängare visste genom uppenbarelser, att de icke skulle dö, utan blifva upptagna i skyn vid Kristi ankomst. Folket tror kanske icke detta, men det trodde icke häller Noach, som talade om syndaflo den, och likväl kom denna.

Bataljonen, som äfven kallar sig »Herrens här«, äger alla de apostoliska gåfvorna och är fullkomligt oberoende af världen. Man har helbregdagörelsens gåfva och behöfver ingen jordisk läkare, har profetians gåfva och är fri från alla synder. Andeutgjutelsen, som skulle komma i de yttersta tiderna, har nu kommit till desse utvalde, hvilkas framgång är säker. Men de skola mycket lida från de religiöse.

Sådana äro den nyaste religionssektens läror, en utveckling af frälsningsarméns.

Bland åhörarne, som fylde lokalen till trängsel, märktes ett stort antal frälsningssoldater från landsorten, hvilka efter slutad kongress kanske gå hem och göra sammaledes som Dufberg. Bataljonen sänder 8 »sprängmän« till olika landsdelar. (*Stockholms-Tidningen* 26/7 1894)

Den andra tidningen var *Svenska Morgonbladet*:

»**Sprängbataljonen**« i Stockholm. I tisdags afton gjorde »sprängbataljonen« sitt inträde i hufvudstaden. Ett möte var nämligen då anordnad af hr Dufberg i f. d, Betaniakyrkan vid Rådmansgatan.

Mötet tog sin början kl. 8, men långt före denna tid var kyrkan till trängsel fylld af åhörare, bland hvilka märktes ett stort antal medlemmar af frälsningsarmén. Det lär ock vara förnämligast [=främst] bland arméns soldater som sprängbataljonen söker rekrytera sina led.

Hr Dufberg ledde mötet. På estraden framme i salen befann sig ett 30-tal »sprängsoldater«, af hvilka de flesta voro qvinnor. Soldaternas uniform är snarlik frälsningsarméns. [...]

Mötet öppnades med en sång, hvilken sjöngs i hastig takt och ackompanjerades af musik från en dragharmonika. Hr Dufberg uppläste några verser ur Matt. 24 kap. om Kristi andra tillkommelse. All tings slut är nära, var hufvudinhållet af hr D:s tal. Af herren hade tal. fått direkt uppenbarelse, att han skulle lefva, till dess Kristus återkomme i skyn. Härom sade han sig vara fullkomligt viss. Hr Dufberg meddelade vidare, att »spräng-

bataljonen«, äfvenledes genom direkta uppenbarelser från himmelen fått order om att genast gå ut att förkunna Kristi omedelbara återkomst till jorden. I enlighet med denna himmelska befallning skulle nu ej mindre än åtta »sprängsoldater« på en gång utsändas till olika platser inom landet för att förkunna det nya, »fulla evangeliet«.

Sedan hr Dufberg till sist förklarar betydelsen af inskriptionerna å »bataljonens« fana följde vitnesbörd af »sprängsoldatema«. Af dessa vitnesbörd framgick, att medlemmarne af den nya »hären« icke anse några kristna människor – frälsningsarméns medlemmar inbegripna – »fullt frälsta«, förrän de mottagit »andedopet«, blifvit delaktiga af det »stora ljus«, som i de yttersta dagarne skall uppenbaras. Vid Kristi andra återkomst blifva, yttrade en soldat i sitt vitnesbörd, endast de, som äro medlemmar af hären – sprängbataljonen – frälsta, de andra »bli öfver«.

Bland andra, som aflade vitnesbörd, voro hr Dufbergs syster och hustru. Den sistnämnda sade sig bl. a. fått direkt uppenbarelse från herren, hvilken text hon skulle utlägga vid aftonens möte. I två särskilda uppenbarelser hade hon vidare i anden fått vara åsyna vitne till Kristi andra tillkommelse. Från ett högt berg hade hon åsett denna framtidens betydelsefullaste tilldragelse och skildrade nu för den häpna publiken sina syner. Hvad hon omtalade att hon sett var emellertid ej annat än, hvad nya testamentet har om denna sak att förkunna. Fru Dufberg sade sig dessutom erhållit uppenbarelser om många andra märkliga ting, men dessa fingo hon icke denna afton omtala. »Herren« hade förbjudit henne det, men »kanske jag en annan gång skall få tillåtelse att göra det« tillade hon.

Mötet afslöts med afsjungandet af »sprängbataljonens krigssång«.

Vid mötet förekom icke något särskildt anstötligt, men rörelsen har, såsom framgår af hvad här ofvan relaterats, äfven en annan sida, som är allt annat än tilltalande. (SvM 26/7 1894)

Detta första möte ledde till ett polisingripande. Polisen anmärkte på att Karl Dufberg »i offentliga samlingslokalen i huset N:o 35 Rådmansgatan afhöll offentligt möte utan att derom hafva gjort verderbörlig anmälan« (Torestad). Karl fick böta 10 kr. Av handlingarna framgår det att han bodde på Brahegatan 33, samma adress som Oskar Baer hade vid denna tid.

När mötesprogrammet för Frälsningsarméns årskongress offentliggjordes visade det sig att alla offentliga möten skulle hållas i Florakyrkan (i korsningen mellan Floragatan och Östermalmsgatan) och inte i Templet. Det såg alltså ut som förutsägelsen att Sprängbataljonen skulle vara närvarande vid ett möte i Templet »skulle varda om intet, oss till stor bepröfvelse«, skriver Oskar Baer. Men den 21 juli annon-

serades i *Stridsropet* att det sista mötet, onsdagskvällen den 25 juli, skulle hållas i Templet. Oskar Baer skriver om detta tillfälle:

Jag var då med för första gången, iklädd denna dräkt, som Herren gifvit oss att bära. Nog kändes det för oss lite hvar som ett korsfästade för köttet, och nog framkallade det hos många bitterhet och lades oss till last som trots, men vi handlade i tro och öfvertygelse att det var Herrens vilja. (*Andeutgjutelsen*)

Så var då Sprängbataljonen etablerad i Stockholm. En »avdelning« hade bildats, en benämning som snart ersattes med »församling«. Som ledare tillsattes äldste, kanske efter förebild från Baptistsamfundet, dvs. två äldste varav den ena var församlingsföreståndare och den andre s.k. medäldste.

Man fortsatte att hålla offentliga möten i Betaniakyrkan. *Stockholms-Tidningen* skriver måndagen den 6 augusti 1894:

»**Sprängbataljonen**« höll i går tvänne möten, ledda under Dufbergs frånvaro af bataljonens profetissa. Hon omtalade, att hon varit [i] »anden« och sett den stora vedermödans dag, då det befanns, att många nutida andliga stormän kommo till korta. En annan syster uppläste en skrifvelse, som förklarades vara ett noggrant återgifvande af ord, som Kristus talat till henne direkt. Sistlidne fredag hade en annan syster sett, huru Kristus delade ut nattvarden i himmelen.

»Sprängbataljonen« har gjort en god eröfring i en engelsk ingenjör Baer, som förut tillhört frälsningsarmén. Äfven han uppträdde och förklarade Herrens ankomst nära.

Om tisdag hålles ett nytt möte, då de andliga gåfvorna, helbrägdagörelse, profetian, o. d. skola komma i verksamhet.

Mötena befolkas till stor del af frälsningsarméns soldater, hvaraf många öfvergått till den nya hären.

Kommendör Ridsdel om Sprängbataljonen

För Frälsningsarméns ledning var Sprängbataljonens intåg i Stockholm en bekymmersam händelse på grund av den stora tillströmningen av nyfikna till bataljonens möten och det förhållandet att en inte ringa del av publiken rapporterades vara frälsningssoldater. Utöver kapten Karl Dufberg hade stabskapten Oskar Baer och kapten Olof Bring lämnat Frälsningsarmén till förmån för Sprängbataljonen. Givetvis följde man utvecklingen noggrant och hade säkert kontakt med de olika kårerna i Stockholm för att se till att kärledarna agerade så att soldaterna inte deltog i Sprängbataljonens möten. En månad efter Spräng-

bataljonens öppningsmöte i Stockholm tog kommandör Ridsdel³⁵ till orda i *Stridsropet*:

Kära kamrater och vänner!

Hitintills har jag avhållit mig från att yttra mig ang. någras försök denna sommar att spränga sönder eller åstadkomma förvirring inom Frälsningsarméns led, emedan jag sett så många dylika försök stiga upp och försvinna som dimmor. Jag gör det icke heller nu för att försvara eller värna om Frälsningsarmén såsom en organisation, ty den är väl försvarad och värnad af Herren själf, som danat den, men då man sagt mig, att jag genom några ord om saken skulle gagna somliga bland eder med afseende på edra evighetsintressen, finner jag mig pliktig säga något.

I våras måste K. G. Dufberg, emedan han i ömtåligt fall handlade tvärt emot de löften han afgifvit som frälsningsofficer, afgå, hvilken afgång följdes af giftermål med en f. d. soldat i den kår han lämnat, samt sträfvan att bilda en »sprängbataljon«. Sedermera ha två andra f. d. frälsningsofficerare slutit sig till honom.

Till en början förespeglades det dem, att de skulle bli utomordentliga redskap i Guds hand till syndares frälsning, i det en annan kvinna, som tillhörde dem, i ett tillstånd af hysterisk vanmakt »profeterade« om att syndare i hundratal skulle vid det eller det mötet varda frälsta. Mötena kommo, men syndares frälsning uteblef.

Då dessa »profetior« icke slagit in, och ett föregifvet löfte af »Jesu Kristus själf« att de skola »på ett hitintills ej sedt sätt oemotståndligt rycka fram och övervinna allt som ligger i eder väg, löpa fram som stormvinden«, så att »alla andra samfund skola jämförda med eder, komma att försvinna« – när detta »löfte« icke håller synes bli infriadt, ha de nu slagit in på andra vägar genom bref som de föregifva vara från Jesus själf och under hvilka de drista att sätta hans namn, kalla de personer till sin »spräng« och hota att om de icke lyda, skall Guds Ande tagas ifrån dem, och de skola icke få del i den första uppståndelsen.

³⁵ William Ridsdel kom från Storbritannien. – »Mr W. Ridsdel [...] var ett buffligt original, tydligen en hjärtans välmenande, men på sitt sätt fåfång karl, [som] i faddergåva fått en klok administrativ blick. Från köttboden hade han gått till den primitiv-metodistiska predikstolen och därifrån till Booths mission. Han hade lärt sig predika på den tid, då exemplifieringen medelst teatraliska eller kvasidramatiska gester och röstkiftningar drevs till det absurda. Och denne predikare, som i slakteributiken vant sig att stycka kött, generade sig inte för att på plattformen ta fram fällkniven ur västfickan och illustrera en hemsk historia om huru händerna kapades på en drunknande, som ville klamra sig fast vid räddningsbåten men icke fick, eftersom faran för dennas förolyckande var överhängande. Han hade dock i sin ränsel några få predikningar, med vilka han lyste inför landen« (Thörnberg s. 123).

Det förtjänar nämnas att då en person för en tid sedan erhöll ett dylikt bref, men icke kunde lyda dess bud, alldenstund andens inre vitnesbörd talade däremot, och personen i fråga sedan träffade Dufberg och frågade denne, hur det kunde komma sig, att Guds Ande icke hade vikit, ehuru den kallade icke ämnade lyda, svarade D.: »Detta (hotelsen näml.) tillade jag såsom människa«. Det är förvisso på det sättet hela företeelsen finner sin förklaring.

Själftva anse de tydligen att de föregifvna uppenbarelserna kunna tummas en smula. Då namnet »sprängbataljonen«, som gifvits »af Herren själv«, visat sig icke vidare slå an, använda de nu för det mesta den mera tilltalande benämningen »Herrens här«. Detta är samma prutsystem, som en af dem vid försäljning af deras uppenbarelser hade för ögonen. Han sade: »Jesus har sagt att vi skola ha 20 öre men kanske det är för mycket.« (!!)

Detta är blott ett par af många dylika ex.

Det är klart att, då personerna i fråga efterapa Frälsningsarméns uniform och metoder, söka de ock vinna sina framgångar på Frälsningsarméns bekostnad. För att ernå dessa förklarade de först, att Guds Ande lämnat F. A., hvilken nu blott var en ruin. Då detta icke medförde önskad resultat, alldenstund det är uppenbart för hvar och en att Gud fortfarande som alltid välsignar sin Armé och frälsar syndare vid dess möten, angrepp de personligheter. Dessa angrepp hafva tydligen åsyftat att undergräfvat Högkvarterets förtroende, enär de riktats mot några af dess officerare, mot hvilka de svarstaste beskyllningar gjorts. Två af ofvannämde f.d. officerare hafva t. o. m. besökt redaktionen för härvarande daglig tidning och framkastat ofvan antydda beskyllningar. Vi äro vana att bli beljugna, förrådada, baktalade och illa beryktade och vi hafva nog i ett rent samvetes vitnesbörd inför Gud. Dessa angrepp störa oss därför lika litet som alla andra, alldenstund vi ega det lyckliga, fulla medvetandet att ingenting däraf är sant. Jag endast nämner detta för att visa, hvilka medel dessa använda.

En af de åsyftade f. d. officerare, som haft anställning vid Högkvarteret, har förvånat åtskilliga, förmodligen också sig själf, med upplysningen, att han icke hade samvete att stanna kvar i F. A. bland annat för den stora lörens skull, som han uppbar där. Detta är åtminstone en uppenbarelse, och det är en ny sådan, ty medan han var officer klagade han ofta öfver att lönen var så liten, och att han måste sätta till penningar, som han fått från annat håll, och ändå led han brist.

Af det anförda, hvilket jag vet till alla delar vara fullkomligt sant, kan hvar och en bilda sig ett omdöme och förvara sin själ för förvillelsens garn. Här ega apostelns ord tillämpning: »Från oss hafva de utgått men de voro icke af oss«. (1 Joh. 2: 19)

Ang. ledarens utsago att han af Herren själf blifvit utnämnd till förste vill jag blott hänvisa till hvad han säger, som icke ger sin ära åt någon annan. »Jag är den förste och den siste och den lefvande, och jag var död, och se

jag är lefvande i evigheters evighet, amen; och jag har nycklarne till döden och dödsriket. (Upp. 1: 17,18.) I öfrigt vill jag lägga på alla hjärtan: »Mina barn, akten eder för afgudarne!«. (1 Joh. 5: 21)

Eder i den heliga striden

W. Ridsdel. – Kommendör. (*Str* 25/8 1894)

Det är sannolikt Oskar Baer som enligt Ridsdel hade klagat på sin låga lön.

Givetvis hade Ridsdel och hans stab vägt för och nackdelar med att gå ut med en deklARATION och hur en sådan i så fall skulle se ut. De angrepp som Ridsdel gör pekar på att man bedömde att risken var stor att Sprängbataljonen skulle bli en faktor för Frälsningsarmén att räkna med och att det var det som fällde avgörandet.

Försök att etablera Sprängbataljonen på landsorten

Enligt James Tofts redogörelse för rörelsens första offentliga möte i Eskilstuna den 27 maj 1894 var tanken att Karl skulle »resa från plats till plats och öppna nya kårer« (s. 48). Själv hade Karl inte varit med att grunda någon kår, men han hade säkert insett att de resurser som Armén kunde mobilisera spelade en viktig roll för att nå framgång. Men det förefaller som att han menade att för Sprängbataljonen skulle det inte bli svårt. I augusti 1894 fanns det en församling i Stockholm, men tillströmningen av medlemmar hade nog inte varit så kraftig som Karl hade förväntat sig – trots goda förutsättningar. Karl tvingades snart att inse att det skulle bli bristen på resurser som begränsade möjligheterna att snabbt sprida budskapet. I mitten av augusti fanns endast tre eller fyra personer tillgängliga med erfarenhet som ledare, Karl själv, Oskar Baer och Olof Bring samt möjligen Anders Andersson. Syskonen Anna och Arvid Berglund, Josefina Dufberg samt Lydia Pettersson var beredda att resa ut men kunde knappast agera på egen hand. Tillgången på pengar var inte stor; flertalet medlemmar var kvinnor – antingen gifta utan inkomst eller förvärvsarbetande med mycket låga löner. Karl måste ha förstätt att det inte skulle vara realistiskt att bearbeta särskilt många platser under de närmaste månaderna.

Vi föreställer oss att den modell som kom att tillämpas var att börja på platser där någon av dem som kunde resa ut hade kontakter vilka kunde tänkas ta emot den eller dem som kom så att de fick mat och

husrum. Sedan gällde det att få någon att öppna sitt hem för möten till vilka man nog i första hand försökte få frälsningssoldater att komma. När man sedan hade värvat ett antal medlemmar fanns det förhoppningsvis ekonomiska möjligheter att hyra någon lokal för enstaka eller regelbundna möten. Klarade inte medlemmarna hyreskostnaderna kunde man ta upp inträdesavgift. Tanken fanns nog också att församlingarna så småningom skulle kunna skjuta till pengar när man skulle starta verksamhet på en ort, men under Sprängbataljonens första tid var detta knappast möjligt. Medlemmarna var för få.

För Karl var det naturligt att tänka sig att börja med verksamhet på platser där han var känd, dvs. Visby och de orter där han hade varit kårledare under sin tid i Frälsningsarmén. Julia tänkte givetvis på Nyköping. Anders Andersson skulle kunna användas i Uppsala, där han hade studerat till folkskollärare i tre år. Oskar Baer hade tillbringat en längre tid i Linköping där han hade haft förtroendeuppdrag i Frälsningsarmékåren (s. 214), men han kände också soldater i Norrköping och Göteborg.

Den 15 september 1894 skriver *Svenska Morgonbladet* att Sprängbataljonen »nu börjat utsträcka sin verksamhet äfven till landsorten«, men redan av referaten från mötet den 24 juli framgår det att åtta sprängsoldater skulle sändas ut.

Olof Bring ska – kanske i början av augusti – ha »kommit i anden« vid ett möte i f.d. Betaniakyrkan enligt vad den f.d. sprängsoldaten (s. 53) hade berättat för *Svenska Morgonbladet*:

För hr B. uppenbarades då, att han och en annan manlig medlem af hären skulle om tre veckor ut på en missionsresa. De tre veckorna gingo, och det blef ingen missionsresa af. Ungefär samtidigt profeterade också fröken Josefina Dufberg, att hon skulle ut på missionsresa. Sedan ändrades hr Brings profetia till öfverensstämmande med fröken Dufbergs på det sätt, att hr B. skulle ha fröken D. i sällskap i stället för den manlige medlemmen. Detta dock i samband med en annan profetia af fröken Dufberg, enligt hvilken hon och Bring skulle – gifta sig. (*SvM* 15/9 1894)³⁶

Det går inte att avgöra på hur många orter Sprängbataljonen under år 1894 försökte värva medlemmar. De enda platser vi har uppgifter från där Sprängbataljonen kan ha gjort ansträngningar under sensommaren

³⁶ Olof Bring och Josefina Dufberg gifte sig den 17 september 1894.

och hösten 1894 är Visby, Göteborg, Linköping och Jönköping. Man kan mycket väl ha försökt på andra platser utan att lyckas.

Karl kom till **Visby** omkring den 1 augusti. Om hans hustru Julia eller någon annan var med vet vi inte. Efter hans ankomst publicerades några små notiser i *Gotlands Allehanda* om att Sprängbataljonen skulle etablera sig i Visby. Karl hade flera släktingar på Gotland och förmodligen åtskilliga vänner bl.a. från sin tid i Metodistförsamlingen. Möjligen kände han också de officerare som tjänstgjorde vid Frälsningsarméns kår i Visby.

Det första mötet hölls den 24 augusti och var annonserat i *Gotlands Allehanda*:

Sprängbataljonen eller Herrens här har sitt första möte härstädes i Goodtemplarnes stora sal vid Mellangatan fredagen den 24 Aug. kl. 8 e. m. Hjertligt välkomna! OBS! Fritt inträde. **K. G. Dufberg.** (*Gotlands Allehanda* 22/8 1894)

Detta är den enda annons om Sprängbataljonens möten vi har funnit i dagstidningarna på Gotland. I *Gotlands Allehanda* fanns den 23 november 1894 en notis om en incident i Eskilstuna med »sprängmannen Simson« (s. 66), men det nämns ingenting om någon verksamhet i Visby. Landshövdingen i Sörmland skriver ingenting om att det fanns någon avdelning i Visby år 1895. Roland Torestad har inte hittat något om Sprängbataljonen i kyrkohistoriska skrifter som behandlar kristna samfund på Gotland. En rimlig slutsats är att Karl Dufberg lämnade Gotland efter någon månad utan att ha lyckats grunda någon församling där.

Från **Göteborg** finns nedtecknade profetior från år 1894, vilket innebär att Sprängbataljonen bedrev någon form av verksamhet där vid denna tid.

Östgöten skriver den 17 december 1894 att »Sprängbataljonen förbereder ett anfall mot **Linköping**. Ett möte hölls härstädes i lördags afton, dock inom slutna dörrar.« Den 19 december återkom tidningen:

Två härar stå nu ibland oss stridande på samma fält. Den ena är den gamla välkända frälsningsarmén härstädes. Den andra kom i torsdags [13 december] från Stockholm under namnet »Herrens här«. Den senare utgjordes blott av tre krigare, nämligen f.d. ingenjören O. Bahr, hans hustru och en ung flicka från Eskilstuna. Då vi känt oss oroliga deröfver, att dessa härar skulle kunna vända sina vapen mot hvarandra i stället för mot den gemensamme fienden, så hafva vi hos frälsningskaptenen härstädes sökt utforska, hvad vi i detta avseende ha att frukta eller hoppas. Hon försäkrade oss

emellertid att frälsningsarméns härvarande kår hade från kommandören fått sådana förhållningsorder, att den ej skulle ens upptaga någon strid mot sprängbataljonen, om den än blefve utmanad. Kommandören hade nämligen skrivit, att ankomsten av denna nya här borde endast få väcka frälsningsarmén till mera arbete och till mera nit. Vi hoppas att »Herrens här« lifvas af samma vackra känslor.

Dagen därpå visste tidningen mer:

»**Nu börjas det!**« Härvarande missionär för »Herrens här« har redan under den gångna veckan genom sina enskilda möten här och der i husen haft sådan framgång, att han i dagarna har skrivit till hufvudquarteret i Stockholm och begärt tillåtelse att få hyra f.d. Emanuelskyrkan vid Repslagaregatan för att der hålla öppna möten. Början tros komma att göras redan strax i nästa vecka. (Ösg 20/12 1894).

Av en notis i samma tidning den 2 februari 1895 framgår det att Sprängbataljonen »fortsätter alltjemt sin verksamhet i Linköping, icke utan framgång«, vilket kan vara en bekräftelse på att mötesverksamheten tog sin början omkring årsskiftet (men inte i f.d. Emanuelskyrkan).

Robert Fur skriver att till **Jönköping** »kom [...] Anna Berglund och Lydia Söderström. Det var 1894«. Vi återkommer till detta (s. 83).

Dagens Nyheter skriver 5/4 1899 (s. 82) att Karl Dufberg hade sagt att det fanns »kårer« på nio platser. Den ordningsföljd han använde kan ha varit densamma som den ordning som församlingarna ordnades, men överensstämmelsen är troligen inte fullständig: Eskilstuna (1894), Stockholm (1894), Göteborg (1894 eller 1895), Linköping (1894/1895), Norrköping (1895), Jönköping (1894 eller 1895), Nyköping (1896), Uppsala (1895) och Katrineholm (före 1898). Siffrorna inom parentes reflekterar vår uppfattning när församlingarna bildades.

Troligen visade det sig att det inte var särskilt lätt att få frälsningssoldater (eller andra) på de olika orterna att ställa upp för sprängsoldaterna och kanske ännu svårare att samla folk till möten i de hem som ändå öppnades för dem. I Eskilstuna och Stockholm hade det funnits en viss beredskap för denna andedopprörelse, vilket sannolikt inte var fallet på de orter dit de nu kom. Det var emellertid lätt att samla människor till möten under denna tid när man väl hade fått igång den offentliga mötesverksamheten, särskilt om man kunde erbjuda något som var spektakulärt. Men antalet omvändelser eller övergångar kan

ha varit få. Det var troligen inte några större framgångar som de utsända kunde rapportera under hösten.

Vid årsskiftet 1894/95 torde det totala antalet medlemmar i Sprängbataljonen inte ha överstigit 150 – en i och för sig snabb tillväxt men man hade säkert trott i maj 1894 att det skulle vara avsevärt fler.

5. Församlingarna

Här behandlas verksamhet och händelser i, eller berättelser om, de nio församlingar som vi vet fanns inom Sprängbataljonen åren 1894–1901. Uppgifter som vi har funnit om de olika församlingarna varierar kraftigt vilket givetvis har påverkat texternas omfattning och innehåll. I ett senare kapitel redogör vi för omständigheterna kring krisen år 1901 och de omedelbara konsekvenserna i församlingarna av densamma.

Det är i allmänhet svårt att avgöra när verksamheten på de enskilda orterna började och vi avstår här ifrån att spekulera utan hänvisar till vad som sagts i avsnittet ovan. Vidare är osäkerheten stor om vem som var föreståndare för en enskild församling vid en given tidpunkt – här gör vi emellertid vissa antaganden. Osäkerheten är störst i början av perioden, vilket beror på att fram till slutet av år 1897 var flera av Sprängbataljonens ledande personer kyrkobokförda och mantalsskrivna i Stockholm, trots att flertalet inte bodde där. Förebilden var Frälsningsarmén där många av officerarna under 1890-talet var skrivna i Stockholm men tjänstgjorde i olika kårer runt om i landet. Skälet var sannolikt de täta förflyttningarna.

Eskilstuna

Efter annonseringen om auktionen i Eskilstuna den 12 juli 1894 återkom inte Sprängbataljonen i *Eskilstuna-Kuriren* förrän den 16 augusti:

Sprängbataljon eller *Herrens Här* håller möten i **E. & V:s stora sal Söndagen 19 Augusti** kl. 11 f. m. och 6 e. m., då äfven härens afdelning från Stockholm hitkommer. **Jesus själf** kommer att tala genom sina profeter. **Kommen fritt och för intet.**³⁷

³⁷ Ovanför denna annons finns en annons från Frälsningsarmékåren om ett »stort möte« på torsdagskvällen med chefen för Frälsningsarméns krigsskola i Stockholm, och på lördagskvällen »Kaffefäst, som ledes af en främmande officer. Mycket musik och sång. Saft och vatten serveras. 25 öres entré.« På söndagen hade kåren besök av »Major Toft med fru samt Adjutanterna Richter och Berggren«. Kåren annonserade flitigt sedan Elin Ekroth tagit befälet och det var ofta besök av officerare från Stockholm.

Karl och Julia Dufberg var i Visby, varför det var någon annan som ledde mötena. Två veckor senare annonserades nya möten i samma sal. Nu var det besök av »en del av hären från Stockholm«.

Söndagen den 23 september hölls möten vid Fagervik i Ärila (s. 51) och efterföljande söndag var Julia och Karl Dufberg annonserade i tre möten i E. & V:s stora sal. Då tog man inträde (10 öre) vid två av de tre sammankomsterna. Om eftermiddagsmötet skriver *Eskilstuna-Kuriren* den 4 oktober:

Hos sprängbataljonen. (Ögonblicksbild af L.)

Söndagseftermiddag kl. 4. Fri entré till mötet. Lokalen fylles hastigt af en nyfiken skara. Ett femtiotal vänder om utan att ha kommit in.

Från rummet bakom platformen höres ett kaos af röster, förlorande sig i hvarandra. Det är bataljonen som bereder sig till strid.

Äntligen är den klar. Dörren öppnas och upp på plattformen med anföraren i spetsen marscherar ett 30-tal uniformerade män och kvinnor, de senare mästadels unga.

Nu börjas det. Först en sång beledsagad af lifliga gäster jämte tonerna från ett sexkantigt klaver, som låter så godt det kan.

Ett dämpat »bravo« från en osnuten poj kvalp och några däraf härrörande fnissningar blir det första »segerbytet«.

Så talar fru D. öfver ett anfördt bibelspråk. »Utläggningen« är långt ifrån formfulländad och »uttömmande« Och uttalet springer oupphörligt upp i falset. Men talarinnans entusiasm räcker godt upp mot alla brister. [...]

Helt hastigt afbrytes talet. Pojkvalparna ha tagit ordet. Smädelser, hänskratt och skrån korsas nu hvarandra i den kvafva luften. Man nästan bedöfvas av larmet. Men allting har en ende, och fru D. behärskar åter situationen. Aldrig förr hade hon varit med om ett sådant möte. Icke någonsin hade djäfvulen gjort så svåra anfall mot syskonen i »världens mäst religiösa Samfund«. Men de *skulle* segra likväl.

Allt fort växla tal och sång och vittnesbörd. Och den oroliga publiken gör sig »rolig«, så att det ekar i salen.

Omsider är det egentliga mötet slut. Klockan har hunnit till fem. De besökande aftackas och bjudas att gå.

Men ingen går.

Och hvarför? Kanske är något andedop i görningen? Ja, så kan man tro, ty enhvar söker ju komma fram mot platformen eller bjuder till att skaffa sig utsikt däråt. Och så kilar man upp i fönstren och på bänkar. Bänkarna, den ena efter den andra ramla omkull, så det knakar i golfbjälkarna. Undantagsvis kilar man öfver *hvarandra*.

Emellertid visar det sig att något »dop« ej blir af för den gången. Bataljonen drar sig tillbaka till rummet innanför, och publiken börjar så småningom aftroppa.

Om det var möten varje söndag i E. & V:s stora sal vet vi inte eftersom annonserna är få. Kanske annonserade man bara vid besök, vilket man hade de två sista söndagarna i oktober då »äldstane Ahl och Baer från Stockholm« ledde samlingarna i E. & V:s stora sal (EK 18/10 och 25/10 1894).

Måndagen den 29 oktober kunde man läsa om söndagens möten:

»**Sprängbataljonen**« blef i går af E. & V.s styrelse förbjuden att vidare gastera i samfundets lokaler. Med anledning däraf affärdade en af apostlarne allmänheten med den upplysningen, att Gud sagt, att sprängbataljonen ej vidare skulle uppträda i E. & V:s hus och ej håller i Eskilstuna (!). Då en af styrelseledamöterna i E. & V. i går inträdde i ett af smårummen, där bataljonen hade enskilt möte, möttes han af en ömklig syn. Åtskilliga af apostlarna syntes hafva fått s. k. andedop och i sin dvala ropade och skreko de af alla krafter, under det de örfverröstades af andra, som utstötte glädjeord o. s. v. Bataljonens förmåga att fördärfva klena hjärnor har redan gifvit sig tillkänna, i det att åtminstone ett par människor blifvit sinnesrubbad genom bataljonens vanvett. I går på middagen syntes en trupp sprängapostlar ledande en barhufvad och lättklädd man genom stadens gator. Mannen syntes vara rubbad till förståndet. (EK 29/10 1894)

Måndagen den 19 november 1894 publicerade *Eskilstuna-Kuriren* en notis under rubriken »Senaste nyheter«:

Myteri inom sprängbataljon. I gården n:r 366 uppstod i dag på förmiddagen en så stark dispyt i en trosfråga, att bataljonens ledare, hr Dufberg och hans hustru Julia, handgripligen blefvo kastade på dörren af »sprängmannen Simson, f. d. Dahlqvist«, såsom han kallar sig själf. Anledningen till dispyten var närmast en ny profetia af en af bataljonens medlemmar, gående därpå ut, att Dufbergska paret icke skulle få umgås som gifft folk.

Uppmärksamheten gjorde att Karl dagen därpå satte in en annons:

Meddelande från Sprängbataljonen. Till följe af okristligt och ovärdigt tillvägagående samt egenmäktigt försök att tillvälla sig ledarskap, är Skräddaren Dahlqvist (Sprängmannen Simson) från och med denna dag ej vidare medlem af »Herrens Här«, ägande sålunda ej rättighet att bära härens uniform. Detta varder på Herrens befallning allmänheten meddelat. – Eskilstuna 19 Nov. 1894. *K. G. Dufberg*, Ledare för Sprängbataljonen. (EK 20/11 1894)

Samma dag redogjorde *Eskilstuna-Kuriren* mer utförligt för händelsen:

Myteriet inom sprängbataljonen. Angående den i förra numret omnämnda söndringen inom sprängbataljonen ha vi nu på ort och ställe förskaffat oss

följande upplysningar.

På sistone af dessa dagar hafva åtskilliga af bataljonens medlemmar genom »uppenbarelsen« och annorledes kommit underfund med att bataljonschefen Dufberg och fru Julia, hans hustru, icke lefde »renade« och intoge »rätt ställning« till Gud och bataljonen. Till följd häraf ha särskilt under de senaste dagarne förekommit en del dispyter af mer eller mindre häftig art.

Trosstriderna ha utspelats i gården n:r 366 vid Storgatan å norr här i staden, där en kvinnlig sprängapostel är boende. Hos nämnda fruntimmer ha sedan en längre tid sprängbataljonens medlemmar plägat hålla enskilda möten, som dock i allmänhet varit af för grannarne störande art och därför renderat kvinnan en stämning till härvarande rådhusrätt med yrkande på hennes vräkning, hvilken ansökan dock icke kunnat bifallas på formella grunder.

Den första allvarliga sammandrabbningen mellan andarne ägde rum i lördags afton, men trosdebatten mellan herrskapet Dufberg och de oppositionelle lär då ha förflutit helt fridfullt. I måndags f. m., då Dufberg och hans hustru ånyo ville tala vid sina uppstudsiga anhängare tog striden – såsom vi i förra numret i korthet hunno omnämna – form af ett öppet myteri. Efter en häftig dispyt mellan Dufberg och hans forna så blindt tillgifna anhängare skred en af dem, »sprängmannen Simson«, till aggressiv handling och körde utan vidare ut det Dufbergska herrskapet. Dufberg sökte kvarstanna i rummet genom att haka sig fast vid en soffa, men den starke Simson hade öfvermakten.

Vid vårt besök hos de oppositionelle sprängbataljonisterna sökte dessa, gent emot en uppgift i förra numret, göra troligt, att Dufberg och hans fru ej utkastats, utan endast *utvisats*, men deras framställning motsägas af grannarne.

Vidare bestredo apostlarne riktigheten af påståendet om en profetia af innehåll, att Dufbergska paret ej skulle få umgås som gift folk. En sådan bestämmelse strede såväl mot bibeln som bataljonens regler. Ett uttalande af fru Dufberg gifver dock vid handen, att åtminstone hon uppfattat de öfriga »apostlarnas« åsikt i förevarande trostvist såsom i notisen refererades.

– Sprängbataljonen kommer väl nu att upphöra, då den saknar ledare? sporde vi de med Dufberg missnöjda.

– Nej. »Herrens här« (så kallar sig sprängbataljonen äfven, som bekant) får inte upphöra, har Gud sagt. Den är inte beroende af den eller den ledaren, fingo vi till svar.

Detta påstående kommer emellertid i en betänklig strid med sprängbataljonens tryckta stadgar, i hvilka det heter, »att de äro uppskrifna af mig, K. Dufberg, allt eftersom Julia, min hustru läste i en bok, då Jesu Helige Ande hade fallit öfver henne.«

En af bestämmelserna i reglerna är nämligen följande:

Till denna härs anförare har jag (den evige) bestämt och utvalt K. Dufberg och till hans närmaste biträde och hjälp har jag bestämt Julia Dahlgren till att anförä och leda från och med denna dag, den 30 mars 1894.

Sedan ofvanstående blifvit uppsatt, har från bataljonens ledare, hr Dufberg, ingått ett i annonsafdelningen synligt officiellt meddelande, hvari kungöres, att »sprängmannen Simson« uteslutits ur bataljonens rullor.

Flera »afskiljningar« torde snart förestå.

Å andra sidan är det bland de många opponenter, till hvilka hr Baur från Stockholm, f. d. stabskapten i frälsningsarmén, äfven hör, starkt ifrågasatt³⁸ att få hr Dufberg själf afsatt från chefskapet. (EK 20/11 1894)

Ovanstående artikel är den sista vi har funnit i *Eskilstuna-Kuriren* om Sprängbataljonen i Eskilstuna.

Det är möjligt att man inte höll några offentliga möten den närmaste tiden efter incidenten med sprängmannen Simson. I varje fall annonserades inga förrän den 21 december:

Sprängbataljon håller möten i **Arbetarkommunens sal**, Kungsgatan 155, **Söndagen 23 December** kl. 11 f. och 7 e. m. *Mat. 25 kap., v. 6.*

Helbregdagörelsemöten för sjuka hålles **hvarje Onsdag** kl. 4 e. m. hos C. Berglund, Nyfors. *Mark, 16 kap., v. 17-18. Olof Bring.* (EK 21/12 1894)³⁹

Carl Berglund flyttade under hösten till Nyfors från Näshulta efter att han hade blifvit utsedd till äldste i församlingen i Eskilstuna. Den 1 december blev Olof Bring föreståndare. Med honom fick församlingen en erfaren ledare – han hade ju varit kapten inom Frälsningsarmén. Olof Bring lämnade Eskilstuna omkring 1 april 1895 och då övertog Carl Berglund ansvaret för församlingen.

Mötena under första halvåret 1895 hölls sannolikt i Arbetarkommunens sal utom vid ett tillfälle i början av maj då Julia och Karl Dufberg var på besök. Då samlades man i E. & V:s stora sal. Under andra halvåret var troligen möteslokalen E. & V:s lilla sal. Antalet mötesbesökare torde ha varit avsevärt färre än ett år tidigare, då många besökte sammankomsterna enbart av nyfikenhet. Från 1 oktober hyrdes »Björks

³⁸ Ifrågasätta i betydelsen bringa på tal eller föreslå.

³⁹ Matt. 25:6: »Men vid midnattstid vardt det ett anskri: Se Brudgummen! Gån ut att möta honom.« Mark. 16:17-18: »Men dem som tro skola dessa tecken åtfölja: I mitt namn skola de utdrifva onde andar, de skola tala med nya tungor; ormar skola de bära, och om de dricka något som är dödande, skall det icke skada dem; på sjuka skola de lägga händerna, och de skola blifva helbregda.«

gård 1 tr. upp« vid Kungsgatan 36 som då blev församlingens första egna lokal.

I början av december var Julia och Karl Dufberg åter på besök. Mötena annonserades i *Eskilstuna-Kuriren* och inleddes med orden: »Sprängbataljonen! Den är det väl slut med? Nej!« (EK 6/12 1895). Formuleringen ger intryck av att verksamheten hade gått på sparlåga.

I mars månad 1896 kom Arvid Berglund som föreståndare till Eskilstuna. Han stannade till omkring 1 november och efterträddes av Carl Berglund.

Under sommaren 1896 fick församlingen en ny hyresvärd när gården bytte ägare, och den 1 oktober flyttade man upp till en mindre lokal »2 tr. upp«. En förening, Templet Fristad, för »nykterhet och själfhjäl» övertog lokalen »1 tr. upp«.

Söndagen den 20 december besökte Karl Dufberg församlingen och ledde mötena. Nästa besök var en torsdagskväll i början av juli 1897 då även Julia var med. Karl återkom i oktober:

Sprängbataljonen. Ledaren för Sprängbataljonen **K. G. Dufberg** leder mötena **Söndagen 17 Oktober** kl. 11 f. m. 1 tr., 7 e. m. 2 tr. upp uti lokalen *Kungsgatan 36*. (EK 15/10 1897)

Förmiddagens möte hölls således i den större lokalen, som man hade hyrt av Templet Fristad, medan man på kvällen var i den egna lokalen.

Den 1 december informerades i en annons om att mötena »Torsdagen den 2 och Söndagen den 5 Dec. inställas på grund af lokalhinder«. Församlingen hade hyrt ut sin lokal till Templet Fristad, som tillsammans med två andra »Templare-föreningar« i staden hade »Julbazar« i sin lokal. I Sprängbataljonens lokal var det tombola.

Från och med år 1898 accepterade *Eskilstuna-Kuriren* att informera om församlingens möten under rubriken »Kyrkotidningar«, som var en motsvarighet till andra tidningars »Predikoturer«. Carl Söderström tillträdde som föreståndare i början av året och lämnade tjänsten i slutet av augusti samma år. Carl Berglund blev då föreståndare igen.

Karl och Julia Dufberg är annonserade endast vid ett tillfälle år 1898, en söndag i augusti. En annons den 28 november meddelade att mötena tisdagen den 29 november liksom de på torsdagen och söndagen var inställda. Anledningen var att »Templarnes Julmarknad« (EK 18/11 1898) skulle äga rum och lokalen var liksom föregående år utlånad.

I oktober 1899 lämnade församlingen lokalen vid Kungsgatan och flyttade till en lokal vid Nyforsgatan 37, som ligger i Nyfors.⁴⁰ Flyttningen meddelades i en annons:

Sprängbataljonen. Invigningsmöten hållas på nya lokalen, Nyforsgatan nr 37, **Söndagen den 21 dennes kl. 11 f. m. och 5 e. m. Hjärtligt välkomna!**
K. G. Berglund. (EK 20/10 1899)

Vad som föranledde lokalbytet framgår inte av någon notis i *Eskilstuna-Kuriren*. Genom flyttningen kan man säga att Sprängbataljonen lämnade Eskilstuna; Nyfors var inte en del av staden vid den här tiden.

I mitten av februari 1899 fick församlingen besök av »Byggm. E. Fredhlund, diakon i församlingen i Stockholm« (EK 17/2 1899).

Den 19 januari 1900 annonserade församlingen att »mötena inställas tills vidare« och den texten upprepades varje vecka fram till slutet av mars, varefter det blev ett uppehåll fram till den 25 maj, då mötesverksamheten togs upp igen med fyra samlingar i veckan. Anledningen till uppehållet kan ha varit att Carl Berglund var sjuk.

Karl och Julia Dufberg var på besök i augusti. I oktober blev August och Anna Fredriksson församlingens ledare.

Verksamheten fortsatte år 1901 med August Fredriksson som ledare. Den 15 februari annonserades bara söndagens möten och då med Karl Dufberg. Den 23 augusti 1901 infördes den sista annonsen från Sprängbataljonen.

I den femårsberättelse som omfattar perioden 1896–1900 skriver landshövdingen i Södermanlands län:

Sprängbataljonen, har i Eskilstuna der den uppstod, minskats och synes der visa ringa lifaktighet. Antalet medlemmar i Eskilstuna med omnejd uppgick vid 1900 års slut till endast 21 personer af hvilka vid pass 10 voro boende i Eskilstuna och de öfriga hufvudsakligen i Nyfors, dit verksamheten på senaste tiden blifvit förlagd och der sekten förhvir lokal för sina sammankomster, hvilka hållas fyra gånger i veckan. (*Landshövd. 1901*)

Ser vi på den sammanlagda medlemsutvecklingen i Eskilstuna med Nyfors finns det skäl att anta att det endast var år 1894 som var framgångsrikt. Medlemsantalet var på sensommaren detta år omkring 60

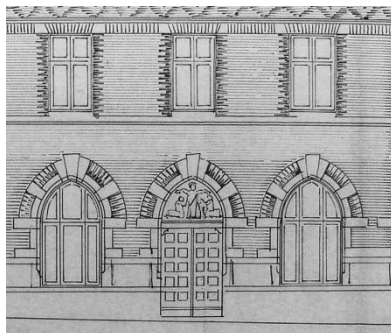
⁴⁰ Lokalen vid Kungsgatan låg nordost om järnvägsstationen medan lokalen vid Nyforsgatan låg på andra sidan järnvägen, ett par kvarter från stationen. Fågelvägen var det endast ca 600 m mellan de två lokalerna. Carl Berglund bodde ca 800 m sydost om den nya lokalen.

(s. 73). I slutet av år 1895 var antalet endast omkring 25 (*Landshöv. 1896*). Vi har namn på 33 personer som sannolikt blev medlemmar åren 1894–1901.

En kvinna som förknippas med Sprängbataljonen är Maria Lindgren, som förestod Betaniahemmet i Örebro där hon praktiserade förbön för sjuka. Hon deltog också under 1910- och 1920-talen i större möten och konferenser inom Pingströrelsen där hon fick tillfälle att be för sjuka. Hon och hennes make tillhörde från år 1878, då de blev omvända, missionsföreningen i Jäder, drygt 10 km nordost om Eskilstuna. I Eskilstuna deltog Maria Lindgren i möten som anordnades av kvinnliga evangelister utsända av Helgelseförbundet. Där kom hon också i kontakt med Sprängbataljonen och tog aktiv del även i deras verksamhet men blev aldrig medlem. Hon döptes vid Helgelseförbundets Torpkonferens år 1895. År 1901 flyttade familjen in till staden. Hennes make dog samma år och hösten 1902 flyttade hon till Örebro. Anders Edmund skriver att »det torde vara ställt utom varje tvivel, att fru L. rönte en viss andlig påverkan av denna rörelse, dock utan att skatta åt dess överdrifter«.

Stockholm

I Stockholm hade Sprängbataljonens avdelning eller församling omkring 40 medlemmar på sensommaren 1894 (s. 73). Mötesverksamheten bedrevs i den så kallade f.d. Betaniakyrkan, som låg i ett hus vid det södra hörnet i korsningen mellan Rådmansgatan och Döbelnsgatan; adressen var Rådmansgatan 35. Lokalen var enligt en ritning försedd med en fris, dvs. ett ornamenterat band under taklisten, med »bibelcitater och passande ordspråk m.m.«. Man gick in i lokalen direkt från gatan genom en bred dörr (se bild). Väl inne gick en trappa till vänster och en till höger ned till golvplanet som låg 1,8 m under markplanet. Takhöjden var 6 m, varför man knappast kan tala om ett »underjordiskt kapell« (s. 73). Mot gatan var det två stora fönster och på motstående sida tre mindre. Den totala golvytan var

ca 120 m². Bestämmelserna var sådana att man som mest fick ta in 300 personer.⁴¹

Stockholms-Tidningen skriver om ett möte som hölls lördagen den 8 september:

Sprängbataljonen gaf åter i går tvenne seanser i den s. k. Betaniakyrkan vid Rådmansgatan inför fullt hus. Att döma av de många frälsningsarmésoldater, som alltid äro närvarande vid dessa möten, och de öfverläggningar som redan skett, spränger bataljonen sig verkligen fram i frälsningsarméns led, trots sina underliga läror. Dock har affall äfven skett från bataljonen.

Det är tydligt, att sprängbataljonen söker vinna sina framgångar med tillhjälp af hypnotismen. Vid de enskilda sammankomsterna, som dock äro tillgängliga för den, som så önskar, strykas de utsedda, förnämligast ungdom, å hufvud och andra kroppsdelar af profetissorna. Dessa senare äro tre till antalet, och den förnämsta bland dem är Augusta Karlsson. Då »andan« faller på henne, lägger hon sig på golvet skrikande, anletsdragen förvidras och munnen tuggar fradga. För att dölja den vedervärdiga synen, brukar man hölja en näsduk öfver hennes ansigte. Snart springer hon upp och griper någon åskådare, som då skall frälsas af anden och genom handstrykningar. Känslorna äro naturligtvis förut uppjagade.

Dufberg sjelf vistas för närvarande i Visby för att grundlägga en ny kår därstädes. (*Stockholms-Tidningen* 10/9 1894)

Onsdagen den 12 september publicerade *Sörmlandsposten* ett brev som en signatur »Gustaf G.« har skickat eller lämnat in till tidningen. Vi återger större delen av brevet:

Hos »Sprängbataljonen«!

⁴¹ Huset var byggt i sten och hade fem våningsplan. Det förefaller som att den blivande ägaren till huset, när det ritades i början av år 1890, hade en överenskommelse om att en religiös förening eller församling skulle få hyra en lokal i huset. Sannolikt var denne hyresgäst Karl Johan Redin, som i början av år 1890 titulerade sig »helbregdagörare« och hade möten i nämnda lokal efter att huset färdigställts hösten 1890. Han höll två offentliga möten varje söndag och ett varje torsdagskväll samt ett enskilt möte varje tisdagskväll. Ganska ofta hyrde Frälsningsarmén (utan att någon kårtillhörighet anges) lokalen för möten på söndagar. Förmodligen kallade Redin sin rörelse Betania och lokalen för Betaniakyrkan. I september 1891 lämnade »rörelsen« lokalen och flyttade till Hantverkargatan 2A. Lokalen där kallade han för »Helbregdagörelsens predikolokal«. Vi kan nämna att Redin med familj år 1892 bodde i huset vid Kungsholmsgatan 13, där Karl Dufberg hösten samma år var kapten vid Stockholm II.

[...] Och så bildade Karl och Julia Dufberg sin sprängbataljon i Eskilstuna, där den lär räkna omkring 60 medlemmar. Nu är en bataljon bildad i Stockholm och en är under bildning i Visby.

Sprängbataljonen i Stockholm är ännu helt liten. Den räknar blott omkring 40 soldater. Bataljonen höll ett af sina första möten i söndags i ett underjordiskt kapell (Bethania) vid Rådmansgatan. Det var svårt att slippa in. Polisens anslag tillstodde blott 300 personer att närvara och det var öfverfullt redan. Men mitt poliskort öppnade likväl dörren.

Scenen var bekant från Frälsningsarmén: en tribun där hela bataljonen tagit plats och en blandad ähörareskara, bland hvilken märktes åtskilliga »öfverklasstyper«. [...]

En man predikar om det tusenåriga riket, som skall komma om högst ett par år. En annan vittnar om huru han kommit i bataljon. Det skedde genom ett bref från Jesus. Alla medlemmarne i bataljon föra en stadig korrespondens med Jesus. Detta tillgår så att Julia Dufberg, eller en annan ung dam, syster till Karl Dufberg, som också ibland »kommer i anden«, läser i en oskrifven bok för brefmottagaren hvad Den Helige Ande dikterar. Detta kallas bref från Jesus.

Annars håller Sprängbataljonen mindre buller än Frälsningsarmén; ingen musik, inga trummor, inga hallelujakörer och näsduksviftningar.

Fröken Dufberg, syster till chefen, tyckes vara ledarinnan af Stockholmsbataljonen. Hon är ung, talar gotländska, och har ständigt ett saligt, öfverjordiskt leende. Jag begagnade tillfället att interviewa henne en smula.

Bataljonen står ej i opposition mot frälsningsarmén på annat sätt än att det skall läggas ifrigare vikt på den *inre* frälsningen och mindre på de jordiska intressena (?). Alla skola vara lika. Inga högre och lägre grader skola finnas. Ingen kollekt skall upptagas och ingen afgift för mötena (men man får betala hvad man vill för »bataljonens« skrifter!).

– Men huru får ni pengar?

– Ah, vi förtjäna litet på skrifterna och så ha vi några utomstående som hjälpa oss.

– Hvilka då?

– Det ville hon ej säga. [...]

Det var fröken Dufbergs åsigt att Sprängbataljonen skulle gå segerrikt och snabbt fram. Och jag tror det också, ty frälsningsarmén har ju väl beredt marken. Och så få vi ju en fullt nationel frälsningsarmé och pengarne stanna inom landet. – Det fins smart folk i Sverige också och herrskapet Dufberg behöfver inte ge sig för herrskapet Booth. Sverige åt svenskarne! Gustaf G.⁴²

⁴² Uppgiften om att det skulle vara ett av de första mötena är märkelig, men »Gustaf G.« kan vara dåligt informerad. Eftersom inte Karl Dufberg nämns och inte heller

Den artikel som *Svenska Morgonbladet* hade publicerat den 26 juli om det första mötet i Stockholm (s. 54), var Karl »mycket missnöjd med«. Dessutom vägrade tidningen att ta in Sprängbataljonens mötesannonser, varför han gjorde ett besök på tidningen för att framföra sina klagomål. Den 15 september skriver tidningen:

På hr Dufbergs anmärkningar mot artikeln i fråga gäfvos vi det svaret, att vi med största beredvillighet skulle intaga i tidningen ett genmäle från hr D., förbehållande oss dock rätt att i samband med detta eventuella genmäle offentliggöra de fakta, på hvilka våra uttalanden grundade sig. – Detta förslag ville emellertid hr Dufberg icke gå in på, förklarande helt enkelt, att han fått uppenbarelse från – himmelen, att intet genmäle skulle insändas till Sv. Mbl. Vi kunde naturligtvis ej annat än beklaga, att hr Dufberg fått denna uppenbarelse, hvarigenom omintetgjordes möjligheten af att bibringa tidningens läsare en annan uppfattning af hr Dufbergs rörelse, än den de erhållit af den artikel hr D. var så missbelåten med.

Svenska Morgonbladet publicerade ovanstående text som inledning till en artikel som upptar ungefär en halv sida (3 050 ord). Efter inledningen följer rubrikerna »Bataljonens reglemente«, »En séance i 'Sprängbataljonen'« och »En f.d. 'sprängsoldat'« (som vi redan har tagit del av). I slutet av artikeln sägs att »Bataljonens' offentliga möten äro [...] till trängsel besökta. De flesta af åhörarne komma naturligtvis till mötena af nyfikenhet, men den nya »hären« har ock redan vunnit icke så få anhängare.«

Texten under rubriken »Bataljonens reglemente« i artikeln återger något av det som står i *Reglerna* med följande tillägg:

I fråga om sprängbataljonens uppenbarelseers auktoritet kan följande tjena som belysning: En person här i staden erhöi från hr Dufberg ett bref, undertecknad Jesus. Brevet innehöll, att, ifall icke personen i fråga före en särskildt angifven dag slöte sig till »Sprängbataljonen«, skulle Guds ande vika från den samma personen etc. Då den bestämda dagen var inne, gick emellertid den sålunda af hr Dufberg varnade till hr D. och förklarade för denne, att han vore medveten om, att han ännu vore i delaktighet af Guds ande. Hr Dufberg bad då om ursäkt; hotelsen i fråga hade Jesus aldrig uppenbarat för honom. Den hade hr D. på eget bevåg tillagt och således bokstavligen i brevet ljugit – i Jesu namn.

något om musik – Karl spelade ju concertina på mötena – kan vi utgå ifrån att han inte var med på mötet och då kan detta ha ägt rum i slutet av augusti eller början av september då Karl torde ha varit i Visby.

Svenska Morgonbladet skriver också något om att medlemmarna skulle »hafva allt gemensamt«:

Denna »regel« har dock redan fått maka åt sig i praktiken. Åtskilliga lära i förlitan på denna »regel af Jesus« underlåt it att göra sina inbetalningar i sjukkassor samt för brand- och lif försäkringar. En man, som efter sådan försummelse af inbetalning i en sjuklåda blef oförmögen till arbete, gick en dag bort till en af sina lyckligare lottade bröder inom hären för att, om icke precis få halffparten med i dennes egodelar, i det fina möblemanget o. s. v., åtminstone få litet, hvarmed han kunde stilla sin och de sinas värsta hunger. Och han fick det också. Han erhöil – 25 öre och en hel kaka bröd.⁴³

Texten under rubriken »En séance i 'Sprängbataljonen'« är den mest omfattande och beskriver ett enskilt möte på Kungsholmen:

»Sprängbataljonen« har nu regelbundna möten härstädes dels offentliga i den s. k. Betaniakyrkan dels enskilda i ett hus å Kungsholmen. Sammankomsterna av det sist nämnda slaget pågå ofta hela nätter ända till kl. 2 på morgonen och utmärka sig för sina vedervärdiga uppträden. Till dessa möten är det svårt att erhålla tillträde, då vederbörande naturligtvis äro ängsliga för, att hvad vid dem förekommer skall blifva framdraget i dagsljuset. [...]

För att få någon kännedom om, hvad som passerar vid »bataljonens« enskilda sammankomster sände vi här om qvällen en referent till ett dylikt möte. Referenten slapp in och skildrar sina intryck på följande sätt:

Mötet hölls 2 tr. upp i ett privat hus å Kungsholmen, Kl. var redan öfver 8, då jag kom dit, men ingen gas brann i trapporna, hvadan det var med någon tvekan jag vandrade upp för de samma, befarande att något möte ej skulle hållas. Uppkommen, såg jag några personer, stående utanför en dörr, väntande på att blifva insläppta. Jag gick direkt fram och tog i låset, och dörren öppnades af en qvinlig dörrvårdarinna.

I tamburen voro en mängd kläder, bland dem några af »bataljonens« uniformshattar. Mötet var redan i gång. Det hölls i den innanför tamburen varande trefligt möblerade salen. En del sutto, somliga stodo, andra lågo på knä och bådo o. s. v. Vid bordet midt på golfvet satt en ljuslett »civilt« klädd man, som skarpt mönstrade de inträdande; han var också ledaren för aftonen. Vid hans venstra sida lågo två qvinnor på knä, den ena hållande om halsen den andra. Jag trodde genast, att den ljushåriga af de båda qvinnorna, hon, som var klädd i svart och utrustad med förlofningsring, var en af de förnämligare profetissorna. Och det var så äfven, ty den i frågavarande qvinnan var fröken Josefina Dufberg, syster till hr D.

⁴³ Det är inte säkert att det citerade avsnittet ska kopplas samman med den f.d. sprängsoldaten.

Så snart några slutat bedja, fortsatte fröken Dufberg eller hennes väninna med en sång, fortfarande liggande på knä.

Slutligen uppträdde aftonens ledare med ett »religiöst föredrag«, hvarvid han som text uppläste senare delen af Matt. 24 kap. Det skulle naturligtvis bli ett föredrag om herrns tillkommelse men större delen af talet utgjorde ett försvar för »Herrens här«. Denna här trodde, yttrade tal., på bibeln och lärde i öfverensstämmelse dermed.

Den vore ett Guds särskilda sändebud i denna tid för att förkunna, att herrns tillkommelse är nära.

Efter denna inledning kom ett slags »afhandling« och så till afslutning ett nytt försvarstal.

Försvarstalet kunde dock icke gå av stapeln, utan att de »organiserade församlingarna« blefvo vederbörligen dömda. Hvar funnes i dem den inbördes kärleken, hvar sjelfförsakelsen, hvar vitnandet om herren och väntandet efter honom. »Alla« sofve de men »Herrens här« vore sänd att väcka dem. De rättrogne vaknade, skrymtarne förbittrades. »Herrens här« skulle gå framåt trots de organiserade samfundet; och dessa skulle försvinna, fastän de nu i sin tanke hade allt så väl i ordning, och »hären« ensam skulle bli bestående; den vore bruden, som skulle blifva upptagen. Det skulle gå såsom på Noahs dagar. Endast ett litet fåtal blef då bergadt. Detta lilla fåtal vore nu »Herrens här«. Den skulle bli räddad. De öfriga trodde och menade sig vara Guds barn, fastän de icke »mottagit andedopet«. Om dagen och stunden för denna tilldragelse visste, såsom Jesus sjelf sagt i ordet, ingen, icke ens änglarne i himmelen, *men likväl hade det behagat herren att, nu i den yttersta tiden uppenbara det för profetissorna inom »Herrens här«, fastän dessa – ännu icke funnit tiden vara inne att meddela andra derom. Men uppenbarelsen hade de fått.*

Mannen slutade och föll på knä att bedja. Rätt hvad det var, fick jag under bönen höra ett besynnerligt ljud, ungefär som ljudet från en trampad hund. Det var dock icke från en hund utan från en verklig människa som detta ljud kom. Det var en yngre mansperson, som gnällde, tjöt och vred sig alldeles erbarmligt. Det skulle visst vara ett slags högre mått af ande, som var öfver honom. Detta var, förstod jag efteråt, en liten förberedelse till, hvad som komma skulle – förebud om, att fröken Dufberg skulle komma »i anden«, hvarpå nu alla syntes vänta. (*SvM 15/9 1894*)

Bataljonen hade inte bara möten med predikan enligt vad *Dagens Nyheter* skriver fredagen den 21 september:

Sprängbataljonen hade igår i Betaniakyrkan i Stockholm anordnat en försäljning af diverse artiklar, hvilken var fåtaligt besökt. Inträdesavgift togs, hvilket är märkligt emedan bataljonens stadgar förbjuda detta utan särskilt tillstånd af Kristus!

Vi har endast funnit ett fåtal uppgifter om Sprängbataljonen i Stockholm efter sommaren 1894. Dagstidningarna upphörde att intressera sig för Sprängbataljonen och mötena annonserades inte i dagspressen.

Om församlingens lokaler efter f.d. Betaniakyrkan skriver Daniel Hallberg:

Mötena i Stockholm var förlagda [dels] till den s. k. »Pelarsalen« och stora festsalen i Grand National vid Regeringsgatan, nuvarande Nalen, dels till en permanent förhyrd lokal vid Majorsgatan 9, där man även hade dopgrav. Varje söndag hölls ett eller två offentliga möten, och sedan hade man enskilda sammankomster i hemmen under veckan. (EH 15/4 1954)

Nationalpalatset eller Nalen med adress Regeringsgatan 64 (långt senare centrum för *Lewi Pethrus stiftelse för filantropisk verksamhet*) hade lokaler för möten med upp till 900 personer (stora festsalen). Det är svårt att förstå när församlingen i Stockholm skulle ha behövt så stora lokaler.

Två stycken inbjudningsbiljetter (eller traktater) finns bevarade till mötena i den lokal vid Majorsgatan som Hallberg nämner. Den ena visas något beskuren i bilden till höger. Den andra har samma text, men är undertecknad: »K. G. Dufberg Kungsholmsgatan 13 1 tr.« Samma innehåll har en inbjudningsbiljett från år 1901 i Norrköping. Den är undertecknad »A. Berglund«.

Lokalen låg i ett hus upp-

Inbjudnings-Biljett.

Herren är nära!

Vi inbjuda Eder på det hjärtligaste välkomna till våra möten, emedan tiden är kort och farlig och Kristi ankomst är för dörren.

Sprängbataljonen har sin lokal:
f. d. Ryska Kyrkan, Majorsgatan 9 B 2 tr., Östermalm.

Möten hållas: Sön- och Helgdagar kl. 11 f. m. och 6 e. m.
Torsdagar kl. 8 e. m. för Guds folk.

Tänkefråga till Guds folk: Kommer Jesus då Anskriet först höres? Svar: Matt. 25: 5—10.

»Men vid midnattstid vardt ett anskri: *Se Brudgummen! Gån ut att möta Honom.* Då stodo alla dessa jungfrur upp och tillredde sina lampor.»

Vid Anskriets ljud — hvad skola och hvad hinna jungfrurna göra? Svar: *Vakna! Stå upp och reda till sina lampor; — och samtala.*

När kommer Brudgummen, Jesus, då? När —

Svar: 10 v. »Men — under det de (fävitiska) ginga bort för att köpa, — kom Brudgummen, och de som voro redo ginga in med Honom till bröllopet, och dörren tillstängdes.» Läs och tro det, Jesus själf har talat!!

Tänkeord till syndare: »Ty tiden är, att dommen skall begynna på Guds hus, och om den börjar på oss, hvad skall då blifva deras slut, som icke tro Guds evangelium?»

»Och om den rättfärdige med nöd blifver frälst, huru skall det då gå den ogudaktige och syndaren?» 1 Petr. 4: 17—18.

K. G. D.

Stockholm, tryckt hos Ernst Westerberg, 1898.

fört för Ryska Ortodoxa kyrkan i Sverige. Huset hade invigts i oktober 1877. Själva kyrksalen låg på tredje våningen och hade höga venetianska fönster. Lokalen hade, som Hallberg skriver, en dopgrav.⁴⁴

Huset var illa byggt och snart började väggarna spricka. Det var därför angeläget för Ryska Ortodoxa kyrkan att få en ny lokal. I november 1892 kunde en ny kyrka invigas vid Odengatan/Valhallavägen.

Kyrksalen var ca 6 m bred och ca 14 m lång, dvs. golvytan var ca 84 m². Takhöjden var knappt 5 m. Använder vi oss av uppgifterna om lokalen vid Rådmansgatan skulle lokalen vid Majorsgatan kunna ha rymt upp till 200 personer. Till lokalen hörde två mindre rum som hade dörrar mot kyrksalen.⁴⁵

En raljant hållen artikel om ett möte i denna lokal, söndagen den 7 mars 1898, finns att läsa i *Dagens Nyheter*:

Sprängbataljonen. Har ni varit hos Sprängbataljonen? Har ni varit uppe i den stora salen vid Majorsgatan, där f. d. frälsningskapten Dufberg lefver och regerar? Bomber och granater! Jag var hos Sprängbataljonen i söndags e. m.

I salens ena kortände finns det en stor estrad, alldeles som hos Frälsningsarmén, och på väggen bakom en blå fana med orden »Sanning« och »Herren är nära« i gult och rödt; på båda sidor om fanan äro plakat upphängda och på dem står det taladt om de visa jungfrurna som vakade och fingo följa brudgummen in i brölloppssalen.

När jag kom in, stod Dufberg och sjöng, omgifven af en skara visa jungfrur. Vakande voro de också – huru skulle de kunnat sofva, Dufberg spelade ju på handklaver! Han stod där och spelade: »Pompa, pompa, fallerallala«, och hela Sprängbataljonen stämde i så att de höllo på att spränga ens örhinnor.

[...] Nere i salen sutto en väldig samling fåvitska jungfrur, uppblandade med gardister och civilister och mig.

Sedan Dufberg och de visa jungfrurna sjungit slut, reste Dufberg sig upp och talade. Hans röst ljöd skarpare och mera genomträngande än man vanligen föreställer sig att domsbasunen kommer att låta. Han läste först upp ett par rader ur bibeln och sedan utlade han hvartenda ord; jag tror att han fann en allvarlig varning och en djup andemening till och med i konjunktionerna.

⁴⁴ Dopet inom den ryska ortodoxa kyrkan vid den här tiden skedde genom neddoppning så att huvudet kom under vatten tre gånger. Det går inte att avgöra med hjälp av tillgängliga ritningar hur dopgrav och podium var utförda.

⁴⁵ Pingstförsamlingen Gilead hyrde lokalen under de år den existerade, 1913–1920.

[...] Sedan sjöngs en sång igen. Hela Sprängbataljonen sjöng med uppsträckta armar, d. v. s. inte Dufberg – han fick lof att sköta handklaveret.

Sedan kommo vittnesmålen. En broder berättade om den dag, den 23 september – eller kanske det var den 22 – då han blef utvald, en annan talade med djupt förakt om den tid då han bara varit en simpel baptist. En syster bad att få instämna med konung David som yttrat det sköna ordet halleluja. En annan syster bad att få uppläsa ett par verser som anden skrifvit åt henne, och det fick hon. [...]

[Till slut började Dufberg] vrida och vända sig på stolen och sneglade då och då på den stora väggklockan. Flera gånger efter ett avslutadt vittnesmål sökte han kila in några enkla ord, men fast han verkligen skyndade sig, hann han inte längre än till: »Ni skulle...« förrän en broder eller en syster började dra på med ett nytt vittnesmål. [...] Till slut tycktes de dock ha tappat andan. Åtminstone hann Dufberg framslunga: »Ni skulle väl nu sjunga en avslutningssång«.

Och det gjorde de. Då gick jag. Men ännu länge hörde jag, där jag traskade gatan framåt, brödernas och systrarnas kraftiga stämmor och Dufbergs handklaver. *Dan. (DN 9/3 1898)*

Även den kända »boulevardtidningen« *Figaro* innehöll ett mötesreferat ett par veckor senare. Mötet ägde rum en söndag kl. 11 i lokalen vid Majorsgatan. Det var »ungefär 50 åhörare, och Sprängbataljonens medlemmar voro ungefär lika många«. Karl Dufberg predikade. Man bad högljutt och flera avlade vittnesbörd. Sångersjöngs och Karl spelade dragspel »så det sjöng i knutarne. Till sist frälstes fem själar. [...] De gingo fram och föllo på knä inför fader Dufberg. Nu blefvo jubelropen och glädjetjuten så väldiga, att husen längs hela Majorsgatan skakade på sina grundvalar« (*Figaro* 19/3 1898).

När Julia och Karl Dufberg kom till Stockholm sommaren 1894 bodde de hos Oskar Baer på Brahegatan 33. Senare under året flyttade de till Kungsholmsgatan 13. Där kom de att bo fram till våren 1899 och därifrån leddes Sprängbataljonen under denna tidsperiod och kan betraktas som rörelsens huvudkvarter. Under de första åren var flera av Sprängbataljonens ledare skrivna på adressen Kungsholmsgatan 13. Huset ägdes sedan år 1888 av Anders Peter Lundqvist.⁴⁶

⁴⁶ Fastigheten hade beteckningen Äplet n:o 7 och innehöll bl.a. en handelsbod samt lokaler som hyrdes av Frälsningsarmén (Stockholm II). Det fanns 34 lägenheter (inkl. den som hörde till Frälsningsarméns lokal och där Karl Dufberg hade bott under sin tid som kårledare), men 12 av dessa bestod enbart av ett rum och 9 hade ett rum och kök. Dessa enrummare med eller utan kök var den typ av lägenheter

I huset vid Kungsholmsgatan 13 bodde fler än 125 personer. Lundkvist hade själv en lägenhet där. Hans hushåll bestod av honom själv hans hustru, en äldre släkting och en piga. Som inneboende hos honom fanns hösten 1894 Josefina Dufberg och efter att hon gift sig samma höst även hennes man Olof Bring, samt Julia och Karl Dufberg som »resande«. De uppges vara mantalsskrivna i Visby. Olof Bring avled den 21 augusti 1895 i Stockholm. Dödsorsaken var lunginflammation.

I början av år 1896 var följande personer inom Sprängbataljonen mantalsskrivna på adressen Kungsholmsgatan 13 i sammanlagt tre lägenheter:

- Inneboende hos Anders Peter Lundqvist var följande personer:
 - (1) Josefina Bring och
 - (2) Oskar Baer, »f.d. Bergsingeniör« och »Predikant i Sprängbataljonen«, med hustru och fyra barn. För Oskar finns följande anteckning: »Utan anställning, ej hafvande kapital eller någon slags beskattningsbar inkomst.«
- Johan Gustaf Eklund med hustru och son.
- Karl Dufberg med hustru och dotter samt »tjänarinnan« Helga Andersson, dvs. Anders och Kerstin Anderssons dotter. Mantalsskrivningsförrättaren har tillfogat följande anmärkning: »Fri bostad av husegaren. Beräknad hyra 220.« Inneboende i lägenheten var följande personer:
 - (1) Anders Andersson, »f.d. Folkskollärare, anställd i Sprängbataljonen«, med hustru och två söner, samt
 - (2) Gustaf Adolf Berglund, »Predikant i Sprängbataljonen [...] Eger ej kapital eller någon slags beskattningsbar inkomst.«

Sedan finns det två uppgifter utan anteckning om bostadsförhållanden:

- Frans Arvid Berglund, »Predikant i Sprängbataljonen [...] Eger ej kapital eller någon slags beskattningsbar inkomst.«
- Anna Berglund »som tjänstgör i Sprängbataljonen [...] Eger ej kapital eller någon slags beskattningsbar inkomst.«

I början av år 1897 var följande personer inom Sprängbataljonen mantalsskrivna på adressen Kungsholmsgatan 13 i tre lägenheter:

som arbetare bodde i. I allmänhet bodde det fler än fem personer i en lägenhet på ett rum och kök. – Frälsningsarmén hade ett hyreskontrakt på tio år och när det gick ut år 1897 vägrade Lundqvist »förnya kontraktet på rimliga villkor«. Frälsningsarmén hade betalat 2 750 kr i årshyra. Den nye hyresgästen – en pantbank – fick betala 3 825 kr. Under tolv år var kåren sedan »tidvis utan lokal och tidvis hyresgäst i icke mindre än fem olika lokaler« (Malmström s. 112-113).

- Karl Dufberg med hustru och dotter samt Helga Andersson, »jungfru«. »Eger ej något kapital eller något slag skattbar inkomst.« Inneboende i lägenheten var följande personer:
 - (1) Oskar Baer, »Församlingsf. i Sprängbataljonen«, med hustru och fyra barn,
 - (2) Anders Andersson, »Församlingsf. i Sprängbataljonen«, med hustru och tre barn,
 - (3) Gustaf Adolf Berglund, »Församlingsf. i Sprängbataljonen«, med hustru,
 - (4) Carl Söderström, »Församlingsf. i Sprängbataljonen«,
 - (5) Daniel Lagerblom, »bitr.[församlingsföreståndare]«,
 - (6) Frans Arvid Berglund, »Församlingsf. i Sprängbataljonen«,
 - (7) Ludvig Sundvall, »bitr.[församlingsföreståndare]«,
 - (8) Anna Berglund, »Evangelist i Sprängbataljonen« samt
 - (9) Lydia Pettersson, »Evangelist i Sp.«.
 För samtliga har noterats: »Eger ej något kapital eller något slag skattbar inkomst.«
- Johan Gustaf Eklund med hustru och son
- Johan August Ahl med hustru. Inneboende i lägenheten var:
 - (1) Augusta Karolina Larsson, städerska.

För uppgifterna ovan gäller att alla som var inneboende hos Julia och Karl inte vistades i Stockholm. I slutet av år 1897 begärde de flesta av dessa flyttningsbetyg till de orter där de var bosatta: Anders Andersson med familj till Jönköping, Oskar Baer med familj till Uppsala, Arvid Berglund och Ludvig Sundvall till Nyköping samt Gustaf Berglund till Linköping.

I januari 1898 var Hilda Amalia Johansson »tjänarinna« hos familjen Dufberg, och Daniel Lagerblom, nu »Evangelist i Sprängbataljonen«, inneboende. I januari 1899 bodde familjen Dufberg i två rum och kök. Årshyran anges till 375 kr. Hilda Amalia Johansson bodde kvar. Arvid Berglund var inneboende hos Karl Dufberg.

I maj 1899 lämnade Karl Dufberg med familj Stockholm och flyttade till Linköping. Ett avskedsmöte hölls under påskhelgen då en reporter från *Dagens Nyheter* var med.

Stockholm sörjer icke. Sprängbataljonen flyttar sitt högkvarter till Linköping. Under påskdagarna höllo K. G. Dufberg och hans hustru, Julia, hvilka äro sprängbataljonens skapare, afskedsmöten i dess lokal vid Majorsgatan. Man hade tillkännagifvit att nu för första gången efter en femårig verksamhet skulle redogörelse för sprängbataljonens uppkomst, läror och verksamhet afgifvas.

När stunden var inne fylldes estraden med kvinnor i sprängbataljonens uniform, hvarefter Dufberg och hans hustru jämte de sex manliga medlemmarne af bataljonen, uppträdde på plattformen.

Dufberg berättade rörande sprängbataljonens uppkomst huru han först efter i Stockholm erhållna impulser, i Eskilstuna såsom »kapten« i frälsningsarmén börjat med sina *andedop*, hvilket väckt en stor uppståndelse i det religiösa lägret. Dufberg berättade vidare att han måst afgå från frälsningsarmén endast därför att han hade utan de styrandes hörande gift sig med sin nuvarande hustru – bestämmelserna inom Frälsningsarmén äro också i detta afseende mycket stränga – men förteg hvad som tidningarna samtidigt berättade, att Dufberg midt under pågående möte af »major« Toft, som utskickats från högkvarteret, afsattes från sitt ledarskap på grund av irrlärlighet och löftesbrott.

Liksom en del människor fordom förskrifvit sig åt djäfvulen hade nu Dufberg upprättat och underskrifvit ett formligt kontrakt med Kristus, i hvilket han med kropp och själ förskrev sig till hans tjänst. I en uppenbarelse hade hustrun fått veta att den nya organisationen skulle heta sprängbataljonen – det hade visserligen varit henne svårt att stafva till namnet, ty hon tyckte det var så underligt, men hon tog ändå ut det till sist. Hon såg äfven den fana sprängbataljonen skulle ha; den hade blå botten och på densamma stod i gult skrifvet ordet sanning. Äfven det ordet var svårt att stafva till men hon mindes den första bokstafven, S, varit betydligt större än de andra (och så ha de det nu på fanan). Efter hand kom Dufberg till klarhet om att han i sin sprängbataljon (riktad mot frälsningsarmén!) borde upptaga helbrägdagörelseverksamhet, och så skedde, till mångas hjälp från sjukdomar. I synen hade man ock fått veta hurudan uniform som skulle bäras – röd tröja och runda hattar med inskription, hvarjemte man på den vägen fick allehanda anvisningar och råd samt största delen af sångerna i sångboken.

I sprängbataljonen får inte finnas någon opposition, alla måste vara en själ och ett sinne. Medlemmarna måste underhålla verksamheten och dem som predika, hvarjemte allt skall tillgå på ett familjärt sätt, såsom i apostlarnes tid. Nu finnas kårer i Eskilstuna, Stockholm, Göteborg, Linköping, Norrköping, Jönköping, Nyköping, Upsala och Katrineholm samt på tre ställen i landsbygden. Medlemsantalet uppgår till 350 jämte 70 à 75 profmedlemmar och består till allra största delen af kvinnor.

Sprängbataljonens uppgift är att vara ett anskri före Kristi snara tillkomelse, och den har blifvit begåfvad med förmågan att »tala med tungor«, profetera och göra sjuka helbrädda. Men den som icke vill offra *allt* för sprängbataljonen och Kristus, han må aldrig söka att komma därin.

Slutligen höll fru Julia ett af stort patos och stark skornring samt ett [af] litet innehåll utmärkt tal, hvori hon beskref sina syner samt sin ringa för-

väntan att såsom skedde från en enkel piga bli en Herrens profetissa. (DN 5/4 1899)

Östgöten i Linköping citerade denna artikel den 6 april och skriver att »Dagens Nyheters afsked till bataljonen innehåller kort och godt, att Stockholm icke sörjer öfver förlusten – och ho vet, om vi skola få skäl glädja oss åt presenten«.

Föreståndare i församlingen, sannolikt fram till sent på hösten 1898, var Karl Dufberg. Han efterträddes av Arvid Berglund. Ett år senare blev hans bror Gustaf Berglund föreståndare. Denne stannade till mitten av år 1901 då Oskar Baer tillträdde tjänsten.

I september 1894 hade församlingen i Stockholm ca 40 medlemmar (s. 73) och år 1895 (troligen i slutet av året) ca 100 (*Landshöv. 1896*). Enligt mötesreferatet i *Figaro* den 19 mars 1898 (s. 79) bör det ha varit minst 50 medlemmar våren 1898. Ett år senare var medlemsantalet kanske lägre än 30; vi utgår då från att det var tre gånger så många kvinnor som män. Enligt referatet ovan var det sex manliga medlemmar med på avskedsmötet. Vi har namn på 44 personer som sannolikt blev medlemmar åren 1894–1901.

Jönköping

Anna Berglund och Lydia Pettersson fick ta ansvar för Sprängbataljonens verksamhet i Jönköping under den första tiden.

De började omedelbart hålla möten i en goodtemplarlokal på Brahegatan [...] och samlade längtande och sökande människor kring sådana ämnen som Herrens återkomst, andeuppfyllelsen, begravningen med Kristus i dopet och församlingen som en Herrens kämpaskara.⁴⁷

Enligt Robert Fur ska de ha kommit redan hösten 1894. Vi förutsätter att de inte kom ensamma med tanke på den ringa erfarenhet de hade. Karl Dufberg, som hade varit kårchef i Jönköping, torde ha hjälpt dem tillrätta den första tiden.

Robert Fur hade fått Sprängbataljonens historia berättat för sig av »en av de siste på skansarna, nämligen maskinisten Gustaf Carlquist

⁴⁷ Alla citat i detta avsnitt är hämtade från Furs artikel i *Svenska Posten* år 1977. Som vi har nämnt innehåller artikeln flera uppenbara fel. – Fur skriver t.ex. omväxlande »Carlquist« och »Carlstedt« i stället för det korrekta »Karlstedt«.

[Karlstedt]«. Gustaf och hans hustru Fatima hade från omkring 1892 tillhört Jönköpings missionsförening, men »fullt tillfredsställda hade de likväl inte känt sig«. Efter förmiddagsmötet en söndag »kände de sig djupt bedrövade och började bedja om 'droppar ej endast men skurar'«. Det är vid denna tid som makarna Karlstedt kom i kontakt med Sprängbataljonen, och den 29 september 1895 döptes de tillsammans med några andra i Vättern. Fur skriver att dopet ägde rum 29 september 1894 medan uppgifter i Filadelfiaförsamlingarna i Huskvarna och Jönköping anger 1895, ett årtal som vi bedömer vara det korrekta.⁴⁸ »Dopstället var den vackra platsen strax söder om Kaptensbo«, som ligger ett par kilometer från Jönköpings järnvägsstation i riktning mot Bankeryd. Dopförrättare var Anders Andersson.

Robert Fur skriver att efter dopet följde dagar som

hade något av bröllopsglädjens ljuvlighet över sig, och många bönestunder höllos. En av dessa blev särskilt minnesrik, i det flera av deltagarna, bland dem Carlstedts upplevde detsamma som lyssnarna till Petri predikan vid den första kristna pingsten. (Lokalen var den gången Smedjegatan 34.) Den första kärlekens eld brann i deras hjärtan, och gemenskapens sötma var utgjuten bland dem, så att de glömde tiden, medan lovprisning och profetiskt tal gick över deras läppar.⁴⁹

Senare fick »någon ett budskap, att Carlstedts skulle leda den lilla gruppens möten. Han [Gustaf] kom så att under en lång tid stå i centrum.«

Anders Andersson var församlingens föreståndare från någon för oss okänd tidpunkt under år 1897 fram till hösten 1898, då han efterträddes av Daniel Lagerblom. Denne slutade hösten 1899, då Carl Söderström blev föreståndare. Söderström flyttade vidare efter ungefär ett år och det var sannolikt då som Gustaf Karlstedt fick ansvaret för församlingen.

Vi har i våra efterforskningar inte kunnat finna några uppgifter om medlemmar som kan ha tillhört Sprängbataljonen i Jönköping före år 1902 utöver makarna Fatima och Gustaf Karlstedt.

⁴⁸ Det är svårt att tro att man redan i slutet av september 1894 hade kommit igång med mötesverksamhet och ordnat en församling.

⁴⁹ Enligt *Reglerna* skulle man vara andedöpt innan man blev medlem. Robert Fur kan ju ha utgått från att man vanligen blev andedöpt efter vattendopet och anpassat sin berättelse efter det.

Linköping

Det var Oskar Baer som fick förtroendet att bilda en församling i Linköping. Han hade varit bosatt i staden och när Frälsningsarmén den 3 oktober 1886 öppnade en kår där hade han blivit medlem:

Frälsningsarmén ryckte in i Linköping i söndags, då möten hölls hela dagen i den för sådant ändamål förhyrda lokalen Wernerska trädgårdens teater. På aftonen togs 10:öres entré, men full blef lokalen ändå. Mycket var tilltalande samt värdt att höras och ses. Hit hörde först och främst messingsmusiken från Norrköping. – Fröken Hanna Ouchterlonys tal var delvis utmärkt. En ung man från Norrköping, hwilken egde en särdeles wacker röst, hänförde alla med sin sång. Likaså en liten söt qwinnlig kadett. [...] Der sågs också kapten Jansson från Norrköping. Slutligen ingenjör Baer och hederlige gubben Moberg.⁵⁰

Första gången Linköpingstidningarna innehöll något om Sprängbataljonen i Linköping var måndagen den 17 december 1894 då, som vi redan nämnt (s. 61), en notis i *Östgöten* meddelade att »Sprängbataljonen förbereder ett anfall mot Linköping. Ett möte hölls härstädes i lördags afton, dock inom slutna dörrar.« Tidningen skriver några dagar senare att Oskar Baer under den gångna veckan hade haft enskilda möten »här och der i husen«.

Vi har inte funnit några uppgifter om när Sprängbataljonen höll det första offentliga mötet i Linköping, men av följande artikel från början av februari 1895 kan man förstå att mötesverksamheten hade pågått en tid.

»**Sprängbataljonen**« – som sjelf kallar sig »Herrens här« och i dagligt tal nämnes »Sprängen« – fortsätter alltjemt sin verksamhet i Linköping, icke utan framgång, säges det.

Åtminstone äro dess möten, hvilka hållas flere gånger i veckan å goodtemplarlokalen i frkn Hvitfelts gård vid Ågatan, särskilt om söndagarne mycket talrikt besökta, och bland bataljonens anhängare lära finnas åtskilliga, som förut tillhört frälsningsarmen, men sedan slutit sig till den ännu längre gående »Sprängen«.

⁵⁰ I *Stridsropet* 30/10 1886 finns en rapport från Linköping. Där kan man bl.a. läsa följande: »Bland annat uppträder den af Linköpingsboarne så väl kände gubben Moberg och vitnar. Han har varit en veteran i satans tjänst. Nu vitnar han: 'I kännen alle Mobergsgubben, som fordom var en slaf under bränvinet och låg i rännstenarne. Här står han nu fullkomligt frälst. Jag har ej på lång tid besökt en krog förrän i går, då jag gick dit för att tala med dryckenskapens trälar om den stora nåd Gud har bevisat mig.'«

Då vi i söndags aflade ett besök vid ett af ofvan omtalade möten, var det lilla rummet fullpackadt af folk, som lyssnade till sång af en lång, grof medelålders man, hvilken låg på knä midt vid salens mot dörren vettande vägg, jemte en äldre och en yngre qvinna, båda, liksom mannen, uniformerade (röda lif samt runda hattar, bärande band med inskriften: »Herren är nära«). Dessutom lågo ett litet stycke från dessa tre tvenne schalettbärande äldre qvinnor.

När sången slutat, bad någon af de tre med hög röst och slutna ögon utan mellanrum eller betoningar långa böner, med hvilka säkerligen icke många hunno följa, enär orden med nästan otrolig hastighet runno öfver den bedjandes läppar. I synnerhet den äldre qvinnan var härvid outtröttlig; aldrig behöfde hon leta efter något ord och knappast draga andan.

När man bedt och sjungit, reste sig mannen och lät sina blickar sväfva ut öfver de samlade utan att dock hvila på någon särskild. Han talade lugnt, nästan dröjande, ungefär som om han varit inbegripen i ett helt alldagligt samtal med någon vän.

»Vi skola läsa den heliga skrift, som det står« – sade han – »och inte bry oss om några utläggningar och konstiga förklaringar och dylikt, som nu för tiden brukas för att hvar och en skall kunna tyda ordet efter sitt behag – ja! Nej, vi taga det precis som det står, det tro vi är det bästa och rättaste – ja, det tro vi. Och vi lefva derefter, ty vi veta ju, att Herren skall komma om några få år, och då är det godt att vara redo, det är det.«

Så fortgick mötet, under det dörren esomoftast öppnades för att släppa in någon ny vandrare, som letat sig upp för den mörka, smala gården och för den knappt angenämare trappan.

»Sprängbataljonen« har emellertid icke nöjt sig med att bestorma Linköpingsbornas hjertan, utan har äfven företagit små ströftåg till kringliggande landsbygd.

Häromdagen kom en liten gumma, hvilkens hela ansigte upplystes af ett ständigt leende, till Östgötens redaktion. Hon hade ett ärende, som hon först framförde, och derunder yttrade hon något ord om »Sprängen«.

Jaså, ni är med i Sprängbataljonen?

– Ja-ha, det är jag, sade gumman och log ännu mera.

– Hvarför tycker ni om den då?

– Jo, se jag har hållit med frälsningsarmén förut, men der gick det inte rätt till. Och så kom Sprängen ut till oss i N. (en mil från Linköping). Och så, – ja så . . . Ja, Sprängen den är nog bra, den. Den tar inte alls några pengar.

– Nå, hur går det till vid deras möten?

– Joo, de sjunga och be,

– De få ju också ingifvelser från Gud och profetera?

– Ja då, visst profeterar di!

– Har ni hört det?

– Ja, det har jag ju sjelf gjort genom den heliga ande, så di va riktigt förvånade öfver att till och med jag kunde.

– Hvad sade ni, när ni profeterade, då?

– Ja, det var så mycket, så det kommer jag inte ihåg nu. Men, tillade gumman, då hon gick, hvad gör det, om man får lida lite här nere, när man se'n har nånting sådant att vänta på? Inte ett dugg!

Och så gick hon, lika glad som hon kommit.

Emellertid lär »Sprängbataljonen« ute på landsbygden ej lyckats taga särdeles många krigsfångar, och några större bemödanden härför tycks den icke heller göra. (Ösg 2/2 1895)⁵¹

Det förefaller ha varit ett »stillsamt« möte; reportern uttrycker ingen besvikelse över det.

Den första annonsen om möten i Linköping fördes in i *Östgöta Correspondenten* den 19 april 1895 och det var förmodligen för att Julia och Karl Dufberg var på besök, kanske i samband med att en församling bildades, kanske med Oskar Baer som föreståndare.

Sprängbataljon. Möten hålles af ledaren för »Herrens här« *K. G. Dufberg* med hustru i morgon Lördag kl. 8 e. m. i f. d. Emanuelskyrkan, Repslagaregatan, *inträde fritt*; om Söndag kl. 7 e. m. i f. d. Emanuelskyrkan, Repslagaregatan, *inträde 10 öre*; om Söndag kl. 11 f. m. (**för troende**) Goodtempl. sal, Ågatan, fritt genom biljetter som erhålles af medlemmar.

Den 15 juni infördes den tredje mötesannonsen. Då pålystes att »Olof och Josefina Bring hålla möten jemväl om Söndag kl. 11 och ½ Ågatan 57« (ÖC 15/6 1895). Tydligt hade de varit i Linköping åtminstone sedan en vecka. I juli var Karl och Julia på besök igen:

Sprängbataljon eller »Herrens här«, som är **Jesu Kristi »anskri«**, håller möten hvilka t. v. ledes af dess Ledare *Karl* och *Julia Dufberg*, uti f. d. Emanuelskyrkan vid Repslagaregat. Söndagar kl. 11 f. m. och 6 e. m. samt Torsdagar kl. ½ 9 e. m.; uti Goodtemplarsalen, 57 Ågatan. Tisdagar kl. ½ 9 e. m. samt Fredagar (för troende) kl. ½ 9 e. m. Kommen fritt och för intet!
O. Baer. (ÖC 27/7 1895)

⁵¹ Kvinnan uttalande om Frälsningsarmén syftar säkert på en schism inom kåren under hösten 1894. *Östgöten* hade ägnat mer än 50 cm spaltlängd från den 11 till 15 november åt denna. Kårens kvinnliga kapten och hennes löjtnant, som också var kvinna, hade blivit oense och kåren hade blivit »delad i tvenne partier«. Schismen var allvarlig och två adjutanter från Högkvarteret kom till kåren för att få klarhet i vad som hade hänt och försöka finna en lösning. Representanter från båda partierna rapporterade villigt till tidningen som måste konstatera att »den utsago man får af 'kaptenens' vänner, är alldeles käpprätt stridande mot hvad 'löjtnantens' anhängare ha att förtälja« (Ösg 10/11 1894).

I fortsättningen – fram till årsskiftet 1900/1901 – annonserades de offentliga mötena tämligen frekvent i *Östgöta Correspondenten* och *Östgöten*. I *Östgöta Correspondenten* placerades annonserna direkt efter predikotureorna. I *Östgöten* ingick de i predikotureorna, vilket indikerar att tidningen inte ville motarbeta rörelsen. Ett längre uppehåll i annonseringen gjordes av okänd anledning från mars 1899 till december 1900.⁵²

Karl och Julia blev kvar i Linköping under hela augusti månad 1895. Den 3 augusti kunde Karl Dufberg meddela att församlingen hade fått en »egen« möteslokal:

ÖC 3/8 1895: **Sprängbataljon** eller Herrens här, som är **Jesu Kristi anskri**, har förhyrt f. d. Emanuelskyrkan vid Repslagaregatan och håller hädanefter der sina möten. *I morgon, Söndag kl. 11 f. m. och 6 e. m. samt om Tisdag och Torsdag kl. ½ 9 e. m., för troende; mötena ledas af Karl och Julia Dufberg.*

Den 31 augusti annonserades att »en af profeterna syster Lydia deltagar« och veckan därpå att »två af profeterna deltaga«. Annonserna innehåller inget namn på den som var ledare i Linköping, men det kan ha varit Oskar Baer. Söndagen den 6 oktober var det »ombyte af ledare, då två nya Jesu sändebud i 'anskriet' ankommit till staden« (ÖC 5/10 1895). De nya ledarna var troligen Kerstin och Anders Andersson. I mitten av november gjorde Karl Dufberg ett veckolångt besök i församlingen.

Under januari 1896 var Daniel Lagerblom tillfälligt ledare i Linköping. Karl tycks endast ha gjort ett besök i Linköping år 1896 och det var i augusti tillsammans med Julia.

Utöver mötesreferatet i februari 1895 enligt ovan finns endast en notis i Linköpingstidningarna från något möte och det var sommaren 1896:

Vid »sprängbataljonens« möten måtte det gå underligt till i allmänhet. En *Östgötens* referent var härom aftonen närvarande vid ett dylikt, som hölls i f. d. Emanuelskyrkan. Dervid iakttog han en kvinna, hvilken rätt som det var gjorde »armar uppåt sträck«, hvarpå hon med grof och släpande röst började högljudt ropa till Gud. Då hon efteråt tillfrågades, om hon ämnade »profetera«, svarade hon: »Tror Ni, att man profeterar, då man dra'r ner anden!« Vid samma tillfälle varnade en man trosfränderna för att sända sina barn till skolan, emedan de der löpte fara att bli – mördade (?!). Det är

⁵² *Östgöta Correspondenten* var en tidning »i moderat anda« medan *Östgöten* var ett organ för »den liberala uppfattningen«. Vi har inte lyckats ta reda på om de som fick annonsera under rubriken »Predikotureorna« i *Östgöten* fick betala något. – Annonsstoppet kan ju ha varit en följd av brist på pengar och om det var förenat med kostnader att annonsera kan det förklara varför man gjorde ett uppehåll.

Lokalen vid Ågatan 57 hörde till Huitfeldtska gården och var inrymd på andra våningen i ett hus (»Grålusen«) inne på gården. Husets basyta var ca 60 m² och tycks ursprungligen ha innehållit två lägenheter. I mötesreferatet (s. 86) skriver reportern »det lilla rummet«, vilket tyder på att själva lokalen kanske inte var större än husets halva basyta. Drygt 50 personer kunde kanske beredas plats.

Den f.d. Emanuelskyrkan var belägen vid nordvästra hörnet av en stor tomt vid korsningen mellan Repslagaregatan och Kungsgatan. Kapellet låg utmed Repslagaregatan och dess södra gavel låg ungefär 50 m från Kungsgatan. Kapellet hade en mindre läktare för mötesbesökare över ingången och en läktare för orgel och sångkör över predikstolen och altaret. Lokalen, som hade 250–300 sittplatser, hade invigts sommaren 1882. Metodistförsamlingen hade inte lyckats få lån varför en privatperson byggde kapellet och hyrde ut det till församlingen, som senare valde att bygga en egen kyrka ett par kvarter därifrån och flyttade dit år 1892. Kapellet hyrdes därefter ut till olika evenemang. Lokalen var ändamålsenlig och förmodligen i gott skick eftersom den endast hade varit i bruk under ca 10 år. Det var denna lokal som Sprängbataljonen använde flitigast under den tid som offentliga möten hölls i Linköping. Den hyrdes från den 1 augusti 1895.

en sorglig villfarelse, som tycks ha angripit det hederliga Sprängbataljonsfolket. (Ösg 17/6 1896)

I november 1896 efterträddes de dåvarande ledarna av Gustaf och Augusta Berglund. Karl och Julia gästade församlingen en veckohelg i februari 1897 och en vecka i juli. Nästa besök var i början av år 1898:

Sprängbataljonen håller möten i f. d. Emanuelskyrkan: Nyårsdagen kl. 11 f. m. ledes af Daniel Lagerblom och ½ 5 e. m. af Gustaf Berglund. Söndag kl. 11 f. m. och 5 e. m.; Tisdag 8 e. m. möte för troende. *Gustaf Berglund*. Trettondagen kl. 11 f. m. och 5 e. m. Sprängbataljons ledare K. G. Dufberg. (ÖC 31/12 1897)

Linköping var August Fredrikssons hemstad, men han var aldrig annonserad som talare. August gifte sig i början av januari 1898 med Anna Berglund, och söndagen den 1 februari 1898 var det »farväl-möte« på eftermiddagen på grund av deras flyttning från staden. På förmiddagen hade Erik Fredlundh från Stockholm varit mötets ledare.

Gustaf Berglund stannade som ledare till slutet av juni 1898. Daniel Lagerblom var troligen biträdande föreståndare, och ordinarie sedan Gustaf flyttat.

Karl Dufberg besökte församlingen söndagen den 13 november:

Sprängbataljonen. Om söndag, den 13 Nov., hållas möten uti f. d. Emanuelskyrkan kl. 11 f. m. och 5 e. m., hvilka ledas af sprängbataljonens anförare, K. G. Dufberg. Om onsdag möte kl. 8 e. m. Möten alltid utan afgift. (Ösg 12/11 1898)

I november 1898 tillträdde Oskar Baer som föreståndare. I maj 1899 flyttade familjen Dufberg till Linköping, vilket innebar att staden blev rörelsens centrum. Oskar Baer efterträddes i oktober 1899 av Arvid Berglund.

Den 12 februari 1900 skriver *Östgöten*:

Sprängbataljonen i upplösningstillstånd? Sprängbataljonen, hvars »högkvarter«, som bekant, sedan något år varit förlagdt till Linköping, der samfundet haft sina möten i f.d. Emanuelskyrkan, hvilken förhyrts på fem år, har nu uppsagt kontraktet. »Bataljonens« möten, på sista tiden besökta endast af ett alltjemt decimeradt fåtal, komma hädanefter att i stället hållas i de kvarvarande medlemmarnas bostäder.

Några annonser som bekräftar att Sprängbataljonen inte hade sina möten i f.d. Emanuelskyrkan finns inte på grund av det ovan nämnda annonsstoppet från mars 1899 till december 1900, men det faktum att andra organisationer och personer annonserade möten i lokalen under våren 1900 och framåt, gör att det finns skäl att tro att man avslutade kontraktet. När annonseringen återupptogs i december 1900 var adressen Ågatan 57 och där hölls sedan alla annonserade möten.

Annonsstoppet gör också att vi endast har ett fåtal uppgifter om församlingen. Vi vet därför inte i vilken omfattning som Karl predikade i Linköping under denna tid.

Arvid Berglund stannade omkring ett år och flyttade till Norrköping i oktober 1900. Daniel Lagerblom var sedan föreståndare till början av juli 1901. I juni hölls Sprängbataljonens årsmöte i Linköping. Under sommaren hölls några friluftsmöten i Gottfridsberg, på den gård där Daniel Lagerblom bodde. Karl Dufberg ledde mötena två söndagar i september och en söndag i början av november medan Julia ledde mötena söndagen den 17 november. Anders Andersson flyttade från Uppsala till Linköping i augusti 1901, men var endast annonserad vid ett tillfälle:

Herrens här. (Ågatan N:o 57). Möten hållas alla Söndagar kl. 11 f. m. och kl. 5 e. m. I morgon Söndag ledas mötena af skolläraren A. P. Andersson. (ÖC 31/8 1901)

Det kan tyda på att han inte kom till Linköping som föreståndare.

Den yta som annonserna upptog minskades i etapper. Annonserna under år 1895 hade i allmänhet något mindre textmassa än vad annonsen den 19 april 1895 har enligt ovan. Under år 1896 är ytan i de flesta fall mindre än hälften jämfört med den 19 april 1895. Annonstyten minskades från januari 1901 genom att rubriken inte längre skrevs

med avsevärt större grad än var som gällde för den övriga texten, och dessutom i allmänhet inte med fetstil.

Det är inte ovanligt att namn förekommer i annonserna. Undantagsvis anges även ämne för predikan. Det förekommer ibland ett par meningar av »traktatstyp« i annonserna, exempelvis: »Hören Jesu Kristi Anskri: Se Brudgummen kommer. Gören eder redo innan det blifver för sent« (ÖC 4/1 1896).

Typiska inledningar i församlingens annonser i *Östgöta Correspondenten* visar följande citat som är ordnade kronologiskt:

Herren är nära! Sprängbataljon eller »Herrens här« hålla möten ... (ÖC 13/7 1895).

Sprängbataljon eller »Herrens här«, som är **Jesu Kristi Anskri**, håller möten ... (ÖC 27/7 1895).

Sprängbataljon håller sina möten ... (ÖC 17/8 1895)

Sprängbataljon, Anskriet, har möten ... (ÖC 23/5 1896)

Sprängbataljonen eller **Herrens här** hålla möten ... (ÖC 12/12 1896)

Sprängbataljonen håller möten ... (ÖC 17/7 1897).

Sprängbataljonen (Ågatan N:o 57). Predikan ... (ÖC 16/2 1901)

Herrens här. (Ågatan N:o 57). Predikan i morgon ... (ÖC 15/6 1901)

En intervju med Karl Dufberg

I maj 1899 flyttade, som vi har nämnt ovan, Karl Dufberg med familj till Linköping. *Östgöten* passade på att göra en intervju:

»*Sprängbataljonens*« *nya högkvarter i Linköping*. Den s.k. sprängbataljonen har nu, sedan dess öfverste och stiftare, förre »frälsningsofficeren« Dufberg, tagit sin bostad här, flyttat hela sin expedition till Linköping. För att erfara något från den religiösa rörelsens »yttersta venster« har en vår referent aflagt ett besök hos »Herrens här« i dess nya »högkvarter« och lyckades få ett samtal med hr Dufberg sjelf.

Det är icke någon synnerligt stor afdelning af »bataljonen«, som finnes här på platsen. I sin helhet räknar detta samfund nio församlingar med omkring 350 medlemmar. Den församling, som existerar i Linköping och hvilken förestås af ingenjören Baër, har 51 fasta medlemmar och 21 s. k. profmedlemmar.

Den 14–19 juni kommer »bataljonen« att här i staden fira sitt femårsjubileum, som skall bevistas af ett trettiotal »ledare« från skilda platser.

– Vi likna – sade hr Dufberg – frälsningsarmén i det afseendet, att vi äfven bära uniform och enligt skriftens ord uppträda som andlige stridsmän, men vi kunna icke gilla tillvägagångssättet vid arméns möten, under

hvilka man lägger mera an på det ekonomiska än på det religiösa och dervid andaktsöfningarna stundom mera hafva karaktären af en teaterföreställning till publikens nöje än af en bönestund för andlig uppbyggelse. Vi skilja oss från »armén« också deruti, att hos oss finnes fullständig församlingsordning, d.v.s. vi utdela nattvarden och förrätta dopet.

– Och viga?

– Nej, den saken får hvem som vill åtaga sig.

– Hvad är er mening om barndopet?

– I det fallet stå vi på samma punkt som baptisterna, men ifråga om dopets verkningar tänka vi olika med dessa. Och så tro vi på helbregdagörelse, förmågan att göra underverk, förutsäga kommande ting samt tala med främmande tungomål.

– Helbregdagörelse? A la Boltzius?

– Ja, vi kunna under förutsättning af tro bota sjuka och lemmalytta genom bön under begjutning med olja.

– Har ni verkligen sett något prof på denna er förmåga?

– Ja, förunderliga ting, såsom att ett kort ben vuxit till. En flicka i Stockholm hade det ena benet minst 10 centimeter kortare än det andra, men nu efter »behandling« har det vuxit och är visserligen ännu ej lika långt som det andra, men skillnaden är nu endast 4 à 5 centimeter.

– Ni kan väl ändå ej påstå, att en person, som icke eger det ringaste begrepp om ett främmande språk, helt oförmodadt kan börja tala detta?

– Sjelf har jag icke haft den förmågan, men jag har hört andra personer, på hvilka anden verkat så, att de börjat tala främmande ord. Så är fallet med min egen hustru.

– Nå, än underverken då?

– Ja, sådant är ju icke svårare för oss än för hypnotisörer och magnetisörer, hvilka också kunna åstadkomma förunderliga saker.

– Och så äro ni ju kommunister?

– Ja, så till vida, att sedan hvarje bataljons medlem fullgjort sina skyldigheter mot sin familj, betalt sina skulder och gjort alla rätt, skall allt hvad han får öfver gå till en gemensam kassa, från hvilken sedan utbetalas till dem, som icke kunna i ena eller andra afseendet hjälpa sig sjelfva.

– Vi tro – slutade hr Dufberg – på Kristi snara tillkommelse och, när detta sker, på en omedelbar himmelfärd. (Ösg 10/5 1899)

En nyårsvaka

Pingstförsamlingen i Linköping har haft medlemmar som varit med i Sprängbataljonen. I församlingsbladet *Vår Horisont* återfinns följande berättelse av en »ringa syster i församlingen«:

Från Sprängbataljonens dagar.

Som jag en gång var medlem i den krets som här ovan nämnes, vill jag tala om mina erfarenheter, fastän jag ej var med från början. Jag hade, så långt jag minns velat höra Gud till, men ej fått förvisning om att jag var Guds tillhörighet.

Det första sammanträffandet med dessa syskon skedde en nyårsvaka då jag var 18 år. En frälst flicka till och jag gick den långa vägen från [Vårdnäs] till Linköping för att vara med på nyårsvaka. Den andra flickan gick till Frälsningsarmén, jag gick till »Sprängen«, och där var ett bönemöte som jag aldrig glömt. Där var två evangelistsystrar med och när vi var inför Gud i bön, kom dessa till mig och lade sina händer på mig och Herren frigjorde mig från otro. Det kom ett budskap till mig från Herren, som omtalade min ställning. Vi – evangelistsystrarna och jag – hade aldrig sett varandra förut. De kom ett par mil från andra sidan Linköping. Även har jag fått erfara Herrens ingripande till helbrägdagörelse. Ja, nog var det härligt. Vår önskan var att leva helt för Gud. – Ja, så kom krisen, men Herren är densamme. (*Vår Horisont* nr 7-8/1957)

Berättelsen är skriven av Amalia Hall. Nyårsvakan torde ha ägt rum den 31 december 1900. »Krisen« syftar på Karl Dufbergs syndafall.

Om medlemmarna

Det finns bara en uppgift om antalet medlemmar i Linköping och det är den som Karl Dufberg nämner i intervjun med *Östgöta Correspondenten*, dvs. 51 plus 21 provmedlemmar. Vi har namn på 30 personer som sannolikt blev medlemmar åren 1894–1901.

I matrikeln för metodistförsamlingen i Linköping har vi funnit elva personer för vilka det har noterats att de har gått över till Sprängbataljonen. Valter Elgeskog har studerat Missionsförsamlingens matrikel och endast funnit två medlemmar som lämnade föreningen för att bli medlemmar i Sprängbataljonen. Den ene var August Fredriksson. Det finns inga soldatrullor bevarade från den här tiden från Frälsningsarméns kår i Linköping, men några medlemmar torde ha kommit därifrån med tanke på att Oskar Baer hade tillhört kåren.

Från Linköpings första baptistförsamling, Betania, kan vi ur protokolls-boken citera följande anteckningar om medlemmar som var engagerade i Sprängbataljonen:

Måndagen den 27 maj 1895 behandlades en begäran av Margareta Asklings att få lämna församlingen. Hon hade meddelat att »hon af Herren fått uppenbarelse derom äfven att hon skulle förena sig med den s.k. Sprängbataljonen«.

Två veckor senare togs frågan upp igen:

Syster Margareta Askling var närvarande och omtalade huru hon nu står i förhållande till Herren, församlingen och Sprängbataljonen. – Trodde att Herren uppenbarat för henne att hon skulle ingå i församlingen, men ansåg att Guds Ande var mindre verksam inom församlingen nu än förr; sade sig i Sprängbataljonen funnit mycket kära vänner ibland vilka hon finge mycken välsignelse. Der var en profetissa som i Profetian sett och för henne omtalat att Herrens vilja vore att hon skulle utträda ur församlingen. Många allvarliga frågor gjordes henne och månget Gif Akt uttalades [...]. Men af hennes tal framgick tydligen att hon var vilsekommen med afseende på sin uppfattning om Guds vilja.

Till församlingsmötet den 3 februari 1896 hade skomakaren Edvard Levin från Mjärdevi i Slaka utanför Linköping begärt utträde:

Br Holm [församlingens pastor] redogjorde för flera samtal han haft med br Levin. Som bekant har han på en längre tid afhållit sig från deltagande i församl. såväl enskilda som offentliga möten. Wid samtalet medgaf han att han hade besökt den s.k. Sprängbataljon. Han förklarade bland annat att han kände det så kyligt i församl. Och ehuru han lofvat komma till Kapellet hade han likväl uteblifvit. Begärde att blifva utesluten ur församl. och sade sig stå fast dervid. Br Holm förklarade sig hafva gjort hvad han kunnat.

En kommitté tillsattes och den lämnade sin rapport den 10 februari. I mötets inledning lästes Jer. 6 varefter förhandlingarna började:

Komiterade [berättade] att han varit snäll och vänlig vid besöket. Han föreföll att vara ärlig och tycktes tro hvad han sade, men fann ej trefnad i församl. utan hade i stället större välsignelse i sprängbataljon. Ansåg att baptisterna ej höllo så strängt på att Herren kommer snart, och var samfundet nu mera förslappadt än förr. Han stod fast vid sin önskan att blifva afskild från församlingen och sålunda helt få tillhöra bataljon. Förklarade att i fråga om sinnesändring, tro och dop var uppfattningen i bataljon lika med baptist-samfundet. Han ansåg vidare att samfundet sjunkit i andligt hänseende och ville säga att det djupa andliga lif som förr förefunnits inom baptist-församlingarna, men nu saknades derigenom, det fanns nu i sprängbataljon. [...]

Hans skäl i övrigt hvilka för honom synes tillräckliga, voro dock sådana att det ej kunde godkännas. Det i början lästa kapitlet hade af Levin föreslagits att läsa i församl.

Komiterade ansågo sig föranlåtna att på hvad vid samtalet förekommit jemte hans egen begäran, föreslå församl. hans afskiljande, hvilket af församl.

godkändes och verkställdes. Br. Holm fick i uppdrag att delgifva honom beslutet.

I slutet av mötet önskade någon att

vi något skulle samtala öfver det i början lästa kapitlet hvarefter han uttalade några tankar deröfver och uppmanade att aktgifva på Herrrens ord och ej låta oss förföras då det predikas, se här eller der är Kristus.

Den 17 augusti 1896 var det fyra medlemsärenden som behandlades varav tre med koppling till Sprängbataljonen:

Angående Hustru Emma [Sofia] Jonsson i Stolplyckan, berättade br Holm, som besökt henne särskilt, att hon besöker sprängbataljon. Wid samtalet hade hon förklarar sig vara lyckligare än förr. Hon ansåg sig ej böra stå kvar i församl. Hon ville gå ut ur Babel. I öfrigt var hennes tal af det vanliga slaget att förklara andra troende mindre goda kristna.

Br. Holm hade äfven talat med hustru Levin. Hon sade sig vara viss att hon bör gå ut ur församl. och följa sin man i sprängbataljon. [...]

Br. Holm hade äfven i förbigående samtalat med gamla J. S. Pettersson. Han sade sig vara oviss och visste ej ännu hvad han borde göra i denna fråga. Efter församl. hört denna berättelse beslöts att tillsätta en komite för att vidare samtala med dem.

En vecka senare rapporterade kommittén:

Komiterade som hade samtalat med de i förra protokollet omnämnda personer hvilka besöka sprängbataljon, hade fullgjort sitt uppdrag. Som vanligt påstodo de sig nu vara mera helgade och lyckliga och på samma gång klandrade församl. som de ansågo vara babel. – I öfvrigt var deras tal osansadt och onyktert. De önskade blifva skilda från församl.

Komiterade funno skäl att föreslå, församl. måtte afskilja No 519 Hustru Sofia Johnson, No 692 Hustru Hilda Charlotta Levin samt No 1120 J. S. Pettersson [läs: Johan Peter Pettersson] för villfarelse i läran [...]. Församl. beslöt enhälligt i enlighet med komiterades förslag. Och blefvo de sålunda från församl. afskilda. I samband härmed yttrade br Holm att han ej ville framhålla en människas fel, dock fanns det tillfälle då det behöfdes sprida ljus. [...] Ingenting är att säga därom att de blifvit uppryckta från sömnaktighet och slarf. Må den det vederbör stå upp rätteligen och bedja Gud om nåd. Wi behöfva därför ej gå till sprängbataljon, ej ens för att se på dem, ty alla torde ej kunna pröfva och endast behålla det goda, utan kunde ryckas med. Felet ligger deri att sedan man blifvit uppryckt, man slår öfver. Att blifva uppryckt är godt. Men man må därför ej klandra tros-syskonen och tro sig bättre än alla andra. – Hade sjelf iaktagit på annat håll liknande rörelse och sett det sorgliga slutet.

Det sista exemplet på uteslutningar i Betania gäller ett par makar, Edla och Gustaf Bergqvist. Frågan togs upp den 30 november 1896:

Angående makarna Bergqvist, berättade br Holm som ett par gånger särskilt besökt dem, att de kommit på sidan om församl. och besökte den s.k. sprängbataljon och voro entusiastiska deri. Br. Holm trodde för sin del, att de voro klandersjuka, förvillade och med svag bedömningsförmåga. Fru Bergqvist trodde på andens särskilda ingivelse i sånger och tal inom sprängbataljon. Hon ansåg åter att lifvet inom församl. ej vore nog rent utan slarfvigt.

En besökskommitté utsågs och den redovisade den 7 december vad den kommit fram till.

Komiterade som hade i uppdrag att samtala med makarna Bergqvist, redogjorde för sitt uppdrag, och framgick deraf, med all tydlighet att intet annat var än att utesluta dem.

De ville framför allt tillhöra sprängbataljon och sade sig nu först blifvit verkliga [kristna], dertill hade de mycket klander mot församl. Som deras anförande i sin helhet röjde dels grof okunnighet, dels ett förvillat tänkesätt ansågo komiterade ej skäl föreligga att i detalj återgifva samtalet utan föreslogs att de måtte ur församl. uteslutas. Församl. fattade beslutet i enlighet dermed. Br Tillman delgifver beslutet. I sammanhang härmed föreläste br Holm några ord ur Matt. 24: samt ur Pauli bref till de olika församl. såsom belysning angående de villfarelser som delvis i våra dagar åter framträder. Församl förenade sig därefter i bön.

Några händelser

Ett rykte

Våren 1896 spreds ett rykte som har med Sprängbataljonen att göra och som kan ha blivit allmänt känt. Alma Stillström, återger i sin bok *Mitt Linköping* 1961 den episod som ryktet handlar om:

Som så många gånger förr gick det ett tal om att världen skulle förgås på en viss dag. Det fanns i staden på den tiden två bröder som var kyrkogårdsarbetare. De kallades »dödgrävarna«. De var varmt religiösa och blev övertygade om att förutsägelsen om undergången var sann. Den ene ställde sig i spetsen för en skara likatroende och bildade en sekt som de kallade Sprängbataljonen. En påskdagsmorgon vandrade de upp till kyrkogården för att bli levande upptagna till himlen före den stora förödelsen. Det blev nu ingen himmelsfärd av utan dödgrävaren kom hem igen för att avvakta ny kallelse, och då han tillfrågades om hur det kändes, om han hade haft någon förnimmelse av att något ovanligt skulle ske så svarade han: »Det

ryckte lite i ena benet!« Självklart blev han utsatt för mycket spe. Detta hände omkring sekelskiftet och det var en hel del människor, som sålde sina gårdar och andra ägodelar i väntan på denna världens undergång.

Den 11 april 1896 fanns i *Östgöten* en notis om denna händelse:

En himmelfärd. En medelålders man, före detta dödgräfvare här i staden, har fått en uppenbarelse för någon tid sedan. I denna uppenbarelse har blifvit mannen – hvilken, det bör kanske nämnas, tillhör den s.k. »sprängbataljonen« – uppenbaradt, att han inom kort skall bli lefvande upptagen till himmelen.

Det kommer visserligen ej att ske med samma pomp och ståt eller på lika sätt, som vederfors profeten Elias, men resa skall det i alla fall bli af. Affärden skall ske från kyrkogården uti den arla morgonstunden.

För någon tid sedan hade mannen fått visshet om, att underverket skulle ske den 8 Mars. Han begaf sig också på morgonen ut till kyrkogården, der en nyfiken skara, hvilken hört talas om hvad som ske skulle, hade samlats. Emellertid var tiden icke inne, ty mannen blef kvar på jorden. Han erfor blott, efter hvad han sjelf sagt, några ryckningar i benet, men riktigt bära i väg uppåt ville det ej – den gången.

Nu skall det bestämdt och ofelbart ske på Krist himmelfärdsdag. Det har blifvit mannen förkunnadt i en ny uppenbarelse. – Han har en tid hållit på och gjort sina förberedelser – efter hvad det sägs, afytttrat sitt lösöre, som folk, hvilket ej kommer att bli upptaget, passat på att skaffa sig för ringa eller intet pris.

Östgöten dementerade dock händelsen den 15 april:

Åtskilligt »färglagd« lär – under sin gång från man till man – historien om den person här i staden, som sagts tro sig komma att i lekamlig måtto bli upptagen till himlen, ha blifvit. Det är ej så illa, som det sägs, om man ock måste beklaga, att en annars förständig och prätigt karl, som den här ifrågasvarande, kunnat hängifva sig åt de ytterliga öfverdrifter, hvilka representeras af »sprängbataljonen«, i stället för att i en sansad, men därför icke mindre varm, gudsfruktan söka själslig uppbyggelse och säkerligen finna mera varaktig tröst, än »sprängens« utsväfvande andaktsöfningar äro i stånd att bereda. Det är möjligt, att dessa är bättre än sitt rykte, men säkert är, den representerar icke någon sund art af religionen.

Det framgår också av notisen att journalisten baserade sitt omdöme om Sprängbataljonens möten på rykten. Dödgrävaren är August Fredrikson och den bror som Anna Stillström nämner är Carl Gustaf Fredrikson.

En misshandelshistoria

I september 1896 inträffade en misshandelshistoria i Linköping:

Då arbetaren S. P. Fredriksson från Tinnerbäcken sent i söndags afton i sällskap med sin hustru och ett annat fruntimmer, efter att ha besökt ett af »sprängbataljonens« möten, skulle gå ned till klapphuset, hvars skötande han har om hand, öfverfölls han midt för s.k. torkplanen af en obekant person, som troddes vara från Ladugårdsbacke eller Tomteboda. Den öfverfallande tilldelade F. med en gröfre knölpåk ett slag öfver ansigtet, så att han på måndagen till följd av skadorna var oförmögen till arbete. (Ösg 23/9 1896)

På torsdagen stod »målaren Anders Gustaf Andersson från n:o 4 Ladugårdsbacke [...] inför rådstufvurätten«. Fredriksson »jemte två fruntimmer« skulle »uppe på Ågatan« ha förolämpats av Andersson, som sedan följt efter dem ned till Hamngatan. Då Andersson »blef uppmanad att ej förfölja dem, hade han utdelat det olycksdigra slaget« (Ösg 26/9 1896). När målet togs upp två veckor senare hävdade Andersson att Fredriksson och de två kvinnorna hade bett honom följa med sig.

På A:s fråga: »hvert«, hade de svarat, att de skulle göra honom salig. A. hade då genmält, att det »kunde inga käringar göra«. Och då var det färdigt. Trots två vittnens berättelser till den misshandlade mannens fördel, vidhöll svaranden [...] att det var han, som blifvit slagen, fått en trasig rock – och något, som ej vid förra rättegångstillfället upplystes – en söndrig klocka. (Ösg 10/10 1896)

När målet togs upp två veckor senare vittnade fyra personer »deraf två poliskonstaplar. Det ena af vittnena intygade, att A. utan orsak slagit Fredriksson. De tre öfvriga hade inget annat att upplysa, än att [A.] vid tumultet ej var överlastad« (Ösg 24/10 1896). Andersson dömdes en månad senare att »för misshandel å öppen gata under sabbat böta 30 kr. Rättegångskostnaderna samt den sveda och verk Fredriksson lidit, skall Andersson gälda med sammanlagdt 25 kr« (Ösg 21/11 1896).

Om egendomsgemenskap

Om Oskar Baer handlar en artikel i *Östgöten* den 12 juni 1899, men som avser förhållanden ett »par år« tidigare:

Hur »sprängbataljonen« spränger hemmen.

Följande oss meddelade historia, hvars skådeplats varit Linköping och som vi ha alla anledning tro vara fullt sann, må här meddelas såsom en ny illustration till gamla erfarenheter af den religiösa överspändheten.

En af ledarne för den s. k. sprängbataljonen hitkom för ett par år sedan i sällskap med en kvinna, hvilken på annan plats rymt från fem barn, deraf det yngsta endast uppnått 6 års ålder. Hennes följeslagare hade förut varit bosatt i Linköping och en tid tillhört frälsningsarmén. Paret slog sig ned i Tinnerbäcken, hvarest ett rum förhyrdes. Bönemöten började genast hållas, och proselyter värfvades flitigt. – På ganska kort tid hade man bildat en liten trupp, som naturligtvis i enlighet med »bataljonens« kommunistiska läror fick underhålla sin ledare, hvilken, oaktadt sina ganska goda kunskaper som tekniker, icke nedlåter sig till något arbete.

Här fans också en liten familj, man, hustru och en vuxen dotter. De båda gamla hade lefvat i ett 20:årigt lyckligt äktenskap samt tillsammans sparat och arbetat för att göra hemmet trefligt och skaffa sig en något så när tryggad ålderdom. De voro redan så långt komna, att den lilla familjen, om än med några skulder, hade eget tak öfver hufvudet. Det var i deras gård, »bataljonen« först slog ned sina bopålar. – I familjen insmögo sig så småningom de nya lärorna, dels genom förutnämde s. k. ledare, dels genom några [av] mannens nära släktingar, som också hängifvit sig deråt. Den förut ytterst ordentlige familjefadern började försumma de sina och fans sällan hemma någon natt. Endast hvad som kräfdes för familjens knappa uppehälle lemnade han af sin arbetsförtjänst i hemmet; allt det öfriga slukade »den gemensamma kassan«. Att hustrun, en god och praktisk kvinna, som i 20 år sträfvat för husets välstånd, ej med jemnmod kunde fördraga, att detta af främmande personer rycktes undan henne och hennes enda barn samt att mannen på samma gång öfvergaf henne, kan ingen undra på. Oenigheten vann insteg, och med välståndet var det slut.

I oktober månad förra året flyttade mannen från de sina, till hvilkas underhåll han dessförinnan lemnat 50 kronor. Sedermera har han gifvit dem ytterligare 10 kronor. Det är allt. Den lilla hyresinkomsten för gården jemte all arbetsförtjänst, som mannen sedan dess haft, har gått åt till »bataljonens« underhåll, hvartill väl nu också kräfvades betydligt mera, sedan hr Dufberg sjelf slagit ned sina bopålar i Linköping och hyrt en präktig våning vid Nygatan.

Flere sådana fall, då »Sprängbataljonen« sprängt sönder hemmen, kunde anföras.

Hr Dufberg har ju meddelat allmänheten, att all bataljonsmedlemmar-nes egendom är gemensam, sedan likvisst skyldigheterna till familj och samhälle först blifvit fullgjorda. Hur förhåller sig väl härmed i detta fall?

Något svar på frågan gav inte Sprängbataljonen i tidningen. Den som har skrivit texten syftar uppenbarligen på upptakten i Linköping, kanske efter nyåret 1894/95 då Oskar Baer var i Linköping, dvs. avsevärt längre bort än »för ett par år sedan«. Oskar var då nygift med Sofia Carlström, som mycket riktigt hade fem barn; det yngsta var fött år

1887 och hade vid årsskiftet 1894/95 fyllt sju år. Sofia hade blivit änka vid årsskiftet 1889/1900. Enligt *Östgötens* notis den 19 december 1894 (s. 61) hade Oskar och Sofia kommit till Linköping tillsammans, men kanske var Sofias barn kvar i Stockholm och togs om hand av Oskars dotter Signe (f. 1881). Av dessa uppgifter kan man nog dra slutsatsen att texten är baserad på rykten som under en lägre tid varit i omlopp och successivt förändrats.

Flistad

Flistad ligger ca 15 km nordost om Linköping. Där ska det ha funnits en »afdelning« enligt vad landshövdingen i Södermanland, skriver i sin femårsberättelse för åren 1891–1895 (*Landshöv. 1896*).

Vad vi vet är att församlingen i Linköping – åtminstone under den första tiden – gjorde ansträngningar att etablera sig på orter utanför Linköping. Vi vet att det fanns två sprängsoldater (Johan Alfred Karlsson och hans hustru Anna Sofia) som bodde i Flistad samt två (Carl Segerström och hans hustru Märta) som bodde i en grannsocken och som hade lika lång väg att gå till Flistad som till Emanuel i Linköping – ca 7–8 km.

Norrköping

Första annonsen om Sprängbataljonens möten var införd i *Norrköpings Tidningar* den 9 november 1895 (se bild). Troligen hade Karl Dufberg och Oscar Baer under en tid haft enskilda möten och var beredda att bilda en församling. Båda kände frälsningssoldater i Norrköping och Karl hade sannolikt även lärt känna medlemmar i stadens frikyrkoförsamlingar.

Annonsen var inte placerad tillsammans med övriga kyrkors annonser på första sidan utan på den andra bland annonser om båt färder. På måndagen hade tidningen en notis med följande innehåll:

»**Sprängbataljonen**« eller »Herrens här«, som den också kallas, den nya sekt, som för en tid sedan bildades i Stockholm af hr K. G. Dufberg, började i går förmiddag hålla möten i en förhyrd lokal No 20 Knäppingsborgsgatan. Den nya sekten, som är en utbrytning från frälsningsarmén (der hr Dufberg varit »kaptan«) lär gå i samma anda och har liksom den vissa uniformer etc. Meningen är nu att bilda en filial härstädes. Under de möten, som i går höllos på både för- och eftermiddagen, var lokalen till trängsel fylld af åhörare. (NT 11/11 1895)

Lokalen låg ganska centralt – ca 500 m öster om S:t Olai kyrka. Ovanstående notis är den enda vi har funnit om Sprängbataljonen i Norrköping.

Nästa annons sattes in i slutet av november:

Sprängbataljonen eller »**Jesu Kristi Anskri**« i de yttersta dagarna håller allt framgent möten uti förhyrd lokal i **No 20 Knäppingsborgsgatan**, öfver gården: **hvarje Söndag** kl 11 f.m. och $\frac{1}{2}$ 4 **samt hvarje Torsdag** kl. 8 e.m. **Obs.!** Om **Onsdag, Torsdag** och Fredag d. 4–6 Dec. ledas möten kl. 8 af Herrens ledare för denna Här **K. G. Dufberg**. På Fredag tages 10 öre inträde till hyreshjelp. Öfrvriga möten är som vanligt utan avgift. **O. Baer.** (NT 30/11 1895)

Under julhelgen 1895 ledde Daniel Lagerblom bataljonens möten »Juldagen kl. 11 f. m. och 5 e. m. Annandagen kl. 11 f. m.« (NT 24/12 1895).

Församlingen i Norrköping annonserade i stort sett varje vecka från hösten 1895 och framåt varför det går att få en bra bild av mötesverksamheten. Under den första tiden hölls normalt tre offentliga möten i veckan i lokalen vid Knäppingsborgsgatan 20. Ett exempel på en annons under år 1896 är följande:

Sprängbataljonen eller »**Herrens Här**« (*Knäppingsborgsgatan 20*) håller sina möten hvarje **Söndag** kl. 11 f. m. och 5 e. m. samt hvarje **Torsdag** kl. 8 e. m. (för troende). Kommen och hjälpen oss bedja om den Helige Andes utgjutande! Math. 25: 6. *Herren är nära!* Esaia 26: 20. (NT 10/10 1896)

Annonsen innehåller inga namn, vilket var det vanliga detta år. Av de namn som ändå förekommer vet vi att Daniel Lagerblom besökte Norrköping en vecka i februari, att Josefina Bring (f. Dufberg) talade »för sista gången« (NT 15/2 1896) tredje veckan i februari 1896. Två annonser har undertecknats – den 11 juli och den 22 augusti 1896 – och det är av Oskar Baer. Givetvis anges namnen när Julia och Karl Dufberg är på besök och det var under år 1896 i mars vid Marie bebådelsedagen och påskhelgen, en söndag i augusti samt onsdagen och torsdagen den 16–17 september 1896.

Föreståndare för församlingen under år 1896 var Oskar Baer. Vem som efterträdde honom har vi inte kunnat avgöra.

Under år 1897 var Karl och Julia Dufberg på besök lördagen och söndagen den 6–7 februari. Julia ledde mötena söndagen den 21 februari. Söndagen den 17 juli var både Karl och Julia på besök. Karl ledde sedan mötena söndagen den 3 oktober samt påföljande tisdag och torsdag (troendemöte). Anledningen till detta besök var att församlingen fick inviga en ny möteslokal vid »Bredgatan 10, in på gården, 1 tr.«. Efter att församlingen hade flyttat verksamheten till den nya lokalen hölls ytterligare ett offentligt möte i veckan (på tisdagskvällarna kl. 8 e.m.) men detta upphörde vid årsskiftet 1897/1898.

I mitten av 1898 kom Gustaf Berglund som föreståndare till församlingen.

Karl och Julia Dufberg besökte församlingen i början av september 1898 och Karl i slutet av oktober samma år. Första söndagen i mars 1899 var Karl åter på besök.

Under några veckor sommaren 1899 annonserades söndagseftermiddagens möte som »predikan i det fria, Styrmansgatan 23, om vädret är vackert« (NT 29/7, 5/8, 12/8, 19/8 1899). Gården vid Styrmansgatan 23 ägdes av Axel Månsson, som var medlem i Sprängbataljonen.

Måndagen den 19 juni 1899 – dagen efter årsmötets avslutning i Linköping – var det »stort möte, då ledare och evangelister från Stockholm, Upsala, Nyköping, Eskilstuna och Katrineholm deltaga« (NT 17/6 1899). Och i september hölls ett »ledaremöte« i Norrköping:

Sprängbataljonen (*Bredgatan 10, in på gården, 1 tr.*) Söndag kl. 11 f. m. och 5 e. m. predikan af G. A. Berglund. **Stora möten** blifva, då Sprängbataljonens ledare **Karl** och **Julia Dufberg** samt föreståndare från Stockholm, Nyköping, Upsala, Linköping, Jönköping och Katrineholm deltaga. Onsdagen den 13 Sept. kl. 8 e. m. för troende. Torsdagen den 14 Sept. kl. 8 e. m. offentligt. (NT 9/9 1899)

Vid detta möte fattades beslut om att ge ut skriften *Andeutgjutelsen* och en reviderad utgåva av *Reglerna*. Karl och Julia Dufberg blev kvar över söndagen och predikade i båda mötena.

Gustaf Berglund stannade i Norrköping till hösten 1899 då August Fredriksson blev föreståndare.

I januari 1900 var det åter samling i Norrköping för ledarna inom Sprängbataljonen:

Sprängbataljonen (*Bredgatan 10, in på gården, 1 tr.*) Predikan i morgon Söndag kl. 11 f. m. och 5 e. m. predikan af *Daniel Lagerblom*. Onsdag kl. 8 f. m. möte för troende. Torsdag kl. 8 e. m. offentligt möte, som ledes af *Karl* och *Julia Dufberg*. Ledarne från de skilda platserna äro då närvarande. (NT 13/1 1900)

Kanske var ledarna samlade för att gå igenom den nya utgåvan av *Reglerna* och kanske också *Andeutgjutelsen*, som dock inte gavs ut förrän år 1901. Om mötet på onsdagen verkligen var kl. 8 på morgonen kan ifrågasättas. Julia och Karl Dufberg stannade kvar över söndagens möten.

Söndagen den 29 juli hölls eftermiddagsmötet »hos Anderssons på Hvilbergen«.⁵³

August Fredriksson tjänstgjorde ungefär ett år och efterträddes i oktober 1900 av Arvid Berglund. Han höll sin inträdespredikan söndagen den 21 oktober. Ett par veckor tidigare hade Karl Dufberg besökt församlingen.

I Norrköping predikade många vid sidan av församlingens föreståndare. Här ska nämnas Axel Månson som tillhörde församlingen och Emil Sjögren, som troligen också var medlem. Emil Sjögren har berättat om när Anden föll under en lektion den 15 november 1905 vid John Ongmans bibelskola i Örebro, och erinrade sig då upplevelser som han hade gjort i Norrköping, kanske hösten 1899:

Vi började med bibelläsning och bön som vanligt klockan nio f. m. Efter en halv timmes bönemöte skulle de egentliga lektionerna börja, då en broder i klassen bokstavligen fick ett dop i helig Ande. Elden spred sig vidare, och lektionerna måste inställas för hela dagen och tiden användes nästan uteslutande till bön och tacksägelse. En del gräto, ropade i stor själsvända om nåd och rening i Jesu blod och erhöillo såsom svar ett dop i helig Ande. Andra jublade högt av helig hänförelse samt sjöngo lovsånger och prisade Gud. Åter andra grepos av förvåning och sågo sig omkring undrande, vad detta månde vara, emedan de aldrig förr sett eller erfarit någonting sådant, men Anden kom även över dessa. [...] För min del var det en underbar

⁵³ Hvilbergen var ett ca 28 ha stort område som ägdes av Norrköping stad. Det låg söder om stadens centrum. På detta område fanns ett stort antal torp och s.k. lägenheter (små avstyckade fastigheter) med bostads- och uthus. Husen ägdes i allmänhet av privatpersoner. Hagalund var en sådan lägenhet belägen i nuvarande Ektorp mellan Spjutgatan och Trestegsgatan (nära Söderleden), ca 1,5 km sydväst om centralstationen.

glädje att se och på nytt erfara, vad jag upprepade gånger erfor i Norrköping för cirka sex år tillbaka. (Linderholm s. 57)⁵⁴

Sommaren 1900 hölls som vi nämnt ett möte i Hvilbergen. Så var också fallet 1901:

Sprängbataljonen (Bredgatan No 10, öfver gården, 1 tr.) I morgon Söndag: Predikan kl. 3 e. m. på Hvilbergen vid Hagalund af A. Berglund. Midsommardagen: Predikan kl. 3 e. m. i Åby vid Sandmostugan af A. Berglund (NT 22/6 1901).⁵⁵

Söndagsskolan i Sverige firade sitt 50-årsjubileum år 1901 vilket uppmärksammades av Sprängbataljonen i Norrköping:

Sprängbataljonen (Bredgatan No 10, öfver gården, 1 tr.) I morgon Söndag predikan kl. 11 f. m. af A. Berglund och A. Månson; ämne: om Söndagsskolans betydelse och dess 50-åriga minnesdag. Kl. ½ 3 e. m. möte för barn och äldre. Kl. 5 e. m. predikan af A. Berglund. (NT 28/9 1901)

Karl Dufberg var annonserad vid fyra tillfällen år 1901. Sista gången var söndagen den 10 november 1901.

Den enda uppgiften vi har om antalet medlemmar i Norrköping är den som Moa Martinsson anger nedan, och det är »ett hundratal«. Antalet är inte orealistiskt med hänsyn till att det var ca 50 i Linköping, där väckelserörelserna hade svårare att vinna terräng. Vi har endast funnit namnen på tre soldater i Frälsningsarméns båda kårer i Norrköping som blev sprängsoldater. Sammanlagt har vi namn på 11 personer som sannolikt blev medlemmar åren 1894–1901.

Ett barn ser på Sprängbataljonen

I romanen *Mor gifter sig* i Mia-trilogin av Moa Martinsson (f. 1890) möter vi Sprängbataljonen i Norrköping. Vi återger här ett utdrag ur den ganska långa berättelsen (Martinson s. 251-296). Mia är i skolåldern. Hon och hennes mor och styvfar bor i ett litet hus med två små lägenheter med gemensamt kök. Huset ligger på landet, på en gård där styvfadern är dräng. Det är julafton. Farmor har just kommit in i förstugan. Farfar är sjuk och är kvar hemma i Hvilbergen.

Nu kom farmor stapplande in på sina stela, knöliga ben. Mor hade fått av henne schalarna och på huvudet hade hon en svart, yvig skinmössa, ny

⁵⁴ Linderholm har hämtat citatet från en artikel i *Närkes-Bladet* efter den 15/11 1907.

⁵⁵ Sandmostugan låg något öster om själva samhället Åby norr om Norrköping.

och varm. Farmor skulle ha sett ut som en fin gammal fru i den mössan, om inte det förfärliga röda bandet varit. Ett stort brett band. HERREN ÄR NÄRA stod det på bandet.⁵⁶ Det var ändå värre än frälsningsarmén. Den var man van vid. Det här var något tokigt.

Farfar var inte med och Mia frågar hur han mår:

– Farfar? Ja visst ja, Gud välsigne dej, barn, sa farmor, han mår så bra så, han skickade lite julkarameller med. Men jag vet nu, att man ska fira Jesu födelse i hjärtat och inte med karameller. Du ska få något annat av mig i stället, och så tog hon fram ett litet tunt paket ur sin handväska och gav mig. Det var en ny sångbok. Sprängbataljonens sångbok. Vår krigsbataljons härliga bok, lovad vare Jesus, sa farmor. [...]

Söndagen efter jul var det bönemöte hos oss. Det var farmor som satt igång med det. Det underliga var att både bonden och hans fru och de flesta av statarna trängde ihop sig i vårt rum.

Det var nog en tolv, femton personer. [...]

Jag fick en oerhörd respekt för farmor. Hon stod framme vid ena fönstret. Nästan intill långgardinen var ett bord framsatt. Hon stod bakom bordet med de knotiga händerna stödda mot bordskanten i svart klänning med spetskrås och var verkligen en farmor jag aldrig sett förr. Hon stod där en halvtimme i sträck och allteftersom stathustrur med sina ungblyten kom in bjöd hon dem att sitta och anvisade plats. För bonden och hans hustru var ett par pinnstolar framsatta. Jag kände mig alldeles bortkommen, min mor såg också ut som om hon inte bodde här längre. När alla satt sig började farmor till och med hålla tal. [...]

– Jag är bara en enkel, fattig gumma på besök här och jag kan ej komma med några granna ord [...] men jag ville inte resa härifrån förrän jag berättat eder hur härligt vi, några stycken människor, funnit Jesus där nere i Norrköping. Vi är nära hundra stycken som är med i Jesus egen bataljon, sprängbataljonen, och »Herren är nära« är vårt stridsrop. Och nu [...] ber jag er besinna, ni som bor här i avskildhet och inte lagt märke till de tecken som sker och som Herren lovat skall ske strax före hans ankomst. Bered eder på Herrens ankomst, han är här snart, han är här när som helst, var beredda. Jag ber er, förena er i bön med mig om ödmjukhet inför Kristi ankomst. [...]

– Nu tycker jag vi sjunger en sång, sa min styvfar [...] och farmor satt redo med sångboken öppen. Jag hade också min nya bok jag fått av henne.

Ingen hinner fram till den eviga ron.

som sig ej eldigt framtränger.

Själén måste utstå en kamp för sin tro,

varpå dess salighet hänger.

⁵⁶ Enligt *Reglerna* skulle bandet vara ljusblått och ha röda kanter, varför Moa Martinson torde minnas fel.

Det var en enkel marschmelodi och vi sjöng så taket kunde lyfta sig, mors blåelseblommor på spismuren vajade visst, ja, de vajade tyckte jag.⁵⁷

Så var mötet slut. Ingen ville bedja mer. (Martinson s. 251–296)⁵⁸

Under farmoderns vistelse hos sin fosterson avled hennes man och hon måste resa hem. Det var mycket folk vid »begravningsmiddagen« hemma hos farmor, bland andra »Sprängbataljonens kapell« som »kommit med cittror och gitarrer«.

Björkvik

I Björkvik, i Södermanlands län, låg ett torp Nora, ca 15 km norr om Krokek (eller 30 km nordost om Norrköping). Där bodde år 1898 torparen Johan Skog med familj. Detta år avgick han som kretsforest andare i Vir a Missionsförening (e-brev, Per-Olov Skoog). Troligen avses med kretsforest andare att han hade ansvar för ett antal av föreningens medlemmar som bodde i närheten av honom. Han ordnade »kretsm oten« i sitt hem för dessa. Anledningen till att han lämnade sin t janst var att han och hans hustru Anna hade kommit i kontakt med Sprängbataljonen och bestämt sig för att bli medlemmar. Beslutet kan nog ses som ett resultat av evangelisterna Elisabeth Jonsson och Augusta Larssons insatser i Kolmården och trakterna däromkring. De gick från hus till hus och vittnade och några familjer öppnade sina hem för möten. I Nora samlades medlemmar i Sprängbataljonen från Björkvik och trakterna söderut till möten. Flertalet av dessa medlemmar var släktingar till Anna och Johan Skog. (Se  oksb a »Somarm oten«, s. 170.) Vid sammankomsterna i Nora predikade sannolikt Johan.⁵⁹

⁵⁷ även om Moa Martinsons bok är en roman vill vi påpeka att »Ingen hinner fram till den eviga ron«, inte fanns med i någon av Sprängbataljonens sångböcker. Det finns en s ang i den sångbok som Moa Martinson berättar om som heter »Herrens dag  r nära« – vars melodi är densamma som för »Ingen hinner fram ...« (s. 191), men förmodligen var det varken den ena eller den andra som sjöngs vid bönemötet. (Sången eller psalmen fanns inte med i den *Svenska psalmboken*, men v el i Fr alningsarm ens sångbok, men med »ro« i stället för »ron«.)

⁵⁸ Moa Martinson hade ett gott minne och det finns all anledning att tro att citatet från hennes roman i stort sett är skildrat som hon upplevde det och som hon då tolkade det. Händelserna utspelar sig från slutet av 1898 och några veckor in i januari 1899. »Farmor« var egentligen styvfaderns faster.

⁵⁹ Vi vet från annonser i *Norrköpings Tidningar* att Johan Skog predikade. Annonserna gäller möten efter  r 1901 i Sprängbataljonen i Norrköping.

Nyköping

Om Nyköping skriver landshövdingen i Södermanland bl.a.:

Sprängbataljonen har under perioden äfven fått fotfäste i Nyköping, der den började sin verksamhet sommaren 1896 och sedan dess hållit möten i förhyrd lokal. Enligt uppgift från vederbörande föreståndare räknade Nyköpingföreningen vid periodens slut ett antal af 45 medlemmar. Den har äfven sökt drifva propaganda på landsbygden utanför Nyköping, ehuru utan egentligt resultat. (*Landshövd. 1901*)

Den första församlingsföreståndaren i Nyköping som vi känner namnet på är Arvid Berglund, som tillsammans med Ludvig Sundvall, som biträdande föreståndare, var bosatta i Nyköping år 1897. Ludvig flyttade i januari 1898 till Uppsala och Arvid till Stockholm i oktober. Arvid ersattes av Anders Andersson som kom från Jönköping och stannade i Nyköping ett år. Oskar Baer blev hans ersättare – han kom från Linköping och stannade till maj 1901 då Gustaf Berglund blev föreståndare.

Vi har inte systematiskt sökt efter annonser om Sprängbataljonens möten i Nyköping, men de förefaller inte vara många. Två som vi har funnit är följande:

Sprängbataljonen. Om Söndag hållas möten i lokalen kl. 11 f. m. och 5 e. m. V. Baer, församlingsföreståndare. (*Södermanlands Läns Tidning* 27/10 1899)

Sprängbataljonen. Ut i lokalen vid Anneberg hållas möten alla Sön- och Helgdagar kl. 11 f. m. och 5 e. m. Julotta kl. 7 f. m. **O. Baer.** (*Södermanlands Läns Tidning* 22/12 1899)

Lokalen vid Anneberg var sannolikt ett rum i en lägenhet där Oskar Baer bodde. Vi tror att huset låg ungefär där nuvarande Annebergsgatan ansluter till S:t Annegatan. I denna lägenhet bodde även Anders Andersson med familj, Oskar Baer med familj och Gustaf Berglund med familj under den tid de var föreståndare i församlingen.

I Svärta (ca 10 km nordost om Nyköping) verkade under en tid evangelisterna Elisabeth Jonsson och Augusta Larsson. Tre familjer i socknen öppnade sina hem för dem. Eva-Brita Skog har berättat att Nils Gustaf Säfström, familjefadern i ett av hemmen, och två av hans kamrater (varav en var hans svåger Per Eriksson) bestämde sig att gå in till staden till ett möte som Sprängbataljonen höll. Deras tanke var att de skulle få uppleva Andens dop. Fruarna fick inte följa med utan de skulle passa barnen, men kvinnorna bestämde sig för att ha bönemöte och be

om ett dop i Anden. De blev bönhörda men om männen hade blivit det i Nyköping visste inte Eva-Brita.

Vi har namn på 37 personer som sannolikt blev medlemmar i församlingen i Nyköping åren 1894–1901.

En tidningsartikel från år 1901 berättar om en episod i Nyköping troligen år 1896:

Efter 5 år. Ett samtal om världens slut.

Då jag i tidningarna ser en notis af innehåll, att den för 8 à 9 år sedan i Eskilstuna som jag vill minnas, bildade »sprängbataljonen« eller »Herrens här« håller på att sprängas eller rättare upplösas, rinner mig i minnet ett samtal, som jag för öfver fem år sedan hade i Nyköping med en af »härens soldater«.

Han som varit handlande i mindre skala, men som sådan tillvunnit sig allmän och berättigad aktning. Han var hemma på många områden och användes ej sällan äfven i denna tidnings tjänst, där jag var anställd.

Nu hade han slutat med handeln, dragit sig helt tillbaka och blifvit »sprängbataljonist«. Som en trospliktig sådan hade han att vid alla tillfällen framhålla »Herrens snara ankomst«. »Herren är nära« ingår eller ingick nämligen i bataljonens program som ett stort hufvudnummer.

En dag mötte jag mannen, som kände sig lite förlägen under den rödbandade mössan på hvilken lästes »Herren är nära«. Vi kommo i samtal.

– Nå, hur kännes det att vara så där vackert uniformerad? frågade jag.

– Härligt! Det kännes så lugnt att vara beredd för domens dag.

– Men på den dagen få vi väl allt vänta ännu en tid.

– Nej, det dröjer inte länge. Det går en hviskning genom hela universum, att herren snart kommer. Ni skulle ha hört på vårt möte i går kväll! Herren talade till oss direkt om sin snara ankomst.

– Såå, på hvad sätt då?

– På samma sätt som vi nu, förstås.

– Men han begagnade sig väl inte af ord heller, liksom vi nu göra.

– Jo, det var just hvad han gjorde. En vacker svenska till och med. Men ibland talar han också till oss på andra språk.

– Kanske på något klassiskt språk också?

– Ja, det med.

– Men då kan ni väl inte inom kåren följa med?

– Jo, en af oss får alltid vid sådana tillfällen förmågan att öfversätta talet för de andra.

– Nå, hvad kan ett sån't tal innehålla?

– Se där, sa han, och framtog en annotationsbok ur bröstfickan. Det här har herren talat genom broder X.

Jag läste min bekantings bekanta stil: bibelspråk, antydningar om världens snara slut m. m. fyllde flera sidor.

- Inte tror ni väl det här? sporde jag.
- Hvarje ord. Med världen är det snart slut. Snart få vi komma hem.
- Hur många år kan det ännu hålla ihop?
- Det är omöjligt att svara på, ty om den dagen och den stunden etc.
- Kunna vi anta inom 100 år?
- Mycket förr.
- 50?
- Förr.

Så prutade jag så småningom till 5 år. Då lade han sin hand på min axel, såg på mig med ett vemodigt beklagande och sade:

– Det är omöjligt att säga när det sker, men jag tror att det blir inom fem år.

– Och jag tror, att det inte vore farligt att hålla vad om att efter fem år världen ännu står med alla sina fel och förtjänster.

Men det talet ville han inte höra på. När vi skiljdes gaf jag honom emelertid löftet att om möjligt efter de fem årens förlopp låta höra av mig.

Nu är min väntetid ute; men inte kunde jag väl tro, att jag skulle få tillfälle att meddela mig med honom i samband med underrättelsen om, att hans här håller på att skingras.

GUTE B. (*Stockholms-Tidningen* 17/12 1901)

Göteborg

Både Karl Dufberg och Oskar Baer hade bott i Göteborg och båda, eller någon av dem, deltog sannolikt när Sprängbataljonen skulle försöka etablera sig i staden. Detta kan ha skett redan hösten 1894; traktaten *Herren är nära!* innehåller nämligen två profetior som skrevs ner i Göteborg detta år. År 1895 fanns det i varje fall en församling där (*Landshöv. 1896*).

Vad vi vet om verksamheten är att Augusta Söderqvist var evangelist från december 1897 till oktober 1898 och var då inneboende hos Janne Andersson som tillsammans med sin hustru var medlemmar i församlingen. Utöver dessa makar känner vi till namnet endast en person som var medlem i Göteborg åren 1894–1901.

Den ende föreståndaren i Göteborg som vi känner till under åren 1894–1901 är Carl Söderström. Vi vet att han var föreståndare våren 1896, men vet inte när han kom eller när han slutade. Hösten 1900 var han åter föreståndare men lämnade tjänsten i början av år 1902.

Uppsala

I slutet av år 1895 fanns det en »afdelning« i Uppsala (*Landshövd. 1896*). Det kan ha varit Anders Andersson som fick ansvar för att starta verksamheten i staden, där han hade studerat i tre år. Vi har letat efter annonser i *Uppsala Nya Tidning* men endast funnit ett fåtal, till exempel den 2 december 1898:

Sprängbataljonen. Offentliga möten ledas Söndagen den 4 Dec. kl. 11 f. m. och 6 e. m. å lokalen Skolgatan 20 af dess ledare **Carl Dufberg**.

På julaftonen samma år annonserades möten med följande text:

Sprängbataljonen. Offentliga möten hållas i lokalen, Skolgatan 20, Juledagen kl. 11 f. m. och 6 e. m. Annandagen kl. 11 f. m. och 6 e. m. Onsdagar kl. 8 e. m. **A. M. Fredriksson**.

Den 7 januari 1899 lyder annonsen så här:

Sprängbataljonen. Offentliga möten hållas i lokalen, Skolgatan 20, Söndagar kl. 11 f. m. och 6 e. m., Onsdagar kl. 8 e. m. **A. M. Fredriksson**.

Föreståndare för församlingen i Uppsala var Oskar Baer, troligen från hösten år 1897 och ett år framåt, då August Fredriksson ersatte honom. Hösten 1899 tillträdde Anders Andersson tjänsten. Denne stannade till sommaren 1901 då Daniel Lagerblom blev föreståndare. Han flyttade till Stockholm redan vid månadsskiftet september/oktober 1901.

Vi har funnit namn på tio medlemmar i Uppsala och i trakterna norr om staden från åren 1894–1901.

Katrineholm

Det är först år 1899 som Sprängbataljonens församling i Katrineholm omnämns (s. 82), men vi vet att två av Sprängbataljonens evangelister var verksamma i Katrineholm åtminstone från årsskiftet 1897/98, men de kan ha kommit tidigare. De två var Augusta Larsson och Augusta Söderqvist. Augusta Larsson flyttade till Eskilstuna i augusti 1898 och Augusta Söderqvist till Göteborg i november samma år.

Lydia och Carl Söderström inflyttade till Katrineholm i augusti 1898 och utflyttade i oktober 1899 till Jönköping. I december 1898 kom Mathilda Svensson från Linköping som evangelist. Hon flyttade till Stockholm i oktober året därpå. Vi känner endast till en person som blev medlem i Katrineholm åren 1894–1901.

6. Numerär utveckling 1894–1901

Antalet medlemmar i Sprängbataljonen den 1 oktober 1894 kan uppskattas till ca 100. Fyra och ett halvt år senare – den 1 april 1899 – var medlemsantalet 350.⁶⁰

Hur medlemsantalet varierade över tiden under dessa 4,5 år vet vi inte, men vi har svårt att tro med hänsyn till uppgifter om medlemsantal, verksamhet och andra förhållanden, att antalet medlemmar skulle ha varit avsevärt högre än 350 någon gång under åren 1894–1899.

I slutet av år 1897 började de församlingsföreståndare som hade varit skrivna i Stockholm att ta ut flyttningsbetyg till de orter där de tjänstgjorde. Anledningen kan ha varit att stationeringen på de olika orterna inte var så kortvariga att den som förrättade mantalsskrivningen kunde acceptera att personerna ifråga inte var skrivna där de bodde. Karl Dufberg hade nog tänkt sig att en föreståndare skulle stanna på en plats högst ett par tre månader och sedan lämna över till en »lokal« föreståndare. Så kan det också ha varit under en tid, men utvecklingen blev inte den förväntade; medlemsantalet stagnerade eller till och med minskade. Brist på bra ledare kan ha tvingat Karl att besluta sig för att satsa på de redan existerande församlingarna och försöka expandera genom evangelisation i bygderna runt omkring »centralorterna«. En svag ekonomi kan dessutom ha omöjliggjort satsningar på nya orter. Någon expansion i större skala inom överskådlig tid var inte möjlig med denna inriktning, men den borde ha haft vissa möjligheter att bryta den nedåtgående trenden.

⁶⁰ Antalet medlemmar i de olika församlingarna våren 1899 kan ha varit följande: Eskilstuna ca 20, Linköping ca 50, Norrköping ca 100, Nyköping ca 40 och Stockholm ca 30. De återstående ca 110 medlemmarna tillhörde församlingarna i Göteborg, Jönköping, Katrineholm och Uppsala. – Våren 1899 hade rörelsen 75 provmedlemmar, ett påfallande stort antal. Det finns flera möjliga förklaringar till varför det var så, och vi avstår från att utveckla detta närmare, men vi menar att det *inte* berodde på att det var väckelse, för då torde det ha framhållits av åtminstone en av de två tidningar som publicerade uppgiften – *Dagens Nyheter* (s. 82) och *Östgöten* (s. 91).

Vi menar med hänsyn till ovanstående att Sprängbataljonen kan ha haft sitt högsta medlemsantal redan år 1896. Förmodligen följde en period av stagnation och därefter en långsam minskning.

Utvecklingen kan år 1899 ha nått en kritisk punkt. Vi ser flera indikationer: (1) I Eskilstuna lämnade församlingen sin lokal vid Kungsgatan när kontraktet gick ut och flyttade till Nyfors. (2) I Linköping skrev *Östgöten* i februari 1900 att mötena den sista tiden besökts »endast af ett alltjemt decimeradt fåtal« (s. 90) och när femårskontraktet gick ut sommaren 1900 valde församlingen att inte förnya detsamma. (3) Karl Dufberg med familj lämnade Stockholm och flyttade till Linköping våren 1899.

Beslutet att lämna Stockholm kan ha berott på att församlingen i Stockholm inte längre kunde eller ville ha huvudansvaret för familjens försörjning, kanske för att medlemsantalet i församlingen hade börjat sjunka. Dessutom kunde Karl förmodligen inte längre disponera den bostad han hade hyrt av Anders Peter Lundqvist. Denne hade troligen subventionerat hyran, och när han avled i januari 1899 kan hans efterlevande maka förklarat att hon inte var beredd att fortsätta med det. Varför familjen valde Linköping som bostadsort efter tiden i Stockholm vet vi inte, men en anledning kan ha varit att Linköping låg mer centralt till än Stockholm med hänsyn till rörelsens geografiska spridning.

I slutet av år 1901 skriver *Södermanlands Läns Tidning* att under årens lopp hade församlingarna inom Sprängbataljonen »allt mer känt det oefterrättliga tryck, som pålades dem« (s. 162) av Karl. Detta förhållande, som vi återkommer till, kan i hög grad ha bidragit till en tillbakagång. Ett annat förhållande som knappast gynnade medlemstillströmningen på sikt var att »i den offentliga förkunnelsen förekom ofta mycket stränga uttalanden om världen och de kristna, som tillhörde olika församlingar eller Frälsningsarmén« (Edmundh).

Faktorer som verkade i positiv riktning vad gäller tillväxt var karismatiska upplevelser och en varm social gemenskap. Medlemmarna tog hand om och hjälpte varandra med vardagsbestyr, samtidigt som ekonomisk hjälp kom behövande till del från den gemensamma kassan. I hemmen skulle man åtminstone i något fönster ha blåfärgade gardiner. Tanken var att man skulle veta var ens trosfränder bodde och visa att de var välkomna in (*Svenska Posten* 1977). Man hälsade varandra med »frid« (Edmundh), vilket också blev en markör för gemen-

skapen. Ett annat förhållande som kan ha bidragit till gemenskaps-känslan var bruket att ge barnen namn hämtade ur Bibeln. Karl och Julia gav sina barn namnen Debora, Barak, Febe och Josef – och de fick endast ett namn. Många föräldrar inom rörelsen som fick barn under åren 1894–1901 gjorde detsamma. Efter årsskiftet 1901/02 gav man barnen åtminstone två namn, varav det ena var hämtat från Bibeln.

Evald Malmström skriver om något som han menade »sköt ett grundskott i rörelsen«:

Sprängbataljonen blev icke gammal. En Julia Dufbergs profetia om ny inkarnation av Jesus i en släktings barn bevisade sig så drastiskt vara osann, att den sköt ett grundskott i rörelsen. Ännu år 1899 höll »bataljonen« möten i Norrköping, och ännu så sent som 1901 pågick dess skriftspridning, men sedan tyckes denna egendomliga rörelse ha upphört att existera som offentligt verkande organisation. (Malmström s. 183–184)

Sannolikt var Malmström dåligt informerad om Sprängbataljonen under åren omkring 1899; att han nämner Norrköping kan ju bero på att han tillfälligtvis fick höra talas om verksamheten där. Det är emellertid svårt att tro att han skulle ha skrivit om den aktuella profetian om han inte visste att den med rimlig sannolikhet hade uttalats av Julia, liksom att den visade sig vara falsk. Men han är uppenbarligen osäker om tidpunkten med tanke på hur han formulerar sig. Det som utläsas är att profetian eller åtminstone konstaterandet att den var osann, inträffade senast år 1899, men andra och tredje meningen i citatet behöver inte hänga ihop tidsmässigt.⁶¹

Vi ska nu redovisa resultatet av några enkla beräkningar för att få en grov uppskattning av antalet medlemmar vid årsskiftet 1901/02 och det totala antalet personer som tillhörde Sprängbataljonen under åren 1894–1901. Vi bortser här från eventuella avgångar i slutet av år 1901 på grund av Karl Dufbergs syndafall. Vi utgår från att det var 100 medlemmar den 1 oktober 1894 och 350 den 1 april 1899 samt att ingen lämnade rörelsen före 1 oktober 1894. Vidare antar vi att antalet medlemmar (utifrån resonemanget tidigare) var 400 vid halvårsskiftet 1896. Vi använder oss av en synnerligen förenklad modell: Vi antar att tillväxten skedde exponentiellt, och att ökningen på grund av att perso-

⁶¹ Om det ligger något i Evald Malmströms berättelse, skulle den kunna syfta på Julia och Karls eget barn, Josef. Denne föddes i Stockholm i mars 1899 och avled i Linköping i en akut magsjukdom den 19 juli samma år.

ner anslöt sig till församlingarna var 3 % per år från den 1 juli 1896 till den 31 december 1901, samt att minskningen på grund av avgångar var 3 % per år under perioderna 1 oktober 1894–1 juli 1896 och 1 april 1899–31 december 1901. Med dessa värden får vi följande resultat: antalet medlemmar vid årsskiftet 1901/02 var ca 320 och det totala antalet personer som tillhörde Sprängbataljonen åren 1894–1901 var ca 470.⁶²

Vi har funnit namn på totalt 174 personer som kan ha varit medlemmar i Sprängbataljonen under åren 1894–1901. Uppgifterna är emellertid osäkra. Sjuttio namn kommer från en förteckning som Eva-Brita Skog har sammanställt. De har hämtats från anteckningar och brev som hennes mor har efterlämnat. Osäkerheten här är att för flera personer saknas uppgift om födelseår, varför vi inte har kunnat bedöma om de var medlemmar redan före år 1902.

Om vi bortser från osäkerheterna och sätter antalet till 174 och antar att det var sammanlagt 470 personer enligt ovan som anslöt sig till rörelsen under nämnda period, har vi täckt in ca 37 % av medlemmarna.

I väckelserörelserna i slutet av 1800-talet var det kvinnorna som var i majoritet och så var det också inom Sprängbataljonen. I vår lista är 97 kvinnor (ca 56 %) och 77 män (ca 44 %). Andelen kvinnor torde ha varit avsevärt högre, säg 75 %, en andel som vi inte anser vara orimlig om vi jämför med församlingar på 1920-talet inom Pingströrelsen och Baptistsamfundet som vi har studerat. De kvinnliga medlemmarna torde alltså vara starkt underrepresenterade i vårt material.⁶³ Uppgiften i *Dagens Nyheter* den 5 april 1899 från Julia och Karls avskedsmöte att estraden fylldes av kvinnor »hvarefter Julia och Karl Dufberg

⁶² Med valda värden blir tillväxten 120 % på årsbasis under perioden 1/10 1894–1/7 1896 och avgångarna i snitt 8 % under perioden 1/7 1896–1/4 1899. En tillväxt på över 100 % per år är synnerligen kraftig, men inte orealistisk för en ny rörelse under en kortare tidsperiod. – Vi kan nämna att en modell som endast har *en* brytpunkt (1/4 1899) ger 350 medlemmar vid årsskiftet 1901/02 och sammanlagt 420 medlemmar, om ökningen på grund av att personer anslöt sig till rörelsen sätts till 3 % per år under perioden 1/4 1899–31/12 1901 och minskningen på grund av avgångar till 3 % under hela perioden 1/10 1894–31/12 1901.

⁶³ Förmodligen skulle vi fått en riktigare fördelning om vi hade haft tillgång till fler soldatrullor från Frälsningsarmén. Rullorna i Jönköping, Norrköping och Linköping saknas eller är bristfälliga. Eskilstunakårens har delvis kunnat utnyttjas. Vi har inte undersökt om soldatrullor från 1894–1901 för kårerna i Göteborg, Katrineholm, Nyköping, Stockholm och Uppsala finns bevarade.

och bataljonens sex manliga medlemmar uppträdde på plattformen« (s. 82), talar för att andelen kvinnor i Stockholmsförsamlingen skulle kunna ha varit omkring 75 %.

Kvinnorna i rörelsen var antingen ensamstående med låg kontantlön eller gifta och då oftast utan inkomst. Männerna var i allmänhet arbetare i jordbruk, hantverk eller industri. Det fanns givetvis undantag, men de som hade teoretisk utbildning utöver folkskolan och de som hade förhållandevis höga löner eller hade förmögenhet var lätt räknade.

För 168 medlemmar (av 174) vet vi födelseår. Medelåldern var 34,5 år sommaren 1899. Den är låg men typisk för en ung väckelserörelse. Troligen var medelåldern i en etablerad baptistförsamling vid samma tid ca 10 år högre.

Omdömen som senare fälldes om medlemmarna var oftast positiva. Lewi Pethrus skriver:

Från början var Sprängbataljonens folk frimodiga och brinnande själar. De hade fått idén om en bestämd uniform med sig från Frälsningsarmén, och på sina huvudbonader hade såväl män som kvinnor orden: »Herren är nära.« De voro utsatta för mycket motstånd, hån och förakt, och de härdades och blevo fasta i sin tro på Jesus (*EH 2/9 1943*).

I församlingen fanns [...] mogna och verksamma kristna. Sådana personer som [...] B.A. Bengtsson och Erik Jederblom var alla en stor tillgång för verksamheten./ [De] hade tillhört [...] Sprängbataljonen. [...] Det var säkerligen ärliga och rena motiv hos många av [medlemmarna], men det insmög sig fanatism och oärlighet, som snart förstörde det hela. [...] Men många av de vänner, som hade gjort denna andliga erfarenhet, levde ett rent och helgat liv. De var uppriktiga i sin gudsfruktan och hade förblivit i den rika välsignelse de mottagit. (Pethrus 1953 s. 212–213)

Adrian Holmberg skriver:

Hur det nu var med Sprängbataljonen, så är ett säkert: de tog sin kristendom på allvar. [...] Deras sammankomster bestod inte i kaffekalas och skvaller. De läste Guds ord och bad. Sprängbataljonens folk var inte av denna världen. De trodde på ett annat rike, ett rike som inte kan bäva, ett rike, där Gud härskar ensam. [...] På mig har flera av Sprängbataljonens medlemmar gjort ett djupt intryck. Många av dem var mina personliga vänner. Jag nämner: B.A. Bengtsson, Arvid Berglund och Robert Hallberg. (Holmberg 1966 s. 49–50)

Och Daniel Hallberg:

Framgången i början berodde nog till stor del på att medlemmar såväl som ledare [...] var varmt gudfruktiga. Jag tror jag vågar påstå, att här låg Sprängbataljonens verkliga styrka som rörelse. De flesta var enkla människor, arbetare, och tjänstefolk, några få hade kommit ur de intellektuella led, men alla utövade ett starkt andligt inflytande på sin omgivning. Deras ofta påtalade frimodighet förnekade sig aldrig, och man skrev om dem i tidningarna, ofta raljerande men även med respekt. (EH 15/4 1954)

7. Regler, lära, organisation och verksamhet

Vi kommer här att behandla regelverk och lärosatser samt organisation och verksamhet, delvis utifrån en jämförelse med vad som gällde inom Frälsningsarmén. Kapitlet är relativt fristående från de föregående vilket innebär att upprepningar förekommer av det som redan sagts.

Det var nog först i februari eller mars 1894 som Karl Dufberg funderade på att lämna Frälsningsarmén där han i nästan tio år gett all sin tid och alla sina krafter. Det som han möjligen hade upplevt som mindre bra hade skymts av det han värderade högt. Men från årsskiftet 1894/95 fick han uppleva ett motstånd från en del av kårens soldater och framför allt från sin närmaste chef, James Toft. Det gjorde att han var mer öppen för kritik än tidigare och såg sådant vilket han menade hade försämrats sedan Armén kom till Sverige och som behövde rättas till. Men i det stora hela sympatiserade han med det Frälsningsarmén stod för.

Den 30 mars 1894 fick Julia Dahlgren i en syn (s. 34) se den text vilken kom att utgöra inledningen till *Reglerna*, som är en sammanställning av totalt tio syner. Den sista fick hon den 9 juli.

Det är inte troligt att Karl och Julia före 30 mars 1894 hade samtalat särskilt mycket med varandra om vad som skulle gälla för en eventuell ny »frälsningsarmé«. Verksamheten upptog mycket av deras tid och dessutom hade Julia sitt arbete med kanske 12 timmars arbetstid på vardagarna. Karl fokuserade på människors frälsning och andliga upplevelser i nuet, inte på att forma en framtid. Julia var nog mer öppen för att tänka på ett alternativ till Frälsningsarmén. Om det var så, är det rimligt att anta att de syner som Julia såg den 30 mars byggde mer på hennes föreställningar än Karls, och att de övriga synernas innehåll, efter att han hade accepterat att bli ledare för Sprängbataljonen, även påverkades av honom. (Vi har valt att i vår framställning inte utesluta möjligheten att innehållet i *Reglerna* mer eller mindre medvetet kan ha påverkats av Karl och Julias personliga föreställningar om vad som skulle gälla.) Inom Sprängbataljonsgruppen fanns också personer

med erfarenheter från andra samfund än Frälsningsarmén. Dessa personer kan också ha haft ett visst inflytande. Det finns dessutom avsnitt i *Reglerna* som bygger på en bokstavlig tolkning av bibeltexter.

Vi kommer i det följande se att i *Reglerna* finns inslag av »lärosatser« blandade med föreskrifter eller bestämmelser (regler) samt mer allmänt hållna texter. Det finns emellertid ingen systematik i framställningen och endast ett fåtal frågor tas upp. Vi menar att *Reglerna* ändå ska ses som ett uttryck för både den lära och de regler som skulle gälla för Sprängbataljonen, men med väsentliga delar ur Frälsningsarméns lära och regelverk som uttalad grund.

Frälsningsarméns lärosatser – tio s.k. artiklar – hade fastställts av William Booth år 1878. I den första artikeln läggs fast att texterna i Bibeln »äro av Gud ingivna och att de allena utgöra det gudomliga rättesnöret för kristlig tro och kristligt leverne« (Petri s. 65-66). Artiklarna skiljer sig främst från Metodistkyrkans genom att inget sägs om dopet eller nattvarden. Laura Petri skriver att »i vanligaste praktiken inskränker sig salvationistens teologi till två punkter: 1. Jesus är Gud. 2. Frälsning finns i Jesu blod. För dessa två punkter kämpar han intill fanatism« (Petri s. 68-69).

För att bli soldat i Armén skulle man ha läst igenom soldatreglementet, som »tillkom för att ange måttstocken för vad en frälsningssoldat bör vara« (Kjäll s. 875), och ha undertecknat nio s.k. krigsartiklar, vilket innebar att man bland annat lovade att avsäga sig världen med dess syndiga nöjen, avhålla sig från rusgivande drycker, avstå från allt opassande tal, avstå från att läsa dåliga böcker och tidningar, inte tillåta sig något bedrägligt uppförande, lyda sina officerares lagenliga order samt »använda så mycken tid, krafter, medel och inflytande jag kan för att befordra frälsningskriget« (Petri s. 86-87). Efter invigningen fick man ett soldatpass, av vilket det bland annat framgick att man som soldat skulle »vara genom den helige Ande eldad för andras frälsning« (Malmström s. 290).⁶⁴

Något som Sprängbataljonen inte tog över från Frälsningsarmén var synen på andra kristna. Armén uttalade sig inte i officiella sammanhang kritiskt om andra kristna rörelser. Inom Sprängbataljonen var det annorlunda. Åtminstone under den första tiden tycks nästan alla kristna

⁶⁴ Vi förutsätter här att soldatpasset före år 1900 hade ungefär samma textinnehåll som omkring 1930. »Soldatpasset är en typisk nordisk företeelse« (brev Sven Nilsson).

utanför den egna rörelsen ha betraktats som »skrymtare« eller »ljumma« (jfr sång 11 s. 186) som Gud ska hämnas på (jfr sång 97 s. 195).

Reglerna

1894 års utgåva

Under augusti månad 1894 tryckte Eskilstuna-Kurirens Tryckeriaktiebolag skriften *Regler gifna af Jesus Kristus själf för Herrens Här* med följande förord:

Dessa regler äro uppskrifna af mig K. Dufberg, allt efter som Julia, min hustru, läste i en bok, då Jesu Helige Ande hade fallit öfver henne.

På Jesu Kristi befallning, som har all makt i himmelen och på jorden, som skall mycket snart komma för att på skyar lyfta upp sin brud till kamrarna undan den kommande vredens tid, hvilken äfven är mycket nära, utgifva vi denna bok, hvilkens ord äro hans egna, för att efterlevas i Herrens Här.

Mesta den 31 Juli 1894.

Karl och Julia Dufberg

Delar av innehållet i *Reglerna* kan uppfattas som löften, råd och instruktioner riktade till Karl och Julia, särskilt synerna den 30 mars, och den 16 april, där det uttrycks explicit. Många utsagor är allmänt hållna medan andra har ett för Sprängbataljonen specifikt innehåll och det är i första hand dessa som vi här refererar till.

Vi återger inte kursiv och fet stil i de citat ur *Reglerna* som här följer.

Innan Julia den 30 mars 1894 fick läsa i boken »med stora bokstäfver« hade hon fått läsa de bibelställen som Jesus hade visat henne (s. 34):

Salige ären I, när de försmäda och förfölja eder och, ljugande, säga allt ondt mot eder för min skull. Glädjens och fröjden eder, ty eder lön är stor i himmelen; ty sammalunda hafva de förföljt profeterna, som voro före eder. (Matt. 5:11, 12)

Och han sade till dem: När jag utsände eder utan penningpung och rensel och skor, icke har väl eder något fattats? Och de svarade. Intet. (Luk. 22:35)

Jag känner dina gerningar. Se, jag har gifvit inför dig en upplåten dörr, hvilken ingen kan tillsluta, ty du har ringa magt, och du har hållit mitt ord och icke förnekat mitt namn. (Upp. 3:8)

Och Barak sade till henne: Om du går med mig, så går jag, men går du icke med mig, så går icke heller jag. Och hon svarade: Nog skall jag gå med dig; men äran blifver icke på den väg du går, ty Herren skall gifva Sisera i en

qvinnas hand. Och Debora gjorde sig redo och gick med Barak till Kedes. (Dom. 4: 8, 9)⁶⁵

Den första uppenbarelsen – dvs. innehållet i den första synen – **den 30 mars** har ingen rubrik. Vi citerar något ur innehållet:

Jag är A och O, begynnelsen och änden, och mäktar jag att föra Er igenom fiendens land. – Igenom faror och nöd, genom allt slags ondt, genom allt och uti allt är jag mäktig att säkert och tryggt leda Er, ty såsom mina ögonstenar aktar jag Er. [...] Kommen alltid ihåg, att en dag skall komma, då alla Edra fiender skola läggas under Edra fötter, då Ni för alltid skolen hafva vunnit seger öfver dem. [...] Så varen därför alltid faste uti min fruktan och tjäna mig uppriktigt utaf hela Eder själ, så skall jag alltid framhafva [=bära fram] Eder rätt såsom en middag, och mina bästa nådegåfvor skall jag alltid tilldela Er.

Eder Jesus.

Den andra uppenbarelsen **den 30 mars** på kvällen kallas för »Lagordning« och inleds med orden:

Jag utgifver härmed en lagordning för min »Sprängbataljon«, att efterkommas i dess minsta såväl som i dess största enskildheter och skall den gälla såsom rättesnöre och regel för min här. – Jag tillsäger Er härmed att noga iakttaga hvarje regel, som jag här nedskrifver. – Äfven skall detta gälla såsom en regel för hvarje dess medlem. Då någon öfverträder dessa bud skall den uteslutas. Också, skall hvar och en, som inträder i hären, läsa upp och afgifva sin villighet att helt ingå och utföra och äfven hålla, hvad jag här har kungjort.

Den medlem som överträder buden ska således uteslutas, någon förlåtelse talas det inte om.

Det är först i den andra synen som det framgår att det är en »här« som synerna handlar om, och det sker genom att ordet »Sprängbataljon« introduceras tämligen abrupt. Julia påstod senare att hon hade haft svårt att stava ordet (s. 82), vilket kan tolkas som att hon aldrig hade hört det. Oskar Baer hade sagt till Karl när han hade läst *Reglerna* att han hade tyckt att ordet var besynnerligt och nästan avskräckande och Karl hade sagt att han hade »haft samma känslor, men då Herren ånyo bekräftade att Han så förordnat, att hären skulle benämnas, som Han talat i 'Reglerna', blef jag stilla« (*Andeutgjutelsen*). (I början användes

⁶⁵ Sisera ledde en armé som hade förtryckt israeliterna under en lång tid. Debora var profetissa i Israel och hon uppmanade Barak att samla en armé och förgöra Siseras armé. Så skedde också, men Sisera lyckades fly. Han dödades emellertid av en kvinna som var satt att vakta det tält där han hade lagt sig för att sova. – Det är troligt att Julia i denna berättelse såg sig själv som Debora och Karl som Barak.

beteckningen »Sprängbataljon« i obestämd form men från oktober 1894 använde Karl Dufberg bestämd form; andra höll fast vid den obestämda formen ytterligare något år.)⁶⁶

Som medlem måste man vara renad från synd och vara andedöpt:

Det är min vilja, att ingen får inkomma i min Sprängbataljon, som ej är renad ifrån all synd och döpt med ande och kraft till att spränga sig fram, ty inga andra duga att stå där än sådana, som hafva fått Anden [...] emedan det erfordras stor kraft och total afsägelse af allt, som är världsligt och kraftlöst. [...] Denna min utvalda skara skall löpa fram som stormvinden, hvilken ingen kan hejda. Öfverallt hvar den drager fram, skall ej finnas bättring för den, som ej då velat anamma mig.

Lagordningen meddelar också vem som ska leda hären:

Till denna härs anförare har jag bestämt och utvalt K. Dufberg och till hans närmaste biträde och hjälp har jag bestämt Julia Dahlgren till att anföras och leda från och med denna dag, den 30 Mars 1894; och är detta af mig den evige fastställdt och beslutadt, och böra och skola de såsom mina tjänare helt utgifva sig för att höra och äfven göra min vilja. [...] Dessa båda äro af mig, den högste, utsedda till mitt folks anförare. – Jag Jesus [...] har detta beslutit och därpå sätter jag mitt eget insegel.

Den syn som är daterad till **den 2 april** kallas »Lag för syndare« – »en ordningsregel för att I skolen kunna på ett för alla syndare lämpligt sätt behandla dem«:

Hvar och en, som tillhör min Sprängbataljon, skall tala till dem, som söka mig för att blifva befriade från all synd och allt ondt, som vidlåder dem. – De skola kärleksfullt och kraftigt behandla hvar och en, som af hjärtat söker mig. – Ingen får tilltala dem med några tomma och innehållslösa ord. – Hvar och en skall säga fulla sanningen. – De få ej på något vis förmildra de omständigheter, hvari syndare befinna sig. – Äfven måste alla på ett för mig fullt värdigt sätt handhafva syndare. [...] I få ej vara klemiga, när det gäller att säga dem, sanningen. [...] De, som ej då vilja helt öfvergå till mig, få gå sin egen väg. – I hafven då gjort min befallning och friat Edra själar. Ansvaret faller då på dem själfva. – Ty hvar I kommen att draga fram, blifva de frälsta, som då vilja öfverlåta sig åt mig. – De andra få gå bort för

⁶⁶ Enligt Elgeskog ska Karl Dufberg ha haft Dom. 5:22 som »älsklingstext«, där det talas om ryttarna som sprängde sig framåt (*Linköpings Stifts Tidningar* 30/9 1977), och att det så småningom gav upphov till namnet Sprängbataljonen. Så var det alltså inte. Elgeskog tycks ha fått detta berättat av någon i Linköping som i sin tur hade fått höra det av någon annan. – Givetvis kan Karl redan under sin tid i Frälsningsarmén predikat över texten.

att lida för sin ondska. – Äfven skolen I tillse, att inga andra än de, som äro helt utledsna vid synden talas vid, ty Eder tid och Eder kraft är för dyrbar att offras på dem, som ej äro beslutna att lämna synden. – Äfven fån I ej uppehålla Er för länge med hvar och en.

Den 12 april uppenbarades »en regel för kroppens hälsa«:

Jag gifver härmed en regel om, huru I skolen hålla Eder vid hälsa. – I måsten framför allt hålla Er varma och hvarje dag se till, så att I fån frisk luft. – Ingenting förstör så hälsan, som en förpästad luft i de rum, hvori Ni vistas. – Varen väl klädda och varen försigtiga. [...] Därigenom att I kommen att resa mycket, blifven I lätt utsatta för att skada Er hälsa, så att I skolen alltid se till, att I ären försigtiga när det gäller Edra kroppars hälsa. – Jag har ju makt att göra Eder friska när I blifven sjuka och jag skall äfven göra det, men om I ej själfva gören hvad I kunnen, så skall jag ej håller göra hvad jag kan. [...] Om ej kroppen är frisk så kunnen I ej arbeta för mig såsom I skolen.

Synen skiftar sedan fokus:

Det är min vilja att I i allt, såväl det lekamliga, som det andliga, skolen vara ett föredöme för andra församlingar. – Jag skall visa dem, att jag kan dra försorg om allt hvad I behöfven, utan att I skolen betunga någon med att tigga om pänningar. – Hos många andra utgör detta – nämligen att få in pänningar – största omsorgen.

Den 14 april fick Julia se två syner. Den första talar om medlemmar- nas jordiska ägodelar och innehåller en förmaning om ståndaktighet:

Härmed gifver jag Eder en regel om huru de, som hafva jordiska häfvor, skola använda dessa. – Hvar och en som inträder i min här, som har några ägodelar, skall använda dessa till min skaras förfogande, ty alla skola vara som syskon, hvilka äga allting gemensamt. – De som hafva skola gifva åt dem som intet hafva, ty styrkan och kärleken emellan Eder blifver stor, när den ene tjänar den andre med hvad den hafver och på det att världen må se och säga: »Se huru de älska hvarandra«. [...] I kommen ej att taga någon inträdesafgift på Edra möten, utom när jag därom ger särskild tillåtelse, ty därigenom att I delen allt med hvarandra kunnen I hjälpa Eder utan inträde; också skall folket, hvar I dragen fram, fritt få öppna sina lokaler för Eder och äfven gifva Eder allt hvad I kommen att behöfva såväl i klädedrägt, som till kroppens uppehälle. – Därigenom att I hafven allt gemensamt, skall världen tro mera på Er än på något annat samfund, som hitintills har funnits. – Eder tid är ej så lång, så att I kunnen godt efterkomma denna min regel. – I skolen därigenom få makt öfver människorna. – Alla andra samfund skola, jämförda med Eder, komma att försvinna. – Utrustade af mig och besjälade med min kraft och ägande innerlig kärlek till hvarandra, kunnen I tåga fram med stor kraft och öfvervinna alla svårigheter.

En förutsättning för framgång var således att medlemmarna ägde »allting gemensamt«.

Efter detta löfte fortsätter den påbörjade regeln om medlemmarnas jordiska ägodelar:

I fån ej håller taga upp någon kollekt utan att först fråga mig, emedan allt skall gifvas Er ändå. – Ingen, som ej vill ingå på detta, får inträda i min här. – Om de ej äga något att dela med sig af, så skola de likväl vara villiga att ingå på detta. – Kärleken måste finnas så stor ibland Eder, så att den gör Er villiga till allt.

Därefter följer ett mer allmänt hållet löfte:

Efterkommen nu noga alla mina bud, så skall jag alltid uppehålla och leda Eder med min hand och styrka Eder med min kärlek. – Varen trogna i allt, äfven om det gäller att dö för mitt namns skull. – Lönen väntar Er, härlig och skön. – Om I ej hållen tillsammans i inbördes kärlek så skall fienden kunna öfverrumpla Eder och Edert fall skall blifva stort.

Synen tar också upp vikten av att pröva dem som vill bli medlemmar:

I fån ej på några vilkor låta sådana män eller kvinnor inkomma, som I ej först hafven pröfvat, om de verkligen äga ett fast och orubbligt beslut att stå trogna genom allt. [...] Isynnerhet nu, när I först skolen rycka ut, komma många af nyfikenhet och löst begär att vilja ställa sig i ledet. – Varen [...] noggranna när I intagen de första, ty om den första styrkan ej är riktigt utvald, så blifver den första frukten ej så stor.

Till denna text hör en fotnot med följande innehåll:

Sedan namnen på dem, som önska inträda, lämnats af Herrens äldste, skola dessa framläggas för Jesus, hvilken genom sina profeter meddelar, om de anmälda personerna äro värdiga att ingå i Herrens Här.

I utgåvan från år 1901 (s. 127) har parenteserna tillfogats av »redaktören«, varför det ligger nära till hands att tro att detta även gäller för första utgåvan. (Givetvis kan innehållet i fotnoten framgått av en särskild syn.)

Slutet på synen gäller Frälsningsarmén:

Frälsningsarmén var god i början, men allt efter som åren gått, har världslikställigheten tilltagit inom densamma, och min vilja har fått stått tillbaka för deras själfviska intressen, och i dag är uselheten inom densamma så stor, att mitt öga vämjes vid att se på dem. – I stället för att de skulle rena sig från det, som besmittar dem, så söla de ned sig mer och mer. – Jag har många gånger befalt dem att skilja ifrån sig syndare och de, som älska och göra lögnen, men de hyllas mer och mer för hvarje dag, och stå till det

största hinder för själars frälsning och helgelse. – Därför har jag i min rättvisa vrede beslutit deras fall. Men – om I lyden mig, så skall det tagas ifrån dem och gifvas Eder. [...] Eder Höfding.

Vad som ska »tagas ifrån dem och gifvas Eder« framgår inte.

Den andra synen **den 14 april** innehåller tre förmaningar. Den första gäller umgänget med »skrymtaktiga kristna«:

I bören och skolen först och främst afhålla Er från umgänge med skrymtaktiga kristna och som ej vilja öfvergifva sina egna onda lustar och böjelser; ty om I bruken något mera förtroligt umgänge med dem, så skola de kunna så småningom draga Eder ifrån sanningens väg och in på den slippriga bana, på hvilken de vandra. [...] Det är ytterst nödvändigt för Er, isynnerhet för de svagare ibland Eder, att fly sådana.

Den andra förmaningen gäller förhållandet till personer utanför rörelsen:

Äfven skolen I noga se till, så att allt mellan Er och andra är klart. – I fän ej vara i en sådan ställning, så att den skulle nedsätta Er i människors ögon. – Jag menar med en sådan ställning åtskilliga saker, som I kanske hafven oklara med någon person. – I skolen ej vara någon något skyldige, men om I ären det, så vinnläggen Eder att betala det I ären skyldige. – Många hafva ej blifvit trodda utaf människorna när de talat om mig, just därför, att de ej haft det klart med sina medmänniskor. – Men däremot de, som ha försökt, så mycket de kunnat, att stå fritt i alla afseenden, ha alltid haft framgång när det gällt min rikssak. Därför gören hvar och en rätt och, om I ej kunnen det strax, så gån till dem och talen om huru I hafven det, ty I hafven då friat Eder själfva.

Den tredje förmaningen gäller det förtroende som »världen« ska kunna ha för medlemmarna:

Förtroende och aktning måsten I äga äfven inför världens ögon i detta afseende. – Men om I blifven orättvist och hårdt bedömda därför, att I frukten och lyden mig, så bekymren Eder intet därom, utan veten då, att saliga ären I om I det fän lida och lämnen hämden åt mig, jag skall vedergälla det. – Det är omöjligt för dem att skada Er då jag är Er väktare och försvarare; och när de ljuga och säga allt ondt om Eder, så glädjens och fröjdens, ty jag skall gifva Eder stor lön.

Den 16 april kom så »det slutliga delgifvandet af min vilja«, som i inledningen har en sats inom parentes: »(Om jag sedan ser att I behöfven någon mer, så gifver jag det då.)«

Synen riktar sig till Julia och Karl. Innehållet är uppmuntrande och förmanande:

Sedan Mose dagar har jag ej talat så till någon, som jag nu gör till Er. – Ingen har jag håller sedan dess gifvit sådana ordningsregler, som jag gifvit Er. – Därför kunnen I, likasom min tjänare Mose fordom gjorde, trotsa alla Edra fiender och vinna en härlig seger. – Men han fick aldrig komma in i det förlofvade landet, blott för *en* olydnads skull. – Varen därför alltid fast beslutna att troget lyda mig så skolen I evinnerligen få besitta landet.

I alla tider har lydningen för mina bud gjort, att mina tjänare hafva vunnit seger. – Många hafva dock gått miste om lönen för sin otrohets skull. [...]

Men jag vill gifva Er en min vän till efterdöme, nämligen: Abraham. – Varen lika villiga som han var, när jag gaf honom befallning att offra sin son Isak. – Det kom ingen tvekan om, hur han skulle göra, utan villigt och af helt hjärta gick han att göra min befallning. – Varen I lika villiga som han var, så skall jag äfven kalla Er för mina vänner, och ingenting vill jag dölja för Eder, utan likasom jag rådgjorde mig med honom, så skall jag äfven rådgöra mig med Er. [...] Det ansvar jag har lagt på Er skall jag själf hjälpa Er bära. – Den här, som jag skall uppresa, har jag redan uttagit Er båda till ledare för, och ingen makt på jorden skall kunna omkullslå densamma blott I ären lydiga och helt uppgifna för mig. – Jag ser i dag med välbehag ner på Er därför, att min vilja hitintills varit Eder lag. – Låt den äfven hädanefter blifva det, så skall intet lyckligare folk finnas till än I.

Den 18 april kom regler för uniformen. Det finns ingen kommentar till varför dessa regler inte lämnades före »det slutliga delgifandet«.

I skolen hafva mörkblått tyg till uniformerna, såväl män som kvinnor. – Männens skola alltid hafva röda tröjor med ljusblåa knappar och skärp. – Äfven detta gäller för kvinnorna, men de få dock äfven begagna blåa tröjor med röda skärp. – För männens hufvudbeklädnad gälla mössor med ljusblåa band med röda kanter. – Äfven kvinnorna skola hafva lika band på sina hattar, som skola vara runda. – Inskriptionen på hufvudbeklädnaden för både män och kvinnor, skall vara: Herren är nära. – Kvinnorna skola äfven hafva runda broscher med urklippta H. H. – På kragen skola alla hafva ett rödt H. på hvardera sidan, med undantag af mina tjänare, som jag tagit till ledare. – Dessa skola äfven hafva kors med krona under. – I hufvudbeklädnaden skola de jämte kors och krona hafva en sol, hvilkens strålar går ut åt alla håll. – Äfven skall min tjänare [Karl Dufberg], för att skilja sig från de öfriga, vara iklädd en längre rock.⁶⁷

⁶⁷ Enligt en artikel i *Figaro* – vars tillförlitlighet kan ifrågasättas – bar Karl Dufberg vid ett möte år 1898 i Stockholm en »skarlakansröd« rock (*Figaro* 19/3 1898). Färgen ligger nära orange.

Bilden till höger visar broschen i ungefär naturlig storlek. Den är ett välgjort smide, som sattes fast i tröjan med en nål som också syns på bilden. Kanske att broschen är gjord av någon medlem som var anställd vid en smedja i Eskilstuna.

Den 27 april fick Julia en syn om dop och nattvard.

Därför att I båden därom, så skall jag gifva Er en regel om **dopet** och min **nattvard**. – Alla, som ingå i min här, som ej äro döpta, skola döpas. – På hvarje plats där I gå fram skall det tillsättas någon, som skall förrätta denna tjänst, ty Försten öfver min här har ej alltid tillfälle att döpa dem, ej håller får han taga bort sin tid med det, som någon annan kan göra. – Dessa, som nu först utgå skola döpas Fredagen den 18 Maj 1894, med undantag af dem, som förut äro döpta. – I skolen hafva en särskild dopklädnad, som skall vara blå. [...] Min nattvard skolen I också hafva, på det I skolen uppfylla allt hvad jag tillsade mina första lärjungar. [...] I skolen hafva saft och mjukt bröd.

Den sista synen från **den 9 juli** har rubriken »Regler om härens fana«.

Jag Jesus, Eder höfding, har bestämt att en fana skall vara i min här. – På hvarje plats skall den finnas, utom på mindre platser. T.ex. om I uppehållen Er här och där på landet, där behöfven I ej hafva någon. – Det är min vilja att denna min fana skall svaja i alla länder, om det är möjligt, att I hinnen öfverallt tilldess jag kommer. – Inskriptionen på densamma skall vara: Sanning i gult och Herren är nära samt kors och krona i rödt. – Det har aldrig funnits en sådan fana förut. – Denna är gifven af mig den evige och skall jag föra min utvalda här till stora segrar öfver allt och alla.

På bilden till höger visas fanan som användes vid de möten som hölls i Björkvik. Fanan tillhör Eva-Brita Skog. Den sattes upp på en vägg i det rum där mötena hölls. Fanan är ca 120 cm hög och ca 140 cm bred. Vi har inte funnit några uppgifter om huruvida fanan användes utomhus, exempelvis vid fri-luftsmöten.

1901 års utgåva

År 1899 beslöts att en ny utgåva av *Reglerna* skulle ges ut. Den trycktes år 1901 och fick namnet *Profetiska regler (råd och förmaningar) för Sprängbataljonen eller Herrens Här*. Förordet lyder som följer:

Dessa Profetiska Regler hafva tillkommit genom uppenbarelse, och blefvo nedskrifna, dels i Eskilstuna och dels i folkskollärarebostället vid Mesta år 1894. Vi tro att Herren Jesus genom sin Ande gifvit oss dem, och de innehålla råd och förmaningar, huru vi skola kunna såsom ett ordnad Herrens folk gå ut öfver jorden med budskapet om Kristi snara tillkommelse.

Då nu en ny upplaga af dessa Profetiska Regler skola tryckas, har jag i enlighet med det beslut, som blef fattadt vid ledaremötet i Norrköping, den 13–15 september 1899, lagt mig all vinning om att få bort alla språkfel och äfven gifva texten en förtydligad form.

En senare tillkommen profetisk tillsägelse har äfven blifvit intagen.

K. G. Dufberg

Tydligen ansåg man att det hade smugit sig in fel så att texten inte överensstämde med förlagan, dvs. den bok som Julia hade läst ur. Karl skriver inte att de ändringar som gjordes tillkom efter nya kompletterande (eller korrigerande) uppenbarelsen utan det förefaller vara ett hantverk. De ändringar som har med »en förtydligad form« att göra består i att rubrikerna har gjorts om något, ordningsföljden av synerna har ändrats och datumangivelserna har utgått, paragraftecknen i den första synen har tagits bort, ett flertal stycken har slagits samman, några fotnoter förts in, en text som användes vid »invigning af medlemmar« har lagts till samt meningar och delar av meningar har flyttats.

Innehållsmässigt är dock ändringarna små, men »en senare tillkommen profetisk tillsägelse« har tillfogats. Denna handlar bl.a. om »det frivilliga offrandet«. Vi förutsätter att denna tillsägelse har samma dignitet som de övriga reglerna.

Vi tar i det följande upp merparten av avvikelserna och refererar till 1894 års utgåva genom att ange datum för aktuell syn.

I den andra synen från **den 30 mars** har ett förtydligande gjorts till meningen »Då någon öfverträder dessa bud skall den uteslutas«. En fotnot har förts in där det står att »meningen är den: Då någon medlem, oaktadt erhållen varning, sätter sig upp emot dessa Herrens föreskrifter,

skall den strax uteslutas. Jämför Matt. 18: 15–17; 1 Tim. 5: 20; 1 Kor. 5: 13«. ⁶⁸

Synen från den **2 april** har en mening med följande lydelse:

Äfven skolen I tillse, att inga andra än de, som äro helt utledsna vid synden talas vid, ty Eder tid och Eder kraft är för dyrbar att offras på dem, som ej äro beslutna att lämna synden.

Här har i den nya utgåvan en fotnot lagts till som lyder: »Här varnas för att spilla ord på sådana, hvilka ej vilja låta sig öfvertalas af sanningen. Se Matt. 7: 6.« ⁶⁹

I den första synen den **14 april** har texten stuvats om:

- (1) I den första utgåvan står det att »I kommen ej att taga någon inträdesavgift på Edra möten [...]» och längre ner i texten: »I fån ej håller taga upp någon kollekt utan att först fråga mig, emedan allt skall gifvas Er ändå.« I den nya utgåvan har dessa texter ersatts av följande text: »I fån ej taga någon inträdesavgift eller kollekt på edra möten [...]«, dvs. satsen »allt skall gifvas Er ändå« har strukits.
- (2) I den första utgåvan står det: »också skall folket, hvar I dragen fram, fritt få öppna sina lokaler för Eder«. I andra utgåvan har en förklarande fotnot med texten »en profetia om Härens framtid« tillfogats, eftersom man förmodligen inte hade fått hyra någon lokal utan att betala för sig.
- (3) I den första utgåvan finns följande textsammanhang.

Därigenom att I hafven allt gemensamt, skall världen tro mera på Er än på något annat samfund, som hitintills har funnits. – Eder tid är ej så lång, så att I kunnen godt efterkomma denna min regel. – I skolen därigenom få makt öfver människorna. – Alla andra samfund skola, jämförda med Eder, komma att försvinna.

I den andra utgåvan lyder motsvarande text så här:

Därigenom att I hafven allt gemensamt, skall världen tro mera på eder än på något annat samfund, som hitintills har funnits; och I skolen därigenom få makt öfver människorna. Alla andra samfund skola, jämförda

⁶⁸ Matt. 18:15-17: »Men om din broder syndar mot dig, gå och tillrättvisa honom mellan dig och honom allena ...« 1 Tim. 5:20: »Dem som synda bestraffe du inför alla, på det att äfven de öfvriga må känna fruktan.« 1 Kor. 5:13: »Men dem som äro utanför, skall Gud döma. Drifven ut från eder den som är ond.«

⁶⁹ Matt. 7:6: »Gifven icke det heliga åt hundarna, och kasten icke edra perlor för svinen, att de icke nedtrampa dem med sina fötter och vända sig om och rifva eder.«

med edert, komma att försvinna. Eder tid är ej så lång, så att I kunnen godt efterkomma denna min regel.

(4) I den första utgåvan står det följande:

Ingen, som ej vill ingå på detta [att använda sina ägodelar till min skaras förfogande], får inträda i min här. – Om de ej äga något att dela med sig af, så skola de likväl vara villiga att ingå på detta. – Kärleken måste finnas så stor ibland Eder, så att den gör Er villiga till allt.

I den andra utgåvan lyder texten, där vi har satt två fotnoters textinnehåll här inom parentes:

Kärleken måste finnas så stor ibland eder, att den gör eder villiga till allt. – Om de (de, som skola blifva medlemmar) ej äga något att dela med sig af, så skola de likväl vara villiga att ingå på detta (meningen är den, att de som ej äga ägodelar att lägga ned för Herrens fötter, skola likväl bevisa äktheten af sin kärlek till Herren därigenom, att de äro villiga att offra något af sin arbetsförtjänst åt Hans verk. 1 Kor. 16: 2, 2 Kor. 8: 2–8, Tit. 3: 14, Gal. 6: 6.). Ingen, som ej vill ingå på detta, får inträda i min här.⁷⁰

Den andra parentesen måste läsas i ljuset av vad som står i den profetiska tillsägelsen som vi snart kommer till.

- (5) Den fotnot som finns i första utgåvan om hur intagningen av medlemmar rent praktiskt skulle gå till (»sedan namnen på dem, som önska inträda, lämnats af Herrens äldste ...«) har utgått.
- (6) Det stycke som börjar med orden »Frälsningsarmén var god i början, men allt efter som åren gått, har världslikställigheten tilltagit ...« har försetts med en fotnot med följande lydelse: »en profetia, som hvar och en opartiskt må pröfva.« Vad Karl menar med detta tillägg är oklart, men bakgrunden torde vara det faktum att Frälsningsarmén fortfarande existerade och växte, vilket måste ha gjort att profetian ifrågasattes på ett sätt eller i en omfattning som tvingade fram en kommentar. (Vid slutet av året skulle Sprängbataljonen i sin ursprungliga form försvinna och frågan är om man på Frälsningsarméns huvudkvarter ens noterade detta.)

⁷⁰ 1 Kor. 16:2: »På första dagen i hvarje vecka lägge en hvar af eder hemma hos sig tillhoppa hvad han kan lyckas åstadkomma, på det att icke sammanskott må göras först när jag kommer.« 2 Kor. 8:2-8 om uppmaning till sammanskott för de Kristna i Jerusalem. Tit. 3:14: »Och må äfven de våra lära sig att, för de nödvändiga behofven, öfa goda gerningar, på det att de icke må vara utan frukt.« Gal 6:6: »Men den som undervisas i ordet, han dele allt godt med den som undervisar honom.«

I den andra synen som är daterad **14 april** finns ett stycke som börjar med orden »Men om I blifven orättvist och hårdt bedömda«. Där har i slutet lagts till »säger Herren« och i en fotnot förklaras att dessa ord »utelämnades i förra upplagan vid korrekturläsningen«. Synen avslutas med »Densamme«. I en fotnot står det att vad som avses är »Densamme, som talat det föregående, men kallar sig äfven densamme, som han varit i går och i dag och desslikes i evighet. Ebr. 13: 8«.

I synen som Julia såg den **18 april** sägs om uniformen att »männen skola alltid hafva röda tröjor med ljusblåa knappar och skärp«. I 1901 års utgåva lyder motsvarande stycke: »Männen skola hafva röda tröjor med ljusblåa skärp.«

I synen om dop och nattvard den **27 april** har två fotnoter lagts till, vilkas innehåll här står inom parentes:

På hvarje plats där I gån fram (nämligen: Där församling upprättats) skall det tillsättas någon, som skall förrätta denna tjänst, ty fursten öfver min här (jämför: 1 Mos. 49: 26; 5 Mos. 33: 16; Jos. 5: 13–15; 1 Sam. 10: 1; 13: 14; 2 Sam. 6: 20–23; 7: 8; Hes. 44: 3; 45: 7–9; 46. Ps. 68: 28) har ej alltid tillfälle att döpa dem, ej heller får han taga bort sin tid med det, som någon annan kan göra.⁷¹

Beträffande nattvarden har i en fotnot lagts till att saften ska vara »af något slags frukt; ej konstgjord saft«.

I första utgåvan står det att »hvar och en, som inträder i hären, [skall] afgifva sin villighet att helt ingå och utföra och äfven hålla, hvad jag här har kungjort«. I den nya utgåvan formuleras detta löfte under en särskild rubrik »Vid invigning af medlemmar«:

Jag afgifver inför Gud och vår Herre Jesus Kristus löfte, att i den Helige Andes kraft helt ingå på, utföra och äfven hålla hvad Gud och vår Herre Jesus Kristus har kungjort uti Bibeln och Sprängbataljonens Regler.

Som vi har nämnt finns i den nya utgåvan ett tillägg – »en profetisk tillsägelse« – som har rubriken »Om det frivilliga offrandet och dess välsignelser, samt förmaning till ståndaktighet«. Om offrandet sägs följande:

⁷¹ Bibelorden handlar om »furste«, t.ex. 1 Mos. 49:26: »Din faders välsignelser öfverträffa de eviga bergens välsignelser och de urgamla höjdernas härlighet! Öfver Josefs hufvud komme de och öfver hans hjessa, som är en furste bland sina bröder.«

Det är behagligt, säger Herren, uti mina ögon, att du på första dagen i veckan åtskiljer till mig och för min räkning, hvad du kan åstadkomma af de lekamliga medlemmen, hvilka du genom min hjälp har erhållit. Detta sammanskott skall varda heligt Herranom samt förvaltas och utdelas af heliga händer. Detta är Andens lag, som är dig gifven och uti denna lag skall du vandra och tillväxa, på det att öfver dig måtte regna skurar af välsignelser ofvanifrån. Ja, säger jag, Herren, dig: på det att din korg, ditt tråg, din lada, ditt visthus måtte näras utaf välsignelsen, som kommer utaf ett fullkomligt offerande och utgifvande för din Herres vilja.

Texten ska ses som ett komplement till föreskrifterna om att en medlem ska ställa sina ägodelar till församlingens förfogande och att de »som hafva skola gifva åt dem som intet hafva« (s. 122). Frågan om medlemmarnas ekonomiska ansvar tar vi upp i ett senare avsnitt (s. 135).

Den andra delen av tillägget handlar bland annat om vikten att lyda Guds bud:

Sannerligen säger jag, Herren, dig: att om du vandrar af helt hjärta uti mina stadgar och håller alla mina bud och rätter, som jag föresatt dig och låter kärlekens Ande vara den bestämmande uti alla dina handlingar; så skall mitt ord alltid, utan afbrott, fullkomnas uppå dig, »att intet lyckligare folk skall finnas än du«. – Men om du afviker och icke af allt hjärta vandrar uti mina stadgar, så att du håller mina bud och rätter, som jag föresatt dig; så skall äfven det andra ordet fullkomnas uppå dig, »att du skall falla och ditt fall skall blifva stort«.

Citatet »att intet lyckligare folk skall finnas än du« återfinns i synen den 16 april (s. 125), och citatet »att du skall falla och ditt fall skall blifva stort« i den första synen den 14 april (s. 126).

Utgåva 2 trycktes inte förrän år 1901, mer än 16 månader efter att beslutet att ge ut den hade fattats. Att det tog så lång tid kan ha en så enkel förklaring som att det inte brådskade eftersom innehållet i allt väsentligt var detsamma som i utgåva 1. Ändringarna var troligen redan kända i församlingarna.

Redan i slutet av år 1901 upphörde *Reglerna* att gälla genom att Sprängbataljonen inte längre existerade i den form den hade haft fram till krisen 1901/02. Sprängbataljonen i sin nya skepnad använde sig inte av någon regelbok. Därmed är det inte sagt att man förkastade varje enskild föreskrift i *Reglerna*.

Reflektion

Det är svårt att frigöra sig från tanken att *Reglerna* har utformats utifrån en kombination av bibeltexter och föreställningar eller förväntningar hos Julia och Karl. Det är givetvis möjligt att rättfärdiga *Reglerna* med hjälp av utsagor i Bibeln och utifrån det unika uppdrag rörelsen hade som »Herrens här« i de »sista dagarna«. Ett exempel på det senare är den regel som säger att man bara skulle ägna tid åt syndare som var »helt utledsna vid synden«. Tiden var ju kort och det gällde att nå så många som möjligt. När utgåva 2 gavs ut hade man ett annat perspektiv och påpekar där att regeln var en varning för att inte spilla tid på dem som inte ville övertalas, men ger samtidigt en referens till ett bibelord som Karl upplevde som ett stöd för regeln (s. 128).

Det är knappast meningsfullt att göra en detaljerad analys av *Reglerna*. För ledare och medlemmar var de emellertid viktiga. De togs på allvar och »inåt kännetecknades rörelsen av sträng församlingstukt och uteslutning förekom även för sådana handlingar som sökande av läkare och intagande av medicin« (Edmundh).

Dop och nattvard

Inom Frälsningsarmén tillämpades varken vattendop eller nattvard,⁷² något som kom att debatteras under åtskilliga år och orsaka interna problem. År 1883 skrev William Booth en artikel i *The War Cry* som kom att ligga till grund för tillämpningen inom Frälsningsarmén:

Moreover we do not prohibit our own people [...] from taking the sacraments. We say, »If this is a matter of your conscience, by all means break bread. The churches and chapels around you will welcome you for this.« But in our own ranks [...] let us mind our own business. Let us remember His love every hour of our lives [...] and let us eat His flesh and drink His blood continually [...] and further, there is one baptism on which we are all agreed [...] and that is the baptism of the Holy Ghost.⁷³

Denna syn på dopet och nattvarden omfattade säkert Karl Dufberg. Laura Petri skriver att »dopet är en sinnebild av pånyttfödelsen, omvändelsen. Fr.-Armén vill ej sinnebild. Den vill saken« (Petri s. 82).

⁷² Vi använder tempusformen imperfekt i detta avsnitt för att markera att det vi redogör för gällde i slutet av 1800-talet.

⁷³ Citatet kan hittas på www.salvationarmy.org.

Inte heller Svenska Missionsförbundet ställde något krav på dop, men utförde barndop och troendedop på begäran. Metodistkyrkan krävde dop men hade inget bestämt dopsätt.⁷⁴ Inom Baptistsamfundet var det endast troendedopet som räknades.

Våren 1894 kom frågan upp inom Sprängbataljonsgruppen hur man skulle ställa sig till troendedopet och nattvarden. I gruppen fanns Anna Larsson med bakgrund i Baptistsamfundet. Hon torde ha menat att medlemmarna skulle vara döpta och att man skulle ha nattvardsgång. Influenser från Helgelseförbundet kan ha gjort att Anders Andersson hävdade nattvarden men inte nödvändigtvis troendedopet. För att få klarhet bad man om en regel (s. 126) vilket indikerar att man (åtminstone inledningsvis) delade Frälsningsarméns syn att frågan om dop och nattvard inte hörde hemma bland lärosatserna. Som svar fick Julia se en syn, som föreskrev dop (underförstått troendedop) och nattvard men med saft i stället för vin.⁷⁵ När Karl i Linköping fick en fråga om dopet, svarade han, utan att precisera sig, att det var ett baptistiskt dop, men »ifråga om dopets verkningar tänka vi olika« (s. 92).

Det är inte helt lätt att beskriva vilken innebörd dopet hade inom Baptistsamfundet under dess första decennier. Internationellt tycks man ha ansett att dopet var en symbol för den troendes delaktighet av Jesus, eller annorlunda uttryckt en symbol för Jesu försonings- och frälsningsgärning – den som döptes begravdes med Kristus och uppstod till ett nytt liv i honom. När den första baptistförsamlingen bildades i Sverige år 1848 antogs en trosbekännelse vilken var en översättning från den som gällde för de tyska baptisterna. Av den framgår det att dopet är en lydads – och bekännelsehandling, men också Guds försäkran till den döpte att han i dopet dör, blir begravd och uppstår med Jesus och blir hans kära barn. Parallellt med denna uppfattning fanns en som betraktade dopet som ett sakrament – bruket förmedlade nåd.⁷⁶ Denna uppfattning vann successivt terräng och mot slutet av 1800-talet predikades sannolikt båda uppfattningarna i baptist-

⁷⁴ Inom Metodistkyrkan menade man att dopet som nådemedel »är ämnadt att antyda en inre nåd, genom hvilken personen är upptagen till Guds barn [...] intet dopsätt [kan] sägas vara bättre än ett annat« (Porter s. 259).

⁷⁵ I Hjalmsätter (Björkvik) gjordes alltid saften av körsbär från den egna trädgården (intervju, Eva-Brita Skog).

⁷⁶ I en konflikt 1878 mellan den kände baptisten (senare medlem i Svenska Missionsförbundet) Andreas Fernholm i Kristinehamn och baptistledningen i Stockholm uppfattade Fernholm att ledningen förutsatte en sakramental uppfattning av dopet.

församlingarna. Till det nämnda ska läggas meningen om att dopet var nödvändigt för att bli församlingsmedlem. När Karl talar om dopets verkningar är det således svårt att avgöra vad han menar. Men det kanske är så enkelt som att han menade att inom Sprängbataljonen togs man först in som medlem och sedan följde man regeln att man som medlem skulle låta döpa sig som en lydshandling.

Eftersom man inte döpte spädbarn praktiserade man barnvälsignelse och en särskild sång fanns för sådana tillfällen (s. 188).

Medlemsintagning

För att bli medlem i Frälsningsarmén skulle man först ha varit rekryt. Anmälan togs emot av kårens officerare eller fanjunkare varefter man registrerades i roterullan. Efter en eller annan månad kunde rekryten antas som soldat. Beslutet fattades av respektive kårs censurnämnd som bestod av distriktsofficeren, kaptenen, löjtnanten, fanjunkaren, skattmästaren, plattformssergeanten, musikmästaren, ungdomsfanjunkaren och kårkadettsergeanten – i den omfattning som var tillämplig. Övriga underbefäl liksom soldaterna hade inget formellt inflytande. Invigningen ägde vanligen rum i ett offentligt möte och då lovade rekryten muntligt att ha de nio krigsartiklarna som rättesnöre.

Reglerna är vår enda källa angående de rutiner som gällde vid medlemsintagning inom Sprängbataljonen och bilden är fragmentarisk. Vi kan tänka oss att det gick till på ungefär följande sätt:

Den som blev omvänd genom Sprängbataljonens verksamhet eller sökte sig dit från något annat kristet sammanhang och ville bli medlem antogs först som provmedlem efter beslut av församlingsföreståndaren på orten. Som provmedlem fick man delta i verksamheten, troligen även i nattvardsfirandet. Man gjorde hembesök i evangelisationssyfte tillsammans med någon medlem och man gav pengar till den gemensamma kassan. Församlingens föreståndare och äldste kunde under denna provtid se hur provmedlemmen utvecklades och hur hon eller han svarade mot de krav som gällde för att bli medlem. När tiden var inne uppmanades provmedlemmen – möjligen efter påstötning – att söka ett fullvärdigt medlemskap. Vid ett enskilt möte i församlingen lade man fram »namnen på dem som önska inträda [...] [in]för Jesus« och därefter inväntade man profetiska budskap för att få klarhet i »om

de anmälda personerna äro värdiga att ingå i Herrens Här« (s. 123).⁷⁷ Om det profetiska budskapet var positivt lovade provmedlemmen högtidligt att »helt ingå på, utföra och äfven hålla hvad Gud och vår Herre Jesus Kristus har kungjort uti Bibeln och Sprängbataljonens Regler«. Den nye medlemmen välkomnades och skulle nu döpas såvida det inte redan var gjort i något annat sammanhang, samt bära Sprängbataljonens uniform.

Medlemmarnas ekonomiska ansvar

Inom Frälsningsarmén var den kapten som förde befälet över en kår ensam ansvarig för att kårens ekonomi gick ihop. Fattades pengar vid månadens slut när kaptenen skulle ta ut sin lön, fick han nöja sig med det som fanns, men förhållandet skulle rapporteras till Högkvarteret som kunde vidta åtgärder av olika slag om det hände alltför ofta. De viktigaste inkomstkällorna för en kår var inträdesavgifter och veckobidrag från soldaterna. Kåren skulle också ge pengar till den centrala verksamheten. Detta skedde genom centralt organiserade insamlingar (exempelvis den årliga »försäkelseveckan«), inträdesavgifter⁷⁸ samt försäljning av *Stridsropet*. Högkvarteret fick också intäkter från försäljning av litteratur och sångböcker via kårerna.

Frälsningsarmén menade troligen att inträdesavgifter var en säkrare inkomstkälla än kollekt. Avgiften omkring år 1890 var oftast 10 öre, men kunde ibland vara 25 öre. I Stockholm tog man ibland ända upp till 50 öre, till exempel vid en musikfest. 10 öre var ungefär vad en lågavlönad kvinnlig arbetare hade i timpenning. Kvinnor som arbetade i hushåll hade en synnerligen liten kontantlön och det är lätt att föreställa sig att Karl hade svårt att acceptera systemet. Veckobidragen var frivilliga. De flesta försökte ge något varje vecka – 5 eller 10 öre för de mindre bemedlade, 50 öre eller mer för dem som hade »höga« inkomster.

Det var ett stort steg att föreskriva att man inom Sprängbataljonen normalt inte skulle ta upp inträdesavgifter och dessutom inte ta upp

⁷⁷ Hur länge denna rutin tillämpades vet vi inte. Den fotnot där den beskrivs togs bort i utgåva 2 av *Reglerna*, förmodligen för att den var ett »redaktionellt« tillägg och efter en tid inte tillämpades strikt.

⁷⁸ Vi har inte kunnat kontrollera om inträdesavgifterna fördelades mellan Högkvarteret och kårerna.

kollekt på mötena. Medlemmarna skulle svara för att pengar kom in. Detta personliga offrande behandlas i *Reglerna* men principerna är inte tydligt utformade i första utgåvan och blev inte påtagligt klarare när 1901 års utgåva kom.

I Frälsningsarmén skulle soldaterna ge så mycket av sina tillgångar de kunde. I Sprängbataljonen krävdes att den som »har några ägodelar, skall använda dessa till min skaras förfogande, ty alla skola vara som syskon, hvilka äga allting gemensamt«. Detta innebar att »den som icke vill offra allt för sprängbataljonen och Kristus, han må aldrig söka att komma därin«, som *Dagens Nyheter* skrev (s. 82).

I utgåva 2 av *Reglerna* finns »ett senare profetiskt tal« där det föreskrivs att medlemmarna på veckans första dag (dvs. söndagen) ska räkna ut hur mycket av »de lekamliga medlemmen« som de kan avstå ifrån och lämna över dessa till församlingen där »heliga händer« skulle förvalta och dela ut tillgångarna.

Karl Dufberg uttryckte år 1899 hur egendomsgemenskapen fungerade i praktiken.

Sedan hvarje [...] medlem fullgjort sina skyldigheter mot sin familj, betalt sina skulder och gjort alla rätt, skall allt hvad han får öfver gå till en gemensam kassa, från hvilken sedan utbetalas till dem, som icke kunna i ena eller andra afseendet hjälpa sig sjelfva. (s. 92)

Evald Malmström skriver år 1932:

[Egendomsgemenskapen] tillämpades också mycket vackert, men tyvärr med det resultatet att somliga, som förut haft något av det timliga goda, blevo utfattiga. Huruvida rörelsens ledare var medvetet oärlig eller offer för ett fromt självbedrägeri, det tilltro vi oss icke att döma om. (Malmström s. 183)

Anders Edmundh skriver att bland medlemmarna fanns en »stor offervillighet för verksamheten [...] och bidrag till verksamheten togs i regel icke av utomstående«.

Inträdesavgifter användes i viss utsträckning men endast under den första tiden, vilket nog var nödvändigt för att kunna finansiera verksamheten – medlemmarna var inte så många. Eftersom mötena inledningsvis drog mycket folk var dessa avgifter en viktig inkomstkälla. När mötespubliken efter hand minskade var det inte längre meningsfullt att ta inträde.

Utgifterna för verksamheten var inte försumbara: lokalhyra, annonskostnader, uppehälle och resor för församlingsföreståndare, samt

bidrag till Julia och Karl, till gästande predikanter och till behövande medlemmar. I vilken omfattning som församlingsföreståndarna arbetade vid sidan av sina församlingstjänster vet vi inte men i flera fall har de titlar i kyrkobokföringen, vilket kan vara kosmetiskt, men sannolikt hade åtminstone några mot slutet av perioden (1894–1901) ett profant arbete.

Organisation

I september 1894 skriver signaturen »Gustaf G.« i *Sörmlandsposten* att »alla [i Sprängbataljonen] skola vara lika. Inga högre och lägre grader skola finnas«. Tanken kan knappast ha varit att det inte skulle behövas några ledare utöver Karl och Julia, men sommaren 1894 fanns inget behov av att formellt utse några. I början av september hade man i Eskilstuna annonserat att »härens afdelning från Stockholm hitkommer«, och en dryg månad senare att »äldstarne Ahl och Baer från Stockholm« skulle leda mötena söndagen den 21 oktober. Mellan dessa båda tillfällen kan Karl ha beslutat och genomfört att grupperna eller avdelningarna i Eskilstuna och Stockholm skulle utgöra (lokala) församlingar med en församlingsordning som hade inslag både från Frälsningsarmén och från Baptistsamfundet. Man valde alltså att inte använda den modell som gällde inom Frälsningsarmén med officerare och kårer, men medlemmarna kallade sig ändå ibland sprängsoldater – de ingick ju i »Herrens Här«. Den enskilda församlingen leddes av en föreståndare som vid sin sida kan ha haft en s.k. medäldste (biträdande föreståndare). Diakoner kunde tillsättas för särskilda uppgifter. Evangelister kunde hjälpa till i arbetet, kanske främst på landsbygden utanför de orter där det fanns församlingar. Det fanns också profeter och profetissor, där de senare dominerade. Vi måste nog förutsätta att dessa i någon mening var godkända av rörelsens ledning eller församlingsföreståndare för att få kalla sig profeter eller profetissor. De hade sannolikt ett stort inflytande på församlingarnas verksamhet.

Sprängbataljonens organisation kom att bli enkel genom att rörelsen fick en mycket begränsad omfattning. I ledningen fanns således Karl och vid sin sida hade han sin hustru Julia. Vi kan jämföra med Frälsningsarméns organisation där chefssekreteraren/souschefen stod närmast kommandören. Genom Julias inflytande som profetissa fanns det sannolikt tydliga inslag av »profetiskt ledarskap«.

Det är vår uppfattning att Karl praktiserade samma principer för tillsättning av föreståndare som gällde inom Frälsningsarmén och Metodistkyrkan. Församlingarna utsåg alltså inte sina föreståndare och biträdande föreståndare. Dessa kunde i sin tur inte välja församlingar. Önskemål framfördes sannolikt och kanske att man samtalade om tjänsterna vid de »ledaremöten« som hölls. Troligen bestämde Karl även på vilka platser rörelsens evangelister (och sändebud som inte var församlingsföreståndare) skulle verka.

Av en notis i *Södermanlands Läns Tidning* den 13 december 1901 vilken vi kommer att citera längre fram (s. 162) kan man förstå att Karl utfärdade order (med kommandören i Frälsningsarmén som förebild) vilka föreståndarna och medlemmarna skulle rätta sig efter.

Vi tror inte att man höll några församlingsmöten med förhandlingar, utan besluten fattades av föreståndarna. Tillfällen fanns givetvis för samtal om praktiska detaljer; omfattningen bestämdes av föreståndarnas öppenhet för och vilja till sådana samtal.

När Karl Dufberg i förordet till andra utgåvan av *Reglerna* skriver att utgivningen var ett beslut »fattadt vid ledaremötet i Norrköping« behöver inte betyda att det var fattat i demokratisk ordning. Det kan ju ha varit hans eget beslut, som ingen kunde lägga sitt veto mot.

Sannolikt hade föreståndarna ansvar för den gemensamma kassan och för utdelning av pengar (eller varor). Uppgiften var säkert grannlaga och kan ha varit reglerad på något sätt.

Årsmöten hölls sannolikt varje år under åren 1895–1901, men vi har bara uppgifter från fyra av dem.

Årsmötet år 1896 ägde rum i Stockholm under midsommarhelgen:

Denna senaste företeelse på sektväsendets område har nu utbredt sig till landsorten, så att kårer upprättats i Göteborg, Jönköping, Linköping, Norrköping, Eskilstuna och Upsala, hvarifrån representanter äro närvarande vid årsmötet. Under gårdagens möten »profeterades« väldeligen af »i ande« komne män och qvinnor, mest dock de senare, samt uttalades hårda förkastelsesdomar öfver andra religiöse, som »tro sig ha anden, men blott äro fariséer«. Slutligen deltog hela bataljonen i talandet och ropandet, åstadkommande ett obeskrifligt sorl. Mycket folk bevisar förundradt dessa sammankomster. (*Vårt Land* 22/6 1896)⁷⁹

⁷⁹ Tidningen var en konservativ aftontidning med kristna förtecken.

Även årsmötet år 1897 hölls i Stockholm under midsommarhelgen.

Årsmötet 1899 hölls i Linköping där Karl Dufberg bodde sedan maj månad. Mötena annonserades i *Östgöta Correspondenten* den 10 juni (se bild).

Två år senare samlades man återigen till årsmöte i Linköping. Då kunde man inte ha sammankomsterna i den rymliga och ljusa f.d.

Emanuelskyrkan utan i den avsevärt mindre och sannolikt mörkare Ordenslokalen på Ågatan:

Spränbataljonen	
firar sitt	
Femte Årsmöte	
i Linköping f. o. m. den 14 t. o. m. den 18 Juni	
då församlingsföreståndare och sändebud komma att samlas från de olika platser till gemensam uppbyggelse.	
Offentliga sammankomster	
hållas uti f. d. Emanuelskyrkan, Repsiagaregatan	
Torsdag d. 15 Juni	kl. 8 e. m. G. A. Berglund.
Fredag " 16 "	" 8 " A. P. Anderson.
Söndag " 18 "	" 11 f. m. och 5 e. m. K. G. Dufberg.
De öfriga föreståndarene och sändebuden komma att delta i sammankomsterna.	
Hjertligt välkomna!	
(6229)	

Spängbataljonen eller **Herrens Här** högtidlighåller sitt **Sjunde årsmöte** å **lokalen Ågatan 57, Linköping**, med offentliga möten **Söndagen d. 2 Juni kl. 11 f. m. och 5 e. m.** Samtliga föreståndare för de olika församlingarna delta. Välkomna! **K. G. Dufberg.** (ÖC 1/6 1901)

Andedop

Andedopsupplevelser i Frälsningsarmén i slutet av 1800-talet

Karl Dufberg tillhörde Metodistkyrkan när han år 1884 kom till Stockholm. Inom metodismen poängterades vikten av att vara helgad och målet var att bli fullkomligt helgad. Det vanliga var att man uppnådde »kristlig fullkomlighet« i en process som varade över en kortare eller längre tid och som kunde kulminera i en ögonblicklig, tydlig och ibland omvälvande upplevelse med extatiska inslag. Influenser från helgelse-rörelser i Nordamerika och England, inklusive sådana med rötter i metodismen, gjorde att man i slutet av 1800-talet började använda ordet andedop för sådana upplevelser. Inom Frälsningsarmén var synen på helgelsen i stort sett densamma som inom metodismen. Vi har inte kunnat finna uppgifter som har gjort det möjligt att bedöma

hur vanligt det var med tydliga andedopsupplevelser (oavsett vad man kallade dem) vid den här tiden inom Metodistkyrkan och Frälsningsarmén (i Sverige). Vi vet inte heller hur man inom Frälsningsarméns ledning betraktade det andedop som Karl säger sig ha upplevt i Florakyrkan. Klart är att i slutet av 1800-talet var man inom Arméns ledning i allmänhet positiv till andedopet men avvaktande till sådana med extatiska inslag.

Exempel på helgelse- och andedopsupplevelser eller andeutgjutelser i den tidiga Frälsningsarmén finns i den väckelse som uppstod i Dala-Järna (öster om Vansbro) våren 1884, då en svensk-amerikan vid namn Nils Jernberg kom till orten. Han hade blivit omvänd i Amerika och sedan kommit i kontakt med Frälsningsarmén i England, och nu ville han vittna om sin tro på Jesus på platser i Sverige där han tidigare hade predikat otro. I Dala-Järna blev det väckelse. När sedan dalkarlen och frälsningssoldaten Nolkaris-Erik Larsson började sin mission i Västerdalarna samlade sig »jernbergiterna« till honom och sommaren 1884 öppnades en kår i Dala-Järna. Snart kunde en kårlokal byggas.

Den andra soldatinvigningen hölls snart nog efter lokalinvigningen. Bland de invigda var ett antal av »jernbergiterna«. Och dessa förde med sig in i kåren sin anda, som icke endast präglades av starkt nit för själars frälsning och en glädje och hänförelse, som tog sig uttryck i jublande sång, handklappningar och hallelujamarscher, utan också kännetecknades av rent extatiska företeelser. Redan under Jernbergs tid hade märkliga ting av detta slag ägt rum. De gamle tro sig minnas att Jernberg själv talade i tungor, och bland hans efterföljare fanns sådana, som kommit i besittning av särskilda »Andens gåvor«. En av dessa var den unga lärarinnan Olars Lisa Andersdotter, sedermera överstelöjtnant Elisabet Liljegren, om vilken det berättas att hon en gång i andehänryckning talade från klockan nio på kvällen till klockan tre påföljande morgon, dock icke vare sig »änglars tungomål« eller främmande människospråk utan sitt eget modersmål. Inom kåren rådde nu under många år framåt en hög andlig värme, som ofta tog sig extatiska uttryck. Efter mötena kunde man rymma undan bänkarna och anordna bönemöte med hallelujamarsch, och då hände det att somliga föllo i hänryckning och sågo syner eller talade i tungor. I de flesta fallen var tungotalet endast »hemlighetsfulla ord«, som icke funno någon uttydning, men det lär ha hänt att främmande människospråk blevo igenkända. (Malmström s. 228–229)

En annan ort utmed Västerdalälven där Frälsningsarmén under 1880-talet verkade var Äppelbo:

[Där] kunde man i jublande salighet flytta undan bänkarna i lokalen och marschera runt omkring under sång och handklappning, ja, man tog sig t. o. m. en »hallelujasvängom«. Men ingen av de gamla soldaterna kan påminna sig fall av extatisk karaktär med själsfrånvaro och tungomål. (Malmström s. 223)⁸⁰

Thorsten Kjäll citerar Evald Malmström i sin bok från 1972. Han tillfogar inga nya beskrivningar från Sverige,⁸¹ men citerar general Bramwell Booth som skriver om sina erfarenheter i England från omkring år 1878:

Under en bönenatt kunde det helt plötsligt bli stark rörelse bland folket; det kunde ske när någon bad, när man sjöng eller när någon predikade. Så helt plötsligt föll någon till golvet. [...] Ibland kunde det vara ett halvdussin människor i en skara om ett par hundra, men jag har också varit med om när femtio eller sextio har fallit samman på det sättet. Ibland var de yngre i majoritet, men vid andra tillfällen var det äldre människor det rörde sig om. [...] Ibland hade vi underbara vittnesbörd om visioner och uppenbarelser under dessa perioder av medvetlöshet. De var emellertid jämförelsevis få till antalet, ty fastän jag hörde om många som hade fått känning med underbara ting, så var de i regel inte så angelägna att säga så mycket om dem. De var återhållsamma ungefär på samma sätt som aposteln Paulus, som var uppryckt till tredje himlen, där han »fick höra outsägliga ord, sådana som det icke är lovligt för en människa att uttala« (2 Kor. 12:4). (Kjäll s. 881)⁸²

Första gången Karl rapporterade i *Stridsropet* om dop i den helige Ande var den 8 februari 1890: »Fredagens enskilda helgelsemöte var ett möte som jag tror för många blef till stor välsignelse. Ett 40-tal kommo för att få den helige andes dop.« Tidigare hade han skrivit i termer av »helgelse«. Ordet »andedop« förekommer emellertid redan tidigare i

⁸⁰ Jfr Linderholm, s. 119, där tungomålstalandet i Järna dateras till 1898, baserat på en artikel i *Svenska Morgonbladet* år 1907. – I *Julens Härold* 1919 s. 142–147 skriver Hilma Törnquist, frälsningsofficer under 1890-talet, att i Dala-Järna »verkade Guds Ande mäktigt« och hon berättar om ett möte 1897 där »Guds Ande föll över dessa lyckliga Guds barn, den ena efter den andra stod upp, prisande Gud på tungor och andra uttydde«.

⁸¹ Möjligen ska följande räknas som ett exempel: »Men då det gäller mottagandet av den helige Ande, har tonvikten inom rörelsen hela tiden lagts på *helöverlåtelse* och den förvandling som den helige Ande kan åstadkomma i människans hjärta och sinne. Det klassiska exemplet är kommandör Brengels helgelseerfarenhet. Den föregicks av lång kamp och självrannsakan. [...] Först när han var villig att släppa alla storhetsdrömmar, först när han var intet i sig själv, fick han uppleva den renhet och kärlek han längtat efter.« (Kjäll s. 884.)

⁸² Kjäll har hämtat citaten ur Bramwell Booth: *Echoes and Memories*, 1925, s. 53 och 55.

Stridsropet, exempelvis sommaren 1885 i en rapport från Malmö: »Gud uteblev ej med sitt andedop och sin välsignelse.«

Karls och hans närmaste medarbetares rapporter i *Stridsropet* är mer »pingstinriktade« jämfört med meddelanden från andra kårer. Särskilt gäller detta rapporterna från hans tid i Stockholm II, men det tycks inte ha funnits någon tveksamhet från redaktionens sida att låta läsekretsen ta del av det som hände. Det bör observeras att när Karl var kapten i Askersund fanns det ca 50 kårer i landet mot ca 150 under hans tid i Stockholm II. Konkurrensen om spaltutrymmet ökade således efter hand, men Stockholm II hävdade sig väl.

Efter att den »moderna« pingstväckelsen hade brutit fram år 1907 kan man inom Frälsningsarmén spåra en kritisk inställning till andedopet på pingstvänners vis.⁸³ Intresset bland frälsningssoldaterna för detta andedop var påtagligt och åtskilliga var beredda att lämna Armén, vilket motiverade insatser från ledningens sida för att förhindra det.

Andedopsupplevelser i Eskilstuna

I *Andeutgjutelsen* finns berättelser om andedop. Vi har tidigare citerat Karls och Julias vittnesbörd (s. 15 resp. s. 22). Vi återger här ytterligare sex berättelser. Det är inte säkert att man hade kallat upplevelserna för andedop när de inträffade.

Anders Andersson: I början af år 1894 en afton, då jag gått till hvila och legat en stund, fick jag se ett ljussken såsom en sol. Jag tände lampan och lät den brinna en stund. Då lampan släcktes, visade sig samma ljus. Jag tände den på nytt och för hvarje gång den släcktes, visade sig detta ljus, Jag var mycket häpen och lät den därför brinna till morgonen. Följande dagen tänkte jag: Om detta ljus skulle visa sig i natt, skall jag vara stilla och akta på hur det kommer att te sig. Jag fick följande natt se detsamma och det utbredde sig tills hela öfra delen af rummet var uppfylldt af ljus. Det syntes såsom ljusa skyar, hvilka med stor hastighet började dragas fram åt ett håll lika som de hade drifvits af starka vindar. Emellan dessa skyar syntes liksom den blåa himmelen och några ögonblick syntes en människogestalt, hvilken jag trodde var Jesus. Slutligen blef öfver mig stående liksom en sol,

⁸³ »Inom Frälsningsarmén önskade man betona helgelseerfarenheten som medförde konkreta andliga resultat och inte enbart extatiska upplevelser« (brev Sven Nilsson). – Torsten Bergsten frågar hur det går »ihop att å ena sidan säga att Jesus är i centrum av pingstbudskapet och å den andra, som skett inom Pingströrelsen, så intensivt koncentrera uppmärksamheten på andedopet och tungotalet som dess särskilda tecken?« (Bergsten 2010, s. 196).

hvilken började sakta sänka sig ned mot mig, men jag var mycket förfärad och kände något af det som omtalas i Dan. 10: 8, och ljuset kom mig icke närmare utan drog sig högre upp. Dagen därefter fattade jag det beslut att bedja Herren rena mig i sitt dyra blod, som har utgjutits för mina synder. Jag bad Honom att Han, som kan lösa af alla band, skulle göra mig fullkomligt fri från allt, som låg till hinder för den välsignelse och kraft Han ville gifva mig.

När jag aftonen därpå gått till hvila, fick jag åter se samma sol högt öfver mig stående. Sedan började den så sakta sänka sig ned mot mig och omhöljde hela mitt hufvud. Nu kände jag en ström af kraft och salighet genomgå hela min varelse ända ned i fötterna. Sedan fortfor detta ljus en stund att fläkta omkring mig. En sådan salighet hade jag aldrig förr erfärit. Ett par dagar efteråt förnyades detta.

Carl Söderström: Jag såg dem, som ej haft seger, varit slarfaktiga och ej deltagit i arbetet för själars frälsning, blifva alldeles förändrade, sedan de blifvit döpta med Anden. De fingo strax nit för själars frälsning och kunde frimodigt vittna om Herren Jesu kraft att helt frälsa. Men motståndarne [...] sade, att det ej var Guds Helige Ande, som verkade [...] Men under allt det motstånd och betryck, som träffade dem [...] bestod deras kraft och glädje, och de kunde i stället bevisa kärlek och ödmjukhet; då blef det alltmer klart för mig, att sådan frukt kan ej ett dåligt träd gifva. Jag blef vissare i tron genom allt detta, och slutligen svarade Herren mig och gaf mig ett dop i den Helige Ande. Det är omöjligt att fullt beskrifva hvad jag erför. Hela min varelse genomströmmades af himmelsk kraft och glädje. Men ännu härligare var verkan däraf i mitt lif. Det blef seger i stället för nederlag.

Lydia Söderström: Då jag såg den kraft, de fingo att lefva för Gud, och den frimodighet, hvarmed de upphöjde Herrens namn, fick jag en innerlig längtan efter denna kraft. Jag började förstå att det var Andens döpelse, jag behöfde för att kunna lefva helt för Gud. Af hela mitt hjärta sökte jag Herren och bad om den Helige Ande, men han pröfvade mig, och dag efter dag fick jag vänta. Likväl hörde han mig, och gaf mig slutligen det jag begärde, då jag och några trossyskon voro tillsammans för att bedja.

Under det vi bådo, föll Guds Helige Ande öfver mig, och jag kände en förunderlig kraft genomströmma hela min kropp och själ. Jag blef utom mig och kom i hänryckning; mina andliga ögon öppnades, och jag skådade ett underbart ljus, som kringsken mig. De följande dagarne kände jag, såsom jag ej vore på jorden.

Nu blef det seger i mitt lif, frimodighet i min ande, och jag började vänta Jesus från himmelen.

Carl Berglund: En natt, då jag bad till Gud, kom jag i hänryckning och omkring 3 timmar var jag alldeles utom mig och såg liksom ett sken från him-

melen och erfor en kraft genomströmma hela min varelse, samt hörde en röst tala till mig något, som jag nu förstår, häntydde på Språngbataljonen, hvilken Herren sedermera uppreste.

Då jag kom till sans, var jag likasom en förnyad människa. Min kropp, som allt ifrån min barndom varit plågad af reumatisk värk blef fullkomligt botad och jag fick förvisning om, att jag var ett Guds barn. Jag kan ej med ord beskrifva, hvad jag erfor och hvilken glädje som skänktes mig.

Arvid Berglund: Jag, tillika med några andra Guds barn, började då bedja därom och Herren svarade på våra böner, så att särskildt två af oss undfingo den Helige Ande, så att de sågo syner och fingo en större kraft att bedja; själf erfor jag då intet däraf, men fortsatte att bedja med ännu större ifver och längtan, då slutligen äfven jag undfick den Helige Andes dop, en underbar kraft, som genomströmmade min själ och kropp. Dess verkan kunde jag ej undgå att se och förnimma uti ett mera segrande lif, större ljus i bibelordet och äfven tro, att Herren var min kropps läkare.

Gemensamt för berättelserna är att man talar om att en kraft genomströmmar kroppen samtidigt som man får en känsla av salighet eller glädje. Tre upplever ljus, en talar om hänryckning och en hör en röst.

Vi ska också citera ur **Elisabeth Jonssons** välskrivna berättelse om hur hon uppfattade och upplevde andeutjuten i Eskilstuna.

Såsom barn verkade Gud på mitt unga hjärta och jag mottog af Jesus mina synders förlåtelse, men ljumhet och sömnaktighet intog så småningom min själ och kraft att lefva ett heligt lif ägde jag ej. Jag sträfvade likväl efter att göra Guds vilja, och den 15 augusti 1893 blef jag medlem i Frälsningsarmén. Jag fortfor att söka efter full frigörelse, men det kändes som alla mina bemödanden voro hopplösa.

Jag fick då höra talas om, att några syskon i Herren hade begyndt gå tillsammans för att utbedja den Helige Andes döpelse, hvilket af många sades vara något som var öfverdrifvet. Då jag ofta hörde talas om den Helige Andes dop på ett skämtaktigt sätt, erfor jag fruktan i min själ och kom ihåg att Jesus varnar för synd mot den Helige Ande.

I slutet af samma år fingo vi en ny föreståndare i kåren, nämligen kapten Dufberg. Han började genast framhålla nödvändigheten af att undfå döpelse med den Helige Ande, och äfven framhöll han välsignelsen af att hafva Kristus som sin kropps läkare.

Nytt ljus började uppgå för mig öfver de ting jag ej förut hört. Det dröjde icke länge förrän jag fick se huru Herren utgöt sin Ande så att både män och kvinnor föllo vanmäktige ned, och det syntes tydligen att deras inre människa hade vaknat till ett nytt lif. De sågo syner, sjöngo andliga sånger, gräto och fröjades allt efter som synerna gjorde intryck på dem.

Sedan de kommit till sans, voro de alltid glade och vederkvickte till både kropp och själ. Hade de varit trötta och illamående förut, blåstes allt sådant liksom bort, då den Helige Ande föll öfver dem.

Jag började mer och mer törsta efter att få ett sådant dop. Ofta såg jag hur Anden föll öfver dem, som voro försänkta i bön bredvid mig, men jag fick vänta, fast besluten att uthärda i bönen, till dess jag fått, hvad mitt hjärta åstundade. Broder Dufberg bad och lade sina händer på mitt hufvud, men icke ens då fick jag erfara det jag längtade efter. Han sade mig, att jag måste bedja ännu ifrigare och jag gjorde så, samt fick erfara att mina böner hade kommit i hägkomst inför Herren.

Från den stunden inträdde ett nytt lif hos mig. Jag blef mycket lycklig och fick erfara Kristus som läkare för min kropp, samt frimodighet att bekänna Herrens namn. Så verkade den Ande på mig, som jag i Eskilstuna år 1894 mottog genom ihärdig bön.

Det finns endast en beskrivning i *Stridsropet* av ett andedopsmöte under Karls ledning i Frälsningsarmén och det är i Stockholm II vintern 1893 (s. 20). Ljudnivån under det att man bad torde ha varit tämligen hög. Karl befann sig på plattformen och bad för dem som ville bli döpta i Anden, få ny kraft eller bli helbrägdagjorda. Löjtnanten och kadetterna jublade av salighet, och soldater prisade Gud med hög röst. De som fick uppleva andedopet i dessa möten hade med all säkerhet Karls egen andedopsupplevelse som förebild: »en ström af kraft, hvars innehåll jag tyckte vara idel salighet«. Inga tungotal, inga syner, inga profetior och ett uppträdande som hans överordnade eller kollegor kunde eller ville klandra.

Flera av andedopen eller de tillfällen då »Anden föll« i Eskilstuna vid ungefär samma tid eller senare förefaller ha varit upplevelser med relativt stillsamma yttringar medan de som inträffade från och med december månad 1893, vilka innehöll syner och profetior, var enligt olika tidningsartiklar med mer extrema utlevelser. Det är sannolikt att Karls andedop hade blivit normgivande i de kårer som han kom att föra befälet över, och skulle ha blivit det även i Eskilstuna, men att en förskjutning inträffade när Julia började profetera i början av december 1893.

Dufberg tyckes hafva haft ett visst hypnotiskt inflytande på sina anhängare; han försatte dem i ett exalteradt tillstånd, som varade ½ timme och deröfver. De lågo då nedhukade mot golvet, sjöngo och rabblade utan sammanhang en hel del ord. Detta tillstånd kallades af Dufberg andedop, som medförde profetians ande. De dermed benådade blefvo verktyg för

högre magter, som talade genom dem. Ofta svimmade de af öfveransträngning och lågo under flere timmar medvetslösa. (*Landshövd. 1896*)

När *Reglerna* skrevs blev andedopet ett villkor för medlemskap i *Sprängbataljonen*. Vi förutsätter att man då menade en tydlig upplevelse. Inom Pingströrelsen kom tungotalet att bli tecknet på andedopet. Om det fanns liknande nödvändiga och tillräckliga tecken inom Sprängbataljonen går inte att avgöra, men det kan ha varit kraften, saligheten och hängivenheten att vinna människor för Gud. Av berättelsen från andedopsmötet i Stockholm II och av Elisabeth Jonssons skildring kan man nog sluta sig till att andedopet föregicks av en tid av kamp.

Den som ville undfå andedopet kunde begära förbön »under handpåläggning« (Edmundh). Ser vi på Elisabeth Jonssons berättelse ovan, förväntades dopet ske under förbönen.

Profetia

Profetian var den nådegåva som i hög grad kom att associeras med Sprängbataljonen. Åtminstone under de första åren formulerades profetiorna ofta utifrån syner. Julia Dahlgren berättar från tiden i Frälsningsarmén om soldater som såg syner:

Somliga stodo i Anden inför stora skaror af folk, till hvilka de talade och sjöngo sånger. Andra sågo några af de syner, som omtalas i bibeln, återigen andra tyckte sig vandra i hednaländerna, i stora skogar; voro både hungrige och törstige, men funno frukt på träd, med hvilken de stillade sin hunger, och källor, där de kunde släcka sin törst, samt predikade för hedningarne, omtalade hvar den sanne Guden fanns och huru de skulle söka och finna Honom.

Även Lydia Söderström fick i syner läsa i en bok:

Herrens Ande har sedermera ofta fallit öfver mig, och understundom då jag varit i Anden, har för mig öppnats en bok, hvarur jag fått läsa högst sällsamma ting, af hvilka några innehöllo förskräckliga straffdomar, som skulle komma att drabba de skrymtaktiga kristna, och andra åter voro profetior, syftande på Sprängbataljonens framtid. I Anden har jag äfven fått sjunga många profetiska sånger och tal.

Oskar Baer skriver om sitt besök i Eskilstuna innan Sprängbataljonen bildades:

Själ f blef jag i tillfälle att resa dit och erfor att det verkligen var Guds Helige Ande, som var å färde, till svar på mångas böner. Ja, att den var utgjuten så, att söner och döttrar föllo i hänryckning, sågo underbara syner

och profeterade, såväl uti att genom Anden förutsäga ting, som skedde och komma att ske, som ock i den Helige Ande tala och sjunga till uppbyggelse. (*Andeutgjutelsen*)

Daniel Hallberg berättar om en ung pojke som gick till ett av Sprängbataljonens möten för att störa, men

han hann emellertid knappt innanför dörren, förrän en person med profetisk gåva reste sig upp, avslöjade hans tankar och skildrade hela hans liv. Pojken blev så överrumplad, förkrossad och överbevisad om synd, att han med detsamma lämnade sig åt Gud och blev frälst. Eftersom liknande händelser ej hörde till sällsyntheterna, blev många övertygade om att Gud var med i denna nya verksamhet. (*EH 15/4 1954*)

Det förefaller som att profetiorna under den första tiden huvudsakligen förmedlades via syner.

Inom Pingströrelsen blev det tidigt praxis att man inte profeterade offentligt om en profetia gällde en bestämd person som profeten visste namnet på och profetian gällde vad vi kan kalla privata förhållanden. Vid Julias första syn i Eskilstunakåren nämnde hon namnen på dem som enligt synen inte var frälsta. När hon skrev ner denna berättelse hade sex eller sju år förflutit, men hon tog inte avstånd från att hon hade offentliggjort namnen. Detta tolkar vi som att det inom Sprängbataljonen förekom offentligt profeterande som ett led i församlings-tukten.

Utöver *Reglerna* har vi endast haft tillgång till två profetior och de finns tryckta i traktaten »Herren är nära«. De »blefvo nedskrifna« år 1894 i Göteborg. Den första lyder:

Så säger Herren den Helige: »Jag har upprest ett heligt baner. Detta må du veta, du folk! Jag skall hopsamla ifrån alla folk de helige, som finnas, och ställa dem under detta baner.

Jag skall utgjuta min ande och kraft öfver dem och sätta dem i stånd att öfverallt springa fram som gödda kalfvar och öfverstiga allt orent som kommer i deras väg. Detta må du veta, du folk: Du skall ej på något sätt kunna hindra dem i deras framfart, ty Jag, Herren Zebaoth, anför detta Mitt heliga folk.

Profeter skall jag ur detta mitt folk sända till alla jordens folk för att ännu en gång bevisa min makt och kraft.

Kraft skall gifvas dem att utdrifva all helvetets makt och uppväcka döda, så att enkor skola återfå sina barn, för att de tillsammans skola få lefva och möta Mig på skyar.⁸⁴

Detta skall Herren, Herren utföra. Mina löften äro ja och amen!«

Den andra profetian inleds med en uppmaning: »Herrens ord skedde till mig: 'Du människobarn, gör dig redo att skrifva hvad Jag den Allsmäktige skall tala!'«

Själva profetian har följande lydelse:

Så säger Jesus Kristus, den klara Morgonstjernen: Glädjens och fröjden eder, I mina heliga, ty stunden är snart inne, då Jag sjelf skall hämnas eder!

Den starka ängel, som utropar: Fallet är det stora Babylon! Fröjdas äfven öfver att stunden snart är inne, då han skall få utropa detta.

Jag Jesus Kristus, som ännu med kärlek omfattar ett upproriskt och horiskt människoslägte, skall snart utan förbarmande störta dessa, som dag efter dag blott hafva orenat och försmädat det som var mig heligast.

De skola i evigheters evighet få vistas på jorden, deras helvete (Anm. Jemför Es. 34 kap.) bland alla vederstyggliga djur och foglar.

Hennes, Babylon, synder räcka ända upp till himmelen. Många heligas och profeters blod skriar i dag om hämd på henne. Ropen därför ut till alla: Skynden eder, dragen ut från henne! Tiden hastar! Intet ögonblick är att förlora! Om I icke gören detta, så skolen I allesammans få del i hennes förskräckliga plågor!

Så säger Jesus Kristus, som har ögon som eldslåga: Jag ser in i ditt hjärta, du narraktiga väktare på Zions murar! Du är ej lefvande, utan död! Du har ingen delaktighet i Mig! Jag afskyr dina och dina medbröders myckna visor och spel.

Jag afskyr edert jemmerliga framträdande inför Mig! I gån ut till enfaldiga människobarn med hufvudet och hjärtat fullstoppadt med mänsklig visdom och lärdom!

Eder falska kärlek galler intet inför mig. I ären fullstoppade med Fariséernas surdeg.

I lismen och öfverdragen med egenrättfärdighet och ögontjenst. I gån alltid slingriga stigar!

Det ord, Jag Jesus Kristus talat, skall döma eder på den stora dagen.

En stor förskräcklig dag, då allt skall fräntagas eder och edert kött skall blifva naket och öfverlemnas åt antikrist, att trampas och uppbrännas i eld.

Jag Jesus Kristus, A och O, Davids ättling, samt den Klara Morgonstjernen, har sjelf uttalat denna dom och skall snarligen gå i fullbordan.

⁸⁴ Tanken kan ha varit att en änka som av ekonomiska skäl inte kunde behålla sina barn, skulle återförenas med dem om maken återuppstod från de döda.

Karl Dufberg var inte förtrogen med profetian när han mötte den i Eskilstuna. Men han upplevde att det var Guds Ande som verkade.

Jag handlade i fullkomlig öfvertygelse efter de föreskrifter jag fått genom uppenbarelse; dock förstod jag ej alltid att göra urskilnad på det rätta och det orätta. Det uppkom nemligen falska andar, som talade emot det, hvilket vi i förstone fingo uppenbaradt; och som äfven stred emot bibelordet. Förskräckliga härjningar gingo öfver den nyanlaggda Herrens plantering, som nyss börjat slå rot och blomstra. De strider, som jag och många med mig utkämpat, kunna icke med ord beskrivas; ty i den mån, som Guds regn föll och Guds nådessol sken på Herrens lilla åkertäppa, växte äfven ogräs upp, och att få det bortrensadt har ej varit en lätt sak.

Genom det jag sett och erfarit, förstår jag mera nu af Herrens utsagor, hvilka voro förutsagda om de farliga tiderna: ty Satans underverk gå i jämbredd med Guds väldiga gärningar. Då Herren utgjuter sin Ande, så att söner och döttrar profetera och se syner – gör Satan äfven det. Gör Herren de sjuka helbregda – ja, Satan kan äfven göra det. Då i den Helige Ande det talas med tungor, – efterhärmar äfven Satan och gör likaså; och då Jesus Kristus döper med den Helige Ande, söker äfven Satan döpa med sin ande. Därför heter det: »Pröfven andarne om de äro af Gud.« (*Andeutjutesen*)

Lewi Pethrus skriver att »deras stora misstag var, att de gjorde alltför stort nummer av profetians gåva och lät sig ledas av densamma i stället för att, som Paulus säger: 'pröva allt och behålla det goda'« (Pethrus 1953 s. 212), och Daniel Hallberg skriver att »personer med profetisk gåva kom på ett osunt sätt att dominera verksamheten, och genom de missgrepp, som till följd av detta gjordes, kom hela verket att lida obotlig skada« (EH 15/4 1954). Det kan inom Sprängbataljonen ha funnits ett rutinmässigt utnyttjande av profetians gåva och som resultat därav en hög andel »otillförlitliga« profetior. Det var nog inte sällsynt att profetiorna tog över det sunda resonemanget i församlingarna omkring beslut som skulle fattas (i den mån sådana överläggningar ägde rum).

Adrian Holmberg skriver om Sprängbataljonen efter år 1901:

Jag var med, jag vet hur det gick till i den. Jag har i min ägo en samling profetior från mötena där. Dessa profetior frambars av profetissor. Dessa vände sig direkt till någon närvarande med ett budskap från Gud. Den eller den skulle göra det eller det. Under det man väntade, blev ingenting gjort. Och där satt de med tomma händer och sina profetior. (Holmberg 1980 s. 91)

Reflektion

Profetissorna (som dominerade stort) och profeterna hade nog ibland problem att förmedla tilltalen. Dessa kan ha varit synnerligen korta eller summariska. De frestades säkert att komplettera texterna och dessutom ge dem en ny språkdräkt, kanske för att öka tilltron till att tilltalen var från Gud. Vid uttydning av tungotal kan förhållandet varit detsamma. Även syner kan ha varit »fragmentariska« och kompletterats av dem som såg dem när de berättades. Vi har då förutsatt att de som profeterade eller såg syner, verkligen hade – enligt sina egna uppfattningar – övernaturliga upplevelser. Graden av mänsklig påverkan – omedveten eller ej – kanske var av mindre betydelse för ledare och medlemmar så länge man upplevde att det var Anden som stod bakom. Det speciella med synerna i *Reglerna* är att de var nedskrivna (med »stora bokstäver«) och att Julia kunde läsa texten. Felaktigheter kan ha uppkommit genom att hon läste fel eller att den eller de som skrev ned det hon sa, skrev fel. Men någon avgörande inverkan på den nedtecknade texten kan sådana fel inte ha orsakat.

Tungotal

Edmundh skriver att »efter ett par år tillkom också tungomålstalande«. Under ett årsmöte år 1896 profeterades »äfvén på främmande tungomål« (s. 190). Vad som låg bakom denna utveckling vet vi inte; det kan ha varit influenser utifrån, men det kan också ha varit en insikt om att alla de nådegåvor som Paulus nämner hade sin giltighet även i det sena 1800-talet.⁸⁵ Också uttydning förekom. I det samtal som signaturen Gute B. skriver om berättar en medlem i Sprängbataljonen att Jesus talade till församlingen på svenska, men ibland också på andra språk och att »en af oss får alltid vid sådana tillfällen förmågan att öfversätta talet för de andra« (s. 108).

⁸⁵ Vi kan nämna att John Personne, som bosatte sig i Linköping år 1897 då han blev domprost, deltog vid något tillfälle i ett av Sprängbataljonens möten i staden. År 1912, när han var biskop, skrev han i en ämbetsberättelse med anledning av anmält tungomålstal i Rök (Östergötland): »Här i Linköping har jag hört dylikt tungomålstalande hos den s.k. 'Sprängbataljonen', en innerligt enfaldig företeelse, som efter en tämligen kort lefnad självdog för flera år tillbaka.« Han tillägger, att han i Sprängbataljonen hört »det kvinnliga 'profeterandet', vilket han menade vid den tiden också förekom inom Helgelseförbundet och hos Efraims döttrar (Torestad).

Helbrägdagörelse

Redan innan andeutgjutelsen i Eskilstunakåren hade Carl Söderström fått uppleva helbrägdagörelse genom tron enligt hans eget vittnesbörd. Händelsen inträffade sannolikt i början av år 1893:

Herren [lät] en svår reumatisk feber och värk drabba mig. Den första tillförsigten till Gud och den inneliga glädjen hade småningom minskats. Jag kunde ej helt söka Herren, som skriften lärar, Es. 41: 10, utan sökte mänsklig hjälp. Febern hade dock släppt mig, men icke värken. Jag var nära att blifva krympling, hvilket jag redan delvis var, då läkare förklarade mig vara obotlig. Just då frågade mig någon: »Men huru tron I på Gud?« En ljusglimt af hopp och tro uppgick för mig. Jag sökte Herren och blef smord med olja i Herrens namn, Jak, 5: 14, 15, och när jag uppstod från bönen, var jag återställd från min sjukdom; ja, på en liten stund gjorde Jesus mig helbregda. Lofvadt vare därför Herrens namn! (*Andeutgjutelsen*)

Vi har tidigare tagit del av skildringar av helbrägdagörelser i kårer där Karl Dufberg varit ledare (se t.ex. s. 21).

Inom Sprängbataljonen bad man för sjuka och smorde dem med olja. Anders Edmundh skriver att »troshelbrägdagörelse inträffade ofta«, och Karl Dufberg skriver, att han efter sin andedopsupplevelse »bedit och smort många sjuka med olja i Herrens namn och många blifvit helbregda« (*Andeutgjutelsen*). När Karl intervjuades av *Östgöten* våren 1899 berättade han att »vi kunna under förutsättning af tro bota sjuka och lemmalytta genom bön under begjutning med olja«.

Karl tyckte sig förstå att den kraft han upplevde i bönemötet i Flora kyrkan när han blev andedöpt skulle kunna bota sjuka. Vid den tiden var F.A. Boltzius' verksamhet som helbrägdagörare känd. Han hade under perioden maj 1884 till augusti 1885 vistats i Stockholm, något som Karl knappast kunde ha undgått att uppmärksamma och som kan ha gett honom inspiration att förknippa den kraft han upplevde med helbrägdagörelsens gåva. Vi kan nämna att Johan Ögrims son Tobias i början av år 1893 blev svårt sjuk. Denne var i förskoleåldern. Han blev »behandlad« av Boltzius som då var i Stockholm och »sjukdomen blef genast häfd«, men som följd av sjukdomen hade han drabbats av andra sjukdomar, som snabbt förvärrades och föräldrarna tog kontakt med Boltzius igen. Tobias blev behandlad en andra gång »för andra gången för hvar och en af dessa menliga följder, och efter några dagar war gossen fullständigt återställd«. Det var Johan Ögrim som hade kontaktat Boltzius före det andra besöket. Denne hade svarat att

»har du troa, så kommer du till mej!«. Men Johan Ögrim hade inte tro för ett under utan det var Tobias mor som följde med till Boltzius (Kjäll s. 886-888). Johan Ögrim och Karl Dufberg hade sannolikt samtalat om detta; de hade ett gott förhållande till varandra (s. 35).

Landshövdingen i Södermanlands län skriver:

Hvad helbregdagörelsen beträffar använde också dervid Dufberg sin ofvan nämnda hypnotiska förmåga [s. 145]. Påläggande af dukar eller dylikt förekom ej, utan helbregdagörandet bestod hufvudsakligen af förböner för de sjuka. (*Landshövd. 1896*)

I Sprängbataljonenens sångbok från år 1898 får vi i några sånger veta något om hur man inom rörelsen såg på helbrägdagörelse genom tron. Av sång nr 44, som är en profetisk sång, framgår det att helbrägdagörelsen är en del av försoningen:

Se Jesus har vår syndaskuld
nedkastat uti graf,
Han gifver oss försoning full,
och frälst från syndens draf!⁸⁶
Han ock vår sjukdom tagit har
på sig, att vi nu alla da'r
må fria gå från synd och brist
och trotsa satans list!

Samma sång förkunnar att Jesu »vilja må bli spord; / att hvarje ärlig, öppen själ / kan ifrån synd och sjukdom väl [=noga]/ befriad bli« medan sång nr 45 framhåller nödvändigheten att tro:

En kvinna kom ur hopen fram,
direkt till Jesus gick.
Hon trodde på Guds dyra Lamm
och därför hjälp hon fick.
[...]
Har du ej tro? Så bed därom.
den bedjande skall få!

Sång nr 42 är författad av Karl Dufberg och han skriver i vers 2:

I Herrens ord, – i Jakobs fem
står Herrens vilja skriven
om troshelbrägdagörelsen,
Guds lag är där oss gifven:
»Med olja sjuka smörjas skall,

⁸⁶ Jfr: »Den förlorade sonen måste äta draf med svinen.«

det botar varje sjukdomsfall,
trons bön, trons bön
den sjuke rädda skall.«

Jesu snara återkomst

Efter att Karl Dufberg hade blivit andedöpt omkring år 1885 tyckte han sig »vara skyldig att varna alla människor för synd och tillsäga dem, att Jesus snart skulle komma för att hämta sin brud« (s. 15). Uttalandet visar att han ansåg att Jesus skulle komma tillbaka till jorden *före* tusenårsriket (en premillennialistisk tolkning av Bibeln). Uppfattningen inom Metodistkyrkan och Frälsningsarmén var emellertid att Jesu återkomst inte var nära förestående, utan skulle ske *efter* tusenårsriket (en postmillennialistisk tolkning). Detta rike uppfattades som en tidsperiod (möjligen på ett tusen år) då välståndet på jorden successivt förbättrades och fred och rättvisa blev alltmer förhärskande. Frälsningsarméns sociala insatser kunde i ett sådant scenario uppfattas som ett aktivt element i denna process.⁸⁷

Uppfattningen att Jesus skulle komma tillbaka före tusenårsriket vann emellertid gradvis terräng och det gällde även inom Metodistkyrkan och Frälsningsarmén. Många var övertygade om att det andedop som beskrivs i Apg. 2 kunde upplevas även av det sena 1800-talets kristna. Samtidigt noterade man att Petrus förklarade för folket att »detta är det som är sagdt genom profeten Joel: 'Och det skall ske i de yttersta dagarna ...'« (Apg. 2:16-17). Eftersom redan apostlarna menade sig ha levat i den yttersta tiden kunde andedöpta personer nu hävda att Jesus kunde komma tillbaka när som helst.

Karl nämner ingenting om hans uppfattning om Jesu snara återkomst hade påverkats av enskilda personer eller grupper. Att uppgifter saknas

⁸⁷ Vi har inte noterat någon artikel om Jesu återkomst i de årgångar av *Stridsropet* som vi har bläddrat igenom som underlag för det vi har skrivit om Karl Dufbergs tid som kapten i Frälsningsarmén. I *Frälsningsarméns sångbok 1919* finns endast en sång (nr 330) som talar om att Jesus kommer tillbaka. I samma sång kan man läsa att »marken hvitnar, skörden mognar; ren kvällens skuggor falla öfver jorden ned«. Det finns några sånger som talar om att Herrens dag kommer. Åtskilliga sånger handlar om att himlen väntar den omvända när hon dör och att syndaren bör skynda till Jesus »ty inom kort du dör«, som är avslutningsstrofen i »kören« i sång nr 32, en sång som börjar med orden: »En dag vid tusen åskors ljud en Herrens ängel bär från Guds allhärskartron det bud att ingen tid mer är. Båd' jord och himmel smälta bort af glöd och hetta då ...«.

kan ha att göra med att hans vittnesbörd skrevs ner 1889 eller 1900 och att han då var försiktig med att tala positivt om andliga rörelser vid sidan om Sprängbataljonen. Hans berättelse ger emellertid intryck av att han menar att det var andedopet som gav insikten. Så kan det givetvis ha varit.

Medlemmarna inom Sprängbataljonen hade uppdraget att förkunna att Herren var nära. År 1895 menade man att det var »blott några år till brudens upplyftande«. Vad som stod i vägen för en omedelbar återkomst framgår inte. Kanske hade man påverkats av Fredrik Franssons förkunnelse om Jesu återkomst. Under sina resor i Sverige – till exempel periodvis under åren 1888/1889 och från sensommaren 1892 till december 1893 – fick han tillfälle att nämna om sina beräkningar som visade att det skulle kunna ske påskan 1897, något som givetvis fördes vidare man och man emellan. Adrian Holmberg, som bör ha fått uppgifter från medlemmar som var med i rörelsen redan från början, skriver:

Sprängbataljonen trodde bokstavligt på Jesu snara återkomst. [...] De fanns bland medlemmarna, som tog detta så bokstavligt att de sålde allt vad de hade och gick ut för att möta Jesus. Jesus skulle komma en påskdag. Därför gick man en påskdag upp på ett berg och väntade på Jesus. (Holmberg 1966 s. 49; jfr s. 96 ovan)

En armé för den yttersta tiden

Av ett mötesreferat från Eskilstuna i juni 1894 framgår att Karl ansåg att »Joels profetia [...] i dessa dagar [skall] gå i fullbordan. [...] Sprängbataljonens verk här i världen är Guds sista ansträngning för att få människorna till sig« (s. 49). Sprängbataljonen var således en armé för den yttersta tiden.

I *Reglerna* framhålls emellertid inte detta förhållande särskilt starkt. Det enda som sägs är att »eder tid är ej så lång, så att I kunnen godt efterkomma denna min regel«, nämligen att ha allt gemensamt.

I citatet ovan nämns profeten Joel. Karl Dufberg skulle kunna syfta på Joel 2:28, »och derefter skall jag utgjuta min anda öfver allt kött, och edra söner och edra döttrar skola profetera«, men sannolikt är det på Joel 2:1–11, om att det »kommer ett folk, talrikt och starkt«. I *Reglerna* citeras eller nämns inte profeten Joel överhuvudtaget.

Någon gång under år 1895 gavs andra upplagan av Sprängbataljonens sångbok ut. Den innehåller följande deklARATION:

Hvad är Sprängbataljonen?

Sprängbataljonen är namnet på en Här, som Jesus Kristus har upprest i de yttersta dagarna. Härens uppdrag är att förkunna och upplefva det *fulla* och *eviga* evangeliet till dess Herren Jesus Kristus återkommer för att hämta upp sin brud undan vredens tid. Es. 26: 20.

Sprängbataljonen är ännu ej hvad Jesus Kristus har bestämt att den skall blifva. Den är dock en liten planta, som Herren af evighet bestämt skulle uppspira ur den nu sofvande kristenheten. Herren har bestämt, att Sprängbataljonen skall blifva en fullt apostolisk församling, d. v. s. en församling med de olika gåfvorna, 1 Kor. 12.

De flesta kristna tro ej på möjligheten af en sådan församling i vår tid, men det har dock behagat Jesus Kristus att uppresa sig en sådan, och den håller på att fullkomnas hvarje dag.

Sprängbataljonen eller Herrens Här kommer att blifva den Här, som profeten Joel omtalar i sitt 2 kap. 1-11. Den är äfven *Anskriet*, som Jesus omtalar i Matt. 25: 6. Den tiden är inne, då de, som skola möta brudgummen Jesus, börja rusta sig för mötet i skyn. 1 Tess. 4: 13-18.

Hären har redan många profeter, både män och kvinnor, som af Jesus Kristus fått uppenbaradt, att det är blott några år till brudens upplyftande.

Vi lefva nu i de yttersta dagarna, då Herren »skall utgjuta af sin *Ande* öfver *allt kött*, så att söner och döttrar skola profetera«.

Att satan är arg på ett sådant folk, som har till uppgift att upplefva det *fulla* evangeliet och omtala *brudens* snara upplyftande samt att han därefter skall nedkastas till jorden, vetande att han ej har lång tid kvar att förvilla människorna på och sedan blifva bunden för tusen år, är ju klart.

Hans vrede uppenbaras mäst genom nutidens fariséer och skrifflärde. Att de *ej tycka om*, att deras långvariga och lögnaktiga lif och läror snart skola afslöjas, är uppenbart. Men huru de än anstränga sig med lögnens vapen mot Sprängbataljonen, så vinner den med sanningens vapen till höger och vänster, ty *Segerfursten, Jesus*, går framföre och »spränger«, som det heter i Es. 45: 2.

Fröjdens, I helige, ty Herren har tänkt på sitt folk och sitt förbund, det evigt är. Han skall snart hämta sin *brud!*

K. G. Dufberg.

Vem texten riktade sig till är inte helt klart, men vi menar att det var till bataljonens medlemmar. Att publicera denna text i sångboken var ju ett sätt att få kontakt med flertalet medlemmar och dessutom veta att den skulle komma att läsas inte bara en gång.

Deklarationen var sannolikt ett försök från Karl Dufbergs sida att bemöta de frågor som medlemmarna måste ha ställt med hänsyn till att utvecklingen inte blev som man hade trott något år tidigare. Karl

försöker ingjuta hopp: nu är rörelsen endast en liten planta, men »kommer att blifva den Här, som profeten Joel« talar om. Fram till dess är uppdraget att vara Guds församling med det »fulla [...] evangeliet« med andedop och nådegåvor i funktion, men också att vara »anskriet« att Jesus kommer.

Två år senare – 1897 – spreds traktaten, *Herren är nära*. Där används inte benämningen Sprängbataljonen utan »ett Herrens folk, ett särskildt Herrens folk«, som har fått i uppdrag att förkunna att »Jesus kommer snart«. Detta folk har fötts och danats »af den Helige Ande, uti midnattsmörkret«. I traktaten liknar han rörelsen vid ett barn som ska växa »från barn till yngling, från yngling till man, och i den mån som tillväxt sker, skall ropet tilltaga och »Jesu vittnesbörd« höras till alla jordens folk genom Herrens profeter: **Se, Brudgummen! Gån ut att möta honom!**«

Karl citerar därefter några profetior ur Bibeln vilka talar om de yttersta dagarna, varefter han skriver:

Tiden är inne för oss alla att vakna upp rätteligen och ej synda, ty nu är dagen mycket nära, då Kristus skall hämta sin Brud. Det är ej nog att bära namnet kristen, utan här gäller att hafva en bibelenlig tro, så att bibelenliga gerningar komma af våra lif, och ingenting annat än döpelsen af den Helige Ande kan åstadkomma denna tro och detta lif.

Sedan följer två profetior från år 1894 (s. 147), vilka kännetecknas av den optimism som fanns under den första tiden, exempelvis: »Profeter skall jag ur detta mitt folk sända till alla jordens folk för att ännu en gång bevisa min makt och kraft.« Karl tycks välja att år 1898 avstå från att själv slå an den tonen och använder sig i stället av denna profetia.⁸⁸

I traktaten finns inte någon referens till Joels bok.

I *Andeutgjutelsen*, som kom ut år 1900 och där medlemmar berättar om den första tiden, finns ingen hänvisning till Joel 2:1-11 (däremot vid två tillfällen till Joel 2:28). I slutet av sitt eget vittnesbörd skriver Karl:

Hvad är nu Herrens mening med Sprängbataljonen? torde någon fråga. Vi skola tala om för folken, att Jesus, vår Brudgumme, återkommer snart, och söka förmå dem att öfvergifva all synd och blifva döpta med den Helige Ande, för att uti alla stycken efterkomma Herrens vilja, enligt de heliga

⁸⁸ Traktaten kan givetvis ha tryckts vid flera tillfällen och texten kan vara skriven tidigare än 1898.

apostlarnes lära. Hvarje medlem i Sprängbataljonen måste beflita sig om att följa Kristus i helgelse; tjäna Gud, icke med löst utvärtes sken och yttre åthäfvor, utan i sanningens oskrymtade kärlek till Gud och sin nästa, skaffa med fruktan och bäfvan på sin frälsning; för att ej ryckas med i lösaktig gudstjänst och de tygellösa villfarelse, hvilken sprider allt mer och mer omkring sig, och måste så göra uti de yttersta dagarna. (*Andeutgjutelsen*)

Programförklaringen innehåller inget om någon »här«. Ingenting sägs heller om hur lång tid det kan vara tills Jesus kommer.

Verksamhet

Verksamheten inom Sprängbataljonen tog snart en ganska fast form med tydliga inslag från de etablerade frikyrkosamfundet och Frälsningsarmén. Att bedriva missionsverksamhet utanför Sverige blev dock inte möjligt för rörelsen även om ambitionen fanns; i en profetisk sång som publicerades i Sprängbataljonens sångbok 1898 sägs att »söner och döttrar skall tagas från Norden och föras af Anden till främmande land« (s.196).

En stor del av Sprängbataljonens verksamhet bestod av enskilda och offentliga möten. Medlemmarna förväntades att så långt det var möjligt delta i alla sammankomster.

Av de mötesannonser som vi har haft tillgång till kan man se att inom Sprängbataljonen hölls i allmänhet offentliga möten söndagar kl. 11 och kl. 5 eller kl. 8 e.m., samt tisdagar eller torsdagar kl. 8 e.m. Mötet på söndagens förmiddag förefaller vara en motsvarighet till Frälsningsarméns helgelsemöte med predikan.⁸⁹ De övriga offentliga mötena riktade sig förmodligen till oomvända och till »sökande« kristna; vi kallar dem väckelsemöten.

Variationerna i mötesschemat var många, den enda fasta tiden var förmiddagsmötet på söndagen kl. 11. Antalet möten var fler i början av perioden 1895–1901 än i slutet. Under de första åren var det inte

⁸⁹ Inom Frälsningsarmén hade man normalt fyra möten varje söndag var (med följande ungefärliga tider för deras början): 7.00 morgonexercis eller morgonmöte som var ett bönemöte, 11.00 helgelsemöte med predikan, 3.30 e.m. lof- och tacksägelsemöte eller hallelujamöte samt 8 e.m. frälsningsmöte, som var det stora mötet; de tre tidigare mötena under dagen var ofta förberedelser för detta möte, då man tog »fångar«. Så många som möjligt av soldaterna satt på estraden. Vid de mindre kårerna hände det ofta att alla soldater vittnade under frälsningsmötet. Hade man sin plats i lokalen ställde man sig upp vid bänken och vittnade.

ovanligt med väckelsemöten två vardagskvällar i veckan, eller ett väckelsemöte och ett troendemöte, vilket ägnades åt bibelläsning och bön. Så småningom slutade man att hålla väckelsemöten på vardagskvällarna. Till troendemötena krävdes ibland biljett som troligen tillhandahölls av medlemmarna.

Mötena leddes av föreståndaren eller om han var förhindrad av någon församlingsmedlem eller gästande predikant. Predikan, tal och vittnesbörd, bibelläsning och bön samt sång var givna programpunkter både i förmiddagsmötet och i väckelsemötet. Församlingarna hade inte sällan besök, något som är särskilt tydligt i Norrköpingsförsamlingens annonser.

Utöver de annonserade mötena hölls enskilda sammankomster varav de flesta sannolikt var bönemöten. Många ägde rum i hemmen.

Böнемötena var i regel mycket högljudda, och stundom slog det över, så att de på åhörarna verkade störande. [...] Böнемötena var, särskilt de första åren, de vanligaste sammankomsterna, och rön-te ett synnerligen livligt intresse. De pågick ofta flera timmar, varvid ej sällan förekom uppenbarelser, tal och sång i Anden. (Edmundh)

En viktig del av verksamheten inom Frälsningsarmén var sången och musiken som skulle vara publikdragande och ge liv åt mötena. Sångernas budskap skulle genom sina melodier stanna kvar i minnet hos dem som lyssnade. I Sverige fanns vid den här tiden musikkårer för männen – det var många som trakterade bleckblåsinstrument varför det var ganska lätt att bilda sådana musikgrupper även i mindre kårer – samt strängmusikkårer för kvinnor som spelade gitarr. Den unisona sången hade stort utrymme i verksamheten. Musikinstrument som användes för att ackompanjera sången var till exempel fiol, gitarr, cittra och concertina.⁹⁰

Vi vet i stort sett ingenting om sången och musiken i de kårer som Karl Dufberg ledde under sin tid i Frälsningsarmén. Sannolikt hade

⁹⁰ Gitarren var när Frälsningsarmén kom till Sverige 1892 mer eller mindre bortglömd men med en av Arméns pionjärer, Jenny Swensson, fick den uppleva en renässans efter att ha slagit igenom bland Frälsningsarméns unga kvinnliga soldater. – Concertinan var populär inom Frälsningsarmén. Den vanligaste formen var sexkantig med bäl-g och sidostycken. Tangenterna var fördelade på de två sidorna, t.ex. låga toner på vänstra sidan och höga toner på högra. En enkel concertina hade en kromatisk skala från t.ex. ettstrukna c till tvåstrukna c. Man spelade med pek-, lång- och ring-fingrarna, och det gick att spela ackord. Instrumentet används i mer utvecklade former ännu idag.

några av kårerna hornmusikkår. I Eskilstuna hade en sådan bildats redan år 1891.

Eskilstuna-Kuriren berättar om församlingars och föreningars möten i staden vid jultiden 1893.

Frälsningsarméns lokal företer den lifligaste anblicken: ljuseffekter från ett tiotal glödlampor samt trenne i fonden placerade jättejulgranar, plattformen och närmaste sidoläktare fullsatta af uniformerade soldater samt i öfrigt fullt med folk från golf till tak. Mässingsmusiken och strängorkestern samt sång, kortare tal och vittnesbörd omväxla. Till sist spelas och sjunges unisont psalmen: »Vår Gud är oss en väldig borg«. (*EK* 31/12 1893)

Vintern 1894 var antalet »*musikanter*« 17 enligt rapportboken. Karl spelade själv concertina och tog kanske ledningen ibland i den unisona sången. Några månader senare fanns det endast sex musiker kvar i kåren. Det skulle kunna innebära att flera blev medlemmar i Sprängbataljonen.

Inte i någon av Sprängbataljonens annonser förekommer det något meddelande om sång och musik. Nu är de egentliga annonserna (dvs. inte predikoturernas meddelanden) ganska fåtaliga, men några av dem är utformade inför större möten. Karl hade under sin tid som kårchef fått uppleva den betydelse som sången och musiken hade när det gällde att få människor inom hörhåll. Vi hade därför förväntat oss att finna något om sång- och musikslag i annonserna.

I de möten som refererades i dagstidningar åren 1894 och 1895 tycks det inte ha använts några instrument utöver Karls concertina. I Norrköping fanns under en tid ett »*musikkapell*« med citteror och gitarrer (s. 106).⁹¹ I Linköping i februari 1895 (s. 85) tycks man ha sjungit utan ackompanjemang av något instrument och om ett möte i Stockholm på sensommaren 1894 skevs: »ingen musik, inga trummor, inga hallelujakörer och näsduksviftningar« (s. 73). När Karl Dufberg intervjuas i Linköping i maj 1899 säger han att inom Frälsningsarmén har »andaktsöfningarna stundom mera [...] karaktären af en teaterföreställning till publikens nöje än af en bönestund för andlig uppbyggelse« (s. 92). Han kan knappast syfta till enskilda möten. Det kan ha funnits en typ av väckelsemöten som passade in på Karls beskrivning.

⁹¹ Emil Skog från Björkvik spelade cittra i detta »kapell«, åtminstone efter år 1901 (intervju, Eva-Brita Skog).

Sångböcker hade man emellertid. Sångerna bestod nästan uteslutande av s.k. profetiska sånger och det är möjligt att man sjöng dessa utan ackompanjemang. Vi vet inte om man strikt höll sig till dessa sånger eller om man även sjöng psalmer och sånger från andra samfund.

En form av evangelisation som praktiserades både i tätorter och på landsbygden var att evangelister fick till uppgift att ägna sig åt hembesök. Några kvinnor som arbetade som evangelister på detta sätt under perioden 1894–1901 är:

Amanda Adolfsson.

Anna Berglund fram till sitt giftermål i januari 1898.

Elisabeth Jonsson fram till årsskiftet 1901/02.

Augusta Larsson.

Emma Josefina Pettersson.

Lydia Pettersson fram till sitt giftermål i mars 1897.

Elfrida Skoog.

Augusta Söderqvist.

Möjligen var även Josefina Bring evangelist efter sin makes död.

Det var emellertid inte endast evangelister som gjorde hembesök:

Varje medlem var [...] förpliktad att tillsammans med någon kamrat göra husbesök på söndagseftermiddagarna och då vittna om sin Frälsare och förkunna Sprängbataljonens budskap om Jesu snara tillkommelse, att Herren är nära. På en del ställen blev man utkörd, men det hände också, att man fick komma in för att sjunga, vittna och bedja. (EH 15/4 1954)

Hembesök eller husbesök var således en viktig del av evangelisationsarbetet. Givetvis inbjöds dem man besökte till de möten som Sprängbataljonen höll på orten eller i närheten.

Två sprängsoldater – kanske evangelister – i uniform. Man skimtar broschén »HH« vid kragen hos kvinnan till vänster.

8. Krisen hösten 1901

Krisen som drabbade Sprängbataljonen i november 1901 berodde enligt Anders Edmundhs sagesman på att »den ursprungliga andekraften hade försvagats genom för stark ensidighet, och att synden fick makt med själva ledaren«. Till detta kan vi lägga Karls sätt att leda rörelsen, som bl.a. hade tagit sig uttryck i ökade krav på medlemmarna. Om syndafallet skriver Robert Fur: »Kapten Dufberg, den av alla älskade och högt aktade pionjären, hade fallit i synd. Frestelsen hade mött honom, då han vid ett tillfälle förvaltade sin gåva att bota sjuka«. Daniel Hallberg skriver år 1973 om »ett svårt syndafall bland de ledande« (*Jul med Julhälsning* 1973). Senare (år 1981) säger han att det ska ha »varit en kvinna inblandad« (intervju, Daniel Hallberg). Sannolikt rörde det sig om en sexuell handling.

Utifrån mötesannonseringen i Linköping och Norrköping torde tidpunkten för syndafallet – eller snarare när detta blev känt – ha varit efter den 17 november 1901 då Julia annonserades som talare i Linköping. Efter denna annons gjordes ett uppehåll i annonseringen i Linköping fram till lördagen den 8 februari 1902. I Norrköping infördes sista annonsen med »Sprängbataljonen« den 23 november. En vecka senare ändrades annonsens inledning till: »Predikan hålles å lokalen Bredgatan 10«.

I den regel som tillkom år 1901 »om det frivilliga offrandet och dess välsignelser, samt förmaning till ståndaktighet« står det: »Men om du afviker och icke af allt hjärta vandrar uti mina stadgar« så skall du »falla och ditt fall skall blifva stort«. Och enligt *Dagens Nyheter* hade »Dufberg upprättat och underskrifvit ett formligt kontrakt med Kristus, i hvilket han med kropp och själ förskrev sig till hans tjänst« (s. 82), vilket sannolikt syftar på *Reglerna*. Förmodligen ansåg Karl att han genom sitt syndafall var evigt förtappad.

På vilken plats Karl var när hans syndafall blev känt vet vi inte, men det kan ha varit i Norrköping eftersom gruppen i Jönköping fick ett brev om händelsen »från ledaren för bönegruppen i Norrköping« (*Svenska Posten* 1977). I Norrköping var Arvid Berglund föreståndare och han kan ha tagit initiativ till ett möte för samtal och beslut med an-

ledning av det inträffade. Daniel Hallberg antyder ett sådant möte när han skriver att »det fanns flera varmt gudfruktiga bröder bland de ledande, och dessa såg mycket allvarligt på vad som hänt, ja så allvarligt att man enades om att lägga av uniformen och dra sig tillbaka från den offentliga verksamheten« (*Jul med Julhälsning* 1973).⁹² Vi förutsätter att den grupp som samlades till överläggningar och beslut huvudsakligen bestod av församlingsföreståndarna (men kanske inte alla). I fortsättningen kommer vi inte att välja neutrala benämningar utan skriver »de ledande bröderna« eller »bröderna« när vi refererar till denna grupp, även om det kan ha varit några kvinnor som deltog.

Efter detta möte publicerade *Södermanlands Läns Tidning* följande notis fredagen den 13 december 1901:

Sprängd sprängbataljon. För omkring sju år sedan bildades af kaptenen i frälsningsarmén K. G. Dufberg den s. k. sprängbataljonen eller »herrens här«. Under årens lopp ha dock de olika små afdelningarna af bataljonen allt mer känt det oefterrättliga tryck, som pålades dem af deras öfverledare Dufberg, hvilken, säger en meddelare, fattat sin ställning gent emot den icke såsom en herde utan som en herskare. Och nu i dagarne ha samtliga hans underordnade uppsagt honom tro och lydnad och helt sonika detroniserat honom. De ha beslutat upphöra med efterlevandet af de af honom utgifna ordres och regler samt aflagt alla yttre tecken och uniformer. Sprängbataljonens medlemmar gå dock ännu tillsammans och hålla sina möten.

Förmodligen var de ledande bröderna inte ointresserade av att det i tidningarna gavs en förklaring till varför medlemmarna inte längre bar sina uniformer. Det kan därför vara sanktionerat av Gustaf Berglund, föreståndare i Nyköping, att en »meddelare« tog kontakt med tidningen i fråga, men nyheten fick ingen större spridning. En i stort sett likalydande finns i *Stockholms-Tidningen* den 16 december. Dessa två är de enda vi funnit i de tidningar som gavs ut på de orter där Sprängbataljonen var verksam. Vi bedömer att innehållet är trovärdig.

Flera av ledarna inom Sprängbataljonen hade således varit frågande till Karls sätt att leda rörelsen, men de hade sannolikt varit återhållsamma i sin kritik. Ett skäl var givetvis deras trohet mot *Reglerna*, som utgjorde grunden för Sprängbataljonens tillkomst. Ett annat att de

⁹² Daniel Hallberg skriver: »Så inträffade något, som skulle få ödesdigra följder för den så lovande verksamheten ...« (*EH* 15/4 1954). Vår uppfattning är, som vi har framfört, att verksamheten inte var »lovande«. Det kan ha varit så att man inom rörelsen inte gärna berättade – inte ens för sina barn – om det som var mindre bra inom Sprängbataljonen.

älskade eller åtminstone försökte älska sina ledare. Det finns inget i vittnesbörden i *Andeutgjutelsen* som kan tolkas som att det inte förhöll sig så. När sedan syndafallet var ett faktum kände de sig fria att ge uttryck för de frågor de hade ställt sig.

Mötet med de ledande bröderna hölls i slutet av november. Vi föreställer oss att bröderna efter att ha samtalat om Karl Dufbergs situation fortsatte med överläggningar om rörelsens framtid.⁹³

Den stora frågan var hur man skulle se på rörelsen som sådan. I *Reglerna* finns inga anvisningar vem som skulle bli ledare om Karl av någon anledning inte kunde fullfölja sitt uppdrag; innehållet i *Reglerna* var ju i mångt och mycket riktade till Karl och Julia personligen. Bröderna torde dessutom ibland ha funderat på om allt i *Reglerna* och det som Karl senare hade lagt på dem verkligen var från Gud. Rörelsens utveckling hade inte blivit som det var profeterat, och bilden av Sprängbataljonen som den armé eller här som Joels bok talar om hade förbleknat. Samtidigt var de säkert övertygade om att de andliga erfarenheter de gjort under de gångna sju åren var äkta och som de skulle ha gått miste om, om inte Sprängbataljonen hade funnits. Uppfattningen bland bröderna var nog att rörelsen stod och föll med Karl.⁹⁴ Anders Edmundh, som sannolikt fick sina uppgifter från Arvid Berglund, skriver att »år 1901 upphörde Sprängbataljonen att existera«⁹⁵ och Lewi Pethrus (kanske med samma källa) att rörelsen »upphörde i början av 1900-talet att existera som en samlad verksamhet« (EH 2/9 1943).

Men hur skulle man gå vidare? Att upplösa församlingarna och rekommendera medlemmarna att söka sig till andra församlingar var inget alternativ med tanke på den attityd som rörelsen hade haft till dessa. Dessutom var inte »uppbrottet« förberett – det behövdes tid för förberedelser. Man valde därför att försöka vidmakthålla gemenskapen i de existerande församlingarna. Dessa skulle emellertid vara självständiga utan någon överordnad ledning. De tog över det som var bra från Sprängbataljonen och bortsåg från det man ansåg sig kunna undvara. Därmed var det inte längre aktuellt med några uniformer

⁹³ Vi bortser i vårt fortsatta resonemang från möjligheten att bröderna fick vägledning genom profetior.

⁹⁴ Medlemmar i Eskilstuna som hösten 1894 ifrågasatte Karl Dufberg som ledare, ansåg emellertid inte att rörelsen var beroende av »den eller den ledaren« (s. 67).

⁹⁵ Givetvis finns möjligheten att åtminstone någon av bröderna hävdade att Sprängbataljonen kunde leva vidare med en ny ledare men det bortser vi från.

eller andra »yttre tecken«, men det var nog viktigt med någon form av kontinuitet för att inte behöva förneka det som hade skett när Sprängbataljonen bildades och de andliga upplevelser de hade fått vara med om under de gångna åren. Ett exempel på vad man behöll var den sångskatt man menade sig ha fått genom rörelsens profetissor och profeter. Vi tror inte att man fattade beslut om att den offentliga verksamheten skulle upphöra. Det var upp till de enskilda församlingarna att bestämma om.

Det är svårt att avgöra om det formulerades några andra mål för den nya rörelsen utöver att församlingarna skulle vara forum för fortsatt andlig och social gemenskap mellan de tidigare Sprängsoldaterna. Vi har inte uppfattat några »offensiva« element i den nya rörelsen. Denna »passivitet« är märklig, eftersom rörelsen hade bestått av människor som under flera år satsat allt på att föra ut budskapet om att Herren är nära och få människor att omvända sig. Vår tolkning är att den nya rörelse bröderna skapade hade som mål att medlemmarna så småningom skulle finna ny församlingsgemenskap.

Innan bröderna skildes återstod att förmedla den tråkiga nyheten om Karl till församlingarna och att redogöra för och förklara de beslut som hade fattats och försöka ingjuta tillförsikt hos medlemmarna. Uppgiften var inte lätt och vi måste nog utgå ifrån att det sammantaget blev ett märkbart medlemstapp. Detta varierade säkert mellan de olika platserna vilket berodde på hur respektive föreståndare hanterade situationen. Det kan ha varit så att några församlingar lades ner direkt och man bildade »bönegrupper« för dem som ville hålla fast vid gemenskapen. Stockholm tycks ha hört dit. På andra platser försökte man fortsätta ungefär som tidigare, men utan en del av Sprängbataljonens förtecken. Norrköping är ett exempel på det.

En tid efter att Karl Dufberg avgått som Sprängbataljonens ledare flyttade familjen till Göteborg, men redan hösten 1902 blev det uppbrott, nu för flyttning till Visby, där Karl försörjde sig som kakelugnsmakare. Våren 1925 häktades Karl, misstänkt för otuktsbrott mot minderåriga flickor. Han dömdes till straffarbete men avled efter att ha avtjänat två år på Långholmens centralfängelse i Stockholm (se vidare s. 205).

9. Utvecklingen efter år 1901

I Norrköping hade församlingen efter krisen offentliga möten i stort sett varje vecka fram till hösten 1906 och därefter enskilda sammankomster under många år. I Linköping är det svårare att avgöra hur frekventa de offentliga mötena var, men i allmänhet hölls nog ett möte på söndagseftermiddagarna fram till våren 1903. Därefter finns det bara två annonser och de gäller två offentliga möten en söndag år 1904 och en söndag år 1907. I Eskilstuna/Nyfors hade man upphört med att annonsera möten redan i slutet av augusti 1901. I Nyköping flyttade Gustaf Berglund i november 1902 från det hus där församlingen hade haft sina möten och det tolkar vi som att den offentliga mötesverksamheten upphörde. Därefter samlades man i hemmen och det fortsatte man med i mer än 20 år (intervju, Debora Bergeå). I Jönköping tycks de offentliga mötena ha upphört efter årsskiftet 1901/02. Robert Fur skriver att verksamheten fortsatte

men mera i det fördolda. [...] Gud bekände sig [...] till verket och icke få kristna slöto sig till »bataljonen«. En var apotekare Efr. Sandblom, som efter ett besök i Wales, där han upplevde pingsten, vart en Herrens eldbärare.⁹⁶

I Göteborg var Carl Söderström föreståndare. Han flyttade till Linköping i slutet av mars 1902. Det kan vara en följd av att verksamheten upphörde i Göteborg. I Katrineholm tycks Albin Andersson, som kom från Linköping, ha varit bosatt i augusti 1902. Han kan ha varit ledare för en församling eller grupp där, men försörjde sig kanske genom ett

⁹⁶ »Enligt en uppgift av framlidne G. E. Söderholm [Filadelfia, Stockholm], hade apotekare Sandblom upplevt ett dop i den Helige Ande och talade i tungor. Han var [...] mycket oförstörd av sina gamla vänner, sedan han gjort denna erfarenhet« (Hubertsson s. 10). När Svenska Alliansmissionen bildades i maj 1900 blev Efraim Sandblom styrelsens ordförande (samtidigt som han tillhörde ledningen för Jönköpings missionsförening) och den tjänsten hade han vid sin bortgång år 1909. Inom Alliansmissionen fanns vid den här tiden inga församlingar. – Robert Fur var väl förtrogen med Alliansmissionen (och under en kort period engagerad som lärare vid dess bibelinstitut). När han skriver att Sandblom anslöt sig till Sprängbataljonen kan det därför vara riktigt; det fanns inget hinder för denne att även tillhöra en annan religiös förening eller församling.

profant arbete. Om församlingen i Stockholm efter krisen skriver Daniel Hallberg:

Trots att den offentliga verksamheten lades ned, fortsatte man dock att samlas till enskild uppbyggelse, och det var vid denna tid benämningen »Fridsvänner« kom till. Man brukade hyra något större rum i någon medlems lägenhet, och där höll man sina sammankomster, varvid de förutvarande ledarna talade. Dessa sammankomster utvecklades emellertid snart till att bli vittnesbördsmöten, varvid samtliga närvarande brukade avlägga ett vittnesbörd. Ledningen av dessa möten turades man om med, så att alla fick vara i elden. Att detta system befordrade medlemmarnas andliga tillväxt är klart. På ena väggen i dessa mötessalar hade man alltid den gamla fanan upphängd. Den hade trots allt enastående förmåga att inspirera. Själv har jag i min barndom deltagit i många sådana sammankomster. (EH 15/4 1954)⁹⁷

Vi har nämnt att det kan ha varit ca 320 medlemmar som tillhörde Sprängbataljonen i slutet av år 1901 när krisen drabbade rörelsen. Kanske var färre än hälften av dessa kvar ett halvår senare. Genom att medlemsantalet sjönk – och fortsatte att sjunka – minskade möjligheten att underhålla föreståndare och evangelister successivt och snart fanns det inte längre några som fick sin försörjning genom Sprängbataljonen.

Robert Fur skriver att »efter Dufberg hade också en ny ledare vid namn Fredriksson framträtt« (Svenska Posten 1977). August Fredriksson, som var bosatt i Norrköping, tog på sig uppgiften att försöka hålla samman rörelsen genom att bli resepredikant på deltid. Han avled år 1920, men hans hustru Anna fortsatte arbetet (intervju, Ruth Forss).⁹⁸ Två mer omfattande resor ska hon ha gjort så sent som åren 1937 och 1947.

Vi kan räkna med att medlemmarnas fromhetsliv, liksom församlingslivet, inte skilde sig radikalt från vad som gällde före årsskiftet 1901/02, särskilt på de platser där man hade offentliga möten, även om man kanske inte lade så stor vikt vid evangelisationsuppgiften. Trots att Jesus dröjde var fortfarande Jesu återkomst och den yttersta tiden centrala teman i förkunnelsen vilket mötesannonseringen i Linköping åren 1902–1903 visar.

⁹⁷ G.E. Söderholm skriver också om »Fridsvänner« (Söderholm 1927 s. 362). – Även i Björkvik användes fanan långt in på 1900-talet.

⁹⁸ Enligt Eva Andersson, dotter till Anna och August Fredriksson, gjordes dessa besök i bl.a. Göteborg.

Ny församlingsgemenskap

Källor med anknytning till Pingströrelsen hävdar att de flesta som sökte ny gemenskap blev pingstvännen och så kan det ha varit, men våra efterforskningar har varit alltför begränsade för att vi ska kunna yttra oss om detta.⁹⁹ Vi begränsar oss i detta avsnitt till medlemmar under perioden 1894–1901.

För de 174 personer som vi enligt ovan har räknat som medlemmar tror vi att det var 16 som betraktade sig som »Sprängare« livet ut, 27 som blev pingstvännen och 16 som blev baptister (och som senare inte blev pingstvännen). Fyra valde andra andliga hemvister och för 111 har vi inga uppgifter. Vi tror oss alltså veta vart 63 medlemmar av ca 470 sökte sig, dvs. ca 13 %. Detta är ett alltför litet underlag för att kunna dra några slutsatser; gruppen med 174 personer är inte heller representativ för hela populationen. Vi har dessutom inte sökt efter f.d. medlemmar i Sprängbataljonen i mer än ett fåtal pingst- och baptistförsamlingar. Uppgifterna ovan ska alltså inte användas för några beräkningar som gäller andra medlemmar än de 63 eller de 174 (beroende på vilka beräkningar det gäller).

Det finns några uttalanden om att medlemmar sökte sig till Pingströrelsen efter att den hade etablerats under 1910-talet. Dessa uppgifter omfattar sannolikt även personer som blev medlemmar i Sprängbataljonen efter år 1901. Daniel Hallberg skriver:

Flera [...] var med om bildandet av pingstförsamlingar på platser, där de bodde. Det förhöll sig nämligen så, att när pingstväckelsen bröt igenom i vårt land, såg dessa vännen i den s. k. »Nya rörelsen« en återupprepning av vad de tidigare varit med om, när Sprängbataljonen var som bäst, och när Anden föll, sade man: »Det här är ju, som det var förr inom Sprängbataljonen, här vill vi vara med!« (EH 15/4 1954)

Den börens ande som besjälade »Fridsvännerna« och satte sin prägel på deras sammankomster var en stor tillgång. Dessa vännen visste vad fasta och bön var. Vad deras insats i bönekampen betytt, inte minst för pingstväckelsens framgång i vårt land, det skall evighetsdagen visa. (*Jul med Julhälsning* 1973)

⁹⁹ I de matriklar och protokoll vi har studerat nämns »Sprängbataljonen« endast i ett fåtal fall vid medlemsintagning. Ett undantag är baptistförsamlingen i Nyköping, vilket torde bero på att församlingens pastor åren 1903–1915, Elias Hane, hade ett bra förhållande till Sprängbataljonsgruppen i staden.

Adrian Holmberg menar att »en del anslöt sig till Pingströrelsen och kom att tillhöra själva kärnan i denna« och så kan det ha varit. Lewi Pethrus skriver år 1943:

Varhelst dessa vänner funnos, när pingstväckelsen kom slöto de sig i allmänhet till de andedöptas skara. Det var som regel mycket saliga och frigjorda trossyskon. (EH 2/9 1943)

Enligt Holmberg ska «nästan hela sprängbataljonen [...] kommit till Filadelfiaförsamlingen [i Stockholm]: B. A. Bengtsson, Erik Jederblom, Robert Hallberg, N. Eklund och sent omsider Arvid Berglund» (Holmberg 1976 s. 92). Senare skriver Holmberg emellertid att »några rester räddade sig över till oss« (Holmberg 1980 s. 91), men om han nu menar Sprängbataljonen i Stockholm eller hela Sprängbataljonen går inte att avgöra. Vi kan nämna att Bengtsson, Jederblom och Berglund blev styrelseledamöter i Filadelfia.

Vi är tämligen säkra på att Carl Segerström, Amalia Hall och Anna Hård (ej omnämnd tidigare) var de enda inom Sprängbataljonen i Linköping som anslöt sig till pingstförsamlingen Sion i staden. Albin Andersson och hans far August Andersson (ej omnämnd tidigare) blev baptister liksom Mathilda Svensson blev medlem i en församling inom Örebromissionen.¹⁰⁰ Carl och Märta Segerström anslöt sig till baptistförsamlingen Betania. Märta var trogen denna församling livet ut. Carl var med och bildade Sionförsamlingen 1924 och var äldste och vice föreståndare vid sin död.

En genomgång av Sionförsamlingens i Norrköping matrikel visar att högst två av medlemmarna kan ha varit anslutna till Sprängbataljonen under åren 1894–1901.

¹⁰⁰ I Linköping fanns åtminstone fram till slutet av 1930-talet en bönegrupp med rötter i Sprängbataljonen. Den leddes av Mathilda Svensson och det tycks ha varit så att medlemmar i denna grupp väntade med att söka sig till någon församlingsgemenskap, eller avstod helt. Så kan det ha varit även på andra platser. – I Linköping bildades en pingstförsamling, Salem, redan år 1917. Flera medlemmar kom från Sprängbataljonen. En grupp lämnade församlingen år 1921 och bildade en bönering, som år 1924 ordnades till pingstförsamlingen Sion. I Salem, som kom i konflikt med Sion, fanns de tidigare sprängsoldaterna kvar. Konflikten gjorde det svårt för dessa att bli medlemmar i Sion. Som exempel kan nämnas Mathilda Svensson som valde att vänta med att ansluta sig till en församling tills Filadelfia (Örebromissionen) bildades år 1937. Carl Segerström deltog i ett församlingsmöte i Salem för att bli medlem, men avstod, då han förstod att kvinnorna hade ledningen. Han reagerade också mot att det förekom profetiska budskap under en diskussion. Hans agerande vittnar om ett avståndstagande från Sprängbataljonen.

I Eskilstuna vet vi att Anna och Viktor Åkerlind blev medlemmar i pingstförsamlingen Filadelfia.¹⁰¹ Viktor var styrelseledamot.

I Nyköping anslöt sig flera medlemmar till baptistförsamlingen och sannolikt anslöt sig några av dem till Brödrarförsamlingen (om denna se s. 220) och sedan till pingstförsamlingen Filadelfia. Kerstin Andersson tillhörde Filadelfia vid sin död. Gustaf Berglund engagerade sig inom Helgelseförbundet och var styrelseledamot under en tid.

En genomgång av de första matriklarna för pingstförsamlingarna i Huskvarna och Jönköping visar att Gustaf Karlstedt troligen var den ende av Sprängbataljonens medlemmar fram till 1901/02 som blev medlem (först i Huskvarna och sedan i Jönköping).

I Uppsala var »möbelhandlare [Johan Erik] Eriksson«, som tillsammans med sin hustru Lovisa hade tillhört Sprängbataljonen, med när pingstförsamlingen Filadelfia i Uppsala bildades den 21 september 1916 (Zettersten s. 63–64).

Vi ska också nämna om att i *Närkes-Bladet* rapporterade, troligen den 10 december 1907, en »ringa broder« vid namn J.E. Eriksson om pingstväckelsens »utbrott« i Uppsala:

Till Herrens ära och till stärkande i tron vill jag omtala, hur Herren rikligen välsignar oss här. Vi äro en liten hop, som under några år bedit och kämpat om Andens utgjutelse, och Herren, som hör bön, har svarat oss långt över vår förväntan. Många av oss ha genom Anden fått både tala, sjunga och profetera. Han har ock på ett underbart sätt botat våra kroppsliga sjukdomar.

Citatet har hämtats från G.E. Söderholms verk om den svenska pingströrelsen. I en not till citatet skriver han att »dessa vänner, som samlades till bönemöten, voro sådana som varit med i den s. k. Sprängbataljonen« (Söderholm s. 362–363).

En något märklig berättelse om Sprängbataljonen år 1921 i Tierp drygt 5 mil norr om Uppsala är följande:

Medan jag var kvar i baptistförsamlingen i Tierp hade några vänner, som inte var baptister, kommit till mötena. [...] En evangelist från [Sprängbataljonen] hade varit i Tierp någon tid innan jag kom dit och då hade dessa vänner blivit döpta. Men de tilläts inte bli medlemmar i Sprängbataljonen.

¹⁰¹ I Eskilstuna bildades redan 2/7 1916 (i samma lokal vid Kungsgatan 36 där Sprängbataljonen hade haft möten) en pingstförsamling, Salem, efter att som bönering ha haft offentliga möten sedan mitten av april. »Inbördes strider och svårigheter av flera slag, gjorde att den till sist måste upplösas« (Söderholm s. 443), vilket skedde i oktober 1925. År 1927 ordnades Eskilstuna Fria Församling (senare Filadelfia). Vi har inte studerat förhållandena i Eskilstuna, men har noterat likheterna med utvecklingen i Linköping.

Församlingen där ansåg sig redan fulltalig. Så snett kan det gå. Det är inte att undra över att hela rörelsen så småningom dog ut. De här vännerna, som inte hade något andligt hem, slöt upp bakom mig. Vi började med verksamhet på många platser i socknen. (Gustafsson s. 33-34)

Den som berättar är Harald Gustafsson, pastor under flera år i pingstförsamlingen Smyrna i Göteborg. Han var evangelist i baptistförsamlingen i Tierp första halvåret 1921.

Sommarmöten

Efter år 1901 talades inte längre om årsmöten utan de årliga samlingarna som liksom tidigare ägde rum på sommaren kallades sommarmöten. Dessa kom att betyda mycket för sammanhållningen mellan medlemmar på olika orter. Daniel Hallberg skriver om dem:

Varje sommar hade man som regel en större sammandragning, ett stormöte. Det hölls någon gång i Norrköping men annars vanligtvis ute på landet i Södermanland eller Uppland. [...] Vid dessa tillfällen brukade man bryta sin isolering och inbjuda utomstående att delta. Trots avsaknad av offentlig verksamhet hände att nya vänner genom personlig påverkan blivit vunna för Gud och kom med. Dessa brukade då döpas vid stormötena. Under mer än ett halvsekel har man fortsatt att samlas på detta sätt i det tysta, och än i dag [april 1953] existerar en liten kvarleva av den forna Sprängbataljonen. (EH 15/4 1954)

Ett eller flera av sommarmötena anordnades vid Skälsta gård utanför Uppsala (intervju, Johannes Fredriksson). Ett möte ska ha hållits under eftersommaren 1907 i Valla, ca 10 km öster om Katrineholm:

På inbjudan av broder N[ils] G[ustaf] Säfström hölls i lördags och söndags en högtidsfest vid Valla, och ett 40-tal trossyskon från Stockholm, Uppsala, Norrköping och Nyköping hade hörsammat inbjudningen. Böne- och tacksägelsemötena begynte på lördagen och fortsatte på söndagen från kl. 7 f. m. till kl. 3 e. m. med någon rast för måltid. Under dessa möten verkade Herrens Ande på ett förunderligt och kraftigt sätt med sång och tal i Anden. Davids 33 psalm och 113 psalmen sjöngos i Anden till mycket härliga melodier, och Jes. 43 kap. och Davids 23 psalm uttalades på tungomål. Sällt det folk, som förstår jubelklangen och icke tager anstöt, då Herrens röst ljuder i nordanland! (Söderholm s. 366)¹⁰²

¹⁰² Troligen har Söderholm hämtat citatet från *Närkes-Bladet* någon gång efter 9/8 1907. Söderholm skriver i en fotnot att »dessa möten voro, enligt vad författaren fått sig meddelat, troligen anordnade av [...] 'Sprängbataljonens' vänner«.

Två torp i Björkvik (s. 106) – Nora och Hjälsätter – kom att bli viktiga platser för Sprängbataljonen efter år 1901. Hjälsätter (även: Hjälm-säter) ligger ca 30 km nordost om Norrköping och några km längre från Nyköping. Nora (även: Noran och Noren) ligger ca 4 km väst-nordväst om Hjälsätter. Familjen Johan Skog flyttade år 1924 från Nora till Hjälsätter, eftersom Johan hade fått möjlighet att förvärva torpet tillsammans med ett markområde. I både Nora och Hjälsätter hölls under årens lopp åtskilliga s.k. sommarmöten.

Johannes Fredriksson (f. 1901) har ett minne från en midsommarafton när han som barn tillsammans med den övriga familjen och åtskilliga andra medlemmar i Sprängbataljonen åkte tåg till Linköping för att vara med på ett sommarmöte. På järnvägsstationen frågade stinsen varför så mycket folk steg av i Linköping en midsommarafton (intervju, Johannes Fredriksson). Vid ett möte år 1910 vid Nora, då omkring 100 personer samlades från »Norrköping, Jönköping, Uppsala, Stockholm, Göteborg med flera platser« fick man »uppleva ett par oförgätliga dagar, när Herren gjorde under som fordom. Bl a fick de som David röra sig i heliga rytmer inför Herrens ansikte.« (Svenska Posten 1977). Ett möte år 1922 i Nora »var man ett 40-tal deltagare« (intervju, Johannes Fredriksson). I Hjälsätter hölls sommarmöten, sannolikt varje år från år 1924. Eva-Brita Skog har fotografier från mötena åren 1927–29, 1931, 1933, 1934 och 1942. Ett gruppfoto från år 1927 visar ca 70 vuxna deltagare och ett annat från år 1934 visar 55 vuxna deltagare. Alla var inte medlemmar i Sprängbataljonen, flera var barn eller barnbarn till första generationens sprängsoldater och deltog trots att de kanske hade blivit medlemmar i andra församlingar.

Ruth Forss (f. 1905) – dotter till Anna och August Fredriksson – berättar att hon som ung blev döpt i sjön Virlången vid Nora vid ett sådant möte. Dopkandidaterna gick i samlad tropp ner till sjön. De var klädda i dopdräkter, men om dessa var blå minns hon inte.¹⁰³ Dopförrättare var en man vid namn Svensson (intervju, Ruth Forss).¹⁰⁴

¹⁰³ Dopet ägde rum tidigast år 1921. Hennes far August Fredriksson avled i november 1920 och Ruth menar att hade han levt skulle han ha döpt henne. Vi vet inte om sommarmötet år 1924 hölls vid Nora eller Hjälsätter, men sannolikt flyttade familjen till Hjälsätter på våren.

¹⁰⁴ »Svensson« är sannolikt Teodor (Svensson) Asplund. Eva-Brita Skog säger sig ha hört att han ibland döpte på sommarmötena.

Per-Olov Skoog, pastor i Pingströrelsen, minns från sin barndom:

Hjälmsätter var varje midsommar samlingsplats för Sprängbataljonen. Då var det stormöten i lövad loge och medlemmar kom från stora delar av vårt land. Bl.a. minns jag en del som kom från Göteborg, Uppsala, Tierp, Stockholm, Norrköping, Nyköping m.fl. platser. Man hade egen sångbok och fana. Det var livliga möten med sång, bönebrus, profetiska budskap, dans i anden osv. Vi barn var med, mest som åskådare, då vi tyckte det var roligt att titta på »tanterna o farbröderna« som var så engagerade i sin relation till Herren. Atmosfären var fylld av Guds Ande och skrämde oss inte på något sätt, det är i alla fall min minnesbild av det hela. Senare delen av 40-talet minskade antalet tillresande och då hölls mötena i »salen« (= finrummet) hos Kaleb [Skog]. (e-brev, Per-Olov Skoog)

Sven Skog skriver att »de höll på i timmar med sång, bibelläsning, predikan, bön, från morgon till kväll, flera dagar i sträck« och Eva-Brita Skog att »mötena avlöste varandra med uppehåll för mat- och kaffeservering. Logi ordnades på logen.«¹⁰⁵

Det sista sommarmötet hölls 1960 vid Hjälmsätter (intervju, Eva Andersson).

Exempel på profetior efter år 1901

Vi har haft tillgång till ett antal profetior från perioden efter år 1901, tre finns nedtecknade i Johan Skogs anteckningsbok och sammanlagt sju profetior från 1946 och 1957 från Björkvik har vi fått ta del av genom Sven Skog. Det var vanligt att profetiorna skrevs ner, vilket förutsätter att den som profeterade talade relativt långsamt, att någon stenograferade eller att flera skrev och efteråt jämförde texterna och kanske enades om en gemensam version. Hildegard Nilsson från Stockholm stenograferade vid åtskilliga sommarmöten i Hjälmsätter.

¹⁰⁵ Bolstervar fylldes med halm och lades ut på de golvytor som hade gjorts i ordning för kvinnorna respektive männen. Trots de välfyllda programmen blev det tillfälle för ungdomar att träffas och lära känna varandra. Deltagarna var öppna för syner och en morgon kunde en kvinna berätta att en ängel hade gått runt bland bäddarna där kvinnorna låg och välsignat dem. Men Eva Säfström visste bättre. Hon och Kaleb Skog hade tagit en promenad sent på kvällen och kommit tillbaka när alla, som hon trodde, hade somnat. Hon hade tagit på sig sitt vita nattlinne och hade letat efter sin tomma bädd genom att känna lite lätt på varje bädd tills hon fann en som ingen låg i och som alltså var hennes (intervju, Eva-Brita Skog).

Från Johan Skogs anteckningsbok

Åtminstone två av de tre profetiorna i Johan Skogs anteckningsbok förefaller vara nedtecknade under det att profetiorna uttalades.¹⁰⁶ De två första profetiorna är från år 1913 eller tidigare och den tredje från nyåret 1919. Alla tre har en notering om genom vem profetian har tagits emot och vår uppfattning är att det är Anna Fredriksson (f. Berglund) som avses.¹⁰⁷ Vi har valt att återge den längsta av profetiorna. Den är från nyåret 1919 och texten är inskriven utan några ändringar.¹⁰⁸

Icke alla hava samma rättigheter, som I mitt utvalda folk, då i haven kämpat, haven i vunnit denna ynnest och nåd. Blott genom eder tro och lydnad har detta fallit eder till del. Nu har jag nedbrutit, nedslagit och underlagt eder de fiender som lågo hindrande i vägen för mitt livs framträdande. Det var ej någon väg lagd förut det fans ingen väg för mig, att till eder utlemna av mitt liv, ändock det var i mig inneslutit, vägen var ej förut öppnat för mitt härlighetsliv. Men nu har jag låtit mitt härlighets liv givas eder utan förbehåll och förebråelse säger Herren, ty jag har fått ut de fodringar och den rätt som jag krävde den är redan utbekommen inför mig, och nu återstår för mig att ifylla – då du har beredts [?] dertil bliver rummet fyllt av min (barmhertighet kärlek och min)¹⁰⁹ från min sida säger herren, men jag underlägger uti eder genom denna givna gåvan, det icke bestående uti

¹⁰⁶ Skälen för detta påstående är att skrivstilen indikerar brådska; den är relativt svårsläst och innehåller språkliga felaktigheter och har brister i interpunktionen som torde ha rättats till om tiden hade medgivit det. Det finns två avstavningar, båda utan bindestreck, som vi emellertid sätter ut här: Den ena är »härligh-ets« och den andra »härsk-ande«.

¹⁰⁷ De två första profetiorna har skrivits in på anteckningsbokens sista uppslag, och den första börjar på högersidan. Det näst sista uppslaget innehåller en profetisk sång som är upptecknad 1913. All text på dessa två uppslag är skrivna med blyerts, vilket endast gäller för dessa uppslag. Utifrån dessa fakta menar vi att profetiorna är från 1913 eller tidigare. I profetian från 1919 står överst på sidan »A.F«, vilket vi tolkar som Anna Fredriksson. Motsvarande noteringar för de två tidigare profetiorna är synnerligen svårslästa. Den ena kan tolkas som »av Fr« och den andra »gen fr«. Vi anser att även här ska man läsa Anna Fredriksson som var den »förmämsta« profetissan inom rörelsen vid den här tiden. – Beträffande läs-förståelsen: se kommentaren till profetiorna i Hjälmstätter år 1946 (s. 174).

¹⁰⁸ Johan Skog skriver i allmänhet »och« som »ock« men det är inte alltid lätt att avgöra om det är det ena eller det andra han menar, varför vi har valt att skriva »och«.

¹⁰⁹ Det förefaller som att Johan Skog, när han skrev in denna profetia, avbröt skrivningen efter »barmhertighet kärlek och min« och satte en parentes före »barmhärtighet« och sedan efter »min« för att sedan fortsätta skriva. Förmodligen blev han förbryllad men lyckades inte förtydliga texten med parenteserna, som knappast kan ha ingått i profetian.

eder, att detta tillintetgöres, och bliver tillfullo dödat, att det ej finnes till, uti edra liv, så verkar det liv som kommer fram till eder, och då i haven smakat att jag är god så viljen i ej tillåta mig att återvända med det jag har att giva.

Och på detta nya år som i haven begynt naturligt räknat säger Herren, och även andligt räknat, ty det ligger en tvåfalldig betydelse i det år som är ingånget, ty jag har beslutat från eviga tider, att verka något enastående och sällsamt, under det år som ingått.

Waren tacksamma, och varen glada, ty jag vill ej förskjuta eller tillbakahålla något, utan i stället vill jag sträcka ut min hand och draga eder nära mig och då i kommer nära mig blir det höghet i stället för ringhet, rikedom i stället för fattigdom, frimodighet i stället för försagdhet, och det bliver brinnande nit i stället för slöhet, ty jag förvandlar säger herren, och verkar så att det förhärligar mig, mitt sinnelag blir edert i haven läst om mig om mitt livs innebörd och sådana vill jag att i skolen bliva; Tänken ej på det som i haven genomvandrat, glömmen det, tänken endast på det goda och ädla, som jag har att giva, som blir glädjande för eder att leva uti; Forsken uti detta att min fullhet som är eder lovad må bliva eder del. tänken på det och låten eder nöjja åt min nåd med den djupaste vördnad och tacksamhet inom edra bröst. Jag skall vara trofast mot eder, och hålla mitt ord och giva ut löfthena, och de skola bliva eder givna. jag är ej någon sviksam källa, jag har alldrig varit så, och alldrig bliver jag det, och icke för eder mitt folk skall jag bliva till vanära och skam, utan till ära och förhärligande mitt ibland människobarn, som ej tro min röst, och hålla mitt ord säger Herren.

Profetior från sommarmötet i Hjälmsetter år 1946

Isak Skog och hans hustru kunde inte närvara vid sommarmötet 22–24 juni 1946 i Hjälmsetter, där Isaks bror Kaleb bodde med sin hustru Eva. Eva beslöt därför att skriva ner några av de profetior som frambars under de tre dagarna och skicka dem till sin sväger och svägerska. Den fjärde profetian har anteckningen »tungotal«, d.v.s. tungotal med uttydning.

Eva Skog har skrivit ut profetiorna på skrivmaskin, förmodligen efter att Hildegard Nilsson hade stenograferat dem. Resultatet blev en inte helt lättläst eller lättförståelig text. Förändringar kan självfallet ha uppstått, men vår uppfattning är att de texter som vi nu ska återge är en noggrann återgivning av det som profeterades. Sannolikt markerar såväl kommatecken som punkter pauser – kanske ganska långa – i talet, och profetiorna bör läsas så. Utskrifter av tal som inte är förberedda och som har stenograferats är i allmänhet avsevärt svårare att förstå än om man lyssnar till talen då intonation, pausering och kroppsspråk hjälper till.

Sven Skog skriver om profetiorna:

Det är viktigt att [...] förstå i vilket sammanhang profetiorna framfördes. Det var kvinnor och män som normalt levde under mycket knappa förhållanden där trosgemenskapen var oerhört viktig för dem, att finna tröst, stöd, att få vara någon. Innehållet i profetiorna är ju mycket allmänt hållna, jag ser dem mer som ett tröstens ord till de närvarande. Profetiorna var ju också bara en liten del av deras sammankomster. (e-brev, Sven Skog)

Vi återger två av profetiorna. Endast några få ändringar har gjorts: pronomenet »i« skrivs »I«, några punkter och kommatecken har lagts till, och uppenbara stavfel har rättats.¹¹⁰

22/6 1946 kl 10

Mitt älskade folk säger Herren, Jag är nu här på min bestämmelse och eder bön, och åkallan, nu har jag den första stunden begynt att tala genom mitt ord allvarliga sanningar, men mycket värdefulla, vad jag vill tillintetgöra och borttaga skall jag inte undandraga mig att göra, det ligger behov hos mig eder Mästare och Herre. Behoven ligga inom edra bröst, de äro födda, de skola födas fram ännu djupare, då I ransaken skrifterna och förstå mer och mer av dess rika innehåll, vad jag begär och fordrar, men jag Herren den allsmäktige som ser på eder så mildt och glatt med kärlek i mitt hjärta, hjälpen ligger nära icke fjärran Jag är här. Du säger låt mig känna att du är här, KÄNNA, du skall få känna och bli glad när du känner, ty du har begärt verklighet mitt folk du har icke kommit med lystnad för att njuta, men Jag har allt med mig, även detta, lycklig ja salig skall du varda i din gärning, Mig är ingen lik, och därför får du nu begynna att vara glad se du får vara glad ty mitt verk skall föda fram till fullkomlighet, därför har jag kallat eder hit och är glad just nu. Allt är väl berett och vad jag skall verkställa det skall ske, och det hela skall framställas färdigt efter mitt beslut under dessa dagar säger Herren.

2/6 1946 kl 1 em. tungotal

Se säger Herren, du står mitt folk innesluten i ett evigt förbund, där Jag själv som är mäktig och stark, fört dig igenom de många brusande vatten, där du har vändats mer än en gång och känt dig ensam i kampen, men du är icke ensam och du går inte under, ty i förbundet med mig ligger din styrka och din kraft. Jag som tränger dina fiender undan och lägger dem vid din fot, det har skett och det sker, då känner du glädjen att vara min du är villig att lida dig igenom och du fattar att min väg är den bästa jag som har fyllt dig med ny kraft, giver dig nytt och nytt, du blir starkare modigare och erfar huru kraften verkar, huru dessa västa pilar går fram med seger,

¹¹⁰ Vad som ska uppfattas som »uppenbart« är inte självklart. Vi har t.ex. inte ändrat »ransaken« till »rannsaken« eftersom någon i processen kan ha använt en gammal stavningsform.

att vinsten blir stor för mig, nu är du mitt folk i min hand lagd, jag släpper dig icke och du skall varda vad jag har tänkt, ty mina tankar äro förblivande fasta då det gäller att rädda och frälsa i dessa sista dagar dem för vilka jag har utgivet mitt liv till lösen. Salig är du som trodde ty det som skrivet står skall nå sin uppfyllelse till slut säger Herren Herren. (e-brev, Per-Olov Skoog)

Två profetior från november 1957

Även följande två profetior har skrivits ner av Eva Skog och skickats till Isak Skog och hans hustru. Kanske var den första riktad till någon av makarna.

Hjälmsäter den 16 nov 1957

Ett stort verk i en stor mästars hand, ty vem är Gud, och vem är frälsaren Jesus Kristus, den högste, den störste, den klokaste, den visaste, allsmäktige, i sin uppenbarelse, i sin höghet fins ingen vad namn den än bär, är den liten, ringa, oansenlig, ovislig, oförnuftig, Ja säger Herren mitt folk, ställ dem alla bredvid mig och du skall säkert säga, Ja Herre, du har rätt. På mig har du lärt dig att tro, jag utplånade din syndaskuld, du blev upptagen till ett högt stånd, att du tillhör det konungsliga släktet där ovan, och du fick ett högt uppdrag, ett pund att förvalta, hur många gånger har du räknat, och räknat efter och tänkt över, hur mycket det fattas innan allt är färdigt, ditt pund är färdigt, du är långt framme, icke långt kvar. Med dessa mina ord vill jag glädja dig just nu, trött, sliten, har du gått, du har trampat, du har vänt dig om, du har sett framåt, Jag vill göra dessa stunder för dig mitt folk till glädje stunder, du behöver icke blygas, icke vara försagd, utan glad får du komma. Jag kommer glad med den stora tanken att vi snart träffas på hemfärden, säger Herren.

Hjälmsäter den 17 nov 1957.

Se just nu beskådar jag dig mitt folk! Grundvalen är fast, du är icke bredvid, utan på höjden och därför kan du gå emot och till den ena höjden efter den andra, och du har stigit upp, och stigit upp, och stiger upp beväpnad, när du går och går in i det höga, till dess att du går in i det högsta, dit blev du ämnad att gå. Jag mätte ut din väg, Segrens väg, Sanningens trons och lydnadens, den blev din väg, där du skulle gå, var därför glad och fröjda dig mitt folk ty framför dig ligger en lång belöningsstid tid, efter allt ditt gående, all din strävan, all din flit, och all din nit om mitt namns förhållande, ty du önskar min berömmelse inför min Fader, och däri har du själv inlagt så mycket av dig själv att du har delaktighet i denna min berömmelse, ty förhållandet bliver gemensamt med mig och min hustru Säger Herren, och mången med mig skall prisa mitt namn, de som kunde räddas genom den väg som blev lagd dem till välsignelse och evig glädje, Säger Herren. (e-brev, Per-Olov Skoog)

10. Sångere och körer

Vid planeringen våren 1894 av Sprängbataljonens verksamhet kom frågan upp om vilken sångbok som skulle användas. Den första tanken var att använda *Frälsnings-Arméns Strids-Sånger*, »men Herren sade: 'Jag skall gifva eder sånger'« och det kom att ske »genom profetisk ande« (s. 192). Dessa sånger kallar vi här »profetiska« och övriga »författade«.

Redan i början av september 1894 fanns Sprängbataljonens första församlingssångbok till försäljning. Efter hand tillkom nya sånger och sammanlagt har vi funnit 311 olika publicerade sånger, varav endast 13 har namngivna författare. De övriga är profetiska. Vi kommer att återge ett flertal sångtexter för att ge en bild av deras innehåll och uppbyggnad.

När Daniel Hallberg, som långt senare kom att översätta många utländska sånger för Förlaget Filadelfias räkning, år 1973 ville ge ett exempel på en profetisk sång där sångtextens ord hade lagts »i vår Frälsares mun« (*Jul med Julhälsning* 1973) valde han följande:

- (1) Ack, hör mitt ord, mitt kära barn, / jag ropar dig vid [~~mitt~~] namn!
Ack, skynda fly ur frestarns garn, / kom, vila i min famn!
- (2) Ack, varför ännu smaka på/ af världens usla fröjd?
då du hos mig kan bättre få, / stor sällhet – vilken fröjd!
- (3) Den fröjden ingen mäta kan, / ack, skynda den uppnå!
Om du den skönsta pärlan fann, / varför ej fröjdas då?¹¹¹

Elfrida Skog vittnar om att hon brukade »genom den profetiska Anden nedskrifva sånger« och Lydia Söderström att hon »i Anden [...] fått sjunga [...] profetiska sånger« (*Andeutgjutelsen*). Karl Dufberg skriver år 1898 att det är »underbart att se och höra huru olärda personer, då Guds Helige Ande faller öfver dem, – kunna sjunga och profetera« (s. 192) med syftning på hur de profetiska sångerna har kommit till, vilket skulle kunna innebära att det (åtminstone år 1898) var vanligt

¹¹¹ Daniel Hallberg har utelämnat refrängen, som i original lyder: »Hvila så skön! :! Hvila du får hos Herden så god! :!«. Sången trycktes första gången år 1896 och har beteckningen barnsång. Hallberg har tillfogat »mitt« i första versen som inte finns i originalet.

att sångerna »föddes« under sång i anden.¹¹² Sångerna kan ha uppstått spontant och detta har då tolkats som att texten var given eller åtminstone inspirerad av Anden. Men det var nog inte ovanligt att en profetisk sång mognade fram under en längre tid hos en profet, och att sången fick sin slutgiltiga form under ett tillstånd av hänryckning. Någon skrev ner sången och sedan tycks man ha varit obenägen att ändra i texten. Det ligger nära till hands att tro att det var så med tanke på att relativt enkla ändringar kunde ha gjorts för att eliminera uppenbara fel eller brister. Samtidigt har vi konstaterat att man ibland gjorde ändringar i sångtexterna när en ny utgåva av sångboken skulle tryckas. Ändringarna kan ha motiverats med att man (efter hand) ansåg att det förelåg hör- eller skrivfel, eller kanske tryckfel.

När man läser en sångtext bör man beakta att denna är (relativt) oarbetad. Man bör också tänka sig att den sjungs unisont på en lämplig melodi. Då är texten lättare att acceptera än om den läses som en vers.

Sångerna kom att bli omtyckta av rörelsens medlemmar, vilket i första hand torde bero på att de förknippades med andliga upplevelser och gemenskap. De var en del av den andliga atmosfär och kultur som medlemmarna slog vakt om och som kanske bidrog till att många hade svårt att finna gemenskap med andra kristna när Sprängbataljonen så småningom tynade bort.

Vi har haft tillgång till följande sju sångböcker och sånghäften.¹¹³

- *Sånger för Herrens Här* 1894 med 37 sånger och 30 körer (»1894«).

¹¹² Lewi Pethrus skriver 1919 om sång i Anden: »I de församlingar, där [pingstväckelsen] har fått rum, händer det rätt ofta, att vi få höra sång 'med anden'. [...] Det är i allmänhet något underbart att höra sådan sång. Den sjungande gripes av den Helige Ande och ingives ord och melodi. Ofta sjunges sången två gånger; först på främmande tungomål och sedan i översättning. Rösten blir understundom oigenkänlig. Tonens volym sväller ut i sällsynt grad, och den sjungande likasom bäres ästad i ett halvmedvetet, hänryckt tillstånd, tillbedjande och lovsjungande Fadern, Sonen och den Helige Ande« (*Julens Härold* 1919 s. 21). – Berndt Jernestrand har berättat om en bönedag i Åsensbruk vintern 1940 då en ung flicka sjöng en sång i Anden. Han upplevde melodin som synnerligen vacker och sången – text, melodi och framförande – gjorde ett starkt intryck på honom. Själv fick han under bönemötet inspiration genom Anden att skriva text och musik till en sång som han sedan framförde på kvällsmötet (intervju, Berndt Jernestrand).

¹¹³ Vi skiljer här mellan sångböcker – dvs. de som publicerades åren 1894, 1895 och 1898 – och sånghäften. Av praktiska skäl använder vi ibland de ovan utsatta beteckningarna »1894« etc.

- *Sånger för Herrens Här* 1895 – andra och utvidgade upplagan – med 89 sånger och 42 körer (»1895«).
- *Profetiska Sånger och Körer* 1896 ett sånghäfte med 12 sånger och 10 körer (»1896a«).
- *Profetiska Sånger och Körer* 1896 ett sånghäfte med 33 sånger och 4 körer (»1896b«).
- *Profetiska sånger* 1898 – tredje och utvidgade upplagan av *Sånger för Herrens Här* – med 216 sånger och 76 körer (»1898«).
- *Andliga sånger till väckelse och uppbyggelse* 1908 ett sånghäfte med 59 sånger och 16 körer (»1908«).
- Ett sånghäfte med 30 sånger; titelbladet saknas men häftet är tryckt år 1920 eller senare. (»1920+«).

Dessutom har vi fått ta del av en anteckningsbok som har tillhört Johan Skog. Där finns 56 sånger och 2 körer, vilka sannolikt har skrivits in från omkring sekelskiftet fram till omkring år 1920. Dessa sånger ingår inte i antalsuppgifter som lämnas i detta kapitel.

Sångerna i de olika sångböckerna och häftena var nog i första hand tänkta att sjungas unisont. Vi kan utgå ifrån att ingen sång hade publicerats tidigare och inte heller sjungits i något annat sammanhang än inom Sprängbataljonen.¹¹⁴ Flertalet av de fyra första titlarnas sånger och körer ingår i 1898 års församlingssångbok. Alla sånger och körer i böckerna från 1900-talet är nya. En sång i 1908 års sånghäfte (»1908«) finns med i häftet med 30 sånger (»1920+«).¹¹⁵

Vem eller vilka som var redaktörer för de första fem böckerna eller häftena vet vi inte men vi förutsätter att Karl Dufberg var utgivare. Bakom 1908 års sånghäfte stod August Fredriksson och Gustaf Hallberg. Det trycktes i Nyköping. Vem som gav ut det sista sånghäftet vet vi inte.

¹¹⁴ Vi kan jämföra sångbokssituationen med vad som gällde för Frälsningsarmén under de första åren i Sverige. – År 1882 gav Frälsningsarmén ut *Frälsnings-Armén's sångbok – första häftet* med 44 sånger och 12 körer. År 1883 kom ett tillägg till sånghäftet med 53 sånger. Alla sångerna i de båda häftena var översättningar från engelskan. *Frälsningssoldatens sångbok* – efter några månader namnändrad till *Strids-Sånger* – gavs ut 1884. Boken innehöll 164 sånger och 14 körer, alla utom ett tiotal är översättningar. År 1886 kom *Frälsnings-Arméns Strids-Sånger*, med 311 sånger varav ett tjugotal författade på svenska.

¹¹⁵ Sångens första versrad lyder: »Herre i striden beder din skara« och har nr 59 i 1908 års sångbok och nr 28 i »1920+«.

Det som talar för att häftet med de 30 sångerna var en sångbok inom Sprängbataljonen är att hänvisningar som avser melodier görs till två sånger i 1898 års sångbok samt att en sång också finns med i »1908«. En melodihänvisning i »1920+« (nr 15) görs till »En stilla stund med Gud i bön« i »sångbok n:r 173«. Sång 173 i 1898 års sångbok är inte den aktuella, och vi har inte funnit sången i någon av de sångböcker som vi har haft tillgång till från olika förlag, men sången kan sjungas på samma melodi som sång nr 173 i »1898«, dvs. »Se, Jesus är ett tröstrikt namn«.

Sångboken från år 1898 består av 86 sånger från »1895«, 11 sånger från »1896a«, alla 33 sångerna från »1896b« samt 86 nya sånger. Två sånger i 1894 års sångbok kom inte med i 1895 års sångbok. Sammanlagt togs således endast 6 sånger bort från tidigare sångböcker.¹¹⁶ Vi kan förutsätta att profetiska sånger tillkom ständigt och att de spreds genom avskrifter, och att en del valdes ut när en ny utgåva utarbetades. Sammanlagt innehåller sångböckerna, som vi redan har nämnt, 311 olika sånger.

Daniel Hallberg skriver 1954:

Redan från början utgav man en egen sångsamling, »Profetiska sånger«. Som så mycket annat inom Sprängbataljonen hade den kommit till nästan helt och hållet på profetisk väg. Den innehöll 216 nummer förutom 76 körer. Senare utökades sångsamlingen med ett par mindre häften. (EH 15/4 1954)

Hallbergs formulering tyder på att man fortsatte att använda 1898 års sångbok efter krisen 1901/02. Sannolikt avstod man helt enkelt från att sjunga vissa av sångerna.

Karl Dufberg skriver i förordet i 1898 års sångbok att »sångerna äro tillkomna genom profetisk ande med undantag af några få, som äro författade«. De senare är skrivna av Karl Dufberg (8), Julia Dufberg (3), Carl Söderström (1) och Oskar Baer (1).

Vi vet inte om Sprängbataljonen vid sina samlingar använde sånger vid sidan av de egna, till exempel kända psalmer vid de kyrkliga högtiderna eller sånger ur den frikyrkliga repertoaren. Givetvis kan man ha använt sig av Psalmboken vid exempelvis påsk och jul.

¹¹⁶ Dessa sex sånger är följande: nr 32 och nr 36 i »1894«, nr 11, nr 41 och nr 51 i »1895« samt nr 12 i »1896a«.

Sångernas melodier

I den artikel som *Svenska Morgonbladet* publicerade om Sprängbataljonen den 15 september 1894 står det om *Sånger för Herrens här*:

Vid mötena säljes å 25 öre en samling sånger, hvilken enligt offentligt tillkännagifvande »ej är författad på jorden utan kommen direkt från himmelen genom härens heliga profetissor«. Jag satt just och undrade, huru det var med melodierna, om äfven de kommit »direkt från himmelen«, då den välvillige annonsören upplyste, att så var förhållandet. Deremot protesterades då af några sprängsoldater, hvarvid uppgiften ändrades derhän, att det var »melodiernas inlärande«, som skett genom inspirationen. Men äfven på denna uppgift kan säkerligen prutas.

Citatet är inte lätt att tolka, men det förefaller som att de melodier som användes i 1894 års sångbok var mer eller mindre kända av medlemmarna, oavsett om de är försedda med melodihänvisningar eller inte. Senare kan det ha varit annorlunda; melodier kan ha kommit till under sång i Anden, eller att sångerna sjöngs till kända melodier eller att sångtexterna hade en meter (versmått) som det i efterhand var lätt att hitta en lämplig känd melodi till.¹¹⁷ Det är i allmänhet inte svårt att finna melodier till då aktuella andliga sånger som kan kombineras med sångbokens sångtexter vad gäller metern. Det kan inte uteslutas att sånger också sjöngs till profana sångtexters melodier och att det då inte var så lämpligt att sätta ut någon melodihänvisning.

196 av de 311 unika sångerna har (direkt eller indirekt) en notering om vilken melodi som skulle användas genom att hänvisa till en (för medlemmarna) känd sång. 22 av dessa är hänvisningar till Sprängbataljonens egna sånger, och 122 är till sånger som vi anser oss ha kunnat spåra.¹¹⁸ Flera av de övriga 52 sångerna med melodihänvisningar är

¹¹⁷ Pingströrelsens församlingssångbok *Segertoner*, som gavs ut första gången år 1914, innehåller en sång som var sjungen i Anden – sång nr 27. Den melodi som användes till den var komponerad (troligen före 1883 till sångtexten »Stilla dig, mitt sorgsna hjärta») av Anders Gustaf Lindqvist. Vi kan förutsätta att den text som finns i *Segertoner* kom till efter att den »moderna« pingstväckelsen kommit till Sverige 1907. Däremot vet vi inte om den sjöngs på den ovan nämnda melodin när den sjöngs första gången.

¹¹⁸ Det är inte alltid lätt att avgöra vilken sång som avses. Ibland görs hänvisning till den första versens första rad eller till en annan vers än den första i sången, ibland till refrängens text och ibland till sångens titel. I flera fall har man inte kontrollerat textens exakta lydelse utan skrivit den som man plägade sjunga, vilket inte alltid var det »rätta«.

sannolikt till sånger som användes i Frälsningsarmén.¹¹⁹ 115 sånger har ingen melodihänvisning.

Det finns flera texter i Sprängbataljonens sångböcker där man kan se att de har påverkats av melodiernas textförlagor. Vi kommer att ge några exempel i det följande. (Det vid den här tiden inte ovanligt att man näst intill plagierade andras sångtexter.)

Exempel på sånger ur samfundens församlingssångböcker vars melodier har använts i 1894 års sångbok är följande:

- »Det är ett fast ord och i all måtto« (Joël Blomqvist) – 3 sånger.
- »Där en falnad ros skall blomma« (T.T. Truvé) – 4 sånger.
- »En liten stund med Jesus« (Lina Sandell) – 1 sång.
- »Hvar jag går i skogar, berg och dalar« (C.O. Rosenius) – 2 sånger.
- »Här en källa rinner« (W. Cowper) – 1 sång.
- »Ingen hinner fram till den eviga ron« (Lars Linderot) – 1 sång.
- »Luta dig till Jesu hjärta« (E.M. Bergquist) – 2 sånger.
- »O hur stort att tro på Jesus uti unga år« (A.L. Skoog) – 1 sång.
- »Sjungen syskon under vägen« (Elsa Borg) – 1 sång.
- »Tryggare kan ingen vara« (Lina Sandell) – 1 sång.
- »Vid midnattsklockans dofva klang« (Carl Boberg) – 2 sånger.
- »Vår Gud är oss en väldig borg« (Martin Luther) – 1 sång.
- »Vår store Gud gör stora under« (Nils Frykman) – 1 sång.

Vi bortser här och i det följande från om melodin vid en hänvisning i sin tur har hämtats från någon tidigare sång.

Flera av melodierna till Emil Gustafssons sånger kom till användning varav vi nämner följande:

- »Afskild för min Herres räkning.« Sångtexten publicerades första gången år 1892 i Emil Gustafssons egen sångbok *Hjärtetoner* och med melodi år 1895 i musikupplagan. I Sprängbataljonens sångbok används melodin till en sång som börjar: »Uti allt, i lugn, i stormar ...«. Intressant är att jämföra refrängerna:
 - Sprängbataljonen: »Dyre Herre, Jesus Kristus, Håll mig varm, ja, varm i dig! Att jag, hvarthän du mig sänder, Sprider vällukt omkring mig.«

¹¹⁹ Vi har inte kunnat göra en komplett genomgång av de sångböcker som användes i Frälsningsarmén under 1890-talet. Dessutom innehåller *Stridsropet* många sånger, varav en del kanske blev populära i kåreerna.

- Emil Gustafson: »Dyre Mästare, bevara Mig så varm, så varm i dig, Att jag öfver allt må sprida Kristi vällukt omkring mig!«
- »Hur underlig är du i allt vad du gör.« Sångtexten trycktes 1886. Melodin är svensk med okänd kompositör. Text och musik tillsammans trycktes första gången år 1895. Melodin används till två sånger, och vi jämför här första versen i den ena av dem med Emil Gustafssons:
 - Sprängbataljonen: »Min Jesus, så underlig är du i allt, Ej fullt jag förstår dig, min Gud. Men ett jag dock vet, jag är vorden din brud Och iklädd rättfärdighets skrud.«
 - Emil Gustafson: »Hur underlig är du i allt hvad du gör, Hvem kan dina vägar förstå? Men ett är dock säkert, den väg, du mig för, För mig är den bästa ändå.«
- »Vid levande källan jag vilar så nöjd«. Sången skrevs år 1892 och den melodi som den sjöngs till (och sjungs till än idag) är en svensk melodi vars kompositör man inte vet namnet på. Det finns vissa likheter mellan sångerna till exempel i refrängerna:
 - Sprängbataljonen: »Jag leder den själen till ängen så grön, som längtar att mättad få bli; Jag leder den ned till den källan så klar och gifver den dricka däraf.«
 - Emil Gustafsson: »Jag lefver hvid källan för hvarje minut, Af nåd är jag lycklig och säll. Planterad vid vatten, som ej sinar ut, Jag grönskar i lefvnadens kväll.«

Det finns således en påverkan från Emil Gustafssons texter. Eftersom man har hänvisat till dessa två sånger torde de ju ha varit kända inom Sprängbataljonen, varför den eller de som redigerade sångboken måste ha insett likheterna.

Om teman och hur vi återger sångerna

Vi har studerat samtliga sånger för att se hur karakteristiska kännetecken i Sprängbataljonens budskap reflekteras i sångernas teman. Varje sång har då tillordnats ett huvudtema och i förekommande fall även sidoteman, vilka åtminstone ska omfatta fyra versrader. Kännetecken menar vi är förkunnelsen om Jesu tillkommelse och ändens tid (»Eskatologi«), andedopet (»Anden«) och helbrägdagörelse genom tro (»Helande«). Till dessa har vi lagt rörelsen som en Guds här och den strid den har att utkämpa (»Striden«). För några sånger är det svårt att

avgöra vad som är huvudtema; rubriken, första versen, eller refrängen («kören») om sådan finns, har då fått avgöra. Förekomsten av huvud- och sidoteman i sångböckerna från 1894, 1895, 1898 och 1908 redovisar vi i »tematabeller«. För körerna, som behandlas i ett eget avsnitt, har vi inte gjort någon temaanalys.

Sångtexterna skrivs med stavning, skiljetecken och radbrytningar som i originalen. Radbrytningarna är emellertid ofta endast markerade med tecknet »/«. Hänvisar vi till en rad avser vi radnumreringen i originalet. En upprepning markeras med tecknet »:|«. Det är inte alltid självklart vad som ska upprepas, och vi har avstått från att ange vår uppfattning. Avvikelser i senare utgåvor av sångtexterna anges direkt efter aktuell sång. Ändringar som rör stor eller liten bokstav, skiljetecken eller stavning påpekar vi emellertid i allmänhet inte. Vi kommenterar i allmänhet inte sångerna, men vill här påpeka att den första sången i de tre sångböckerna torde ha valts med omsorg.

I det följande redovisar vi ovan nämnda tematabeller och ger exempel på sånger ur de olika sångböckerna.

Sånger för Herrens Här (»1894«)

Tematabell för 1894 års sångbok (37 sånger)

	Huvudtema	Sidotema
Eskatologi	8 (22 %)	15
Anden	0	1
Helande	0	0
Striden	9 (24 %)	5
	17 (46 %)	21

Nästan varannan sång (46 %) har således något av våra fyra teman som huvudtema. Att »eskatologi« förekommer så ofta som sidotema har att göra med att åtskilliga sånger, vad de än handlar om innehåller några strofer om himlen.

Exempel på sånger

Nr 1. Stå fast uti striden!

(1) Stå fast uti striden, var trogen! / Igenom allt ondt är jag när.
Och alltid du står redobogen, / Ty vägen till hemmet det bär.

Kör:

I stridens hetaste dimma / Jag, Jesus dig leda förmår,
Då ljusen från fadrens hus glimma / Och fadren dig alltid förstår.

(2) Framåt genom kamp, genom mörker, / Framåt öfver berg, öfver dal,
Framåt, tills du ljuset därhemma / Ser glimma i himmelens sal.

(3) Igenom båd' ära och smälek, / Igenom allt rykte det går,
Ty Jesus, vår höfding, är när oss, / Då intet oss skada förmår.

(4) Till sist du med ära ju för mig / Dit upp till din härlighets tron,
Då evigt med Herren förenad / För evigt jag se'n hos dig bor.

I »1895« och »1898« har följande ändringar gjorts i verserna 3 och 4:

(3) Igenom båd' ära och smälek, / Igenom allt rykte det går,
Ty Jesus, ~~vår~~ din höfding, är när ~~oss~~ dig, / Då intet ~~oss~~ dig skada förmår.

(4) Till sist ~~du~~ jag med ära ju för ~~mig~~ dig / Dit upp till din härlighets tron,
Då evigt med Herren förenad / För evigt ~~jag~~ du se'n hos ~~dig~~ mig bor.

Vidare har ordet »det« i »Och alltid du står redobogen [=rustad], Ty vägen till hemmet det bär« ändrats till »ju«.

Nr 3. Guds egen blods-armé.

(1) Guds egen blods-armé, / Den här nu käckt går fram.
Och hela världen den skall se, :! / Ty Herren det befalt. Ja, Herren det befalt.

Kör:

Vi strida för Jesus / I korsets härliga ljus,
Och alltid seger vinna vi, / Till stridens dag är slut.

(2) I hvarje land och trakt, / Där folket då skall se,
Att Jesus anför hären själf / Och därför segra vi. Ja, därför segra vi.

(3) Sist i Guds sköna stad, / I helgons gyllne rad,
Du helga hären skall få se, / Då burna utaf tjänare, då burna utaf tjänare.

I »1895« har tredje versens »Då burna utaf tjänare« ersatts med »Då burne af tjänare« och i »1898« av »burne af tjänare«. I »1895« har även andra versen ett repristecken och »1898« även vers 3. Dubbla repristecken har i »1898« lagts till i slutet av första och tredje raderna i kören. I vers 3 har »gyllne« bytts ut mot »ljusa«.

Nr 8. Då Jesus kommer.

(1) Uti himlens rymd / Snart hörs änglar båda:
Kommen nu och klart / Fån I Jesus skåda,
Ty nu han kommer. :! / Hit tillbaka att hämta sin brud.
Hvilket jubel, ändlöst jubel,
Hvilka jubelstener vid / Hans möte uti skyn!
Evigt sällt det folk, som då / Aktas värdiga att i brölloppsalen gå.

Kör:

Stridernas dagar här / Evigt då borta är,
Sällhet och frid och fröjd / Blott råder där.
Jesus, vår brudgum kär, /
Tack, att med dig så skall / I riket regera få din egen här.

(2) Härlighet och makt / Kristi brud då undfår,
Så har Herren sagt, / Och hans ord stå fasta,
Fasta som bergen. :| / Säkert han förer oss i Kanaan in,
Jesus kär vi tacka och prisa
Dig för frälsning fri och full, / Och snart för alltid
Bärgad står din skara då, / Sälla i brudpalatset för Lammets skull.

Sången är författad av Julia Dufberg. I »1895« har »jubelstoner« ersatts av »jubeltoner«. I »1898« har »att« i första versens sista rad tagits bort och »sälla« i sista versen bytts ut mot »säll«.

Nr 11. Alltings slut är nära.

(1) Vi äro sända af Jesus att säga er: :|

Kör:

Alltings slut är nära, / Det är Jesu Kristi lära.
Alltings slut är nära, / Det är sanning. :|
Herren är nära, det är sanning, :|
Jesus kommer mycket snart! / Är du redo? Är du redo min vän?
Honom möta i skyn, / O underbara syn.

(2) Ett bud från himlen vi fått utaf Jesus Krist. :|

(3) För Jesu skull vi nu ropa till syndare: :|

(4) Till skrymtare utaf alla slag ropa vi: :|

(5) Till ljumma kristna för Jesu skull ropa vi: :|

(6) Till alla väntande, kära Guds barn ropa vi: :|

Sången är författad av Karl Dufberg. Den finns med i »1895« och »1898«. Varje vers har i dessa utökats med följande två versrader: »Alltings slut är nära, / Det är Jesu Kristi lära.« Samtidigt har följande två rader tagits bort i kören: »Det är Jesu Kristi lära. / Alltings slut är nära,«.

Nr 36. Nattvardssång.

(1) Jesus lifvet gifvit för de sina ut;
Jesus intill döden lydt sin faders bud;
Jesus svettats blod i Getsemane;
Jesus blifvit upphängd uppå korsets träd.

Kör:

Jesus varit frestad såsom vi i allt,
Dock han alltid segrat, segrat uti allt. :|

(2) Jesus fordrar kärlek utaf oss igen;
Jesus fordrar trohet såsom af en vän;
Jesus fordrar lydnad, verklig lydnad;
Jesus, frälsaren, Jesus, min bror och vän.

Sången förekommer endast i »1894« och kan således vara författad.

Sånger för Herrens Här (»1895«)

Sångboken innehåller ett förord som inte är undertecknat samt en deklARATION:

FÖRORD.

Sprängbataljonen eller Herrens Här utgifver härmed den andra tillökta upplagan av sin sångbok. Dessa sånger, som med några få undantag äro lästa eller sjungna i profetisk ande, hafva redan varit till stor välsignelse. Och vi utsända denna upplaga, förvissade om att Gud, som på ett så förunderligt sätt gifvit oss dessa sånger, i fortsättningen skall låta dem blifva till evighetsvälsignelse, lädande Guds barn till styrka och stadfästelse i tron, skrymtare och syndare till frälsning.

De författade sångerna äro särskilt anmärkta.

Deklarationen, »Hvad är Sprängbataljonen?«, finns återgiven på annan plats i denna skrift (s. 155).

Sångboken har 89 sånger varav 54 är nya med en betydligt större spridning i ämnesval än de tidigare. Det finns nu jul- och påsksånger, en sång vid barnvälsignelse, sånger om Anden och om helbrägdagörelse, flera lovsånger, men endast enstaka sånger för att »väcka syndare«.

Tematabell för 1895 års sångbok (89 sånger)

	Huvudtema	Sidotema
Eskatologi	12 (13 %)	31
Anden	2 (2 %)	5
Helande	2 (2 %)	1
Striden	12 (13 %)	6
	28 (31 %)	43

Andelen sånger som har våra fyra teman som huvudtema har minskat från 46 % år »1894« till 31 %. »Eskatologi« och »striden« som huvudtema dominerar över »anden« och »helande« liksom i »1894«.

Exempel på sånger:

Nr 42. Kristus vår läkare.

Mel.: »Jag vet en port som öppen står.«¹²⁰

(1) Vi våga inför en hel värld / Upphöja korsets fana,
Att Kristus *öfverläkaren* är, / Ty se på denna skara:
Han helat oss, vår sjukdom tog / Och oss beklädt med heligt mod.
Med mod, med mod, / Oss döpt med *Andens dop*.

(2) I Herrens ord, i Jakobs fem, / Står Herrens vilja skrifven
Om troshelbregdagörelsen, / Guds lag är där oss gifven:
Med olja sjuka smörjas skall, / Det botar hvarje sjukdomsfall,
Trons bön, trons bön / Den sjuke rädda skall.

(3) En stor och härlig förmån är, / Att hvarje börda kasta
På Jesus, såsom bibeln lär, / Guds löften äro fasta.
Vi älska Jesus, Mästaren. / Den store, store *Läkaren*,
Läkaren, Läkaren, / Den store Läkaren.

Sången är en av de få i Sprängbataljonens sångböcker och sånghäften som tar upp temat helbregdagörelse genom tro. Karl Dufberg har författat sången. I »1898« har de två sista raderna i vers tre bytts ut till »Mästaren, Frälsaren, / Den store Läkaren.«

Nr 48. Sång vid barns välsignande.

Mel.: »Snart skall bröllop firas hemma!«¹²¹

(1) Värda väl den gåfva, jag dig gifvit har,
Fosträ den för himlen och till mitt behag.
Se, på änglavingar, / Budskap jag dig bringar,
Att du kraft nu får för hvarje dag. :|

(2) Såsom husets fader jag nu bjuder dig:
Mottag Andens fullhet, som i lifvets strid
Skall dig framåt föra, / Att min vilja göra
I ditt hus och hem för hvarje dag. :|

(3) Låten barnen alltid komma till mig fram,
Att jag dem må taga upp uti min famn.
Se i himlens salar, / Jag till barnen talar,
Ty Guds rike de ju höra till. :|

¹²⁰ Sången är skriven av Lydia Baxter, USA, och publicerades på svenska år 1875 i *Sånger för Lammets lof*. – De sånger som man hänvisar till vad gäller melodier har vi i allmänhet identifierat med hjälp av Lövgren 1964.

¹²¹ Sången är skriven av E.M. Bergquist och tryckt år 1892 som nr 240 i *Herde-Rösten*.

(4) Se, i himlens sal, när porten låtes upp,
Far och mor och barn de samlas i en grupp,
Att af Sonen tjänas / Och af skaror äras
Uti Fadrens hus till evig tid. :!

En sång om den yttersta domen är nr 69. Anders Andersson berättar att under våren 1894 fick både kvinnor och män »skåda underbara syner, omfattande jämväl bibelns utsagor« bl.a. om »de andra dödas uppståndelse och dom, samt de osaligas kastande i den brinnande sjön, den andra döden; omedelbart efter denna syn gaf Herren oss [denna sång] i vår sångbok« (*Andeutgjutelsen*).

Nr 69. De andra dödas dom.

Mel.: »Vid midnattsklockans dofvå klang.«¹²²

- (1) I anden såg jag tidens slut:!
De döda jord och haf gaf ut;
Jag såg båd' små och stora där, / *I fläckad skrud* stå inför Gud. :!
(2) Jag såg, – hur troner sattes fram / Utaf Guds milda, kära Lam.
De heliga i *fläckfri skrud* / Intogo tronerna hos Gud. :!
(3) Jag såg, hur alla kommo fram, / Och dömda blefo af Guds Lam;
Jag såg ock, hur de blygdes då, / När inför tron' de måste stå. :!
(4) Jag hörde domen, hur den ljöd, / Ty Jesu egna ord dem bjöd:
Gån bort, I alle, som här stån, / Ty intet rum hos Mig I fån!«. :!
(5) I Anden såg jag vredgad blick / Ifrån min Jesu öga gick.
Jag såg, att bort de gingo för / Att evig dväljas dit Han bjöd. :!
(6) Men broder, syster, hvarför än / Skall du gå borta, käre vän?
Låt varna dig i tid, ty snart / Nedrunnit har din sista dag. :!

Nr 78. Kallelse till skrymtare.

- (1) Jag har hört en röst från höjden, / Som till mig har talat så.
Ropa ut till skrymtar'hopen:!
Ve dig! Du mot döden går.

Kör:

- Hör ropet från Golgata skallar / Och rösten från himlen den kallar:
Vakna, skrymtare! Vakna, skrymtare! / Tag mot varning af din Frälsare.
(2) Äfven har den rösten talat:!
Kom till mig, du vilsna barn.
Kom, vänd om från syndens dalar, / Kom, fly utur satans garn!
(3) Denna stämman vänligt ljuder:!
Skynda, kom, rädd mig din hand!
Jag, din vän och broder bjuder / Dig ett hem i himlens land.
(4) Denna stämman äfven ropar:!
Lydnad fordrar jag af dig.
Du skall genom syndens hopar / Vandra på den smala stig.

¹²² Sång av Carl Boberg och tryckt i *Sanningsvittnet* år 1884; bearbetad av Emil Gustafsson i *Hjärtesånger* 1888.

(5) Först och sist den rösten talar:| *Skrymtare*, bedrag dig ej!
Jag från höjden till dig talar:| *Vakna upp och slumra ej!*

Nr 89. Julsång.

Mel.: »Håll fast!«¹²³

(1) Statt upp, var ljus, ty ditt ljus nu kommer,
Och Herrens klarhet går upp för dig!
Ty se i mörker är världen nedsänkt,
Men österns stjärna gått upp för dig. :|.

(2) O, kom du stjärna, och lys oss alla
I dessa dagar till Betlehem!
Med vise männen vi nederfalla
Och dig tillbedja, Immanuel. :|

(3) Du, morgonstjärna, så klar och ljufilig,
som uppgått för oss från österns prakt,
Du kommit in uti våra hjärtan
Och leder oss nu från kraft till kraft. :|

(4) Du är vår Konung i våra hjärtan
Och vi få med dig regenter bli
För att regera de tusen åren
I fröjd och kärlek, en fridens tid. :|

Oskar Baer har skrivit texten.

Profetiska Sånger och Körer (»1896a« och »1896b«)

År 1896 gav man ut de båda sånghäftena *Profetiska Sånger och Körer*. Den ena (»1896a«) innehåller 12 sånger och 10 körer, medan den andra (»1896b«) innehåller 33 sånger och 4 körer. Alla sånger och körer är nya. Kanske att sånghäftet »1896a« gavs ut till årsmötet sommaren 1896.

Den utgåva som vi betecknar med »1896b« har ett förord och det lyder:

Med anledning af tio dagars bön och fasta, som Sprängbataljonens ledare hade, då vi voro församlade i Stockholm för att fira vårt andra årsmöte 1896, utgjöt Herren af sin Ande öfver oss så, att söner och döttrar profeterade och talade med nya tungor. De profeterade i sång, bön och tal, äfven på främmande tungomål. En del blefvo förflyttade i Anden bort till de

¹²³ Sången inleds med orden »Det är ett fast ord och i allmätto«. Text och melodi av Joël Blomqvist. Publicerades år 1877 i *Sabbatsklockan*.

mörkhyade människornas länder d. v. s. i profetisk hänryckning och i profetiska syner, och höllo där möten för dem. De sjöngo, både och talade flere språk. Herren gaf oss äfven gåfvan att uttyda det med tungor talade, hvarföre vi kunna förtälja detta för eder, som läsa dessa rader. De flesta sånger finga vi under de tio dagarne, vi voro församlade för att utbedja den Helige Ande. Läs 1 Kor. 12 och jämför sedan det vi förtälja för eder!

Hvad är att tala med tungor?

Svar: Det är det Apg. 2: 1–13 omtalar.

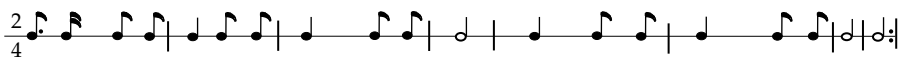
K. G. Dufberg

Exempel på en sångvers ur »1896b«

Nr 17. Herrens dag är nära!

Mel.: »Ingen hinner fram.«

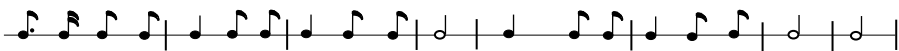
(1) Herrens dag är nära, ja, Hans vredenes dag,
 då Han skall i grund här allt förgöra:
 allt, som ej består, då det ses i Hans lag,
 världslig makt och prakt skall Han förstöra.
 Ve dig då, o själ, om ej ditt eget väl
 du har betänkt i tid, så att du då har frid!
 Om du ej kan säga i ditt hjärta så här:
 Gud, du är min trofaste Fader! :!

Her-rems dag är nä - ra, ja, Hans vre-de-nes dag, då Han skall i grund allt för-gö-ra:
 allt, som ej be-står, då det ses i Hans lag, världslig makt och prakt skall Han för-stö-ra.

Ve dig då, o själ, om ej ditt e-get väl, du har be-tänkt i tid, så att du då har frid!

Om du ej kan säga i ditt hjär-ta så här: Gud, du är min tro- fas- te Fa- der!

Sångens meter överensstämmer inte med melodin till psalmen »Ingen hinner fram till den eviga ro« såsom den sjöngs i Frälsningsarmén på 1890-talet. Bilden ovan visar hur sången kan ha sjungits rytmiskt.

Ordet »då« på första textraden (i notbilden) sjungs på en åttondelsnot som upptakt, liksom »du« under andra systemet, medan »Hans vre-«,

»världslig«, »prakt skall«, »väl du«, »säga« och »Gud, du«, var och en sjungs som två åttondelsnoter eller – kanske troligare – som en punkterad åttondelsnot följt av en sextondelsnot, eftersom man i frikyrkan gärna använde sig av punkteringar. Möjligen sjöngs »vredenes« så att »-denes« sjöngs på två sextondelsnoter. Varje versrad har lika många stavelser som motsvarande versrader i övriga verser (rad 1 har 12 stavelser och rad 2 har 10 etc.), men det går ändå inte att sjunga sången med samma rytm i de olika verserna. I vers 3 till exempel torde »sin« ha sjungits på en upptakt följt av en fjärdedelsnot.

Nr 30. Barnsång.

Mel.: »Jesus, tack.«¹²⁴

(1) Jesus, tack, att du kom ned till jorden! / Tack, att ljus du lät uppgå!
Jesus, tack, du barnens vän är vorden! / Tack, att glädje fins att få!

Kör:

Lär oss troget vandra i din sanning, / Troget följa dina spår!

Lär oss vandra i din sanning! / Följa dig, hvarst hälst du går!

(2) Jesus, tack, du barnens strider känner! / Tack, med oss du tager del!
Hjälp oss vara dina rätta vänner, / Ej om vägen taga fel.

(3) Jesus, hjälp oss lefva till din ära, / Lär oss bedja rätt till dig!
Hjälp oss fatta, att du nu är nära! / Vänd vårt hjärta emot dig!

Profetiska sånger (»1898«)

Fyra år efter att Sprängbataljonen hade bildats kom den tredje upplagan av församlingssångboken – *Profetiska sånger »utgifna genom Sprängbataljonen som är Kristi anskri uti midnattsmörkret«*.

Karl Dufberg skriver i förordet, som vi delvis har citerat tidigare:

SPRÄNGBATALJONEN, eller Herrens här, utgifver härmed den tredje tillökta upplagan af sin sångbok.

Dessa sånger äro tillkomna genom **profetisk ande** med undantag af några få, hvarföre de äro särskilt anmärkta.

Det är i sanning underbart att se och höra huru olärda personer, då Guds Helige Ande faller öfver dem, – kunna sjunga och profetera. Ja, de

¹²⁴ Sången »Jesus, tack« kan möjligen vara »Jesus, tack! i alla skiften« (nr 5 i »1895«) men är svår att kombinera med texten i denna sång. Detsamma gäller även andra sånger där hänvisning har skett till denna sångmelodi, men inte i samma utsträckning som i denna barnsång.

kunna efterkomma den uppmaning, som konung David hade erfarenhet på, då han säger: »**Sjungen Herren en ny sång**«.

För fyra år sedan, då vi fingo tillsägelse af Herren, att begynna denna verksamhet, tänkte vi använda den sångbok, som vi då voro mest vana vid; men Herren sade: »Jag skall gifva eder sånger«; och se, – nu hafva vi ett ganska stort förråd af **profetiska sånger**, som vi tro Hugsvalaren, den Helige Ande, hvilken Jesus skulle sända i sitt ställe, har gifvit oss. Gud vare tack och lof för **andliga sånger!**

De flesta af nu tidens Kristi bekännare tro icke, att Herren Jesu verkar detta sällsamma verk i dessa dagar genom Sprängbataljonen, – men till dessa vill jag säga hvad aposteln Paulus sade, som var skrifvet uti profeternas skrifter till det affälliga Israel: »**Sen, I föraktare, förundren eder och varen till intet; ty ett verk verkar jag i edra dagar, – ett verk, – som I ej skolen tro, om någon förtäljer det för eder**«. AP. 13: 41.

Vi kunna icke förneka hvad vi hafva sett och hört!

K. G. D.

Tematabell för 1898 års sångbok (216 sånger)

	Huvudtema	Sidotema
Eskatologi	40 (19 %)	87
Anden	11 (5 %)	31
Helande	3 (1 %)	1
Striden	14 (6 %)	12
	68 (31 %)	135

Tematabell för de nya sångerna i 1898 års sångbok (86 sånger)

	Huvudtema	Sidotema
Eskatologi	17 (20 %)	44
Anden	7 (8 %)	22
Helande	1 (1 %)	0
Striden	2 (2 %)	6
	27 (31 %)	72

För samtliga sånger liksom för de nya sångerna gäller att andelen som tar upp våra fyra teman som huvudtema är 31 %, dvs. något mer än för 1896 års sånghäften tillsammans (27 %) och avsevärt mindre än för 1894 års sångbok (46 %).

Övriga teman som är representerade i de nya sångerna är främst följande:

- Uppmuntran, tröst och trygghet; till exempel »När som mörker här sig hopar på din stig« – 16 sånger (19 %).
- Uppmaningar till medlemmar; till exempel »Stig ned i källan nu, kära själ« – 15 sånger (17 %).
- Jesus, inklusive påsk- och julsånger; till exempel »I Betlehem i mörka ängden« – 8 sånger (9 %).
- Lovprisning; till exempel »Vår Gud, ditt folk uppsträcker helga händer« – 7 sånger (8 %).
- Inbjudan till ofrälsta; till exempel »Är du redo möta Jesus? då han kommer snart igen« – 5 sånger (6 %).

Tre av sångerna i »1895« togs inte med i »1898«, nämligen nr 11 »Ett himmelskt skepp det Zion är«, nr 41 »Jag Jesus Krist din broder Dig älskar« och nr 51 »Guds kärlek tryter aldrig«. Nr 11 var författad av Karl Dufberg »enligt en profetisk syn«, vilket torde betyda att han eller någon annan hade en syn som fick ligga till grund. Vi har inte funnit något speciellt i sångtexterna – jämförda med övriga sångtexter i »1895« – som skulle kunna vara skäl för att de togs bort. Melodiangivelsen för nr 41 är »En liten stund med Jesus«, som har en meter som inte fungerar särskilt bra här. Kanske att det var liknande bekymmer med de övriga två.

Exempel på sånger

Nr 1. Hör Anskriet!

Mel.: »Säll är den som hoppas uppå Herren.«¹²⁵

(1) Sällt du folk! – hvar finnes väl din like?

frälst af Herren Zebaot, din Gud.

Uti dig båd' fattige och rike / täfla om, att göra din Guds bud.

Sällt du folk, ty Herren till dig talar, / ej från fordom tid din like finns;

snart i himlens, ljus uppfyllda, salar / får du lön för segrar, som nu vinnns.

(2) Sällt du folk! – hvar finnes väl din like?

du är lägrad invid lifvets ström,

uppå tro och mod, ja – styrka rike. / Det är strid, det är ej blott en dröm.

Dina tält i landet nu utbredda; / likna dufvor med sitt vingepar,

deras like aldrig blifvit sedda, / de uppräckas lätt, – till himlen far.

¹²⁵ Sång av Emil Gustafsson, tryckt år 1889 i *Svenska Posten* och med melodi i *Hjärtesånger* 1895.

- (3) Sällt du folk! – hvar finnes väl din like?
 lik'som buffelns stor din styrka är,
 uti dig ej någon hjälte vike, – / vägen öfver Edoms slätter bär.
 Öfver folken komma skall stor fruktan, / då de höra att med dig är Gud;
 se de rädas för hans ord och tuktan, / de förskräckas af din' fötters ljud.
- (4) Sällt du folk! – hvar finnes väl din like?
 med det uppdrag härligt som du fått
 af din Konung i sitt urtidsrike, / som af evigheter har bestått.
 Må du ropa: Skynda! – dagen lider, / ut till alla tungomål och land,
 Jesus kommer, – hedningarnas tider / snart äro slut, se'n börjar vredens brand.
- (5) Sällt du folk! – hvar finnes väl din like
 ibland folken? – vald till Kristi brud,
 Du med honom dela skall Hans rike, / klädd uti en härlig bröllopskrud.
 Sällt, o, sällt du folk! Din konung kommer / uti skyn, i majestät och prakt!
 Sällt, o, sällt du folk! Din konung kommer,
 lyfter dig till kamrar, – som han sagt.

Sången kanske var tänkt som en inledningssång. Den är ett bra exempel på hur textens brister i viss mån döljs av en »glad« melodi som sjungs relativt snabbt. Några tryckfel finns: »ljus« och »uppfyllda« i vers 1 ska vara sammanskrivna och det ska vara kommatecken mellan »styrka« och »rike« i vers 2. Troligen sjöngs »är« i stället för »äro« på sista raden i vers 4.

Följande sång handlar om Jesus som hämnaren.

Nr 97.

Mel.: »Hvit såsom snö«¹²⁶

(1) Han lefver vår klippa, Han är icke död!
 och snart skall Han komma i mantelen röd.
 att hämnas de helga, här på Honom trott,
 som gäster en tid uppå jorden ha bott.

Kör:

Han kommer den dagen, / ett våld ifrån Gud, –
 då hämndtimman slagen, / för nedtrampadt bud.

(2) Förskräcklig då blifver de skrymtares lön,
 då vred'sfloden rycker bort masken så skön;
 det sker under vredens bedöfvande larm,
 ty satan tillståds göra fattig och arm.

¹²⁶ Vi har inte kunnat identifiera denna sång.

(3) Det hörs ifrån vester, det hörs ifrån öst
ett brusande ljud, en betydande röst;
det hörs ifrån söder, det hörs ifrån nord:
Det har aldrig så varit förr uppå jord!

(4) Det ljudet, den rösten tilltager alltjämt
i omfång och styrka, dess namn är ej kändt,
det kommer ifrån hämnaren, Jesus Krist',
som snart skall utgå från sitt rum, – det är visst!

(5) Se, vred'stiden rik blir uppå klagan och hot,
för dödssåren finnes ej då någon bot.
I vilddjurets bröst finns ej kärlek och tröst,
där rasar en storm, vild som på en höst.

(6) Hvad fröjd för Guds vänner, Han håller sitt ord!
När vred'selden bränner motståndar'n på jord,
är heliga skaran i himmelens sal,
beskyddad från vredens förskräckliga kval.

Nr 206.

(1) Det finnes en ström, som fröjdar mitt hjärta,
den saliga ström är Guds Helige And';
den är balsam för ett blödande hjärta,
den gifver oss kraft att gå modiga fram.

(2) Den heliga ström börjat falla i Norden;
och ära ske Herren! Han håller sitt ord.
Men snart den skall strömma rundt hela jorden,
öfverströmma allt kött, som där uppå bor.

(3) O, bröder och systrar! vi som fått smaka
denna saliga ström, som kommit från Gud:
O, må vi gå fram, ej se oss tillbaka!
Vi skola med glädje göra Guds bud!.

(4) Vår Jesus oss gifver kraft till att strida,
om blott utom lägret till Honom vi gå;
vi måste bära Hans smälek och lida,
om vi skola få in i kamrarne gå.

(5) Anskriet skall ljuda rundt omkring jorden;
i östern och vestern och i söderns land!
Söner och döttrar skall tagas från Norden
och föras af Anden till främmande land.

(6) Skaror ska' komma för Lammet sig böja
och sluta sig tätt intill dess segertåg,
som har sina blickar mot himlen höjda
och ropa: snart kommer Brudgummen vår!

(7) Människobarn, vakna upp, om du sofver!

se till att du olja i lampan må få,
stå upp, skaka af dig allt, som vidlåder,
ty nu reningsfloden för dig öppen står!

(8) Människobarn, se hur tiden den ilar,
och snart kommer Jesus, tar bruden till sig!

Skall du få ingå i kamrar och hvila
dig under vreden? – förskräckliga tid!

Sången är en av de få som berör mission i andra länder. En annan är nr 6 »Guds egen blodsarmé« (s. 185).

Andliga sånger till väckelse och uppbyggelse (»1908«)

Det dröjde tio år innan ett tillägg trycktes till 1898 års sångbok. Verksamheten som år 1898 till stor del varit utåtriktad bestod nu huvudsakligen av enskilda möten. Häftet omfattar endast 59 sånger, vilket kan vara ett tecken på att de profetiska sångerna hade minskat avsevärt i omfattning sedan år 1908, men samtidigt bör man notera att behovet av nya sånger var begränsat. Antalet medlemmar var få och mötesfrekvensen var låg.

Huvudmotiven i sångerna är rörelsen som Guds folk och Jesu brud, vandringen mot målet samt den källa (eller de källor) som står öppna för hälsa, kraft och liv.

Tematabell för 1908 års sånghäfte (59 sånger)

	Huvudtema	Sidotema
Eskatologi	12 (20 %)	19
Anden	3 (5 %)	15
Helande	0	1
Striden	1 (2 %)	8
	16 (27 %)	43

En jämförelse med de 86 nya sångerna i »1898« visar att våra fyra teman används obetydligt mindre (27 % mot 31 %). Fördelningen på de fyra temana är ungefär densamma.

Sångtexterna är i snitt något stramare jämfört med tidigare sånger. De förefaller ha bearbetats vilket i viss mån har påverkat kvaliteten positivt. Nu finns det ingen deklARATION i sånghäftet om att sångerna

är profetiska sånger, men vi kan nog förutsätta att de – möjligen med några undantag – var det, eftersom profeterandet bland medlemmarna fortsatte så länge man samlades till möten. I en av de tidigare nämnda inbundna sångböckerna finns ett handskrivet blad med en sång. Efter sångtexten har någon med förnamnet Johan (kanske Johan Skog i Björkvik, eftersom sångboken kom därifrån) skrivit: »en ny sång såm vi har fått«. Melodin är densamma som för »Din jaspismur, de gators guld«. ¹²⁷

Exempel på sånger

Vi har valt sånger som på något sätt anknyter till striden eller hären. Observera att de två första sångerna är orimmade medan den tredje är delvis rimmad. Endast de tre första verserna (av sex) återges i den första sången.

Nr 7.

(1) Statt upp mitt folk så säger Herren: / o, hör mitt folk, statt up, statt upp!
Ty se din verksamhets tid är inne, / o, hör nu får du gå åstad
att vinna byte, segerbyte! / Samla gods åt Mig, all jordens Gud,
af äkta pärlor och ädla stenar, / af luttradt guld ifrån Ofirs land.

(2) Statt upp mitt folk, så talar Herren, / o, hör mitt folk, statt up, statt upp!
Lyft upp ditt hufvud, beskåda fälten, / hur de re'n hvitnat har till skörd.
Se du har bedt till skördens Herre / och nu han svarar på din bön:
»Min skörd är mogen, min tid är inne, / att samla kärfvar af oförgänglig säd!«

(3) Gå ut mitt folk, så säger Herren: / o, hör mitt folk, gå ut, gå ut!
Till folkslagen och till tungomålen / din väg är banad, öppen fri.
Se allt hvarpå din fot nu träder / skall kallas ditt, o, Israel,
ty du har kämpat, fått öfverhanden / och fienden förlorar dina spår!

Nr 8.

Mel.: »Jubla du mitt sälla hjärta.« ¹²⁸

(1) Uppåt, uppåt oafålltig! uppåt, uppåt, vägen går,
Steg för steg vi taga höjden, snart vi hunnit till dess krön.

(2) Då på toppen utaf höjden, vi plantera Guds banér,
det är tecknet, segertecknet, ger tillkänna den är vår.

(3) Så från seger och till seger, så från höjd till höjd vi gå!
Så vi inta löfteslandet, under fröjd och jubelrop.

¹²⁷ En engelskspråkig sång, troligen av Isabel Kennedy, som E.M. Bergquist översatte fritt till svenska och publicerade i *Förbundssånger* 1898.

¹²⁸ Sång av Emil Gustafsson och tryckt med melodi i *Hjärtesånger* 1895.

- (4) Landets jättar vi förgöra, stadens murar gå vi kring,
alla städer vi intaga, hur befästa de än är.
- (5) Starka konungar besegras, deras stora härar fly,
ty förskräckelse från Herren gör, de mista allt sitt mod.
- (6) Ingen kvar i lägret stannar, men sitt gods de lämna kvar,
Herrens folk får dela bytet och hos dem blir öfverflöd.
- (7) Herren själf så ännu strider för det folk, som Han utvalt.
De stå stilla, Herren strider och Han utför själf dess sak.
- (8) Ifrån Herrens läger höres idel fröjd och glädjerop.
Alla äro segerdruckna, alla sjunga högt af fröjd.
- (9) Alla sjunga: »Hosianna, ära vare Gud i höjd!
Du är mäktig gifva seger, Dig vi hylla, o, vår Kung.
- (10) Dig vi svurit tro och lydnad, Du, din tron ställt midt i oss!
Under fröjd vi nu dig tjäna, O, vår Konung och vår Gud.

Nr 24.

- (1) Nu klippans åbor¹²⁹ jubla högt, från bergets spets hörs ropet skalla.
De ha sitt hus på Klippan byggt, det kan blott skakas, men ej falla.
- (2) En utsikt skön de hafva där, de se ut öfver landet vida.
De förts dit upp af Herrens hand, ty Han har gått vid deras sida.
- (3) från bergets spets de skåda hän och se hur landet ligger öppet.
De äfven se en banad väg, som går igenom hela landet.
- (4) På denna väg de skola gå till jordens alla folk och slakten;
se Jesus själf går före dem och det är Han som banat vägen.
- (5) Så fröjda dig, som nu är med uti det stora segertåget,
ty se det redan har begynt, men mycket större skall det blifva.
- (6) Lik dagg ur morgonrodnans sköt, så skola folken villigt komma,
de träda fram ur Herrens sköt, o, hvilket jubel! Hör, de komma!
- (7) Nu växer segertåget fort, ty alltjämt komma nya skaror
och ständigt tågar det framåt och ständigt vinnes nya segrar.
- (8) Men se på jorden blir så trångt och skaran syns där icke mera.
Nu antalet har blifvit fullt, från folken komma inga flera.
- (9) Då kommer Han, som komma skall på skyn – och skaran är försvunnen.
Se, det var Jesu Kristi bud, som räddats undan vreden, nöden.

Ordet »bud« i sista versen ska givetvis vara »brud«.

¹²⁹ Personer som har besittnings- och nyttjanderätt till annans jord.

Sånghäftet med 30 sånger (»1920+«)

Inte heller i detta häfte anges om det är författade sånger eller profetiska, men som för 1908 års sånghanfte är de mer bearbetade än de tidigare utgivna sångerna. Sångernas karaktär avviker inte signifikant från sångerna i 1908 års sångbok. Det förefaller som att antalet författare är få, och att en och samma person stod bakom ett flertal av sångerna.

»Eskatologi« är huvudtema i fem sånger och förekommer som sidotema i 11 sånger. En sång har »Anden« som huvudtema. »Striden« och »Helande« är inte representerade alls.

Exempel på sånger

Vi har valt att skriva texten utan radbrytning mellan versraderna eftersom sångerna är skrivna så i häftet.

Nr 10. Här är jag en gäst¹³⁰

- (1) Här jag är en gäst, men vid Kristus fäst, går min väg i triumf varje dag. Ondt, av alla slag, övervinner jag genom kraften jag har i Hans liv.
- (2) Kristus är mitt stöd, Han är och mitt bröd genom Honom, jag lever är till. Endast det Han vill, gör mig nöjd och still, ty Hans vilja är livet för mig.
- (3) Snart en härlig syn, skall jag se i skyn, Kristus kommer, som skriften har sagt. Hans förvandlingskraft, kropp och själ då brakt till evinnerligt härskareliv.
- (4) Vilken salig lott jag med *Anskrit* fått, som får ropa: »Se Brudgummen där« uppenbar Han är och i fjärran när, ljudet hörs av Hans fotsteg och röst.
- (5) Undan vredens våg, går Guds segertåg, bruden skall icke dela dess kval; nej, i bröllopsal är hon trygg och glad, då på jorden Han kräver sin rätt.

Sången är enligt Johan Skogs anteckningsbok en profetisk sång och förmedlad av Hildegard Standar.

En mer sofistikerad sång är följande, som också är orimmad:

Nr 3. Bruden

- (1) Säg vem är hon? med blick lik solen, vars panna ren som månen är; vars namn ingiver fruktan, bävan, – en härskara känns gömd i det. Ack jo, ack jo, hör: det är bruden, som följer sin Brudgums spår. Hon äger ju det namn hon äger, Han genom henne gör sig känd.

¹³⁰ Melodin kan vara den som T.B. Barratts sång »Eld från himlen kom« (*Segertoner* 1988 nr 372) sjöngs till.

(2) Hon varit lik en kringstängd källa; en uti allt förseglad brunn, men dock ur henne har uppvuxit en lustpark med blott ädla träd; ty hennes rika vattenådror till deras rötter hunnit fram och fast osynligt de sin näring ur henne fått för varje dag.

(3) Hur härlig är ej denna lustgård! där höres turturduvans röst, där dofta aloe och myrrha och kryddor utav alla slag. Allt fröjdas, sångens tid är kommen, och alla löv har spruckit ut, den sköna sommaren är inne, som vittnar om Guds härlighet.

(4) Nu skördar Brudgummen sitt myrrha, nu går Han ibland liljor vall, nu mättas Han av goda frukter och smakar på sin mödas lön; ty därför att Hans själ arbetat, Han skådar nu en härlig säd och därför att Han mycket kämpat, en talrik skara blir Hans del.

(5) Nu brud och Brudgum har förenats i kärlek varm och innerlig. Han fångslad är i hennes lockar och hon är fästad vid Hans barm. Hon är Hans lydnads äretecken och därför är hon fästad där. Hon är beviset på Hans seger, då Han av kärlek gav sitt liv.

Körerna

1894 års sångbok innehåller 29 körer. 24 av dessa finns med även i »1895« tillsammans med 16 nya. 35 av de 41 körerna i »1895« gick vidare till »1898« med 76 körer inklusive de 10 körer som finns med i »1896a«. 31 körer är nya. Således kom ingen av de 4 körerna i häftet »1896b« med 1898 års sångbok. Häftet från år 1908 innehåller 16 nya körer.

Vi ger några exempel på körer i de fyra sångböckerna.

Sånger för Herrens Här (»1894«)

Ingenting förskräcker !
Herrens egen här.
Men trygg trots världens stormar !
Går din här framåt.

Jesus min höfding, Jesus min vän,
Jesus min broder, snart kommer du igen,
Igen för att hämta din återlösta skara,
Din återlösta skara, din brud.
Jesus min höfding, min vän,
Jesus min broder, snart kommer du igen.

Jag är mild och ödmjuk utaf hjärtat,
Lär af mig och vandra såsom jag,
Då skall fienden ej kunna skada
Icke ens den minste utaf er !

Sånger för Herrens Här (»1895«)

Lyft dig på börens vingar upp till din Far;
Han vill dig lif och Ande gifva för hvarje dag.
Han bönen hör och hjärtat rör
Med Anden, sänd från höjden ned.

Guds eld föll på mig :!
Och värmdde upp hela min själ.
Den skänkte mig kraft,
Som jag aldrig förr haft
Och nu slipper jag vara en träl.

Profetiska Sånger och Körer (»1896a«)

Broder och syster, se, kraftströmmen flödar
Ned ifrån tronen, o, hur underbar!
Smärtan den tager, såren den helar,
Lyfter af bördan, som är dig svår.

O, hör, mina barn,
Hur röster ur hoparne höres!
Med gyckel och skämt deras hjärtsträngar röres.
Ack, hör, hur de ropa:
Bort, ned med den skaran,
Som ropar till oss: Mycket stor är nu faran!

Profetiska Sånger och Körer (»1896b«)

Min Gud, välsigna nu de gåfvor
Vi få och nu med dina håfvor!
Oss mätta väl till kropp och själ.
Ditt ord är ock ett dukat bord. :!

Med mat och dryck jag blifvit spisad,
Min Fader kär, du vare prisad
För all din nåd och alla råd,
Du gifvit mig uppå min stig. [:!]

Den första av ovanstående körer sjöngs innan man gick till bords och den andra när måltiden avslutades. Körerna sjöngs till följande melodi, som är upptecknad efter Eva-Brita Skog (24 juni 2009). Hon minns från de sommarmöten hon deltog i, att den som var försångare gjorde långa fermat vid de fyra stavelserna i »gåf- vor« och »håf-vor«.

Min Gud, väl- signa nu de gåf- vor Vi få och nu med dina håf- vor! Oss mäta

vill till kropp och själ. Ditt ord är ock ett du- kat bord. Oss mäta bord.

Profetiska sånger (»1898«)

Halleluja! nu källan öppen är!
 Nu vattnar Herden fårahjorden kär!
 Nu skynda vi till reningsfloden fram,
 som strömmar ned ifrån Guds milda Lamm!

Kraftströmmen flödar! Kraftströmmen flödar!
 o, broder och syster, nu stiga vi ned!
 Där få vi dricka, där få vi bada,
 ja, där får vi två vår klädnad ren!

Vi skola nu af hjärtat lofva Herren,
 Han är när oss, Han är icke fjärran!
 Han blickar ned på oss från sina salar
 och till oss talar, o, hvad fröjd!

1908 års sångbok (»1908«)

Blott en kort liten tid så kommer Jesus,
 snart är Han här, vår Brudgum kär!
 Blott en kort liten tid så kommer Jesus,
 snart är Han här, vår Brudgum kär!

Härliga stunder, som Herren oss gifver,
 då vi får samlas i bön vid Hans fot.
 Härligt då Anden från höjden förblifver
 öfver oss – vi inför honom gör bot.

Uti reningsfloden
 borttag återstoden
 af mitt egna jag.
 Lär mig dö hvar dag.
 Lefva till din ära, budskapet utbära,
 att Du kommer snart,
 ljuder ropet klart.

Johan Skogs anteckningsbok

Johans Skogs anteckningsbok med 132 sidor innehåller 56 sånger, två körer och två profetior. Som vi har nämnt återfinns 13 av sångerna också i 1908 års sångbok och 11 (eller 12) i det sånghäfte vi betecknar »1920+«. Några sånger är hämtade från andra sångböcker än Sprängbataljonens, till exempel nr 6 »Guds kärleksflod så full av frid«¹³¹, och nr 15 »Från en klippspets bland de helga bergen«¹³². Övriga sånger är profetiska eller författade av medlemmar i rörelsen.

Det faktum att anteckningsboken innehåller sånger från andra sammanhang än Sprängbataljonen indikerar att man åtminstone i Björkvik efter år 1901 inte enbart använde rörelsens sånger.

Vi ska här endast citera en av sångerna i anteckningsboken och det är en »dopsång«:

Nr 27.

- (1) Då i nu fullgjort detta bud / som i mitt ord jag sakt / Och döper er i Fadren sons / Och helge andes namn, / Samt öppnar edra Hjertan väl / För mina bud som rätta är / Så skall jag giva af min kraft / att vägen följa väl.
- (2) I skolen också taga mot / Utaf min andes dop / Ty genom det i kraft och mod / Och himmelskt Fröjd och mod / Då mörkret blir i ljus förbytt / Och sorjen den har också flytt / Ty fröjd och frid dess starkhet är / som hålla allt mitt ord.
- (3) Och sen då striden slutad är / Skall allting bliva nytt / Ty hem till himmelen det bär / Der allt det gamla flytt / Der hvilan evigt återstår / Der kronan och som lön du får / Uppå din hjessa då så skön / Du då blir Jesus lik.¹³³

¹³¹ »Guds kärleksflod så full av frid« är författad av Thomas Plant, officer i Frälsningsarmén i Storbritannien där sången först publicerades 1899. Sannolikt översattes den och publicerades i *Stridsropet* och spreds på så sätt ut i landet.

¹³² »Från en klippspets bland de helga bergen« eller »Pilgrimsskaran« publicerades år 1889 och sjöngs till melodin »Var jag går i skogar berg och dalar«. Albin Andersson (Sonander) komponerade en ny melodi. Han framförde sången med »bravur« (intervju, Debora Bergeå). Från vilket år tonsättningen är vet vi inte men Kåbes förlag gav ut den år 1955 i ett arrangemang av Lennart Jernestrand.

¹³³ Johan Skog anstränger sig när han börjar skriva i anteckningsboken att stava orden som de skulle göras enligt stavningsändringen 1906 (t.ex. att skriva *v* i stället för *hv*) men senare i boken faller han ofta tillbaka till den äldre stavningen, som han förmodligen var mer förtrogen med.

Bilaga: Några mer omfattande biografiska notiser

I denna bilaga lämnar vi biografiska uppgifter om följande medlemmar i Sprängbataljonen:

- Karl och Julia Dufberg
- Anders och Kerstin Andersson
- Oscar Baer
- August och Anna Fredriksson
- Elisabeth Jonsson.

Karl och Julia Dufberg

Karl Gustaf Dufberg föddes den 24 november 1862 i Gotlandssocknen Follingbo men familjen var bosatt i Boge socken som ligger ca 3 mil ostnordost om Visby. I början av 1880-talet flyttade familjen till Visby och bosatte sig i ett hus som Karl hade köpt.¹³⁴ I Visby arbetade Karl som kakelugnsmakare hos sin far som var mästare i yrket.

Karl blev omvänd år 1882 och anslöt sig en kort tid därefter till metodistförsamlingen i Visby. Han hade varit sjuk under en längre tid och bestämt sig för att om han blev frisk skulle han bli en kristen.

Våren 1884 flyttade han till Stockholm där han fick arbete inom sitt skrå. Han blev medlem i S:t Peters metodistförsamling¹³⁵ för att sedan ansluta sig till Frälsningsarmén.

Rosa Julia Dahlgren föddes den 27 januari 1868 i Rönö församling på Vikbolandet i Östergötland. Fadern var rättare vid en större gård. Föräldrarna var »gudfruktiga« och Julia berättar att hon som flicka ofta

¹³⁴ Fastigheten (eller huset som det står i ett register till församlingsböckerna i Stadsförsamlingen i Visby) hade beteckningen Klinterotens fjärde kvarter nr 91. Omkring år 1903 förvärvades huset av Karls far.

¹³⁵ Enligt kyrkobokföringen inflyttade kakelugnsmakargesällen Karl Dufberg 26/6 1884 till Klara församling i Stockholm. Han utflyttade under hösten till Adolf Fredriks församling.

glömde leken och drog sig »undan för att sjunga och bedja« (*Andeutgjutelsen*).¹³⁶ Familjen bosatte sig så småningom i Lunda församling (Jön-åker) i Södermanlands län och efter avslutad skolgång fick Julia lämna hemmet för att arbeta i Nyköpingstrakten. Våren 1890 flyttade hon till Eskilstuna och året därpå blev hon soldat i Frälsningsarmén.

Julia och Karl gifte sig i maj 1894 i Eskilstuna. Makarna fick fem barn: Debora född 1895,¹³⁷ Barak född 1898, Josef född i mars 1899, men avled i en akut magsjukdom i juli samma år, Febe född 1901 och Karl Josef född 1904.

Karl och Julia bodde i Stockholm från sommaren/hösten 1894 till våren 1899, då familjen flyttade till Linköping.¹³⁸ Där fick de flytta in i en »praktig våning« (s. 99) med adress Nygatan 52. I Stockholm hade Julia och Karl haft hjälp i hushållet av Hilda Amalia Johansson. De var ju ofta borta från hemmet och någon måste ta hand om deras barn. Hilda flyttade med familjen till Linköping. Det fanns tre lägenheter i huset på Nygatan. Fastigheten ägdes av en musikdirektör. Bland hyresgästerna under året 1899 märks bl.a. en bokhandlare, en föreståndare för en bokhandel och en e.o. notarie. Tiden i denna våning blev dock inte lång. Familjen flyttade hösten 1899 till Kungsgatan 7 till ett hus med kanske tio små lägenheter (ett kök eller ett rum eller två och kök). Troligen bodde Hilda i samma lägenhet som familjen.¹³⁹ Anledningen

¹³⁶ Julias mor avled våren 1872 och fadern gifte om sig ett år senare. Hans andra hustru avled våren 1874. På hösten samma år gifte han sig för tredje gången.

¹³⁷ Karl Dufberg var våren 1894 skriven i Stockholm (Hedvig Eleonora församling) och han tog 1/5 1894 ut en flyttningsattest till Visby stadsförsamling. Julia Dufberg utflyttade 27/7 1894 från Eskilstuna till Visby, men någon fysisk förflyttning var det inte. Dottern Debora blev således skriven i Visby trots att hon var född i Stockholm. Från Visby utflyttade Julia och Karl 8/11 1895 till Kungsholms församling i Stockholm, medan dottern Debora utflyttade först 14/12 1895. Att det inte är samma datum för hela familjen kan bero på ett missförstånd; Karl begärde sannolikt betyget via brev.

¹³⁸ Den 2/5 1899 inflyttade familjen till Domkyrkoförsamlingen i Linköping från Kungsholms församling i Stockholm.

¹³⁹ Hösten 1900 utflyttade Hilda Amalia Johansson till Kila. Vid samma tid inflyttade från Stockholm till Linköping Emma Kristina Samuelsson tillsammans med sin dotter Amanda. Emma Kristina var sedan piga hos Karl och Julia. Dottern var gravt förståndshandikappad. I december – dvs. månaden efter krisen – utflyttade de från Linköping. Den 15/11 1901 inflyttade Hilda Amalia Johansson från Kila och var således tillbaka som piga.

till bytet av bostad kan ha varit att Sprängbataljonen hade svårt att klara hyreskostnaden.

Efter Karls syndafall hösten 1901 valde troligen Julia att lämna rörelsen. Familjen bodde kvar en tid i Linköping. Den 13 mars 1902 döptes de tre barnen i Domkyrkan. Samtidigt fick de ett andra förnamn: Rosa Debora, Gustaf Barak och Febe Gustafva. Senare på våren flyttade familjen till Göteborg. Redan i augusti 1902 flyttade familjen till Visby och där arbetade Karl som kakelugnsmakare.¹⁴⁰

Slutet av Karl Dufbergs liv blev oerhört tragiskt för honom och hans familj. I slutet av april 1925 inledde polisen förhör av honom och den 1 maj anhölls han och häktades och spärrades in i kronohäktet i Visby. Han rannsakades den 9 maj, vilket skedde inom lyckta dörrar. Samma dag dömdes han av Visby rådhusrätt för fem olika brott, i samtliga fall handlade det om otuktsbrott mot minderåriga flickor. Domen löd på 6½ års straffarbete, som skulle avtjänas på Långholmens centralfängelse i Stockholm. I Gotlandstidningarna finns endast några små notiser om händelsen.¹⁴¹ Hans yrke och namn skrevs ut liksom brottets art. Ingenting nämns om hans tidigare liv.

Han kom till Långholmen den 19 maj och var då »mindre arbetsför«. Straffet innebar att han tvingades bo och arbeta i enrum under ett år för att därefter få arbeta i samma lokal som andra fångar. Egentligen skulle isoleringen ha gällt tre år, men reglerna var sådana att i praktiken blev det endast ett år.

Den 7 maj skrev Julia Dufberg ett brev till Lewi Pethrus och berättade vad som hade hänt. Att hon skrev till honom kan bero på att hon visste att det i Filadelfiaförsamlingen i Stockholm fanns medlemmar med ett förflutet i Sprängbataljonen. Pethrus svarade omgående:

Guds frid!

Har mottagit Edert brev av den 7 ds. Jag vill utan att nämna Eder mans namn framlägga honom som böneämne i vår församling. Hur djupt smärtamt är det icke att tänka på, att han råkat ut för dessa svåra saker. Mätte

¹⁴⁰ Den 5/6 1902 utflyttade familjen till Göteborgs domkyrkoförsamling och hade där adressen Carl Gustafsgatan 8. Den 13/8 samma år utflyttade familjen till Visby. Utom under den första tiden var familjen bosatt i hus som Karl ägde och vilka hade åtminstone en lägenhet för uthyrning.

¹⁴¹ I *Dagens Nyheter* 12/5 1925 finns en notis som visar att Tidningarnas Telegrambyrå spred nyheten: »**Otuktsförbrytare oskadliggjord för 6½ år.** VISBY måndag. T.T. Kakelugnsmakare K. G. Dufberg har för otuktsbrott mot minderåriga dömts till 6½ års straffarbete«

allt få bidra till att bringa honom i ett rätt förhållande. Vi vilja bedja också för Eder, att Herren må hjälpa Eder i Eder svåra prövning. Skall också tala med någon av hans gamla vänner här att besöka honom, då det blir tillåtet. (Lewi Pethrus korrespondens 1925)

Fängelsevistelsen var säkert mycket svår för Karl. Han fick inte ta emot några besök under det första halvåret och därefter endast av släktingar. Fram till den 1 juli 1927 hade han endast besök vid sju tillfällen; inte vid något enda tillfälle av Julia.¹⁴² Vid två tillfällen fick han samtala med fängelseledningen. Första gången var den 22 oktober 1925 för att få tillstånd att skriva efter pengar eftersom han hade tandvärk och behövde besöka tandläkare.¹⁴³ Andra gången var den 7 april 1927 och då gällde ärendet att han ville ha specialistvård. Karl led av en kronisk hjärtsjukdom (troligen fel på en hjärtklaff) och hans tillstånd tycks ha försämrats under våren 1927. Han led dessutom av åderförkalkning. Direktören beslöt att han skulle få specialistvård om fängelseläkaren ansåg det lämpligt. Några utgifter för specialistvård finns dock inte antecknade. Den 20 juni fick han ett betyg för nådeansökan och dagen därpå lämnades ansökan in.¹⁴⁴ Bakgrunden torde ha varit hans dåliga hälsa. Men kl. 02.30 den 1 juli avled han 64 år gammal. Redan dagen därpå fanns dödsannonsen i *Gotlands Allehanda*, där Julia skrev följande:

Att min ömt älskade make kakelugnsmakaren K. G. Dufberg född den 24 nov. 1862, död den 1 juli 1927, efter ett tåligt buret lidande ingick i den eviga vilan i tron på sin Frälsare; innerligt sörjd och bittert begråten av mig, barn, syskon, svåger, släkt och många vänner, varder härmed tillkännagivet.

Visby den 2 juli 1927. Julia Dufberg.

Lyckliga ande från lerhyddan fri,/ saliga själ, vilkens resa får bli/ Uppåt i hast emot Himmelen klar,/ Sjungande seger, nu hädan jag far.

Julia Dufberg dog i Visby den 25 mars 1953. Hon var då 85 år.

¹⁴² Besöken var följande: 3/1 1926 syster, barn; 7/3 1926 systerdotter; 6/6, 5/9, 5/12 1926 svägerska, systerdotter; 3/4 1927 syster, dotter; 1/5 1927 systerdotter. Systemen var Gustafva Maria (f. 1865), gift Alvin och bosatt på Gotland. Svägerskan var sannolikt en syster till Julia. Uppgifterna från fängelsevistelsen har hämtats från Långholmens centralfängelses arkiv.

¹⁴³ Karl hade när han kom till Långholmen 20,11 kr i kontanter. Under sin vistelse där fick han »hitsänt« 15 öre. Det förefaller som att han antingen inte skrev något brev för att få pengar eller att han inte fick några.

¹⁴⁴ Vi har inte kontrollerat om fängelseledningen gjorde en bedömning av möjligheten att få nåd innan ett betyg för nådeansökan lämnades ut. Däremot har vi noterat att endast ett fåtal blev benådade av dem som begärde nåd.

Anders och Kerstin Andersson

Anders Peter Andersson föddes den 11 januari 1844 i Lännes församling, Örebro län. Fadern brukade gården Bönerud (½ mantal), som ligger drygt 5 km väster om Odensbacken. Han avled i lungtuberkulos i augusti 1850. Hustrun väntade då sitt fjärde barn som föddes i oktober. År 1851 flyttade hon till ett torp på gården och år 1854 gifte hon sig med en av gårdens drängar. Makarna fick tre barn, men 1861, ett drygt år efter att sista barnet föds, avled hon i bröstkörtelinflammation.

Anders skriver att han vid omkring nio års ålder började »förnimma något af Herrens dragning på mitt hjärta« (*Andeutgjutelsen*) och efter nattvardsskolan blev han en flitig bibelläsare. Han konfirmerades år 1859 och började därefter arbeta som fiskardräng i närheten av hemmet. Han flyttade till Vingåkerstrakten en månad efter moderns död och arbetade även där som fiskardräng, liksom i Julita dit han flyttade hösten 1863. I augusti 1868 fick han betyg för att kunna söka in på det »folkskolelärareseminarium« för manliga elever som fanns i Uppsala. De formella kraven för inträde var måttliga. Eleverna skulle äga sådana kunskaper och färdigheter, som meddelades i en väl ordnad folkskola. Konkurrenten var emellertid stor och i verkligheten krävdes mer än så. Förmodligen tillbringade Anders ett år i Uppsala med förberedande studier innan han hösten 1869 blev antagen som elev. Utbildningen var treårig och eleverna kunde få stipendier. Anders tog sin examen i juni 1872 och fick samma höst tjänst som vikarierande lärare i Lista församling, ca 15 km sydväst om Eskilstuna. Under våren 1873 tycks skolan i Mesta ha tagits i bruk och då blev han lärare där. Han var då 29 år.

Kerstin Larsdotter föddes 30 november 1852 i Västra Vingåkers församling, Södermanlands län. Fadern var hemmansägare. Han och Kerstins mor fick elva barn. En åtta år äldre syster till Kerstin var under en tid omkring år 1870 antecknad som baptist, men »återgick« senare. Kerstin konfirmerades år 1867. Hon flyttade till Västmanland hösten 1875 men återkom efter ett år. I slutet av januari 1880 gifte hon sig med Anders och flyttade då till Mesta.

Kerstin blev soldat i Frälsningsarmén i Eskilstuna den 25 september 1891. Anders hade nog sin andliga hemvist i Svenska kyrkan, men kan ha varit medlem i någon missionsförening. Han hade kommit i

kontakt med Helgelseförbundet och det förefaller som att han deltog i förbundets årsmöten på Torp i Närke – i varje fall var han där år 1892. Sannolikt var det genom Helgelseförbundet som han inspirerades att ordna möten i Mesta. Han fick löfte av församlingens prost att anordna sådana i skolsalen och där samlades »en liten grupp ärliga Guds barn, som kände behof af att gå tillsammans och bedja och läsa Guds ord. Äfven då väntade vi Jesus och förkunnade om Kristi tillkommelse.« Anders sa vid slutet av vårterminen 1894 upp sin tjänst (eller – vilket är troligare – begärde tjänstledigt) och familjen flyttade under hösten till Bryggaretorp (Tunafors gård) som ligger ca 3 km sydost om järnvägsstationen i Eskilstuna och ett par hundra meter öster om vägen till Malmköping.¹⁴⁵ Han hade då fått sin kallelse »genom den Helige Ande [...] att ingå i Herrens skara och därjämte uttagen att blifva evangelist uti Herrens egen här« (*Andeutgjutelsen*).

Kerstin och Anders fick fyra barn: Helga född 1880, John 1883, Nils 1892 och Ruth 1896.

Hösten 1895 flyttade familjen till Linköping för att leda Sprängbataljonens verksamhet där. Anders var sedan föreståndare i Jönköping, Nyköping, Uppsala och möjligen också i Linköping dit han flyttade

¹⁴⁵ En tjänst som vikarierande folkskollärare i Mesta skola annonserades i *Svensk Lärartidning* 20/6 och 27/6 1894. Den skulle tillträdas den 15/8. Enligt *Sveriges Folkskollärematrikel 1895* (Lidell) var A.P. Andersson ordinarie lärare i Mesta vid slutet av år 1895, vilket torde innebära att han var tjänstledig, och att det var därför som skolrådet annonserade efter en vikarie. Den 29/8 meddelade samma tidskrift att tjänsten var tillsatt, men den som fick tjänsten – Erik Severin Rosenberg – inflyttade inte till Fors församling förrän 26/10 1895, dvs. mer än ett år senare. A.P. Andersson med familj överfördes 29/11 1894 från Fors församling till Klosters församling, där Bryggaretorp ligger. Det kan inte uteslutas att Rosenberg, som var den enda sökanden till tjänsten, inte kunde tillträda förrän senare under hösten 1894 och att Anders därför uppehöll tjänsten till dess. Vi kan nämna att den vikarierande läraren erbjöds följande: »Lönen i ett för allt för 9 månaders undervisning är ett eldadt rum, fritt vivre hela året samt 1 kr. 50 öre för hvarje läsdag eller för år omkring 280 kronor kontant.« Det är inte troligt att den bostad Anders disponerade endast bestod av ett rum. Anders Anderssons lön var troligen ca 1 300 kr om året kontant (lönegrad III efter 15 års väl vitsordad tjänstgöring), fri bostad och bränsle (motsvarande 300–350 kr per år) samt »ersättning för kofoder« 100 kr. Tjänstgöringstiden torde ha varit åtta månader om året. Ekonomiskt var övergången från lärare till evangelist kändbar för familjen.

sommaren 1901. I april 1903 återvände familjen till Eskilstuna. Anders hade då fyllt 59 år och Kerstin 50 år.¹⁴⁶

Makarna kan ha ägnat sig åt profan verksamhet redan i Linköping år 1901, men vad vi vet är att i Eskilstuna öppnade Kerstin ett hem-bageri, och att hon efter att familjen hösten 1905 hade flyttat till Nyköping, fortsatte verksamheten där. Hon drabbades omkring år 1926 av en olyckshändelse som invalidiserade henne. Trots detta drev hon sin bagerirörelse vidare. Anders öppnade år 1907 en bok- och pappershandel i Nyköping. Affären låg vid Västra Storgatan (troligen nr 6a) ett kvarter söder om det kvarter där bageriet låg vid Bagaregatan 39. Anders ägde 50 % av den fastighet där bokhandeln var inrymd samt hela fastigheten vid Bagaregatan, där familjen bodde.¹⁴⁷

Anders avled i maj 1934. Han var då 90 år och sannolikt inte medlem i någon frikyrkoförsamling, men man kan av bouppteckningen se att han år 1913 hade en relation till Elias Hane som då var pastor i baptistförsamlingen i Nyköping.¹⁴⁸

¹⁴⁶ Anders Andersson med familj inflyttade 21/11 1895 till Kungsholms församling i Stockholm, men sannolikt bodde de då i Linköping. Den 30/12 1897 inflyttade familjen till Jönköping (Kristina församling) från Kungsholms församling. Den fysiska flyttningen (från Linköping till Jönköping) torde ägt rum tidigare, men för senare ut- och inflyttningar gäller att de skedde ungefär samtidigt som de fysiska. Familjen inflyttade 23/8 1898 till Nyköping (All Helgona församling) och 30/10 1899 till Uppsala (utom sonen John som flyttade till Eskilstuna). Familjen inflyttade 19/8 1901 till Linköping och 5/5 1903 till Fors (Eskilstuna) och därifrån vidare till stadsförsamlingen i Eskilstuna. Slutligen inflyttade familjen 3/10 1905 från Eskilstuna till Nyköping (Nicolai församling). Sonen John, som är antecknad som bokhandlarbiträde, flyttade till Nyköping först 15/6 1907.

¹⁴⁷ Enligt bouppteckningen ägde han 50 % av »gården tomten n:o 3-4 i 1:a kvarteret Standard å väster i Nyköpings stad« taxerad i sin helhet till 80 tkr. Detta hus byggdes om omkring år 1907 för att kunna inrymma en butik (möjligen två) i botten-våningen. Vi tror att Anders hade sin bok- och pappershandel i dessa lokaler. Enligt bouppteckningen fanns det inventarier i »Bok- och pappershandeln« för 350 kr och varor för 14 350 kr. Sonen John hade arbetat som biträde i en bokhandel i Eskilstuna tills han sommaren 1907 flyttade till Nyköping och fick anställning hos sin far. Det kan inte uteslutas att Anders hade innehaft en bokhandel redan i Eskilstuna. Han kan dessutom ha övertagit en bokhandel i Nyköping och flyttat denna till Västra Storgatan 6. Fastigheten där bageriet var beläget hade beteckningen Järnhandlaren 20.

¹⁴⁸ Elias Hane bevittnade makarna Anderssons testamente från 1913. I förteckningen över fordringar i bouppteckningen finns en osäker fordran på ca 3 700 kr på Evangeliska Brödramissionen (se fotnot s. 220).

Kerstin avled i mars 1940 och var då 87 år.¹⁴⁹ Hon var under sin tid i Nyköping »livligt verksam inom olika frireligiösa organisationer. Därjämte ägde hon ett strakt socialt intresse och var ända till sin död ledamot av styrelsen för 'Hem för ensamma kvinnor'« (Södermanlands Nyheter 28/3 1940). Hon var vid sin död medlem i Filadelfiaförsamlingen i Nyköping.

Robert Fur skriver att A.P. Andersson »hade herdesinne och tog ansvar för de andra [inom Sprängbataljonens ledning]«. Yttrandet kommer från Gustaf Karlstedt, som hade tillhört församlingen i Jönköping under den tid som familjen Andersson var bosatt där.

Oskar Baer

Oscar Alfred Casimir Baer (eller Oskar Baer som han oftast skrev) föddes 28 april 1846 i Nora bergsförsamling, Örebro län. Han var sjunde barnet av tolv till en bergmästare som var verksam inom Evangeliska Fosterlandsstiftelsen (Elgeskog).

Skapad, fostrad och lärd att göra det goda, men påverkad af det onda, drogs jag af de syndiga inflytelser, som tid efter annan omgäfvö mig, ut i världen [...] Väl framstod jag inför världens blickar som en mycket exemplarisk ung man [...] en bestämd viljekraft tillbakavisade hvarje försök af kamrater att få mig att öfverskrida måttlighetsgränserna, och inte ens de plumpaste räheter, såsom att kasta punschen öfver mig [...] rubbade ej mitt lugn. [...] Emot predikanter och andra Guds barn, som ofta gästade mina föräldrars hem, visade jag mig främmande och kall.¹⁵⁰

Familjen hade god ekonomi och Oskar fick själv välja yrkesinriktning. Valet blev bergsingenjör och troligen utbildade han sig i England. Efter examen fick han arbete i Göteborg. Han gifte sig med Johanna Maria Elsvik, född 10 juni 1848 i Lindesberg, Örebro län.¹⁵¹ Makarna fick en dotter, Signe, född 1881 i Göteborg.

¹⁴⁹ Av bouppteckningarna efter Anders och Kerstin Andersson kan man se att lägenheten vid Bagaregatan 39 hade sex rum och kök. Nettobehållningen vid Anders död år 1934 var 55 900 kr (motsvarande 1,6 mkr år 2009 utifrån levnadskostnadsindex utan direkta skatter och sociala förmåner). Vid Kerstins död år 1940 var nettobehållningen 59 800 kr (motsvarande 1,4 mkr år 2009).

¹⁵⁰ Citaten är här och i det följande främst hämtade från *Andeutgjutelsen* samt *Stridsropet* 12/12 1891 och 19/12 1891.

¹⁵¹ Vi har inte funnit någon uppgift när vigseln ägde rum. Nästan genomgående är uppgifterna om Oskar Baer i kyrkobokföringen osäkra; uppgifter saknas och utflyttningar och inflyttningar är inte alltid införda korrekt.

Arbetet gav goda inkomster, »endast en sak fattades: frid med Gud«. En tid efter vigseln drabbades makarna av »svåra sjukdomar« och andra prövningar. Oskar menade att det var Gud som talade till dem och de »bröto med verlden och följde den fattiga, ringaktade och oansenliga hopen«. Detta torde ha hänt år 1875 eller 1876. De blev då medlemmar i »ett religiöst samfund«, sannolikt en missionsförening i Göteborg.

Det bolag Oskar arbetade för hamnade i en kris och han tvingades att lämna sin anställning. Det blev svårt för honom att få ett nytt liknande arbete. »Först efter tre års envis kamp och under de mest förödmjukande nederlag sträckte jag vapen och böjde mig under herrrens ledning.« Han menade att Gud hade sänt krisen för att tvinga honom till ett offer. Han tog nu anställning hos en trädgårdsmästare under det att han samtidigt förberedde sig för ett nytt yrke.

En tid af ganska hårda umbäranden och prövningar, men därjämte många sköna stunder med Gud framlefdes nu. Det gafs dagar, då det allra nödvändigaste saknades, men vi togo dagen som den kom, såsom från herren, och han lät oss ej komma på skam. Herren födde oss stundom genom korpar [1 Kon. 17:4–6] och tillförsåg våra behof på det mest förunderliga sätt. Mat, kläder och husrum erhöles vi ofta genom bön och förbidan.

Efter något år fick Oskar arbete som frökontrollant i Göteborg och framtidsutsikterna i yrket syntes goda.

Oskar upplevde att Gud uppmanade honom gång på gång att i den stora församling som han tillhörde »högt prisa hans namn« men han »intogs [...] af en bäfvan, som kom hela [hans] varelse att skaka«.

En stund kom dock, då Gud sade mig: du har att välja antingen att lyda min röst och låta din mun vidt upp – jag skall ifylla den – eller tiga, och straffdomarna skola hoppa sig och falla öfver dig.

Oskar lydte uppmaningen och därmed inträdde ett nytt skede i hans andliga liv. Han fick uppleva välsignelse, kraft och hälsa, och kände ett brinnande begär att tjäna Gud. Detta steg tog han i »lydnad för den helige Andes röst inom mig« och »emottog ett större mått af samme Andes kraft«.

I februari 1883, året efter denna händelse, kom några officerare från Frälsningsarmén i Stockholm till Göteborg. Oskar och hans hustru kände ett »saligt begär efter att få härbergera dem, hvilket ock lyckades oss att få«. De kände snart att de »voro ett med dem«. Oskars arbetsgivare ogillade hans engagemang i Frälsningsarmén och hotade med

uppsägning om han inte tog avstånd från rörelsen. Oskar framhärdade och tvingades sluta sin tjänst.¹⁵² Året är nu 1884.

Jag såg efter Gud, och han visade och gjorde det tydligt för mig, att jag skulle gå till Linköping, där en plats stod öppen för mig. Inga lysande förmaner lockade mig att gå dit, ej heller var det angenämt för köttet. Göromålen voro att hänföra till magasinsförrättningar af ren materiel beskaffenhet, och totalinkomsten endast omkring 500 kr. pr år.¹⁵³

I Linköping blev makarna medlemmar i missionsföreningen som hade sin möteslokal, Lutherska missionshuset, vid nuvarande Elsa Brändströms gata.

I missionsföreningen fanns en nattvardsförening som möjligen, vilket hade skett på andra platser, höll på att utvecklas till en »friförsamling«. Missionsföreningen hade ett nära samarbete med domkyrkoförsamlingen och de ledande inom styrelsen beslöt att ingripa mot dem som var medlemmar i nattvardsföreningen. En motaktion ordnades och Oskar Baer samlade in underskrifter till en protestskrivelse som överlämnades i november 1894 till styrelsen (Elgeskog). När man vid årsskiftet 1886/87 fick till stånd en överenskommelse mellan de stridande grupperna var emellertid Oskar Baer medlem i Frälsningsarmén.

Sommaren och hösten 1886 hade Frälsningsarmén sina första möten i Linköping. Dessa samlade mycket folk och då var Oskar med på mötena och fick kontakt med de officerare och soldater från Norrköping som stod bakom mötena. Den 3 oktober öppnades kåren i Linköping och då var Oskar med. Han fick »bidraga vid anskaffande af lokal för armén¹⁵⁴ och tjänstgöra som kårens sekreterare«. Den 12 mars 1887 publicerades en rapport från Linköping i *Stridsropet* signerad Oskar Baer. Annandag jul samma år var stabsofficeren A. Gust. Segerstéen på besök i staden. Han rapporterade bl.a. att »Sekreteraren (ingenjör Baer) och några

¹⁵² Denna uppsägning blev känd genom att ett företag i Göteborg ställde upp till Oskar Baers försvar i en av Göteborgs dagstidningar och en »liflig tidningspolemik [...] utspann sig«.

¹⁵³ Vi kan nämna att Oskar hade en bror »öfverjägmästare RWO Karl Fredrik Emil Baër« som år 1884 bodde i Västra Tollstad, som ligger 6 mil väster om Linköping (vid Vättern). Det kan inte uteslutas att denne hjälpte Oskar till Linköping.

¹⁵⁴ Lokalen var en s.k. varietéteater som byggdes omkring år 1884 vid Kungsgatan nära Stångån. Den kallades ibland teatern i Wernerska trädgården. Satsningen på denna typ av teater blev emellertid inte lyckosam och hösten 1886 hyrdes den ut till Frälsningsarmén. Huset var byggt i sten och fasaden hade ett elegant »formspråk i italiensk nyrenässans« (*Linköpings historia* 1978 s. 63-64, 162-163, 324).

soldater med honom, hade på eftermiddagen besökt några af syndens nästen, där de fått bedja med flere själar«.

Under sensommaren 1888 flyttade familjen till Stockholm, där Oskar hade fått anställning på Frälsningsarméns högkvarter för att arbeta med »hvad som rörde dess ekonomi«. Den 1 september 1888 befordrades »Sekreterare O. Baer till kapten« (*Str* 1/9 1888). Han deltog som talare – liksom övriga officerare vid Högkvarteret – relativt ofta i mötena i kårerna i Stockholm och dess omgivning. I augusti 1890 befordrades Oskar till adjutant vilket innebar att han biträdde kommandören (*Str* 23/8 1890). I mars 1892 befordrades han till stabskapten (*Str* 12/3 1892).

Oskar hade fått se »huru Herren, genom trons bön, låtit till och med döfva återfå sin lekamliga hörsel, lemmalytta sin färdighet och mångahanda sjuka blifva friska« och han »vitnade därom [...] såsom en af Guds ords sanningar«. Ett problem för honom var att han inte själv vågade »anförtro åt Jesus [sin] jordiska stofthydda«.

I Stockholm drabbades han av »en envis luftrörskatarr, som [...] hotade att blifva allvarsam«. Han beslöt sig för att söka hjälp hos Gud.

Gång efter annan vände jag mig till en broder, som egde gåfvan att bedja med sjuka enligt herrens ord, och fick se huru underbart allehanda sjukdomar botades, men för egen del erhöll jag ingen märkbar hjälp. [...] Min ställning var i sanning mycket svår. Jordiska läkare kunde jag ej besöka, då jag egde förstånd i ordet, att herren, »öfverläkaren«, helst själf ville vara min läkare och hans ord och löften min medicin. – Mina krafter försvagades. Ingen hjälp förnamns af herren, och de som borde hafva burit mig sågo i allt detta blott öfverspända idéer, men med den osynlige för ögonen härdade jag ut [...] och jag står nu på segrande mark.

Han blev således frisk och vittnade gärna om denna erfarenhet i de möten han fick medverka i.

Under sin tid i Frälsningsarmén blev han »med åren allt mer skild med dem i tro och uppfattning«. Han insåg »mer och mer vigten och nödvändigheten af, att äga den barnsliga och fasta tro, som Herrens lärjungar i första tiden ägde«. Han fick se hur

den helige Ande kom öfver personer så, att de, såsom i bibeln står omtaladt – under hänryckningstillstånd fingo se och samtala med Herren själf – uppenbara hemligheter och förutsäga ting, som skulle ske, hvilka äfven skedde.¹⁵⁵

¹⁵⁵ Av sammanhanget kan man anta att detta skedde år 1891 dvs. då Karl Dufberg inte var stationerad i Stockholm. Oskar Baer skriver för övrigt inget om att han kom i kontakt med Karl Dufberg under dennes tid i Stockholm II och V (trots att så var fallet).

I februari 1893 avled Oskars hustru, Maria Johanna, i »tuberkulos«. Hon var endast 44 år. Oscar var nu ensam med sin elvaåriga dotter.

Om inte Oskar hade direkta informationer från Eskilstunakåren vintern 1893/94 väcktes hans nyfikenhet av rapporterna därifrån i *Stridsropet* och han reste dit för att ta del av det som där hände. Resultatet blev att han sommaren 1894 blev medlem i Sprängbataljonen.

Oskar Baer blev under sommaren eller hösten 1894 »genom profetia uttagen, att tjäna Herren uti detta Hans sällsamma verk«.

Innan Herren sedermera sände mig ut på sitt arbetsfält, gaf Herren mig en hjälp vid min sida, besjälad af samma tro, och som jämväl varit ett åsyna vittne till detta härliga verks upprinnelse i Eskilstuna. (*Andeutgjutelsen*)

Oskar syftar på Sofia Carlström som han gifte sig med den 5 december 1894. Hon var änka och hade fem barn varav tre hemmavarande i åldern 7–13 år. Sofia och Oskar hade sannolikt träffats i Eskilstuna, där hon kan ha varit aktiv i Frälsningsarmékåren. Redan tio dagar efter bröllopet befann sig åtminstone Oskar i Linköping för att planera för Sprängbataljonens verksamhet där.

Oskar Baer var föreståndare för flera församlingar fram till maj 1901 då han flyttade till Stockholm och övertog den lägenhet som Gustaf Berglund vid samma tid lämnade på S:t Eriksgatan 23 för att flytta till Nyköping. Oskar dog efter en hjärnblödning den 20 april 1905 »efter ett långt, tåligt buret lidande, stilla och lugnt [...] i tron på Jesus Kristus« (*Stockholms-Tidningen* 22/4 1905).¹⁵⁶ Hans hustru Sofia avled år 1930.

August och Anna Fredriksson

Anna Sofia Berglund föddes den 12 december 1868 i Näshulta söder om Eskilstuna. Anna var en av de »första tolf Herrens utvalde, som skulle utbära budskapet, och utropa: Herren är nära!« (*Andeutgjutelsen*). Från sommaren 1894 och till slutet av år 1897 var hon evangelist inom Sprängbataljonen. Hösten 1894 var hon i Jönköping och det kan ha varit Anna som var med Oskar Baer i Linköping senare samma år.

¹⁵⁶ Bouppteckningen visar att Oskar Baer vid sin död inte hade några tillgångar i form av bankmedel. Däremot hade han »innestående arfsmedel 1 050 kr« och »1/8 mantal Byske n:7 i Byske socken, Skellefteå härad« (1 250 kr), dels efter sin far, dels efter sin bror, apotekaren Arvid Otto Emil Baer. Två kvinnor som har bevittnat testamentet från sommaren 1904 är Josefina Jonsson och Anna Ottersten, som var »handelsidkerska« på Färingsö. Hon och hennes make är antecknade som metodister.

August Melcher (A.M.) Fredriksson föddes 18 juni 1859 i Skeda utanför Linköping. Hans far var torpare. August arbetade under sin ungdom som dräng på olika gårdar i Skeda. Hösten 1875 flyttade han till Linköping och anställdes som dräng hos någon av prästerna i Domkyrkoförsamlingen, där också ett par av hans bröder arbetade. När en av prästerna i församlingen blev kyrkoherde i Vreta Kloster år 1878 flyttade August med till Klostergården där kyrkoherden hade sin bostad. Hösten 1882 återvände han till Linköping till en tjänst på kyrkogården. Hans titel var nu dödgravare. Även hans bror Karl Gustaf arbetade på kyrkogården. August, kom så småningom i kontakt med Sprängbataljonen. Dessförinnan hade han tillhört Linköpings missionsförening.

Den 7 januari 1898 vigdes Anna och August av en av prästerna i Domkyrkoförsamlingen. August slutade vid den här tiden sin tjänst som dödgravare för att bli församlingsföreståndare inom Sprängbataljonen. I februari flyttade makarna från staden, troligen till Göteborg och senare på hösten till Uppsala. Från Uppsala flyttade familjen till Norrköping där August höll sin inträdespredikan den 22 oktober 1899 i lokalen på Bredgatan. Ungefär ett år senare lämnade familjen staden och flyttade till Eskilstuna (Nyfors), men återvände till Norrköping år 1902. August är vid den här tiden antecknad som »skomak.arb.« och sannolikt hade han arbetat hos Carl Berglund i Nyfors. I Norrköpingska han under en tid ha varit anställd vid Axel Månsons korkfabrik (intervju, Johannes Fredriksson).

Anna och August fick sex barn, fyra flickor och två pojkar: Judit Maria född 1898, Ester Elisabet 1900, Johannes Emanuel 1901, Isak Josef Melker 1903, Rut Anna Maria 1905 och Eva Lydia Linnéa 1907.

Familjens bostad efter inflyttningen år 1902 var på samma adress som lokalen, Bredgatan 10. Församlingen lämnade denna lokal år 1906 då Svenska Frälsningsarmén tog över den. Familjen Fredriksson flyttade då till den närbelägna adressen Vattengatan 13, där enskilda möten hölls i deras hem. År 1909 flyttade familjen till Vattengatan 15.

August avled under en predikoresa den 26 november 1920 på Skälsta (Skällsta) gård ca 10 km norr om Uppsala i Ärentuna församling. Anna avled vid 94 års ålder den 8 november 1962 i Norrköping. Lennart Magnusson, föreståndare i pingstförsamlingen i Norrköping, var officiant vid begravningen. Där »märktes kransar från bl a Trossyskonen« (NT 18/11 1962). Barnen Eva och Rut blev pingstväänner och Johannes blev baptist.

Elisabeth Jonsson

Emma Elisabeth Jonsson föddes den 26 april 1874 i Eskilstuna. Fadern drev en mindre fabrik för tillverkning av knivar. När Elisabeth var 16 år flyttade familjen till Flackersta gård som låg drygt 1,5 km väster om järnvägsstationen. Gården ägdes av Eskilstuna stad och arrenderades av fadern. Efter två år som lantbrukare flyttade fadern i november 1892 tillbaka till staden med sin familj. Elisabeth hade åtta syskon – alla pojkar – men två av dem dog som minderåriga.

Elisabeth konfirmerades i juni 1889. Hon hade påverkats under konfirmationsundervisningen så att hon bestämde sig för att leva ett »kristligt liv«, något som fadern inte uppskattade. Hon fick inte tillfälle att söka arbete utanför hemmet eftersom hon behövdes där. Fadern försökte ständigt påverka henne att överge sin tro. Detta medverkade kanske till att »ljumhet och sömnaktighet intog så småningom [hennes] själ«, men när familjen återvände till Eskilstuna blev det ändring. Hon kom i kontakt med Frälsningsarmén och tilltalades av »deras glada budskap« och ville bli medlem där. Fadern kunde inte tänka sig att hans dotter skulle bli frälsningssoldat och försökte tvinga henne att avstå. Den 15 augusti 1893 invigdes hon emellertid som soldat i Eskilstunakåren. När Karl Dufberg mot slutet av året blev kårens ledare var hon en av de soldater som sökte förbön för att bli andedöpt och »genom ihärdig bön« fick hon efter en tid sitt dop (*Andeutgjutelsen*).

För sin dotter Debora Bergeå har Elisabeth berättat om att hon inte fick flytta hemifrån för sin far, men att hon beslöt sig för att lämna hemmet så fort hon blev myndig, och när hon våren 1895 fyllde 21 år hade hon bestämt sig för att resa till Stockholm, där Gustaf Adolf Berglund, som hon var nära vän med, bodde. Hon gick till skomakarmästaren Carl Berglund – Gustafs far – i Nyfors för att säga adjö. Han frågade om hon hade pengar till resan, och på den frågan svarade hon nekande. Han tog då sin börs och tömde den på sin disk i verkstaden. Hon fick pengarna och de räckte precis till biljetten. Kanske var det först våren 1895 som Elisabeth fick sin kallelse att gå ut »med budskapet, att Herren är nära« (s. 46).

Något som Elisabeth inte berättade för Debora var att hon den 16 november 1894 hade tagit ut en flyttningsattest till Nordamerika. Detta var vid samma tid som »Sprängmannen Simson« uteslöts ur Sprängbataljonen (s. 66). Någon resa blev det emellertid inte. Den 13 december 1894 lämnades attesten tillbaka. Debora minns att hennes mor hade ett

litet fotografi på en man, som hade emigrerat till Amerika och som skulle ha kommit tillbaka till Sverige, men det dröjde och när han så kom var Elisabeth gift.

Vi räknar med att Elisabeth från våren 1895 arbetade som evangelist inom Sprängbataljonen, men att hon också, enligt sin dotter Debora, hjälpte Augusta och Gustaf Berglund sedan de hade fått sitt första barn, Rut, som föddes i maj 1899 i Norrköping. Sommaren 1896 var hon sannolikt i Linköping med omnejd, eftersom Albin Andersson har berättat att han blev omvänd genom Elisabeths insatser där. Den 4 februari 1898 var avskedsmöte i Eskilstuna för henne och Elfrida Skoog. De hade då verkat en tid i socknarna utanför Eskilstuna.

I augusti 1898 flyttade Elisabeth till Katrineholm i Stora Malms församling, där hon bodde på samma adress, Kungsgatan 66, som Lydia och Carl Söderström. Tiden i Katrineholm blev ett drygt år och som evangelistkamrat hade hon Mathilda Svensson från Linköping. I september 1900 annonserades Elisabeth i några möten i Eskilstuna. Av annonsen framgår att hon då bodde i Stockholm. I mantalslängden för Kungsholms församling i Stockholm kan man se att hon i januari 1901 vistades hos Augusta och Gustaf Berglund.¹⁵⁷ I september 1901 var hon annonserad i Norrköping.

Det förefaller som att den evangelistverksamhet som hon tillsammans med evangelistkamrater utövade i Kolmården och sydöstra Södermanland var något som hon gärna berättade om för sin dotter Debora. De gick från hus till hus och vittnade om sin tro, och hade en viss framgång i verksamheten. Ett par makar i Svärta som tog emot dem var Per Otto och Klara Mathilda Eriksson i torpet Lövhagen.

Elisabeth tog Karl Dufbergs syndafall i slutet av år 1901 hårt och slutade som evangelist. En av sönerna i hemmet i Lövhagen och Elisabeth hade förälskat sig i varandra och de beslöt att gifta sig. Det var den näst äldste sonen Gustaf Adolf, två år yngre än Elisabeth, som blev hennes make. Han flyttade under sommaren 1902 in till Nyköping och tog arbete där. Den 5 oktober 1902 gifte de sig.

Elisabeth och Gustaf var osäkra på var de skulle ha sin andliga hemvist. Det blev Svenska kyrkan, samtidigt som de bevarade sina kontakter med medlemmarna i den grupp som fortsatte att i Spräng-

¹⁵⁷ Uppgifterna på blanketten har skrivits av Gustaf Berglund och där står: »Hos mig vistas tillfälligtvis Dottern Emma Elisabeth Jonsson ...«. Mantalsskrivningsförrätteren har strukit över »Dottern« och skrivit »Jungfrun«.

bataljonens namn samlas i hemmen i Nyköping. De var emellertid inte aktiva i gruppen.

När makarna år 1903 fick sitt första barn lät de döpa honom, liksom två barn som föddes 1904 resp. 1906. År 1908 fick de en son och han döptes inte »på grund af [föräldrarnas] baptistiska åsikter«. Detsamma gällde en dotter som föddes 1910 liksom för dottern Debora (Bergeå) som föddes i januari 1913. Senare under året – den 9 oktober 1913 döptes emellertid de tre yngsta barnen.

Redan i november 1913 begärde emellertid makarna att få bli medlemmar i baptistförsamlingen i Nyköping och de beviljades inträde den 7 december 1913. Den främsta anledningen var att de ville att barnen skulle växa upp i en frikyrklig församling.¹⁵⁸ Gustaf var under en tid diakon i församlingen. I januari 1916 födde Elisabeth en son, som märkligt nog döptes i Svenska kyrkan trots att föräldrarna var baptister.¹⁵⁹ Samma år blev Gustaf sekreterare i Södermanlands Ombuds-förening inom Helgelseförbundet (s. 227).

Elisabeth avled den 14 maj 1951. Hon bodde hos sin dotter Debora i Stora Skedevi i Dalarna under sin sista tid. Gustaf hade avlidit år 1934. På hans gravsten står det: »Herren är nära«.

¹⁵⁸ Pastor i baptistförsamlingen var Elias Hane. Han kom efter hand i konflikt med samfundsledningen och med baptistförsamlingens majoritet. Han avgick från sin tjänst 15/10 1915. Den 4/4 1916 lämnade 13 medlemmar församlingen för att tillsammans med Hane bilda en »fri församling«, dvs. en pingstförsamling. Den kallades Brödraförsamlingen. »Han köpte en snickarverkstad som han gjorde om till ett kapell« (intervju, Debora Bergeå). Den osäkra fordran som Anders Andersson vid sin död 1934 hade på Evangeliska Brödramissionen (s. 211) hörde kanske samman med denna snickarverkstad. Elias Hane bearbetade ivrigt Elisabeth och Gustaf Pettersson för de skulle förena sig med denna församling, men de valde att fortsätta som medlemmar i baptistförsamlingen. Elias Hane flyttade år 1923 till Luleå. Två år senare ombildades Brödraförsamlingen till pingstförsamlingen Filadelfia. Anledningen till detta var att inom Brödraförsamlingen fick även personer som inte var döpta bli medlemmar och delta i brödsbrytelsen. Det kan inte uteslutas att några medlemmar från Sprängbataljonen i Nyköping sökte sig till Brödraförsamlingen.

¹⁵⁹ Namnen på Elisabeth och Gustafs barn är Gustaf Joel (f. 1903), Gustaf Eskil (f. 1904), Naëmi (f. 1906 men avled efter en kort tid), Gustaf Barak (f. 1908), Naemi Maria Elisabet (f. 1910; avled 1918 i spanska sjukan), Astrid Debora Elisabeth (f. 1913) samt Gustaf Gabriel Yngve (f. 1916).

Källförteckning

Tryckta källor

- Andliga sånger till väckelse och uppbyggelse*, 1908.
- Andeutgjutelsen*, se Dufberg 1900.
- Bergsten, Torsten 2010, *Pingströrelsen förr och nu. Valda publikationer 1947–2002 med anknytning till Pingströrelsens historia och tankevärld*.
- Dagens Nyheter* 30/12 1882, 21/9 1894, 9/3 1898, 5/4 1899 och 12/5 1925.
- Dufberg, Karl och Julia 1894, *Regler gifvna af Jesus Kristus själv för hans här*.
- Dufberg, Karl m.fl. 1900, *Andeutgjutelsen i Eskilstuna år 1893–1894 och Sprängbataljonens uppkomst*.
- Dufberg, Karl 1901, *Profetiska regler (råd och förmaningar) för Sprängbataljonen eller Herrens här*.
- Edmundh, Anders, 1955, *Maria Lindgren – en trons hjältinna*.
- Eskilstuna-Kuriren* 1894–1896 och 1953.
- Eskilstuna kår 1890–1940: Minnesskrift*, 1940.
- Evangelii Härold* 2/9 1943, 27/3 1952 och 15/4 1954.
- Fransson, Fredrik 1897, *Himlauret*.
- Gotlands Allehanda* 25/5, 22/8 och 32/11 1894 samt 2/7 1927.
- Gustafsson, Harald 1983, *I backspegeln*.
- Herren är nära*, 1897, traktat.
- Holmberg, Adrian 1966, *Utstött. Minnen från Söders slum och Pethrus' estrader*.
- Holmberg, Adrian 1976, *Lewi Pethrus: rätt man på rätt plats*.
- Holmberg, Adrian 1980, *Filadelfiaförsamlingen i Sverige 30 augusti 1910–30 augusti 1980*.
- Hubertsson, Huberth 1944, *Andens eld över smålandsbygd*.
- Jul med Julhälsning från missionsfälten*, 1973.
- Julens Härold* 1919.
- Kjäll, Thorsten 1972, *Korsets färger bära. En berättelse om Frälsningsarmén i Sverige under nittio år (två delar med löpande sidnumrering)*.
- Kungl Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelser för åren 1891–1895 Södermanlands län*, 1896.

- Kungl Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelser för åren 1896–1900 Södermanlands län, 1901.*
- Kungl Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelser för åren 1901–1905 Södermanlands län, 1906.*
- Lidman, Sam 1973, *Frankensteins gud.*
- Lidman, Sven 1979 (nyutgåva), *Såsom genom eld.*
- Linderholm, Emanuel 1925, *Pingströrelsen i Sverige.*
- Linköpings historia del 4 1863–1910, 1978.*
- Linköpings Stifts Tidningar, bilaga till Östgöta Correspondenten 30/9 och 7/10 1977.*
- Lövgren, Oscar 1964, *Psalm- och sånglexikon.*
- Malmström, Evald 1932, *Femtio års fälttåg. Frälsningsarmén i Sverige 1882–1932.*
- Martinson, Moa 1936, *Mor gifter sig.*
- Norrköpings Tidningar 1895-1902.*
- Petri, Laura 1921, *Frälsningsarmén – religionsvetenskaplig undersökning.*
- Pethrus, Lewi 1953, *Medan du stjärnorna räknar.*
- Porter, James 1893 (översättning), *Metodistkyrkans historia.*
- Profetiska Sånger 1898.*
- Profetiska Sånger och Körer 1896a.*
- Profetiska Sånger och Körer 1896b.*
- Reglerna, se Dufberg 1894.*
- Stillström, Alma 1963 *Mitt Linköping; minnesbilder från slutet av 1800-talet. Stockholms-Tidningen 26/7, 6/8 och 10/9 1894, 17/12 1901 samt 22/4 1905.*
- Stridsropet 1886 och 1889–1894.*
- Svenska Morgonbladet 26/7 1894 och 15/9 1894.*
- Svenska Posten 21/7 1977.*
- Sånger för Herrens Här 1894.*
- Sånger för Herrens Här 1895.*
- Sånghäfte utan titel från år 1920 eller senare.*
- Söderholm, G.E. 1927, *Den svenska pingstväckelsens historia 1907–1927, del I. Södermanlands Läns Tidning 27/10 och 22/12 1899 samt 13/12 1901.*
- Södermanlands Nyheter 28/3 1940.*
- Sörmlandsposten 20/12 1893 samt 9/4, 11/6 12/9 och 21/9 1894.*
- Trons Segrar 1/7 1916 och 13/4 1963.*
- Thörnberg, Ernst Herman 1939, *Frälsningsarmén.*
- Vår Horisont, församlingsblad för Sionförsamlingen i Linköping, 7–8/1957.*

Vårt Land 22/6 1896.

Zettersten, Paul 1946, *Och stor nåd var över dem alla. Filadelfiaförsamlingens i Uppsala trettioårsberättelse åren 1916–1946.*

Östgöta Correspondenten 1894–1902, 1903, 1907.

Östgöten 1894, 1896, 1899–1900.

Otryckta källor

Andersson, Eva, intervju 18/11 1981, i: Torestad.

Arkivmaterial från Frälsningsarmékårerna i Eskilstuna, Jönköping, Linköping och Norrköping, från baptistförsamlingarna i Eskilstuna, Linköping och Nyköping, Metodistförsamlingen i Linköping och pingstförsamlingen i Jönköping – alla i respektive stads folkrörelsearkiv. Vidare pingstförsamlingarna i Huskvarna, Katrineholm, Linköping och Norrköping i respektive församlings arkiv.

Bergeå, Debora, intervjuer 2009.

Berglund, Gustaf N., intervju 9/10 1981, i: Torestad.

Elgeskog, Valter 1976, *Väckelserörelser i Linköping.*

Folkbokföringsuppgifter från Landsarkiven i Göteborg, Uppsala, Vadstena och Visby samt Stadsarkivet i Stockholm.

Forss, Ruth, intervju 18/11 1981, i: Torestad.

Fredriksson, Johannes, intervju 18/11 1981, i: Torestad

Gäreskog, Marianne och Roland 2010, *Sionförsamlingen i Linköping 1924–1964.*

Hallberg, Daniel, intervju 7/10 1981, i: Torestad.

Holmberg Adrian, intervju 1/10 1981, i: Torestad.

Jernstrand, Berndt, intervju 2009.

Lewi Pethrus korrespondens 1925, Riksarkivet.

Långholmens centralfängelses arkiv, Stockholms Stadsarkiv.

Nilsson, Sven; brev 2010.

Skog, Johan, »Anteckningsbok«.

Skog, Eva-Brita 2009, »Lista på medlemmar i Sprängbataljonen«.

Skog, Eva-Brita, intervjuer och brev.

Skoog, Per-Olov, e-brev 2009.

Skog, Sven, e-brev 2009.

Torestad, Roland 1982, *Sprängbataljonen – uppsats i kyrko- och samfundskunskap*, Teologiska Institutionen, Uppsala Universitet.

Personregister

Här förtecknas flertalet av de personnamn som förekommer i denna skrift. Biografiska uppgifter i varierande omfattning har i allmänhet tillfogats. För personer som inte var medlemmar i Sprängbataljonen, eller ättlingar till sådana, lämnas i allmänhet endast uppgift om födelseår och dödsår direkt efter namnet. Namn på personer som vi inte har kunnat identifiera eller inte har några uppgifter om utöver vad som framgår av huvudtext och fotnoter har inte tagits med i förteckningen. Vi skriver i allmänhet t.ex. Sion (pf) Linköping, i stället för pingstförsamlingen Sion i Linköping och Betania (bf) Linköping, där bf står för baptistförsamlingen. De biografiska uppgifterna består av några grundläggande data, som eventuellt följs av ett tankstreck och några tilläggsuppgifter. Hänvisning till namn i personförteckningen görs med tecknet »▷«. Efternamnet utelämnas om det inte finns risk för förväxling.

Adolfsson, Amanda

Amanda Adolfsson, f. 30/10 1866 i Risinge, Östergötlands län; ogift; avled 1913 i Norrköping. – Amanda var evangelist inom Sprängbataljonen främst i och omkring Norrköping. Därefter arbetade hon som hembiträde.

Ahl, Johan August

Johan August Ahl, f. 19/8 1853 i Fröslunda, Uppsala län; gift; avled 1918 i Stockholm. – Johan August kom till Sprängbataljonen från Frälsningsarmén i Stockholm.

Andersson, Albin

Axel Albin Andersson, senare Sonander, f. 20/12 1877 i Konungssunds församling på Vikbolandet i Östergötlands län; son till ▷August; gift; studier vid Betelseminariet 1904–1907; pastor inom Baptistsamfundet, bl.a. i Göteborgs första baptistförsamling 1932–39; ledamot av flera distriktsstyrelser inom samfundet och ledamot av Missionsstyrelsen 1927–28; avled 1958 i Askersund. – Albin kom våren 1896 i kontakt med Sprängbataljonen genom ▷Elisabeth Jonssons insatser och blev omvänd efter en bönenatt i föräldrarnas hem i Linköping där han var på besök; han döptes den 16/6 1896. I mars 1904 blev han medlem i Betania (bf) Linköping.

Andersson, Anders Gustaf f. 1842

Andersson, Anders Peter (A.P.) – se s. 209

Anders Peter Andersson, f. 11/1 1844 i Lännes, Örebro län; gift med
▷Kerstin; avled 1934 i Nyköping.

Andersson, August

August Magnus Andersson, f. 1/4 1847 i Oppeby, Östergötlands län; gift;
avled 1916 i Linköping och var då änklings sedan tre år. – August tillhörde
Sprängbataljonen i Linköping och blev i juli 1904 medlem i Betania (bf).

Andersson, Hanna 1858–1838

Andersson, Helga (senare Lencker)

Helga Andersson, f. 4/11 1880 i Fors, Södermanlands län; dotter till
▷Anders Peter; ogift; avled 1944 i Nyköping.

Andersson, Janne

Janne Andersson, f. 17/2 1866 i Magra, Älfsborgs län; gift; avled 1956 i
Göteborg och var då änklings sedan år 1945. – Janne och hans hustru Maria
deltog vid flera sommarmöten i Björkvik på 1900-talet. Eva-Brita Skog har
berättat att hennes far Kaleb Skog hämtade dem vid tåget i Katrineholm
med häst och vagn.

Andersson, John

Paul John Gottfrid Andersson, f. 19/1 1883 i Fors, Södermanlands län; son
till ▷Anders Peter; avled 1935 i Nyköping.

Andersson, Kerstin – se s. 209

Kerstin Larsdotter Andersson, f. 30/11 1852 i Västra Vingåker, Söderman-
lands län; gift med ▷Anders Peter; avled 1940 i Nyköping.

Andersson, Nils (senare Lencker)

Nils Helfrid Emanuel Andersson, f. 22/5 1892 i Fors, Södermanlands län;
son till ▷Anders Peter; gift; avled 1972 i Torp (Medelpad) Västernorrlands
län.

Andersson, Rut (senare Lencker)

Rut Andersson, f. 23/9 1896 i Linköping; dotter till ▷Anders Peter; ogift;
avled 1980 i Nyköping.

Askling, Margareta

Margareta Askling, f. 20/7 1846 i Västra Harg, Östergötlands län; gift; avled
1933 i Linköping och var då änka. – Margareta kom till Sprängbataljonen
från Betania (bf) Linköping, där även hennes make hade varit medlem,
men blivit utesluten. I Betanias matrikel har antecknats att Margareta ute-
slöts på grund av »omfattande villfarelse [i] läran, ville icke afstå därifrån«.

Asplund, Theodor

Svante Teodor Asplund, f. 13/1 1867 i Sankt Anna, Östergötlands län; familjenamnet var Asplund men Teodor kallade sig Svensson efter sin fars förnamn; gift; avled 1941 i Nyköping och var då änklings sedan 1926. – En dotter, Dorkas Asplund (f. 1915), blev pingstmissionär i Ruanda (Rwanda) i Afrika hösten 1947.

Baer, Oskar – se s. 212

Oskar Alfred Casimir Baer, f. 28/4 1846 i Nora bergs församling, Örebro län; gift (1894) med ▷Sofia efter att ha varit änklings; avled 1905 i Stockholm.

Baer, Signe (g. Spång)

Signe Maria Baer, f. 29/8 1881 i Göteborg; dotter till ▷Oscar; gifte sig år 1914; avled 1935 i Uppsala.

Baer, Sofia (tidigare Carlström)

Augusta Sofia Eklund Carlström, f. 4/6 1852 i Lillkyrka, Örebro län; gift med ▷Oskar efter att ha varit änka sedan 1889; avled 1930 i Fresta, Stockholms län. – Barn: Carl Herman f. 10/6 1877 i Örebro, gemensamma barn: Agnes Theresia, f. 24/9 1879 i Örebro, Sven Ragnar, f. 19/9 1881 i Askers, Carl Isodorus, f. 29/6 1883 i Askers, Carl Ivar, f. 27/10 1887 i Askers.

Barratt, Thomas Ball (T.B.) 1862–1940

Baxter, Lydia 1809–1874

Bengtsson, Bengt August (B.A.)

Bengt August Bengtsson, f. 19/9 1863 i Karlstad, Värmlands län; gift (1896); avled 1943 i Huddinge. – Bengt August kom i kontakt med Sprängbataljonen i Eskilstuna, där han döptes 10 juli 1894. En son Samuel, f. 26/9 1897, döptes först i april 1898 medan en dotter Sara, f. 9/1 1899, inte döptes. Bengt August blev medlem i Filadelfia (pf) Stockholm, när församlingen bildades 1910. Han valdes till diakon när man 27/3 1916 beslöt att tillsätta en styrelse, senare blev han äldste.

Bergeå, Debora (f. Pettersson)

Astrid Debora Elisabeth Pettersson, f. 19/1 1913 i Nyköping; dotter till ▷Elisabeth Jonsson; gift.

Berglund, Anna – se Fredriksson, Anna

Berglund, Arvid

Frans Arvid Berglund, f. 23/11 1874 i Näshulta, Södermanlands län; son till ▷Carl; gift (1899); avled 1961 i Stockholm och var då änklings sedan 1941. – Barn: Maria, f. 9/9 1900 i Linköping, Roda Elisabeth, f. 14/12 1901 i Norr-

köping men avled redan år 1907, ▷Gustaf Natanael samt tvillingarna Arvid Ruben och Karl Simon, f. 12/2 1906, Rut Elisabeth, f. 28/6 1908, Noomi Maria Lois, f. 1/9 1910 och Ester Elin Viktoria, f. 26/8 1912, alla i Stockholm. Efter sin tid som föreståndare inom Sprängbataljonen bosatte sig Arvid med familj i Stockholm. Han blev så småningom medlem i Filadelfia (pf) där han efter några år valdes till äldste.

Berglund, Augusta (f. Karlsson)

Augusta Vilhelmina Karlsson föddes den 10 september 1864 i Färentuna väster om Stockholm; gift 1896 med ▷Gustaf; avled 1949 i Nyköping. – Augusta kom till Sprängbataljonen i Stockholm från Frälsningsarmén. Hon blev så småningom medlem i baptistförsamlingen i Nyköping.

Berglund, Carl

Carl Gustaf Berglund, f. 26/5 1838 i Husby-Rekarne, Södermanlands län; gift; avled 1920 i Torshälla och var då änklings sedan 1910. – Carl var äldste i Sprängbataljonens församling i Eskilstuna. Han arbetade som skomakare under hela sitt yrkesverksamma liv. Carl och hans hustru hade fem barn: Carl Johan f. 1864, Emma Charlotta (gift Fallin) f. 1866, ▷Anna, ▷Gustaf och ▷Frans. Hela familjen utom Carl Johan kom att tillhöra Sprängbataljonen.

Berglund, Gustaf

Gustaf Adolf Berglund, f. 14/7 1871 i Näshulta, Södermanlands län; son till Carl; gift med ▷Augusta; avled 1963 i Nyköping. – Barn: Rut, f. 15/5 1899 i Norrköping och Gustaf Simon f. 28/10 1906 i Nyköping. – Gustaf flyttade till Stockholm 1889 och drev där tillsammans med en bror »Bröderna Berglunds beställningsskomakeri«, »där personalen steg till 15 personer« (*Trons Segrar* 13/4 1963). Efter att ha anslutit sig Sprängbataljonen och tjänat som församlingsföreståndare bosatte sig familjen i Nyköping. Någon gång efter år 1902 öppnade Gustaf en skoaffär med skomakeri i staden. Vid sidan om denna rörelse hade han under en period en affär med redskap för biodling, eftersom han själv var biodlare. Hans andliga hemvist blev Helgelseförbundet, som han kom i kontakt med år 1905. Han blev samma år förbundets ombud i Södermanland. År 1916 tog Gustaf initiativet att bilda Södermanlands Ombuds förening, där han var ordförande och medlem i styrelsen fram till sin död. Åren 1922–1930 var han suppleant i Helgelseförbundets styrelse och därefter under åren 1930–1942 ordinarie ledamot. Efter Gustafs död skrev *Södermanlands Nyheter* att »med 91-åriga f. skohandlaren Gustaf Adolf Berglund har en av Nyköpings äldsta och mest välkända profiler gått ur tiden«.

Berglund, Gustaf N.

Gustaf Natanael Berglund, f. 9/11 1903 i Stockholm; son till ▷Arvid; gift; avled 1997 i Stockholm. – Gustaf var äldste i Filadelfia (pf) Stockholm.

Berglund Rut (g. Torhed)

Rut Berglund, f. 15/5 1899 i Norrköping; dotter till ▷Gustaf; gift (1933); avled 1962 i Ekebyborna i Östergötlands län. – Rut lät döpta sig i Svenska kyrkan år 1915.

Bergqvist, Edla

Edla Constantia Claésdotter, f. 23/4 1853 i Bettna, Södermanlands län; gift 1889 med den betydligt äldre ▷Gustaf; emigrerade 1903 till Nordamerika. – Edla kom till Sprängbataljonen i Linköping från Betania (bf).

Bergquist, Eric Mauritz 1855–1906

Bergqvist, Gustaf

Gustaf Bergqvist, f. 7/11 1820 i Jonsberg, Östergötlands län; gift andra gången (efter att ha blivit änkling) med ▷Edla; avled 1900 i Linköping. – Gustaf var metodist, men blev baptist i samband med att han gifte sig med Edla.

Blomqvist, Joël 1840–1930

Boardman, William 1810–1886

Boberg, Carl 1859–1940

Boltzius, Fredrik August 1836–1910

Booth, Bramwell 1856–1929

Booth, William 1829–1912

Borg, Elsa 1826–1909

Bring, Josefina (f. Dufberg)

Erika Kristina Josefina Dufberg, f. 4/2 1860 i Visby; bror till Karl Dufberg; gift 1894 med ▷Olof, änka 1895 och omgift 1905; avled 1936 i Västervik. – Josefina kom till Sprängbataljonen från en metodistförsamling i Stockholm. I mitten av 1910-talet drabbades hon av en psykisk sjukdom och vårdades under flera perioder vid bl.a. S:t Gertruds sinnessjukhus i Västervik och Birgittas sinnessjukhus i Vadstena.

Bring, Olof

Olof Bring, f. 23/5 1863 i Kyrkås, Jämtlands län; gift med ▷Josefina; avled 1895. – Olof kom till Sprängbataljonen i Stockholm 1894 efter att ha varit officer inom Frälsningsarmén.

Carlström, Sofia – se Baer

Cowper, William 1731–1800

Dahlgren, Julia – se Dufberg

Dahlqvist, Axel Fredrik (»Simson«)

Axel Fredrik Dahlqvist, f. 30/5 1858 i Lilla Malma, Södermanlands län; gift; avled 1924 i Eskilstuna och bar då efternamnet Dahlqvist Simson. – Axel Fredrik kom till Sprängbataljonen från Frälsningsarmén Eskilstuna.

Dufberg, Barak

Gustaf Barak Dufberg, f. 25/3 1898 i Stockholm; son till ▷Karl; gift (1931); avled 1976 i Visby.

Dufberg, Debora (g. Björkander och därefter g. Resare)

Rosa Debora Dufberg, f. 25/10 1895 i Visby; dotter till ▷Karl; gift (1920), men blev änka 1928, omgift (1937); avled 1989 i Romakloster på Gotland och var då änka sedan 1968.

Dufberg, Febe (g. Hallin)

Febe Gustava Dufberg, f. 16/7 1901 i Linköping; dotter till ▷Karl; gift (1931); avled 1985 i Visby och var då änka sedan 1982.

Dufberg, Josef

Josef Dufberg, f. 8/3 1899 i Stockholm; son till ▷Karl; avled 19/7 1899 i Linköping,

Dufberg, Josefina – se Bring

Dufberg, Julia (f. Dahlgren) – se s. 205

Rosa Julia Dahlgren, f. 27/1 1868 i Rönö, Östergötlands län; gift med ▷Karl; avled 1953 i Visby.

Dufberg, Karl – se s. 205

Karl Gustaf Dufberg, f. 24/11 1862 i Follingbo, Gotlands län; gift (1894) med ▷Julia; avled 1927 i Stockholm.

Dufberg, Karl Josef

Karl Josef Dufberg, f. 7/3 1904 i Visby; son till ▷Karl; gift; avled 1986 i Visby.

Edmundh, Anders 1889–1965

Eklund, Gustaf

Johan Gustaf Eklund, f. 25/4 1845 i Västeråker, Uppsala län; gift; avled 1939. – Gustaf kom från Metodistkyrkan i Stockholm till Sprängbataljonen. Hans hustru Karolina (»Lina«) var profetissa inom rörelsen.

Elgeskog, Valter 1909–1997

Eriksson, Anna Lovisa (f. Grufman)

Anna Lovisa Eriksson, f. 6/10 1859 i Hed, Västmanlands län; gift med
▷Johan Erik; avled 1947 i Uppsala.

Eriksson, Johan Erik

Johan Erik Eriksson, f. 30/8 1858 i Enköping; gift med ▷Anna Lovisa; avled 1939 i Uppsala. – Johan Erik och hans maka döptes inom Sprängbataljonen i april 1899. De var med när Filadelfia (pf) Uppsala bildades och fick medlemsnumren 1 och 2. Johan Erik var vid den tiden möbelhandlare.

Eriksson, Klara Mathilda

Klara Mathilda Säfström, f. 10/3 1850 i Svärta, Södermanlands län; gift (1873) med ▷Per; avled 1914 i Svärta.

Eriksson, Per

Per Otto Eriksson, f. 21/4 1851 i Svärta, Södermanlands län; bror till ▷Nils Gustaf Säfström; gift med ▷Klara Mathilda; avled 1924 i Svärta.

de Floer, Olof 1872–1897

Olof Wilhelm Eugén Floer (dvs. utan »de«) var född i Oslo.

Fransson, Fredrik 1852–1908

Fredlundh, Erik

Jan Erik Jansson Fredlundh, f. 24/12 1847 i Fagerlid, Skaraborgs län; gift med ▷Matilda; avled 1904 i Stockholm. – Erik var troligen baptist innan han kom till Sprängbataljonen.

Fredlundh, Mathilda

Matilda Karolina Palm, f. 14/3 1860 i Adolf Fredrik, Stockholm; gift med ▷Erik; avled 1917 i Lidingö, Stockholms län. – Mathilda var troligen baptist innan hon kom till Sprängbataljonen.

Fredriksson, Anna (f. Berglund) – se s. 216

Anna Sofia Berglund, f. 12/12 1868 i Näshulta, Södermanlands län; dotter till ▷Carl Berglund; gift med ▷August; avled 1962 i Norrköping.

Fredriksson, August (A.M.) – se s. 216

August Melcher Fredriksson föddes 18 juni 1859 i Skeda, Östergötlands län; gift med ▷Anna; avled 1920 i Ärentuna, Uppsala län. – Barn: Judit Maria, f. 23/11 1898 i Uppsala, Ester Elisabet, f. 12/3 1900 i Norrköping, ▷Johannes, Isak Josef Melker, f. 28/4 1903 i Norrköping, ▷Rut och ▷Eva.

Fredriksson, Carl Gustaf 1841–1901

Carl Gustaf Fredriksson var bror till ▷August.

Fredriksson, Eva (g. Andersson)

Eva Lydia Linnéa Fredriksson; f. 24/12 1907 i Norrköping; dotter till ▷August; gift; avled i Norrköping 2006.

Fredriksson, Johannes

Johannes Emanuel Fredriksson, f. 25/4 1901 i Fors, Södermanlands län; dotter till ▷August; gift (1931); avled 1989 i Risinge, Östergötlands län, och var då änklings sedan 1967.

Fredriksson, Rut (g. Forss)

Rut Anna Maria Fredriksson, f. 29/3 1905 i Norrköping; dotter till ▷August; gift (1936); avled 1984 i Norrköping.

Fredriksson, Samuel Peter

Samuel Peter Fredriksson, f. 10/9 1832 i Tjärstad, Östergötlands län; gift; avled 1921 i Linköping.

Frykman, Nils 1842–1911

Fur, Robert 1887–1971

Granelli, Nils f. 1871

Gustafsson, Emil 1862–1900

Gustafsson, Harald 1901–1985

Hall, Amalia (f. Andersson)

Amalia Hall, f. 7 juni 1878 i Vårdsnäs i Östergötlands län; gift 1911; avled 1961 i Järstad, Östergötlands län och var då änka sedan 1952. – Amalia döptes sommaren 1901 i Sprängbataljonen. Hon anslöt sig till Sion (pf) Linköping först år 1933. En bror till Amalia, Johan Alfred Andersson, f. 8 mars 1876 i Vårdsnäs, var också medlem i Sprängbataljonen.

Hall, Klara 1859–1901

Hallberg, Daniel

Robert Daniel Hallberg, f. 21/1 1905 i Stockholm; son till ▷Robert; gift (1929); avled 1990 i Västerled i Stockholms län. – Daniel döptes 1918 av ▷Gustaf Eklund i ett badkar troligen placerat i källaren i det hus där Gustaf bodde. Daniel var språkbegåvad och efter studentexamen fick han bedriva språkstudier i England, Frankrike och Tyskland. Målet var att bli missionär. Hans far försökte få Sprängbataljonen att ta ansvaret för hans underhåll, men man ansåg sig inte kunna klara av det. I stället blev han Filadelfiaförsamlingens i Stockholm missionär.

Hallberg, Gustaf

Anders Gustaf Hallberg, f. 25/6 1860 i Rasbo, Uppsala län; gift (1887); avled 1929. – Gustaf kom till Sprängbataljonen i Nyköping från Metodistkyrkan.

Hallberg, Robert

Robert Henning Hallberg föddes 1878 i Kvarsebo, Östergötlands län; gift (1904); avled 1965 och var då änklings sedan 1956. – Robert var vagnmakare. Han var aktiv i Sprängbataljonen i Stockholm och predikade ibland i de möten som hölls i början av 1900-talet. Han och hans hustru blev medlemmar i Filadelfia (pf) Stockholm.

Hane, Elias 1868–1932,

Holm, Adolf Wilhelm 1865–1932

Holmberg, Adrian 1896–1990

Hård, Anna

Anna Lovisa Hård, f. 3/5 1859 i Tjärstad, Östergötlands län; gift; avled 1945 i Linköping och var då änka. – Först år 1933 blev Anna medlem i Sion (pf) Linköping och togs in på bekännelse, hon »hade varit nöjd med att hennes namn var skrivet i Himlen men ville också nu tillhöra hans församling på jorden«.

Janson, Theodor 1858–1922

August Theodor Jansson lämnade Frälsningsarmén och anslöt sig till Svenska Frälsningsarmén och möjligen därefter till Svenska Missionsförbundet.

Jederblom, Erik

Erik Gustaf Jederblom (eg. Jäderblom), f. 12/6 1861 i Klara, Stockholm; gift; avled 1920 i Stockholm. – Erik anslöt sig till Filadelfia (pf) Stockholm där Erik tjänade som diakon.

Jernberg, Nils 1837–1913

Jernestrand, Berndt 1918–2009

Jernestrand, Lennart 1929–2007

Johansson, Hilda Amalia (g. Wistrand)

Hilda Amalia Johansson, f. 19/9 1878 i Lofta församling, Kalmar län.; gift (1907); avled 1957 i Danderyd, Stockholms län. – Hilda flyttade år 1895 till Stockholm där hon 1897 är antecknad som fabriksarbeterska. Omkring årsskiftet 1897/98 flyttade hon in hos familjen Karl Dufberg, Kungsholmsgatan 13, och är där antecknad som piga.

Jonsson, Anna

Anna Charlotta Jonsson, f. 21/8 1857 i Gillberga församling, Södermanlands län; gift. – Anna döptes hösten 1884 i baptistförsamlingen i Eskilstuna tillsammans med sin make.

Jonsson, Elisabeth (g. Pettersson) – se s. 218

Emma Elisabeth Jonsson, f. 26/4 1874 i Eskilstuna, Södermanlands län; gift med ▷Gustaf Adolf Pettersson; avled 1951 i Stora Skedevi, Kopparbergs län och var då änka sedan 1934.

Jonsson, Josefina

Catharina Josefina Jonsson, f. 20/5 1848 i Markim, Stockholms län; gift men änka år 1888; avled i 1920 i Fresta, Stockholms län. – Josefina kom till Sprängbataljonen i Stockholm från Frälsningsarméns andra kår som hon hade tillhört när Karl Dufberg var kapten där.

Johnsson, Sofia

Emma Sofia Jonsson, f. 29/4 1851 i Hycklinge, Östergötlands län; dotter till ▷Johan Peter Petersson; gift. – Sofia kom till Sprängbataljonen från Betania (bf) Linköping.

Karlsson, Augusta – se Berglund, Augusta

Karlstedt, Fatima

Fatima Sandberg, f. 14/8 1858 i Jersnäs, Jönköpings län; gift med ▷Gustaf; avled 5/12 1921 i Jönköping.

Karlstedt, Gustaf

Gustaf Alfred Karlstedt, f. 27/11 1862 i Månsarp, Jönköpings län; gift (1885) med ▷Fatima; avled 1953 i Jönköping. – Gustaf blev 1921 medlem i Filadelfia (pf) Huskvarna, och därefter i Filadelfia (pf) Jönköping när den bildades 1924.

Karlsson, Anna Sofia

Anna Sofia Andersdotter, f. 15/12 1854 i Sankt Lars, Östergötlands län; gift med ▷Johan Alfred.

Karlsson, Johan Alfred

Johan Alfred Karlsson, f. 20/12 1851 i Vårdnäs, Östergötlands län; gift (1875) med ▷Anna Sofia. – År 1892 utflyttade familjen från Linköping till Flistad, men återvände till Linköping hösten 1897. Våren 1901 emigrerade familjen till Nordamerika.

Kjäll, Thorsten 1910–1987

Lagerblom, Daniel

Daniel Lagerblom, f. 8/4 1872 i Skönberga, nära Söderköping i Östergötlands län; gift; avled 1951 i Göteborg. – Daniel var son till väckelseprästen Anders Lagerblom, vilken lämnade sin prästtjänst och verkade sedan inom Frälsningsarmén och därefter inom Baptistsamfundet. Daniel var också verksam inom Frälsningsarmén innan han 1895 blev medlem i Sprängbataljonen. Efter sin tid där var han predikant i Finland, kom sedan till Västkusten och reste då för Missionsällskapet Bohuslän; han var bosatt i Strömstad 1918–1924 och tillhörde då Strömstads missionsförsamling. År 1928 var han anställd av Svenska Missionsförbundet som skolmissionär på Öland men »reser f. n. i Bohuslän« (*Biografiskt Album för Svenska Missionsförbundet* 1928 s. 191).

Lagercrantz, Herman 1859–1945

Se *Nationalencyklopedin* » Lagercrantz, Herman«; gift med Hedvig Cronberg 1864–1944.

Larsson, Anna

Anna Charlotta Gustafsdotter, f. 4/2 1866 i Floda, Södermanlands län; gift med ▷Carl Gustaf; avled 1948 i Nyköping. – Anna var baptist innan hon blev medlem i Sprängbataljonen i Eskilstuna. Hon uteslöts från baptistförsamlingen 16/4 1894. Sonen Karl Larsson (f. 1906), pastor i Lidköping, var officiant vid Annas begravning, och sångerna sjöngs ur *Segertoner*.

Larsson, Augusta (g. Pettersson)

Augusta Karolina Larsson, f. 5/6 1869 i Taxinge, några kilometer öster om Mariefred, Södermanlands län; gift (1904) med ▷Johan Pettersson, son till ▷Per Eriksson; avled 1942 i Svärta, Södermanlands län. – Augusta blev medlem i Sprängbataljonen i Stockholm och gick ut som evangelist, troligen 1896, och verkade på rörelsens fält i Södermanland och Östergötland. Sommaren 1905 flyttade Augusta och Johan till Brännkyrka utanför

Stockholm. De blev medlemmar i Filadelfia (pf) Stockholm samma dag den bildades 1910.

Larsson, Carl Gustaf

Carl Gustaf Larsson, f. 21/11 1860 i Medåker, Värmlands län; gift (1892) med ▷Anna; avled 1939 i Nyköping. – Carl Gustaf var gelbgjutare. Han blev i april 1891 soldat i Frälsningsarmén i Eskilstuna. Familjen flyttade sommaren 1896 till Nyköping, där Carl Gustaf fortsatte som gelbgjutare men startade så småningom ett eget företag »inom metallfacket« och titulerades fabrikör. Debora Bergeå har berättat att man sjöng och spelade mycket hemma hos familjen Larsson och att barnen deltog i Frälsningsarméns verksamhet. Officiant vid begravningen var pastor F. Törnberg i Filadelfia (pf) Nyköping. Varken Carl Gustaf eller hans hustru Anna sökte sig till någon ny andlig gemenskap.

Larsson, Gut Olof 1846–1913

Larsson, Nolkaris 1847–1907

Leidzén, Erik 1865–1893

Levin, Edvard

Edvard Levin, f. 8/6 1859 i Västra Harg, Östergötlands län; gift med ▷Hilda Charlotta. – Edvard hade tidigare tillhört Betania (bf) Linköping innan han blev medlem i Sprängbataljonen.

Levin, Hilda Charlotta

Hilda Charlotta Düring, f. 27/10 1864 i Östra Tollstad, Östergötlands län, gift med ▷Edvard. – Hon kom till Sprängbataljonen från Betania (bf) Linköping.

Lidman, Sam 1923–

Lidman, Sven 1882–1960

Liljegren, Elisabet 1867–1914

Linderholm, Emanuel 1872–1937

Linderot, Lars 1761–1811

Lindgren, Maria 1856–1926

Lindqvist, Anders Gustaf 1834–1897

Lundqvist, Anders Peter

Anders Peter Lundqvist, föddes 1828 i Lerbäck Örebro län; gift; avled 1899. – Anders Peter hade arbetat som skräddare och som affärsman (»handlare«).

Luther, Martin 1483–1546

Magnusson, Lennart 1914–2002

Malmström, Evald 1879–1943

Martinson, Helga Maria (Moa) 1890–1964

Moberg, M.O. f. 1820

Månsson, Axel

Axel Fredrik Månsson, f. 3/6 1855 i Ringarum, Östergötlands län; gift; avled 1943 i Ringarum, Östergötlands län och var då änklings sedan år 1937. – Axel flyttade i unga år till Norrköping och fick anställning i en korkfabrik, som han senare blev ägare till. Innan han kom i kontakt med Sprängbataljonen var han aktiv i Missionsförsamlingen i Norrköping (Immanuelskyrkan). En son, Axel Gerhard (f. 1886), blev tidigt predikant och år 1910 Helgelseförbundets missionär i Zulu, Sydafrika. Axel och hans hustru tycks inte ha anslutit sig till någon frikyrkoförsamling efter tiden i Sprängbataljonen.

Nilsson, Hildegard (g. Standar)

Hildegard Nilsson, f. 12/12 1881 i Adolf Fredrik, Stockholm; gift (1914); avled 1962 i Göteborg.

Nilsson, Sven 1919–

Ottersten, Anna 1864–1905

Ouchterlony, Hanna 1838–1924

Personne, John 1849–1926

Pethrus, Lewi 1884–1974

Petersson, Johan Peter

Johan Peter Petersson, f. 29/7 1814 i Hycklinge, Östergötlands län; gift; änklings 1885; avled 1898 i Hycklinge. – Johan Peter kom till Sprängbataljonen från Betania (bf) Linköping.

Pettersson, Emma Josefina (g. Andersson)

Emma Josefina Pettersson, f. 22/12 1864 i Stockholm; gift (1901); avled 1919 i Spånga, Stockholms län. – Emma Josefina var »arbeterska« på »L.M. Eriksson« då hon 12/12 1899 utflyttade Göteborg där hon var evangelist tillsammans med ▷Elfrida Skog. Hon återvände till Stockholm 12/6 1900 och var sedan åter anställd på »telefonfabriken L.M. Eriksson«.

Pettersson, Gustaf Adolf

Gustaf Adolf Pettersson, f. 6/11 1876 i Svärta Södermanlands län; son till
▷Per Eriksson; gift (1902) med ▷Elisabeth Jonsson; avled 1934 i Nyköping.

Pettersson, Lydia – se Söderström

Plant, Thomas, avled 1944

Redin, Karl Johan 1855–1934

Richter, Erland Vilhelm 1869–1943

Ridsdel, William 1845–1931

Rosenberg, Erik Severin född 1874

Rosenius, Carl Olof 1816–1868

Samuelsdotter, Emma Kristina

Emma Kristina Samuelsdotter, f. 2/11 1845 i Madesjö, Kalmar län; ogift;
avled 1913 i Stockholm.

Sandblom, Efraim 1860–1909

Sandell-Berg, Karolina (»Lina«) 1832–1903

Segerström, Carl

Carl Segerström, f. 29/9 1871 i Skeda utanför Linköping; gift med ▷Märta;
avled 1942 i Linköping. – Carl döptes sommaren 1898 inom Sprängbatal-
jonen i Linköping. Sommaren 1901 föddes makarnas tredje son och han
döptes inte. Det som indikerar att makarna Segerström lämnade rörelsen
efter krisen 1901/02 är att sonen döptes sommaren 1902. De fick ytterligare
en son hösten 1903 och även han döptes. År 1906 blev Carl medlem i
Betania (bf) Linköping, där han blev diakon. År 1924 var han med och
bildade Sion (pf) Linköping 1924, där han blev äldste och vice föreståndare.

Segerström, Märta

Märta Kristina Nilsson, f. 17/12 1869 i Stockaryd, Jönköpings län; gift med
▷Carl; avled 1950 i Linköping. – Märta döptes samtidigt som sin make.
Hon blev 1906 medlem i Betania (bf) och blev församlingen trogen till sin
död.

Sjögren, Emil

Klas Emil (»Carl Emil«) Sjögren, f. 20/12 1877 i Sankt Anna, Östergötlands
län ogift, avled 1910 i Indien. – Emil blev evangelist inom i Örebro Missions-
förening och sedan missionär i Indien utsänd av Filadelfia (bf) Örebro, men
blev sjuk en kort tid efter sin ankomst till Indien och avled 17/10 1910.

Skoog, Andrew L. (A.L.) 1856–1934

Skog, Anna

Anna Charlotta Skog, f. 30/3 i Kila, Södermanlands län; gift med sin kusin
▷Johan; avled 1957 i Björkvik, Södermanlands län.

Skog, Elfrida

Elfrida Skog hette egentligen Sofia Alfrida Skog, f. 26/9 1863 i Husby-Rekarnes församling, Södermanlands län; ogift; avled 1934 i Husby-Rekarne. – Elfrida kom till Sprängbataljonen från Frälsningsarmén i Eskilstuna. Hon verkade som evangelist inom Sprängbataljonen. Första gången hon är annonserad är 4/2 1898 i *Eskilstuna-Kuriren* då det var avskedsmöte för henne och ▷Elisabeth Jonsson. I december 1899 utflyttade hon till Göteborg och bodde då hos familjen ▷Janne Andersson vid Karl Johansgatan 11, där också ▷Emma Josefina Pettersson från Stockholm bodde under samma tid. Elfrida återvände till föräldrahemmet i maj 1900. Hon predikade sedan på pingstdagen i Sprängbataljonens lokal i Eskilstuna. Efter sin tid som evangelist arbetade hon som sömmerska.

Skog, Emil

Emil Otto Casper Skog, f. 20/10 1881 i Kila Södermanlands län; bror till
▷Anna Skog; gift (1910); avled 1968 och var då änklings sedan 1966.

Skog, Eva-Brita

Eva-Brita Margareta Skog, f. 18/9 1930 i Björkvik, Södermanlands län;
dotter till ▷Kaleb Skog.

Skog, Isak

Isak Martin Daniel Skog; f. 25/4 1914 i Björkvik, Södermanlands län; son till
▷Johan; gift (1943) avled 1969 i Boo, Upplands län. – Isaks hustru var Rut
Elin Teodora Asplund (1913–1999), dotter till ▷Theodor Asplund .

Skog, Johan

Johan Skog föddes 28/4 1863 i Björkvik, Södermanlands län; gift (1890) med
▷Anna; avled 1931 i Björkvik. – Johan kom till Sprängbataljonen från en
missionsförening. Johan och Anna fick tolv barn: Elin Anna Maria född
1891, Esther Mary Elisabet född 1892, Ruth Lydia Charlotta född 1895 och
▷Nils Johan Kaleb född 1896 (alla med minst ett bibliskt namn), vidare
Debora född 1899 och Hanna född 1901 (med endast *ett* namn på grund av
att föräldrarna hade anslutit sig till Sprängbataljonen år 1898 efter att ha
tillhört en missionsförening i Björkvik) samt efter krisen 1901/02 Carl Josua
f. 1903, Sara Ida Rebecka f. 1906; Dina Rodhe Teodora f. 1907; Ture David
Emanuel f. 1909, Anna Noomi Linnea f. 1910 och ▷Isak Martin Daniel f.
1914. Endast de första fyra barnen var barndöpta.

Skog, Kaleb

Nils Johan Kaleb Skog, f. 21/12 1896 i Björkvik, Södermanlands län; son till ▷Johan; gift med ▷Eva Säfström; avled 1956 i Björkvik, Södermanlands län.

Skoog, Per-Olov

Folke Per Olov Skog, f. 14/7 1941 i Björkvik, Södermanlands län; son till Carl Skog (se under Johan Skog ovan).

Skog, Sven

Sven Isac Skog, f. 15/1 1951 i Boo, Stockholms län; son till ▷Isak Skog.

Sonander, Albin – se Andersson, Albin

Stillström, Alma 1876–1967

Sundvall, Ludvig

Ludvig Sundvall, f. 25/9 1867 i Söderbärke, Kopparbergs län; gift. – Ludvig fick hösten 1888 anställning i Linköping hos en skomakarmästare som var baptist. I september 1900 döptes han i Betania (bf) och blev medlem i församlingen. Av någon anledning uteslöts han hösten 1893 (årtalet osäkert). Ludvig hade hösten 1891 fått anställning som betjänt hos landshövdingen, greve Robert de la Gardie, i Linköping. Hösten 1894 lämnade han denna tjänst och flyttade till Tistad Säteri i Bärbo, en mil nordväst om Nyköping. Där var han betjänt hos greve Axel Fredrik Wachtmeister. Han blev sannolikt medlem i Sprängbataljonen i Nyköping sommaren 1896. Senare under hösten flyttade han till Stockholm. Han var sedan evangelist och biträdande församlingsföreståndare fram till september 1899 då han återvände till Stockholm och tog anställning som skoarbetare. Hösten 1901 gifte han sig. Han emigrerade till Amerika sommaren 1902. Ett år senare flyttade även hans hustru dit.

Svensson, Mathilda

Johanna Mathilda Svensson, f. 10/3 1872 i Vikingstad väster om Linköping; ogift; avled 1960 i Linköping. – Matilde, som hon kallades, döptes 1897 i Sprängbataljonen i Linköping. Hon verkade som evangelist i Katrineholm från december 1898 (eller tidigare) till oktober 1899, då hon flyttade till Stockholm och är där antecknad som jungfru hos ▷Gustaf Berglund med familj. Den 8/11 1901 utflyttade hon till Norrköping, men ändrade sig (troligen sedan hon kommit till Norrköping) och inflyttade till Linköping 21/11 1901. I Linköping blev hon piga hos en plåtslagare. Matilde blev medlem i Betania (bf) Linköping år 1909 och från mars 1920 medlem i Linköpings första pingstförsamling Salem. När denna så småningom

upplöstes var hon utan församlingsgemenskap fram till dess Filadelfia (Örebromissionen) bildades.

Säfström, Eva (g. Skog)

Eva Viktoria Säfström, f. 5/12 1902 i Svärta, Södermanlands län; dotter till ▷Nils Gustaf; gift med Kaleb; avled 1975 i Björkvik, Södermanlands län.

Säfström, Nils Gustaf

Nils Gustaf Säfström; f. 10/9 1861 i Svärta, Södermanlands län; gift; avled 1922 i Torsåker, Södermanlands län.

Söderholm, Gustav Emil (G.E.) 1871–1943

Söderqvist, Augusta

Augusta Söderqvist (även Söderquist), f. 20/11 1860 i Husby-Långhundra, Uppsala län; ogift; avled 1929 i Stockholm. – Hon bodde i Stockholm när Sprängbataljonen sommaren 1894 kom dit. Sannolikt blev hon evangelist hösten 1897 då hon inflyttade till Kungsholmsgatan 13. Hon var evangelist i bl.a. Katrineholm, Göteborg och Norrköping. I oktober 1901 flyttade hon tillbaka till Stockholm och arbetade som hembiträde.

Söderström, Carl

Carl Erik Söderström, f. 27/9 1875 i Fors församling utanför Eskilstuna; gift (1897) med ▷Lydia; avled 1953 i Husby-Rekarne i Södermanlands län. – Carl blev invigd som soldat i Frälsningsarmén i Eskilstuna 1891, men blev »åter fångad af sömnaktighetens ande, och kraften aftog«. När Karl Dufberg kom till kåren blev det emellertid en ändring. Han var en av de första tolv inom Sprängbataljonen och var sannolikt med i Stockholm när rörelsens första offentliga möte hölls i staden. Carl var föreståndare i flera församlingar under sin tid i Sprängbataljonen. I slutet av år 1901, när Karl Dufberg uteslöts, bodde familjen i Göteborg. Sannolikt lämnade snart Carl sin tjänst som predikant på heltid och försörjde sig som arbetare (han är skriven som »smerglare«). Familjen flyttade först till Linköping (mars 1902), sedan till Nyköping (november 1905) och därifrån till Katrineholm (augusti 1906). Vid sin död tillhörde han Skogstorps baptistförsamling, där han även predikade. I *Eskilstuna-Kuriren* kunde man efter Carls död läsa att han hade varit platsredaktör i Katrineholm för *Södermanlands Nyheter* för att sedan bli socialsysloman. Han hade varit ordförande i fattigvårdsstyrelsen, ledamot av stadsfullmäktige och stadsbokhållare.

Söderström, Lydia (f. Pettersson)

Lydia Josefina Pettersson, f. 4/11 1877 i Lilla Mellösa, Södermanlands län; gift med ▷Carl; avled 1958 i Eskilstuna. – Hon blev invigd som soldat i Frälsningsarméns kår i Eskilstuna i maj 1891 men ströks ur soldatrullan

den 15 mars 1893, då en genomgång av soldatrullan gjordes. Hon blev snart upptagen som soldat igen och när Karl Dufberg var kapten var hon åter aktiv. Lydia blev, liksom sin make, baptist efter tiden i Sprängbataljonen.

Toft, James, 1865–1928,

James Toft var född i Warrington, England. Han blev kadett år 1884 och var vid sin död kommandörlöjtnant inom Frälsningsarmén.

Torestad, Roland 1947–

Truvé, Teodor Trued 1838–1910

Zandin, Konrad 1858–1945

Åberg, Ida

Ida Chatarina Åberg f. 16/6 1850 i Istorp Elfsborgs län; gift; avled 1929 i Eskilstuna och var då änka sedan 1914. – Ida döptes 1888 i Öja baptistförsamling (20 km sydväst om Eskilstuna) och blev efter att familjen samma år flyttat till Eskilstuna medlem i stadens baptistförsamling.

Åkerlind, Anna

Anna Wilhelmina Andersson, f. 2/1 1863 i Jäder, Södermanlands län; gift med ▷Viktor; avled 1937 i Eskilstuna. – Anna blev 1891 soldat i Frälsningsarmén i Eskilstuna och kom därifrån till Sprängbataljonen. Anna födde en son den 26/5 1894 (dagen före Sprängbataljonens första offentliga möte i Eskilstuna), men sonen avled en dryg månad senare, troligen genom kvävning på grund av kräkning. Han var inte barndöpt. Deras andra barn, föddes 1895 och deras tredje 1897. Ingen av dessa barndöptes. I juni 1901 föddes en dotter som döptes 20 juni i Svenska kyrkan tillsammans med sina två odöpta syskon. Viktor och Anna torde således ha lämnat Sprängbataljonen vid denna tid. Anna blev medlem i Filadelfia (pf) Eskilstuna.

Åkerlind, Viktor

Viktor Hezekiel Åkerlind, f. 10/4 1871 i Västanfors, Västmanlands län; gift (1891) med ▷Anna; avled 1953 i Eskilstuna. – Viktor blev 1891 soldat i Frälsningsarmén i Eskilstuna och kom därifrån till Sprängbataljonen. Han blev medlem i Filadelfia (pf) Eskilstuna, där han var en mycket aktiv medlem, bl.a. som styrelseledamot. Viktor var anställd som maskinarbetare och senare som verkmästare vid Munktells Mekaniska Verkstads Aktiebolag i Eskilstuna.

Ögrim, Johan 1853–1938,

Johan Ögrim var kommandör 1912–1919 för Frälsningsarmén i Sverige och därefter territoriell ledare i andra länder.

SKRIFTER UTGIVNA AV INSAMLINGSSTIFTELSEN FÖR PINGSTFORSKNING

1. Bertil Carlsson, *Organisationer och beslutsprocesser inom Pingströrelsen* (2008); nyutgåva
2. Bertil Carlsson, *Organizations and Decision Procedures within the Swedish Pentecostal Movement* (2008); nyutgåva
3. Bertil Carlsson, *Vårt behov av sanning* (2008)
4. Carl-Erik Sahlberg, *Pingströrelsen och tidningen Dagen – från sekt till kristet samhälle 1907–1963* (2009); nyutgåva
5. Carl-Erik Sahlberg, *Pingströrelsen, kyrkorna och samhället – en studie kring tidningen Dagen 1964–1974* (2009); nyutgåva
6. Rhode Struble, *Den samfundsfria församlingen och de karismatiska gåvorna och tjänsterna. Den svenska pingströrelsens församlingssyn 1907–1947* (2009); nyutgåva
7. *Pingstväckelsens riktlinjer* (2009); nyutgåva
8. Börje Norlén och Georg Kjellberg, *Latter Rain-väckelsen i Östermalms Fria Församling på 1950-talet* (2010); uppsats framlagd 1985 och reviderad 1995
9. Joel Halldorf, *Regn, regn färdas över oss. Algot Niklasson och förnyelseväckelsen inom svensk pingströrelse 1950–1951* (2010); uppsats framlagd 2004
10. Torsten Bergsten, *Pingströrelsen förr och nu. Valda publikationer 1947–2002 med anknytning till Pingströrelsens historia och tankevärld* (2010)
11. Marianne och Roland Gäreskog, *Lewi Pethrus i konflikt. Om några konflikter år 1929 mellan Lewi Pethrus och kända personer inom Pingströrelsen* (2010)
12. Nils-Eije Stävare, *Georg Gustafsson – församlingsledare, predikant och förebedjare inom den svenska Pingströrelsen* (2011); nyutgåva
13. Marianne och Roland Gäreskog, *Sprängbataljonen. En tidig pingströrelse* (2011)